ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΑΣΤΥΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ.

§ 1. Τὸ ἀστυκὸν δίκαιον περιλαμβάνει τοὺς νόμους καὶ τοὺς κανόνας, οἵτινες διέπουσι τὰς ἰδιωτικὰς σχέσεις τῶν Μουσουλμάνων πρός τε ἀλλήλους καὶ πρὸς τοὺς ἀπίστους· διαιρεῖται δὲ εἰς βιβλία τρία, *Οὐκουδὰτ*, *Εἰκαὰτ* καὶ *Ἀχκιάμ*.

Τὸ βιβλίον *Οὐκουδὰτ* πραγματεύεται περὶ ὅλων τῶν συναλλαγμάτων καὶ πράξεων, πρὸς σύστασιν τῶν ὁποίων ἀπαιτεῖται ἡ ἀμοιβαία τῶν συναλλαττομένων συναίνεσις.

Τὸ δὲ *Εἰκαὰτ* ἀφορᾷ τὰς ἰδιωτικὰς σχέσεις, τὰς στηριζομένας ἐπὶ τῆς μονομεροῦς δηλώσεως τῆς θελήσεως.

Τὸ δὲ *Ἀχκιὰμ* περιέχει ὅλους τοὺς νόμους, τοὺς ἀφορῶντας τὸν δημόσιον καὶ ἰδιωτικὸν βίων τῶν Μουσουλμάνων, ἰδίως δὲ τοὺς περὶ κληρονομικοῦ δικαίου, περὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ Καδῆ, περὶ μαρτυριῶν, περὶ ποινῶν κλπ.

ΓΕΝΙΚΑΙ ΑΡΧΑΙ (1).

§ 2. Ἡ περὶ τοῦ δικαίου θεωρία τῶν Μουσουλμάνων περιλαμβάνει ἐν γένει τὸν δημόσιον καὶ ἰδιωτικὸν βίον εἰς ὅλας του τὰς λεπτομερείας· ἑπομένως ὁ Μουσουλμάνος δύναται ἐπὶ παντὸς ἀντικει-

(1) Τὰ περὶ τῆς νομοθεσίας τῶν μουσουλμάνων ἐνταῦθα ἐκτεθειμένα, ἰδίως δὲ τὰ περὶ διαδικασίας, τὰ περὶ διακρίσεως τῶν πραγμάτων καὶ τῶν πράξεων, ὡς καὶ τὰ περὶ ἐνηλικιότητος, ἐτέθησαν ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Πολιτικοῦ Δικαίου, διότι ἀνάγονται εἰς ὅλα περίπου τ' ἀντικείμενα, περὶ ὧν γίνεται λόγος ἐν τῷ παρόντι τμήματι. Τὸ σύστημα τοῦτο ἀκολουθοῦσι καὶ τὰ συγγράμματα τῶν μουσουλμάνων νομοδιδασκάλων.

Εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ Ἀστυκοῦ Δικαίου ἠκολούθησα τὸ σύστημα τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν αἵρεσιν τῶν σιϊτῶν νομοδιδασκάλων. Εἰς τὰς προκαταρκτικὰς ὅμως ταύτας εἰδήσεις προσεπάθησα πρὸς φωτισμὸν τοῦ ἀναγνώστου νὰ ψαύσω ζητήματά τινα, περὶ ὧν διάφορα χειρόγραφα περσικὰ καὶ ἀραβικὰ πραγματεύονται.

Καὶ ὡς πρὸς τοῦτο δὲν ἠδυνήθην ν' ἀκολουθήσω τὴν συμβουλὴν τοῦ ἀρίστου φίλου μου δόκτωρος Cottwald, τοῦ νὰ ἐκθέσω τὴν δικαιοδοσίαν τῶν

μένου, στηριζόμενος ἐπὶ τοῦ Κορανίου καὶ τῶν βιβλίων *Σεριάτ*, νὰ ζητήσῃ συμβουλὴν ἀπὸ τοὺς λειτουργοὺς τῆς θρησκείας (1). (Κεφ. Ε, 18. ΜΑ, 44).

Ἅπασαι λοιπὸν αἱ πράξεις τῶν Μουσουλμάνων, αἱ ἐργασίαι των, τὰ ἐπαγγέλματά των, αἱ συναθροίσεις των, καὶ εἴς τινας περιστάσεις οἱ λόγοι καὶ αἱ ἐκφράσεις των, ὑπάγονται εἰς τὴν ἁρμοδιότητα τῶν δικαστηρίων *Σεριάτ*. Ἂν δὲ τὸ ἀντικείμενον εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ *Σεριάτ* εἶναι παράνομον καὶ ἄκυρον, *βατίλ*.

Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ.

§ 3. Θεμελιώδης ἀρχὴ εἰς τὴν διαδικασίαν τῶν Μουσουλμάνων ἐπικρατεῖ τὸ ἑξῆς λόγιον, «εἰς πᾶσαν πρᾶξιν τοῦ Μουσουλμάνου ἡ καλὴ πίστις εἰκάζεται πάντοτε.» *Ἐφ ἀλὶ μουσελμὶν χάμελ μπὲρ σεχάτ.*

Ἐντεῦθεν ὁ Δικαστὴς εἰς οὐδεμίαν πρᾶξιν Μουσουλμάνου παραδέχεται τὴν ὕπαρξιν ἀπάτης, κακῆς πίστεως, ἐκτὸς ἂν τὰ ἐξαιρετικὰ ταῦτα γεγονότα βεβαιωθῶσι δι' ὁμολογίας, ἢ διὰ μαρτυρικῆς ἀποδείξεως.

Ὁ δ' ἐξαιρῶν δικαστὴν ἕνεκεν ὑπονοιῶν ὀφείλει νὰ πράξῃ τοῦτο καθαρῶς καὶ ἀμετακλήτως.

Τρία ἀποδεικτικὰ μέσα ὑπάρχουν· ἡ ὁμολογία, *ἰκρὰρ*, ἡ μαρτυρικὴ ἀπόδειξις, *σεχαδὰτ*, καὶ ὁ ὅρκος, *γεμέρ*.

Τὰ ἔγγραφα δὲν ἀποτελοῦσιν ἀρκοῦσαν ἀπόδειξιν, ἵνα ἐπ' αὐτῶν μόνον στηριχθῇ δικαστικὴ ἀπόφασις, ἀλλ' ἀπαιτοῦνται μαρτυρικαὶ

μουσουλμάνων κατ' ἰδίαν καὶ ἐν παραρτήματι· διότι τοῦτο ἤθελε παραβλάψει τὴν κατὰ τὸ σύστημα τῶν μουσουλμάνων νομοδιδασκάλων διάθεσιν τοῦ συγγράμματος, καὶ προσέτι ἤθελε μὲ ἀναγκάσει νὰ παραλείψω καθ' ὅλον ἢ ἐν μέρει κεφάλαιά τινα τῶν βιβλίων Οὐκοὺτ καὶ Ἀχκιάμ, οἷον τὸ περὶ ὅρκου, περὶ ὁμολογίας, περὶ μαρτυρίας κλπ.

(1) «Ἡ διδασκαλία τῆς νομικῆς παρὰ ταῖς σχολαῖς ἑκάστης αἱρέσεως »τοῦ Ἰσλαμισμοῦ εἶναι ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένη. Ἐπειδὴ ἡ ἐπιστήμη αὕτη ἀπ' »ἀρχῆς μέχρι σήμερον ἀπερρόφησεν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὅλους τοὺς ἄλλους κλά»δους τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων, δυνάμεθα ἄνευ ὑπερβολῆς νὰ εἴπωμεν ὅτι »ἐκαλλιεργήθη βαθέως. Ἡ σχολὴ ἑκάστου ἰμὰμ ἀναπτυσσομένη ἐπὶ τὰ »πρόσω ὑπὸ τῶν μαθητῶν αὐτῶν ἐτελειοποιήθη βαθμηδὸν εἰς τρόπον, ὥστε »ἀπὸ δέκα περίπου αἰώνων οὐδεμία μεταβολὴ ἐπῆλθεν ἐπὶ τῶν θεωριῶν ἃς »οἱ διάφοροι σχολάρχαι ἀνέπτυξαν. Ἐν τούτοις πᾶς νομικὸς ἢ φακὴρ ἔχει »τὸ δικαίωμα εἴτε νὰ συγγράψῃ νομικὰ βιβλία, ἢ νὰ σχολιάσῃ τὰ ὑπάρχοντα, »καὶ περὶ τούτου ὑπάρχουσι πλεῖστα ὅσα συγγράμματα χρησιμεύοντα εἰς »τὸ νὰ διαφωτίζωσι τοὺς δικαστάς.» (Μιρζὰ Καζὲμ-βὲγ, εἰσαγωγὴ εἰς τὰ Μουσουλμὰν-οὺλ Βεκαγιὲ, σ. 16

καταθέσεις πρὸς ἐνίσχυσιν καὶ νομιμοποίησιν τῶν ἀποδεικτικῶν τούτων μέσων.

Τὸ Μουσουλμανικὸν Δίκαιον δὲν ἀναγνωρίζει οὔτε τὴν κτητικὴν, οὔτε τὴν ἀποσβεστικὴν παραγραφήν (1).

Ἡ ὁμολογία τοῦ ἐναγομένου θεωρεῖται ἡ καλλιτέρα καὶ ἰσχυροτέρα τῶν ἀποδείξεων, κατὰ τὸν κανόνα, «ἡ ὁμολογία γενομένη »παρ' ἀνθρώπου ἐχέφρονος εἶναι ὑποχρεωτικὴ δι' αὐτόν.» *Ἰκρὰρ οὐλ-οὐκελαὶ ἀλὰ ἐρφουσεχ ἰμ τζατζ.* (Ὅρα κατ. Βιβ. *Οὐκοὺτ*, τμ. Γ. κεφ. α΄.)

Οἱ προτεινόμενοι ὑπὸ τῶν μερῶν, ἢ ὑπὸ τοῦ *Χακὴμ Σὲρ* μάρτυρες, καταθέτουσι τὰς μαρτυρίας των ἄνευ προηγουμένης ὁρκίσεως. (Ὅρα τοὺς περὶ τούτου κανόνας εἰς τὸ περὶ μαρτύρων καὶ *Καδῆ* κεφάλαιον).

Ἐὰν δὲν ὑπάρχωσι μάρτυρες, ἢ ἂν οἱ ὑπάρχοντες ἐξαιρῶνται, ἐπιβάλλεται ὅρκος εἰς τὸν ἐναγόμενον κατὰ τὸν ἑξῆς κανόνα, ἰσχύοντα εἰς ὅλας τὰς Μουσουλμανικὰς αἱρέσεις. *Ἐς σουποὺτ γὶλ-μοὺδδαὶ βὲ γεμὲρ ἰλὰ μὲρ ἐγκερὲ*, τουτέστιν: «Τῷ μὲν ἐνάγοντι, μάρ»τυρες, τῷ δ' ἐναγομένῳ, ὅρκος.»

Παρατηρητέον ὅτι εἰς τὴν διαδικασίαν τῶν Μουσουλμάνων, ἡ θέσις τοῦ ἐνάγοντος καὶ τοῦ ἐναγομένου δὲν εἶναι πάντοτε καθα-

(1) Σ. Μ. Ὁ συγγραφεὺς καὶ ἐνταῦθα ὡς καὶ ἐν τῷ περὶ πτωχεύσεως κεφαλαίῳ, ἀναφέρει ὅτι τὸ μουσουλμανικὸν δίκαιον δὲν ἀναγνωρίζει παραγραφήν· φαίνεται ὅτι τοῦτο ἐπικρατεῖ παρὰ τοῖς σιΐταις. Οἱ Ἀζεμῖται ἢ Χανεφῖται ὅμως παραδέχονται τὴν παραγραφὴν ὡς βλέπομεν ἐν τῷ συγγράμματι τοῦ M.D. Ohsson, ἐν ᾧ ἐν ἰδίῳ κεφαλαίῳ ἀναφέρει περὶ αὐτης τὰ ἑξῆς ἐν τῷ τόμῳ ΣΤ, σελ. 240.

Περὶ παραγραφῆς, Ἰστισνὰ ἢ Μουροὺρ οὐζ-Ζεγιάν. «Πᾶσα »ἐν γένει ἀγωγὴ παραγράφεται διὰ τῆς παρελεύσεως δεκαπέντε ἐτῶν, ἐκτὸς »ἐκείνων ὡς πρὸς τὰς ὁποίας ὑπάρχει ἰδία παραγραφὴ ἢ εἰς ὅσας ὁ ἡγεμὼν, »ὑπαρχόντων σπουδαίων λόγων ὑπὲρ προσώπου τινὸς, δύναται νὰ τροπο»ποιήσῃ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου. Ἐξαιροῦνται προσέτι αἱ περιπτώσεις »καθ' ἃς ἕνεκα νομίμου κωλύματος δὲν ἐξήσκησέ τις τὸ δικαίωμά του· καὶ »αὗται εἰσιν αἱ ἑξῆς 1) ἡ ἀνηλικιότης, 2) ἡ φρενοβλάβεια, 3) ἡ ἰσχὺς τοῦ »ὀφειλέτου καὶ 4) ἡ ἀπουσία τοῦ δικαιούχου, ἔστω καὶ ἐντὸς τῶν ὁρίων »τῆς αὐτοκρατορίας εὑρισκομένου.

»Ἡ κυριότης ἐπὶ κτημάτων, ἀποτελούντων μέρος δωρημάτων εὐσεβῶν, »βακφ, ἀποσβέννυται διὰ παραγραφῆς τριάκοντα καὶ ἓξ ἐτῶν· ἡ παρα»γραφὴ αὕτη καθιερώθη ἐπὶ Σουλεημὰν Α (1520—1566 Μ. Χ.) συνεπείᾳ »φετφᾶ τινος τοῦ Μουφτῆ, ἀμαδῆ-ἔπ-οὺς Σουούδ. Μετὰ παρέλευσιν »τοῦ χρονικοῦ τούτου διαστήματος ὁ διαχειριζόμενος ἀφιερώματα τοιαῦτα, »χάνει πᾶν δικαίωμα ἀπέναντι τοῦ ὁπωσδήποτε κατόχου ἢ νομέως.»

Παραγραφὴν προσέτι καθιεροῖ καὶ ὁ κατὰ τὸ 1858 ἐκδοθεὶς περὶ ἀκινήτου ἰδιοκτησίας Νόμος, ὃν ἴδε ἐν τέλει τοῦ παρόντος, διὰ τῶν ἄρθ. 25, 41, 44, 45, 52, 58, 59, 60, 61, 75.

SISMANOGLIO MEGARO

ρῶς διακεκριμένη. *Μερ-ενκὲρ* εἶναι πάντοτε ὁ ἀρνούμενος γεγονός τι, ἢ ὁ ἀντιλέγων εἰς ἰσχυρισμόν τινα, εἰς τοῦτον ἐπιβάλλεται πάντοτε ὁ ὅρκος, εἴτε ἐνάγων εἴτε ἐναγόμενος εἶναι· ἡ διάταξις αὕτη στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἀρχῆς, ὅτι εὐκολώτερον εἶναι ν' ἀποδείξῃ τις διὰ μαρτύρων τὴν ὕπαρξιν γεγονότος τινὸς παρὰ τὴν μὴ ὕπαρξίν του. Κατὰ τὴν ἔννοιαν ταύτην ἐφαρμόζεται καὶ τὸ ἑξῆς ἀξίωμα: *Καβλὶ φιλὰρ μουτεπὲρ ἔστ'* » ὅπερ ἐστὶν: «Οἱ ἰσχυρισμοὶ τοῦ δεῖνος εἶναι »πιστευτοί, ἐὰν ὁρκισθῇ περὶ αὐτῶν, ἢ ἐὰν ὁ ἀντίδικός του δὲν »προσάξῃ μάρτυρας πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἰδικῶν του.»

Εἴς τινας περιστάσεις, προβλεπομένας ἐν τοῖς βιβλίοις *Οὐκουδὰτ* καὶ *Οὐκοὺτ*, οἱ Σιΐται καὶ οἱ Σαφίται ἐπιβάλλουσι τὸν ὅρκον εἰς τὸν ἐνάγοντα τὸν μὴ προσαγαγόντα εἰμὴ ἕνα μόνον μάρτυρα.

Ἐὰν ὁ ἐναγόμενος ἀρνῆται νὰ ὁρκισθῇ, δύναται νὰ ἀντεπάξῃ τὸν ὅρκον εἰς τὸν ἐνάγοντα, ὅστις δὲν ὑποχρεοῦται νὰ τὸν δώσῃ· ἂν ὅμως δὲν ὁρκισθῇ ἡ αἴτησίς του ἀπορρίπτεται.

Ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀπαιτουμένων μαρτύρων, τὴν ἱκανότητα, τὰς ἐξαιρέσεις του κλπ. θέλει γίνει λόγος λεπτομερῶς εἰς τὰ περὶ μαρτύρων καὶ *Καδῆ*, περὶ ἐγκλημάτων καὶ ποινῶν καὶ εἰς τὰ λοιπὰ βιβλία. Εἰς τὸ περὶ *Καδῆ* κεφάλαιον γίνεται λόγος περὶ προσόντων, καθηκόντων καὶ περὶ εὐθύνης τῶν δικαστῶν.

Τὸ Κοράνιον (Κεφ. Δ, 61, καὶ ΣΤ, 153) διατάσσει ὅπως αἱ ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων δίκαι δικάζωνται κατ' αὐστηρὰν δικαιοσύνην, μὴ λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς φιλίας ἢ τῆς συγγενείας.

Ὁ σεβασμός, ὃν οἱ Μουσουλμάνοι ἔχουσι πρὸς τὰ δικαστήριά των προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι αἱ ἀποφάσεις των, στηριζόμεναι εἰς τὰ ἱερὰ βιβλία τοῦ Ἰσλαμισμοῦ, ἔχουσι χαρακτῆρα θρησκευτικὸν καὶ θεωροῦνται ἱεραὶ καὶ ἀπρόσβλητοι. Μὲ θάνατον δὲ τιμωρεῖται ὅστις δὲν τηρεῖ δημοσίως τὰ δόγματα καὶ τοὺς θρησκευτικοὺς κανόνας.

Ὁ *Καδὴς* δικάζει τὰς μεταξὺ τῶν Μουσουλμάνων διαφορὰς, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν διατάξεων τοῦ Νόμου *Σεριάτ*· ὁ Ἰμάμης ὅμως, ὁ ἀνώτατος ἐκκλησιαστικὸς ἄρχων, δὲν δεσμεύεται εἰς τὰς ἀποφάσεις του ἀπὸ δικονομικοὺς κανόνας, ἀλλ' ἀποφασίζει κατὰ πεποίθησιν κατὰ τὸν κανόνα: *Ἔλ ἰμαμοῦ ζέκζι μπὶ ἴλμιχι μουτλακὰ* ἤτοι: «Ἡ δικαστικὴ ἀπόφασις ἀφίνεται εἰς τὴν κρίσιν τοῦ Ἰμάμη(1).»

(1) Ἴδε τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ καθηγητοῦ Μιρζᾶ Καζεμ-βὲγ, ἐν τῷ συγγράμματι Μουστεσὴρ οὐλ-Βικαγὲ, σ. 15. 21 καὶ 30. «Ἀλλ' οἱ μουζεχὶδ ἠδύναντο νὰ λύωσι δυνάμει τῆς ἐξουσίας των τὰ ὑποβαλλόμενα αὐτοῖς ζητήματα, ἐνῷ οἱ μουφτῆδες καὶ οἱ καδῆδες δὲν ἠδύναντο ἐὰν μὴ ἦσαν ἐνδεδυμένοι τὸ ἀξίωμα τοῦ ἰδζτιχάδ.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΩΝ ΕΝ ΤΑΙΣ ΥΠΕΡΚΑΥΚΑΣΙΑΙΣ ΡΩΣΣΙΚΑΙΣ ΕΠΑΡΧΙΑΙΣ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ.

§ 4. Πρὶν εἰσαχθῇ οἱαδήποτε ἀγωγὴ ἐνώπιον τῶν Δικαστηρίων πρὸς ἐκδίκασίν της κατὰ τὸν νόμον *Σερῆ*, πρέπει νὰ γίνῃ ἀπόπειρα πρὸς συμβιβασμὸν, καὶ τούτου ἀποτυχόντος, κλητεύεται ὁ ἐναγόμενος ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου *μουραφὰ* πρὸς ἐκδίκασιν τῆς διαφορᾶς.

Ἡ πρὸς ἐμφάνισιν ἐνώπιον τοῦ δικαστοῦ προθεσμία ὁρίζεται ἐκ συμφώνου ὑπὸ τῶν μερῶν, μὴ συναινοῦντος δὲ εἰς τοῦτο τοῦ ἐναγομένου, ὑπὸ μόνου τοῦ ἐνάγοντος. Συνήθως τὰ μέρη, ἐγερθείσης διαφορᾶς, προσέρχονται ἐκ συμφώνου ἀμφότερα ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου, ἐὰν δὲν ἐπῆλθε συμβιβασμὸς, καὶ ἕκαστος προσάγει τὰ ὁποῖα πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἀξιώσεών του ἔχει ἀποδεικτικὰ μέσα.

Ὁ ἐνάγων ἐμφανίζεται μετὰ τῶν μαρτύρων του ἐνώπιον τοῦ καδῆ καὶ ἐκθέτει τὴν ἀγωγήν του. Ματαιουμένης δὲ τῆς πρὸς συμβιβασμὸν ἀποπείρας, ὁ καδῆς, ἀκροασθεὶς τὰς ἐνστάσεις τοῦ ἐναγομένου, διατάσσει τὴν προσαγωγὴν τῶν μαρτύρων τοῦ ἐνάγοντος.

Μόνον οἱ ἔχοντες διαγωγὴν ἄμεμπτον καὶ οἱ ἐξασκοῦντες ἀκριβῶς τὰ θρησκευτικὰ τῶν καθήκοντα εἶναι δεκτοὶ ὡς μάρτυρες. Ὁσάκις δὲ ὁ καδῆς δὲν τοὺς γνωρίζει προσωπικῶς, λαμβάνει περὶ τῆς ἠθικότητος αὐτῶν πληροφορίας ἐκ προσώπων ἀξιοπίστων καὶ γνωριζόντων αὐτούς.

Ὁ ἐναγόμενος δύναται ὡσαύτως νὰ ἐξαιρέσῃ τοὺς μάρτυρας, ὅταν δι' ἄλλων μαρτύρων ἀποδείξῃ ὅτι ἡ ἠθικότης των εἶναι ἀμφίβολος· ἀπὸ τὴν κρίσιν ὅμως τοῦ δικαστοῦ ἐξαρτᾶται ἡ ἐκτίμησις τῶν λόγων τῆς ἐξαιρέσεως.

Οὐδεὶς δύναται νὰ ἐξαιρέσῃ ἑαυτὸν, καὶ ἑπομένως ν' ἀρνηθῇ τὴν μαρτυρίαν του.

Ἡ ἀκρόασις τῶν μαρτύρων, ἢ μὴ ὑπαρχόντων τοιούτων, ὁ ὅρκος τοῦ ἐνάγοντος ἢ τοῦ ἐναγομένου, διδόμενος κατ' ἐπιταγὴν τοῦ ἐνάγοντος, ἀποτελοῦσι τὰς τελευταίας πράξεις τῆς διαδικασίας, ἐφ' ἧς ὁ καδῆς θέλει ἀποφασίσει.

Μὴ ἐμφανιζομένου τοῦ ἐναγομένου, ὁ καδῆς τὸν καλεῖ διὰ τῶν κλητήρων του νὰ προσέλθῃ παραχρῆμα, ἢ εἰς ἄλλην ὡρισμένην ἡμέραν. Ἐὰν δὲ καὶ αὖθις ὁ ἐναγόμενος ἐπιμένει εἰς τὴν ἄρνησίν του προσάγεται διὰ τῆς βίας. Ἐν ταῖς μουσουλμανικαῖς χώραις ὁ καδῆς κατ' ἔθος κοινῶς παραδεδεγμένον ὑποχρεοῦται ν' ἀναζητήσῃ

διὰ τοῦ κλητῆρος πανταχοῦ ὅπου ἡ χρεία τὸ καλέσῃ τὸν μὴ ἐμφανισθέντα ἐναγόμενον. Ἀλλ' ἐν ταῖς Ῥωσσικαῖς ὑπερκαυκασίαις χώραις ἡ περὶ τούτου φροντὶς, μὴ ἔχοντος τοῦ καδῆ διοικητικὴν ἐξουσίαν, ἀνήκει εἰς τὸν ἐνάγοντα. Ἐὰν ἡ ἀπουσία τοῦ ἐναγομένου προέρχηται ἐξ ὑπεκφυγῆς ἢ ἀπειθείας, ὁ δικαστὴς τὸν δικάζει κατ' ἐρήμην, ὡς ῥηθήσεται ἐν τῷ περὶ καδῆ κεφαλαίῳ (1).

Αἱ τοῦ *Καδῆ* ἀποφάσεις ἐκτελοῦνται διὰ τῶν κλητήρων του καὶ ἐν ἀντιστάσει διὰ τῆς δημοσίας δυνάμεως.

Ὑφισταμένης τῆς διαφορᾶς μεταξὺ διαδίκων ἀνηκόντων εἰς διαφόρους μουσουλμανικὰς αἱρέσεις, ὁ *Καδὴς* παραβάλλει τὰ βιβλία *Σεριὰτ* ἀμφοτέρων τῶν αἱρέσεων καὶ ἂν μὲν ταῦτα ὁμοφωνῶσιν ἀποφασίζει κατ' αὐτὰ, ἂν δὲ ὑπάρχῃ διαφωνία ζητεῖ τὴν γνώμην ἐκκλησιαστικοῦ τινος, ἥτις, γενομένη δεκτὴ ὑπὸ τοῦ *Καδὴ*, εἶναι ὑποχρεωτικὴ διὰ τοὺς διαδίκους, ὡς ἀπόφασις δικαστική.

Αἱ ποινικαὶ δίκαι ἐν ταῖς εἰρημέναις χώραις δὲν ὑπάγονται εἰς τὴν ἁρμοδιότητα τῶν μουσουλμανικῶν δικαστηρίων.

§ 5. Ταῦτα εἶναι τὰ οὐσιωδέστερα τῆς παρὰ τοῖς Μουσουλμάνοις διαδικασίας, ἥτις εἶναι ἁπλῆ, ταχεῖα καὶ ἄνευ περιπλοκῶν. Δὲν ἀναγνωρίζει τὴν διὰ δικηγόρων παράστασιν τῆς ὑποθέσεως, οὔτε τὴν βάσανον τῶν ἀποδείξεων, οὔτε τὴν ποικιλίαν τῶν ἀποδεικτικῶν ὡς παρὰ τοῖς εὐρωπαίοις μέσων· ἀλλὰ καθ' ὅλους τοὺς νόμους τῶν Μουσουλμάνων καὶ παρὰ τῷ δικαστῇ καὶ παρὰ τοῖς διαδίκοις ἐπικρατεῖ ἐξίσου τὸ μέγα καὶ σωτήριον ἀξίωμα, τὸ ἀνωτέρω μνημονευθὲν, ὅτι «εἰς πᾶσαν πρᾶξιν Μουσουλμάνου ἡ καλὴ πίστις εἰκάζεται »πάντοτε (1).»

§ 6. Ὡς πρὸς τὴν γένεσίν των, οἱ νόμοι ἢ ἐδόθησαν παρὰ τοῦ Θεοῦ, *Χουκοὺκ οὐλλὰχ*, ἢ συνετάχθησαν παρὰ τῶν ἀνθρώπων, *Χουκοὺκ οὐρ νάς*· καὶ εἰς μὲν τοὺς πρώτους ὑπάγονται ὅλα τὰ θρησκευτικὰ παραγγέλματα καὶ πᾶν ὅ,τι ἀνάγεται εἰς τὴν ἐξωτερικὴν καὶ ἐσωτερικὴν λατρείαν καὶ προσέτι οἱ ἀφορῶντες τὰ βαρέα ἐγκλήματα νόμοι· εἰς δὲ τοὺς δευτέρους οἱ ἀφορῶντες τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν, τὰς πολιτικὰς πράξεις καὶ τὰς συμβάσεις.

§ 7. Τ' ἀντικείμενα καθόσον ἀνάγονται εἰς τὰς πράξεις τῶν μουσουλμάνων διακρίνονται ὡς ἑξῆς. Ὡς πρὸς τὴν νομιμότητά των εἶναι ἀπηγορευμένα *χαράμ*, ἢ ἀξιόμεμπτα, ἀλλ' ἀνεκτὰ *μεκρούχ*.

(1) Σ. Μ. Κατὰ τοὺς Ἀζεμίτας ἢ Χανεφίτας ἡ ἐρημοδικία δὲν ἐπιτρέπεται.

(1) Περὶ τοῦ δικαστικοῦ παρὰ τοῖς Μουσουλμάνοις ὀργανισμοῦ εὑρίσκει τις λεπτομερείας ἐν τοῖς δοκίμοις εὐρωπαϊκοῖς συγγράμμασιν οἷον Chardin, Voyage en Pers, tom. VI, p. 66 et 67. — Th. Dulau, Droit Musulmân, tom. I, p. 295—309 — Barrauet, Occident et Orient, p. 398—400.

Θεμιτὰ, *δζαϊζ* νόμιμα, *σαχὴχ* καὶ *δουρούστ* ἐπαινετὰ, *χαλάλ* ἀνίσχυρα, *πατίλ*, καὶ τέλος ἄκυρα, *φασίχ*. Ὡς δὲ πρὸς τὴν ἐξάσκησίν των εἶναι ἀναπόφευκτα, *βατζίπ*, *λαζὶμ* ἢ *φέρζ*, παραγγελλόμενα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἢ ἁπλῶς συσταινόμενα, *σουννὲτ*, *μενδούπ* καὶ *ναφιλὲχ*, ἢ κατ' ἐξοχὴν θεάρεστα, *σεβάδ*.

Μεταξὺ τῶν ἀπηγορευμένων πραγμάτων, *χαράμ*, διακριτέον τὰ ἑξῆς:

1) Τ' ἀκάθαρτα πράγματα, *νετζίς*· εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην ἀνάγονται τὰ μεθυστικὰ ποτὰ, ὁ χοῖρος κλπ. (Ἴδ. ἐν τῷ βιβλ. *Ἰπαδὰτ* περὶ καθαρισμοῦ *τεχαρὲτ* § 8.)

2) Τ' ἀντικείμενα ὅσα γίνονται ἀκάθαρτα ὡς ἐκ τῆς παρανόμου χρήσεως αὐτῶν, οἷον τὰ ὄργανα τῶν παιγνιδίων καὶ τῶν ᾀσμάτων, τὰ παιγνιόχαρτα, τὸ ζατρίκιον, ἡ δάμα, τὸ ξύλον δι' οὗ γλύφονται ἀνάγλυφα ἢ ἀγάλματα εἰδωλολατρείας κλπ.

3) Τὰ πράγματα ὧν δὲν δύναται νὰ κάμνῃ τις ἐπωφελῆ χρῆσιν· οἷον τ' ἄγρια θηρία.

4) Αἱ πράξεις τὰς ὁποίας ἀποκρούει τὸ αἴσθημα παντὸς Μουσουλμάνου, οἷον ἡ μαγεία, ἡ νεκρομαντεία, τὸ ᾆσμα, ἡ γραφὴ εἰκόνων καὶ ἰδίως εἰκόνων ἁγίων.

Μεταξὺ τῶν ἀξιομέμπτων ἀλλὰ μὴ ἀπηγορευμένων πράξεων, *μεκρούχ*, κατατάσσονται αἱ ἑξῆς:

1) Ἐπαγγέλματά τινα τὰ ὁποῖα δὲν παράγουσιν ὄφελος εἰς τὸν ἐξασκοῦντα αὐτὰ, εἰμὴ ἐν περιπτώσει δυστυχήματος, καὶ τὰ ὁποῖα ἐμπνέουσιν εἰς τοὺς ἐξασκοῦντας αὐτὰ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ἐπαναλήψεως ὁμοίων δυστυχημάτων, οἷον οἱ ῥάπται τῶν σαβάνων, οἱ κερδοσκοποῦντες ἐπὶ τῆς αὐξήσεως τῶν ἀναγκῶν τῶν ἀνθρώπων καὶ οἱ κρεοπῶλαι.

2) Τ' ἀκάθαρτα ἐπαγγέλματα, οἷον τὸ τῆς μαίας καὶ τοῦ κουρέως· εἰς ταῦτα κατατάσσονται καὶ οἱ θέτοντες σικύας καὶ οἱ ἀσχολούμενοι εἰς τὴν βάτευσιν φοράδων.

3) Ἡ διαπραγμάτευσις ὑποθέσεων μετὰ προσώπου, μὴ ἔχοντος τὴν νόμιμον ἡλικίαν καὶ ὑγιᾶ τὸν νοῦν, ἕνεκα μέθης ἢ ἄλλης τινὸς αἰτίας κλπ.

Οὐδεὶς πρέπει ν' ἀποφεύγῃ τὴν ἐκπλήρωσιν πράξεων ἀναγομένων εἰς πράγματα ἀναπόφευκτα, *βατζίπ*· ὁ παραβάτης αὐτῶν ἐπιφέρει καθ' ἑαυτοῦ ἀναπόφευκτον τὴν ποινήν. Ἡ μὴ ἐκτέλεσις πράξεων ἁπλῶς συσταινομένων, *σουννὲτ*, δὲν ἐπιφέρει μὲν ποινὴν, ἀλλ' ὁ ἐκπληρῶν αὐτὰς Μουσουλμάνος πρέπει νὰ ἐλπίζῃ ἀμοιβὴν εἰς τὴν μέλλουσαν ζωήν.

§ 8. Ἡ ἐνηλικιότης, *βουλοὺγ*, βεβαιοῦται διὰ τῆς ἐμφανίσεως τῶν ἑξῆς σημείων:

1) Εἰς μὲν τὸ ἄρρεν διὰ τῆς σπερματικῆς ἐκκρίσεως, εἰς δὲ τὸ θῆλυ διὰ τῆς ἐμφανίσεως τῶν ἐμμήνων.

2) Διὰ τῆς τριχώσεως τῶν γεννητικῶν μορίων. Τὸ γένειον καὶ ἡ ὑπὸ τὴν μασχάλην τρίχωσις δὲν εἶναι σημεῖα ἐνηλικιότητος.

3) Διὰ τῆς συμπληρώσεως τοῦ 15 ἔτους τῆς ἡλικίας διὰ τὰ ἄρρενα, καὶ τοῦ 9 διὰ τὰ θήλεα, ἐὰν τ' ἀνωτέρω ἐξωτερικὰ σημεῖα δὲν ἐνεφανίσθησαν εἰσέτι πρὸ τῆς ἡλικίας ταύτης. Τὸ βιβλίον *Ἐλχαφὶ* ἀπαιτεῖ ἡλικίαν 16 ἐτῶν.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΝ ΟΥΚΟΥΔΑΤ.

Τὸ βιβλίον τοῦτο περιλαμβάνει ὅλους τοὺς κανόνας, τοὺς ἀναγομένους εἰς τὰ συναλλάγματα καὶ τὰς νομικὰς πράξεις, αἵτινες ἀπαιτοῦσι τὴν ἀμοιβαίαν συναίνεσιν τῶν συναλλαττομένων μερῶν.

Δύο εἴδη συναλλαγμάτων διακρίνονται, *ἔκδι λαζὴμ* καὶ *ἔκδι δαΐζ* καὶ τὰ μὲν πρῶτα εἶναι ἀμετάκλητα· διότι, συνιστάμενα διὰ τῆς ἀμοιβαίας συναινέσεως τῶν συναλλαχθέντων, δὲν δύνανται νὰ τροποποιηθῶσιν εἰμὴ διὰ τῆς θελήσεως ἀμφοτέρων· τὰ δὲ δεύτερα μετακλητά· διότι δύνανται νὰ διαρρηχθῶσι κατὰ θέλησιν τοῦ ἑνὸς μόνου τῶν συναλλαχθέντων· εἰς τὴν ἔρευναν τῶν συναλλαγμάτων θέλει γίνεσθαι ἑκάστοτε λόγος εἰς ὁποτέραν τῶν κατηγοριῶν τούτων ἀνάγεται ἕκαστον.

Τὸ προκείμενον βιβλίον διαιρεῖται εἰς ἓξ τμήματα, ἐξ ὧν:

Τὸ μὲν α'. περιλαμβάνει τὰς οἰκογενειακὰς σχέσεις, καὶ ἰδίως τὸν γάμον.

Τὸ δὲ β'. τὰ ἀμφοτεροβαρῆ συναλλάγματα, οἷον τὰ περὶ ἐμπορίου ἢ ἀγοραπωλησίας, περὶ δανείου, περὶ παρακαταθήκης περὶ μισθώσεως, περὶ ἐντολῆς, περὶ ἑταιρίας, περὶ καλλιεργείας τῶν ἀγρῶν καὶ τῶν κήπων, περὶ στοιχήματος, γενομένου εἰς ἱπποδρόμιον ἢ εἰς βολὴν τόξου, καὶ τέλος περὶ πληρεξουσιότητος.

Τὸ δὲ γ'. ἀφορᾷ τὰς συμβάσεις, σκοπὸς τῶν ὁποίων εἶναι ἡ ἐξασφάλισις τῆς ἐκτελέσεως τῶν συναλλαγμάτων, οἷον τὸ ἐνέχειρον καὶ τὴν ἐγγύησιν.

Τὸ δὲ δ'. περιλαμβάνει τὴν ἐκ δωρήματος ἐν γένει ἀπόκτησιν

τῆς κυριότητος· τὰ περὶ δωρεᾶς, περὶ διαθηκῶν, περὶ ἀφιερωμάτων καὶ τὰ περὶ κατοχῆς διαρκοῦς ἢ προσκαίρου.

Τὸ δὲ ε'. τὰ περὶ συμβιβασμοῦ καὶ

Τὸ ς'. τὰ περὶ πτωχεύσεως καὶ περὶ κατασχέσεως.

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΑ ΑΦΟΡΩΝΤΑ ΤΑΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΑΣ ΣΧΕΣΕΙΣ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΓΑΜΟΣ ΝΙΚΙΑΧ.

ΠΗΓΑΙ.

Νετ.ἰ οὐ.ἰ-μεράμ, II. σ. 88—121.— *Ηἰστ πὰπ*, σ. 343 404. *Κἐσφ ἐνβὰρ*, σ. 473—522, 539—542. 640—673.— *Χαλὴ.ἰ ἰδζὰζ*, σ. 286—329. 368—395.— *Ἰχτἰ.ἰαφὰτ οὐ.ἰ ἐρπαὰ*, σ. 182—294.— Dulau, Droit musulman, p. 27—52, 70—83. Mouradgea d'Ohsson, V, p. 141—196, 238—263. Macnaghen, chap. VII. p. 56, 62, 250—304.

§ 1. Γάμος εἶναι τὸ μεταξὺ δύο προσώπων διαφόρου γένους συνιστάμενον κατὰ τοὺς κανόνας τοῦ *σερῆ* συνάλλαγμα, δι' οὗ σκοπεῖται ἡ μεταξὺ αὐτῶν συζυγικὴ συμβίωσις.

Ὁ γάμος εἶναι πρᾶξις, ἣν πρέπει νὰ εὔχηταί τις εἰς πάντα Μουσουλμάνον νὰ ἐκπληρώσῃ· ἰδίως δὲ ὑπόχρεως πρὸς σύναψιν γάμου εἶναι πᾶς ὅστις μένων ἄγαμος ἤθελε παρεκτραπῆ εἰς ἀκολασίαν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Ὁ Ἰμάμης Σαφὲ, ἐξ ἐναντίας φρονεῖ ὅτι ὁ ἀφιερούμενος εἰς τὴν μοναξίαν καὶ τὴν προσευχὴν πρέπει νὰ πρασδοκᾷ περισσότερον τοῦ ἐγγάμου τὴν θείαν χάριν.

Ὁ γάμος χορηγεῖ εἰς τὴν γυναῖκα μέγα πλεονέκτημα, διότι εὑρίσκει φυσικὸν στήριγμα ἐν τῷ συζύγῳ καὶ εὐτυχίαν ἐν τῇ εὐχαριστήσει αὐτοῦ.

Ὁ γάμος στηρίζεται: ἐπὶ τοῦ Κορανίου, ὅπερ λέγει: «νυμφεύθητι μὲ ὅσας γυναῖκας εἶναι ἐπιτετραμμένον νὰ νυμφευθῇς.»

Φερκεγοῦ μὰ τάπε λεκοὺμ μὶν ἐν-νισαΐ.

§ 2. Τρία εἴδη γάμου ὑπάρχουσι:

1) Γάμος διαρκὴς, *Νικιὰχ-δαΐμ.*

2) Γάμος πρόσκαιρος, *Νικιὰχ-μουτκουτὰ ἢ μουτά* (1).

3) Γάμος μετὰ δούλης, *Νικιὰχ κενιζάρ.*

ΓΑΜΟΣ ΔΙΑΡΚΗΣ.

§ 3. Ὁ διαρκὴς γάμος συσταίνεται τηρουμένων τῶν κατωτέρω κανόνων.

Πρὸ τῆς τελέσεως αὐτοῦ ἀπαιτοῦνται τὰ ἑξῆς:

α) Ἡ ἐκλογὴ τῆς γυναικὸς, ἥτις πρέπει νὰ ἔχῃ τὰ ἑξῆς προσόντα:

1) *Κεριμὲτ-οὐλ-ἄσλ*, ἤτοι καλὴν διαγωγὴν καὶ γέννησιν ἀνεπίληπτον, δηλ. νὰ μὴ ἐγεννήθη παρανόμως, οὐδὲ νὰ ἔχῃ ἤθη αἰσχρά· πρὸς δὲ, δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχῃ μεγάλη κοινωνικὴ διαφορὰ μεταξὺ τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικός.

2) *Βὶκρ*, παρθενίαν, ἐκτὸς ἐὰν ἦναι χήρα ἢ διεζευγμένη.

3) *Ἐφιφὲχ*, νὰ ἐξασκῇ τὴν μουσουλμανικὴν θρησκείαν.

4) *Βιλὰτ*, ἱκανότητα πρὸς τὸ τεκνοποιεῖν.

Ἐὰν ἡ μελλόνυμφος δὲν ἔφθασεν εἰσέτι τὴν ἐπίγαμον ἡλικίαν, ὁ γάμος ἀναβάλλεται μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης, γενομένης περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου συνομολογήσεως ἐν τῷ γαμικῷ συμβολαίῳ.

Διὰ τῶν συγγενῶν του βεβαιοῦται ὁ ἀνὴρ ὅτι ἡ μελλόνυμφος κέκτηται τὰ ἀνωτέρω προσόντα. Κατὰ τοὺς ὑπὸ τῆς αἱρέσεως τῶν ἰμαμιτῶν παραδεδεγμένους κανόνας τοῦ Νόμου *Σερῆ*, ἐπιτρέπεται εἰς τὸν ἄνδρα, τὸν ἀποφασίσαντα νὰ ἔλθῃ εἰς γάμον, νὰ ἴδῃ ὁ ἴδιος τὴν μελλόνυμφον· δηλ. νὰ παρατηρήσῃ τὸ πρόσωπόν της, τὰς χεῖρας της, τὴν κόμην της, καὶ τὸ σῶμά της χωρὶς οὐδαμῶς νὰ ψαύσῃ τὰ ἐνδύματά της. Ἐν τούτοις, τοῦτο δὲν συγχωρεῖται εἰμὴ εἰς τὸν θετικῶς λαβόντα τὴν σταθερὰν ἀπόφασιν νὰ ἔλθῃ εἰς γάμον, ἀλλέως τὸ τοιοῦτον ἤθελεν εἶσθαι πρᾶξις ἀξιόποινος κατὰ τὸν κανόνα «ὁ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν μοιχὸς εἶναι πλειότερον ἀξιόποινος τοῦ »πράγματι μοιχοῦ.» *Ζερὰ οὐλ ἀγιοῦρ ἐσχεδοῦ μὶν ἐζ ζερὰ οὐλ-πουτοῦρ.*

(1) Τὸ εἶδος τοῦ γάμου τούτου μόνον παρὰ τοῖς Σιΐταις ὑπάρχει. (Ὅρα κατωτέρω).

δ΄.) Ἡ συναίνεσις.

Ἐκτὸς τῆς ἀμοιβαίας συναινέσεως, ἧς ἡ δήλωσις εἶναι ἀναγκαία πρὸς τέλεσιν τοῦ γάμου, καὶ περὶ ἧς θέλει γίνει μνεία κατωτέρω, πρέπει προσέτι νὰ ληφθῇ ἡ προηγουμένη συναίνεσις τῆς εἰς γάμον ἐρχομένης γυναικὸς, ἥτις ἀπαιτεῖται νὰ ἦναι ἐνῆλιξ, καὶ νὰ ἔχῃ τὴν ἐλευθέραν χρῆσιν τῶν διανοητικῶν της δυνάμεων. Ἡ συναίνεσις τῆς γυναικὸς δηλοῦται προφορικῶς· παραδέχονται ἐν τούτοις ὅτι ἡ σιωπή της ἀρκεῖ, καὶ ὅτι δίδει τὴν συγκατάθεσίν της ὅταν ἐρωτωμένη δέχεται τὴν ἐρώτησιν χωρὶς νὰ κλαύσῃ, χωρὶς νὰ καλύψῃ διὰ τῶν χειρῶν τὸ πρόσωπον, ἢ χωρὶς νὰ τραπῇ εἰς φυγήν. Ὁ πατὴρ δὲν δύναται διὰ τῆς διαθήκης του νὰ δώσῃ εἰς γάμον, εἰμὴ τὰς θυγατέρας του, ὅσαι ἔχουσαι ἀσθενεῖς τὰς διανοητικὰς δυνάμεις δὲν δύνανται νὰ διαθέσωσιν ἑαυτόν· οὐδέποτε ὅμως πατὴρ ἢ πάππος ἄπιστοι δύνανται διὰ διαθήκης ν' ἀποφασίσωσι τὸν γάμον θυγατρὸς ἢ ἐγγόνης των μουσουλμάνης. Ἐὰν ὁ γάμος συνωμολογήθη μεταξὺ δύο προσώπων ἀνίσου κοινωνικῆς καταστάσεως, οἱ κηδεμόνες ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ ἐμποδίσωσι τὴν τέλεσίν του.

γ΄.) Ἔλλειψις κωλύματος πρὸς γάμον.

Κωλύματα δὲ εἰσὶ τὰ ἑξῆς:

1) Ἡ στενὴ ἐξ αἵματος συγγένεια, *νεζέπ.*

2) Ἡ διὰ τῆς τροφοῦ συγγένεια, *ριζά.*

3) Ἡ κηδεστία, *μουσαερέτ.*

3) Ἡ ὕπαρξις τοῦ νομίμου ἀριθμοῦ τῶν γυναικῶν, *ἰστιφά.*

5) Τὸ προφερθὲν ἀνάθεμα, *λεὰν.*

5) Τὸ μὴ πρεσβεύειν τὴν Μουσουλμανικὴν θρησκείαν, *κούφρ.*

Α΄ Ὁ γάμος, ἕνεκα συγγενείας, ἀπαγορεύεται εἰς τὰς ἑξῆς περιστάσεις:

1) Μετὰ τῶν ἀνιόντων.

2) Μετὰ τῶν κατιόντων.

3) Μετὰ τῶν ἐκ πλαγίου συγγενῶν τοῦ δευτέρου βαθμοῦ, οἷον ἀδελφῶν καὶ τῶν κατιόντων αὐτῶν.

4) Μετὰ τῶν πρὸς πατρὸς καὶ μητρὸς ἀδελφῶν.

Ἀπαγορεύεται ὁ μεταξὺ φυσικοῦ τέκνου καὶ τῶν ἀπογόνων αὐτοῦ γάμος.

Β΄. Ὁ μετὰ τῆς τροφοῦ γάμος ἀπαγορορεύεται εἰς ὃν βαθμὸν καὶ ἡ ἐξ αἵματος συγγένεια.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς σαφίταις καὶ ἀζεμίταις, καὶ τοῖ ὑπαρχούσης τῆς διὰ τῆς τροφοῦ συγγενείας, ὁ γάμος ἐπιτρέπεται εἰς τὰς ἑξῆς περιστάσεις.

1) Μεταξὺ τοῦ πατρὸς τοῦ θηλάσοντος τὴν τροφὸν τέκνου, καὶ τῆς μητρὸς τῆς τροφοῦ.

SISMANOGLIO ARCHIVE

2) Μεταξὺ τοῦ πατρὸς τοῦ θηλάσαντος τὴν τροφὸν τέκνου, καὶ τῆς θυγατρὸς τῆς τροφοῦ.

3) Μεταξὺ τῆς τροφοῦ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ θηλάσαντος αὐτὴν τέκνου.

4) Ὁ γάμος μετὰ τῆς μητρὸς ἀδελφῆς ἐκ γαλουχίας, ἥτις ἀδελφὴ ἐγεννήθη ἐξ ἄλλου γάμου.

5) Ὁ μετὰ τῆς τροφοῦ θείου τινος ἐκ πατρὸς γαμος.

6) Ὁ μετὰ τῆς τροφοῦ θείου ἢ θείας ἐκ μητρὸς γάμος.

Ἡ ἐκ γαλουχίας συγγένεια ὑπάρχει,

1) Ὅταν πράγματι ἦτο δυνατὸν εἰς τὸ τέκνον νὰ τραφῇ ἐκ τῶν μαστῶν τῆς τροφοῦ.

2) Ὅταν εἰς τὴν περίστασιν ταύτην, ἐθήλασεν ἐν διαστήματι τῶν δύο πρώτων του ἐτῶν, δεκαπεντάκις ἐκ τῶν μαστῶν τῆς τροφοῦ του, καὶ ἑκάστοτε ἐχόρτασεν. Κατὰ τὴν γνώμην τῶν νομοδιδασκάλων τινῶν ἀρκεῖ νὰ θηλάσῃ τὸ τέκνον ἐκ τῶν μαστῶν τῆς τροφοῦ ἐπὶ ἓν ἡμερονύκτιον.

3) Ὅταν τὸ τέκνον ἐθήλασε τὸ γάλα ἐξ αὐτοῦ τοῦ μαστοῦ τῆς τροφοῦ ἀμέσως ἐξερχόμενον.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφιΐται παραδέχονται ὅτι ὑπάρχει ἐκ γαλουχίας συγγένεια ἐὰν τὸ τέκνον ἐθήλασε πεντάκις, κατὰ δὲ τὴν γνώμην τῶν ἀζεμιτῶν καὶ ἅπαξ μόνον.

Γ'. Ὁ γάμος ἀπαγορεύεται μεταξὺ κηδεστῶν κατ' ἀνιοῦσαν καὶ κατιοῦσαν γραμμήν· οὕτως εἶναι ἀπηγορευμένον εἰς τοὺς υἱοὺς νὰ συνάψωσι γάμον μετὰ τῆς χήρας τοῦ πατρός των, ἢ εἰς τὸν πατέρα νὰ συνάψῃ γάμον μετὰ τῆς χήρας ἑνὸς τῶν υἱῶν του.

Δὲν εἶναι ἐπιτετραμμένον νὰ ἔχῃ τις συζύγους δύο ἀδελφάς· ὁ βουλόμενος νὰ συνάψῃ γάμον μετὰ τῆς γυναικαδέλφης του, ὀφείλει προηγουμένως νὰ διαζευχθῇ ἀπὸ τῆς συζύγου του· ἄλλως, ἐὰν πρὸ τῆς διαλύσεως τοῦ γάμου τούτου νυμφευθῇ τὴν γυναικαδέλφην του, ὁ δεύτερος οὗτος γάμος εἶναι ἄκυρος. Ἐὰν δέ τις νυμφευθῇ ταὐτοχρόνως δύο ἀδελφάς, ἀμφότεροι οἱ γάμοι εἶναι ἀνίσχυροι.

Δὲν δύναταί τις νὰ νυμφευθῇ τὴν ἀνεψιὰν τῆς γυναικός του, εἰμὴ μὲ τὴν συγκατάθεσιν ταύτης.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ σαφιΐται καὶ ἀζεμῖται ἐν οὐδεμιᾷ περιστάσει ἀνέχονται τοιοῦτον γάμον.

Ἀπαγορεύεται ὁ γάμος μεταξὺ γυναικὸς καὶ ἀνδρὸς, ὅστις εἶχε συνάψει ἀθεμίτους σχέσεις μετά τινος τῶν συγγενῶν αὐτῆς. Ὁ γάμος μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς, ἥτις ὑπῆρξε προηγουμένως παλλακίς του, ἐπιτρέπεται, ὅταν προηγουμένως ἀμφότεροι ἀναγνωρίσαντες τὰ σφάλματα ὑπεβλήθησαν εἰς τὰς ὡρισμένας ποινάς. Ἐὰν ὁ εἷς τῶν συζύγων, μετὰ τὴν τοῦ γάμου τέλεσιν, συνάψῃ ἀθεμίτους σχέσεις μετ' ἄλλου προσώπου, ὁ γάμος δὲν διαλύεται ἐκ τούτου, ἀλλ' ἐπιβάλλεται ποινὴ εἰς τὸν ἄπιστον σύζυγον, καθὸ μοιχόν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Κατὰ τὴν δοξασίαν τῶν σαφιΐτῶν καὶ τῶν ἀζεμιτῶν, εἶναι θεμιτὸν νὰ συνάψῃ τις γάμον μετὰ τοῦ προσώπου μεθ' οὗ

ἔλαβεν ἀθεμίτους σχέσεις, χωρὶς ν' ἀπαιτῆται, ὡς οἱ σιΐται δέχονται, ἐξομολόγησις τοῦ σφάλματος καὶ ἐξαγνισμός. Ἐντούτοις οἱ Σουννῖται δὲν παραδέχονται ὅτι δύναταί τις νὰ νυμφευθῇ τούς συγγενεῖς τῆς τοιαύτης γυναικός.

Δ'.) Δὲν δύναταί τις νὰ συνάψῃ γάμον διαρκῆ, *νικιὰχ-δαΐμ*, εἰμὴ μετὰ τεσσάρων γυναικῶν. Ὡς πρὸς τοὺς προσκαίρους ὅμως, καὶ τοὺς μετὰ δούλης γάμους, ὁ ἀριθμὸς τῶν γυναικῶν εἶναι ἀπεριόριστος. Ὅταν δὲ συνῆψε τις γάμον διαρκῆ μετὰ δύο γυναικῶν ἐλευθέρων, δὲν δύναται νὰ λάβῃ εἰμὴ δύο μόνον δούλας, αἵτινες μετὰ τῶν δύο ἐλευθέρων γυναικῶν ἀποτελοῦσι τὸν νόμιμον ἀριθμὸν τῶν τεσσάρων γυναικῶν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ ἀζεμῖται παραδέχονται τὸν διαρκῆ γάμον, καὶ μετὰ τεσσάρων ἀκόμη δούλων γυναικῶν. Οἱ δὲ σαφιΐται δὲν συγχωροῦσι γάμον τοιοῦτον εἰμὴ μετὰ μιᾶς μόνης δούλης. Κατὰ τὰς δύο ταύτας αἱρέσεις, ὁ νόμιμος ἀριθμὸς τῶν γυναικῶν, *ιστιφὰ-ἀδέτ*, διὰ τὸν δοῦλον ὁρίζεται εἰς δύο, εἴτε ἐλευθέρας εἴτε δούλας. Οἱ δὲ σιΐται ἐπιτρέπουσιν εἰς τὸν δοῦλον νὰ νυμφευθῇ τέσσαρας γυναῖκας δούλας.

Ε'.) Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ συνάψῃ τις νέον γάμον μετὰ τῆς συζύγου του, κατὰ τῆς ὁποίας ἐπρόφερε τὸ ἀνάθεμα, *λεάν*. Περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου θέλει γίνει λόγος εἰδικῶς εἰς τὸ περὶ διαζεύξεως ἐν τῷ βιβλίῳ *Εἰκαάτ*.

ΣΤ'.) Ἀπαγορεύεται εἰς τοὺς Μουσουλμάνους, ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, νὰ ἔλθωσιν εἰς γάμον μετὰ προσώπου πρεσβεύοντος ἄλλην θρησκείαν· μόνον κατὰ τοὺς Σιΐτας, εἶναι ἐπιτετραμμένος ὁ πρόσκαιρος γάμος μετὰ Ἰουδαίας ἢ Χριστιανῆς.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφιΐται καὶ οἱ Ἀζεμῖται δέχονται καὶ τὸν μετὰ τοιούτων γυναικῶν διαρκῆ γάμον, ἀλλὰ τοῦτο κατακρίνεται.

Μεταξὺ τῶν πρὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου πράξεων ὑπάρχει προσέτι:

4) Ἡ συζήτησις εἰς γάμον. *Νιμζὲδ-κερδέν*.

Ἡ συνήθεια αὕτη πληροῦται τηρουμένων ὅλων τῶν πρὸς τέλεσιν τοῦ γάμου κανόνων, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι, οὐχὶ αὐτοὶ οἱ μελλόνυμφοι, ἀλλ' οἱ ἐντολοδόχοι ἀσχολοῦνται περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, καὶ ὅτι μετὰ τὸ γεῦμα ὅλοι οἱ παρευρεθέντες ἀποχωρίζονται. Ἡ ζήτησις πρὸς γάμον κατατάσσεται μεταξὺ τῶν συναλλαγμάτων, ἅτινα δὲν δύνανται νὰ διαρρηχθῶσιν, εἰμὴ διὰ τῆς ἀμοιβαίας συναινέσεως τῶν μερῶν· γίνεται δὲ ἢ ἔγγραφος, ἢ δι' ἐντολοδόχου. (Ἴδε τὸ σύγγραμμα τοῦ Χατζῆ Σεὶδ Μωχάμμεδ Βακὴρ *Σεβὰλ βὲ τζεβὰδ*, Τομ. Β. σ. 12—22.)

SISMANOGLIO ΕΠΕΚΕΝΑ

Εἰς τὴν τέλεσιν τοῦ γάμου ἀπαιτοῦνται τὰ ἑξῆς:

α΄.) Ἡ ἐνώπιον δύο μαρτύρων δήλωσις τῆς ἀμοιβαίας συναινέσεως τῶν συναλλαττομένων μερῶν, *ιτζὰπ βὲ καβούλ*· ἡ συναίνεσις αὕτη πρέπει νὰ παρέχῃ τὰ ἐν γένει ἀπαιτούμενα προσόντα, οἷον, τὸ ἐκφράζον αὐτὴν πρόσωπον πρέπει νὰ ἦναι ἐνῆλιξ καὶ νὰ ἔχῃ τὴν ἐλευθέραν χρῆσιν τοῦ λογικοῦ του· ἑπομένως συναίνεσις οἰνοπλήκτου εἶναι ἀνίσχυρος. Ἡ συναίνεσις δύναται νὰ δοθῇ δι' ἐντολοδόχου, ὅστις ὀφείλει ν' ἀποδείξῃ ἐνώπιον τῶν μαρτύρων, ὅτι ἔλαβε τοιαύτην ἐντολήν.

Οἱ φυσικοὶ ἐντολοδόχοι τῆς γυναικὸς πρὸς συνομολόγησιν γάμου, εἶναι ὁ πατὴρ, ὁ πάππος καὶ ὅλοι ἐν γένει οἱ ἄρρενες ἀνιόντες. Τῆς δὲ δούλης γυναικὸς ἐντολοδόχος εἶναι ὁ κύριός της. Ἡ μήτηρ δὲν εἶναι οὔτε κηδεμὼν, οὔτε φυσικὸς ἐντολοδόχος· εἰδικῶς ὅμως δύναται νὰ τῇ ἀνατεθῇ ἡ ἐντολὴ αὕτη.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Σαφιίταις ἢ Ἀζεμίταις οἱ φυσικοὶ ἐντολοδόχοι πρὸς συνομολόγησιν γάμου, εἶναι ὁ πατὴρ, ὁ πάππος, καὶ οἱ ἀνιόντες· ἐν ἐλλείψει αὐτῶν, οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ κατιόντες αὐτῶν· μὴ ὑπαρχόντων δὲ τοιούτων, οἱ ἐκ πατρὸς θετοὶ καὶ οἱ κατιόντες αὐτῶν. Οἱ Σουννῖται χορηγοῦν τὸ δικαίωμα τοῦτο εἰς συναθροίσεις πιστῶν, τζεμαάτ.

Ἡ ἐνηλικιότης ὡρίσθη ἐν τῇ § 8 τοῦ 2 Κεφ. τοῦ Ἀστυκοῦ Δικαίου. Εἶναι δὲ διὰ μὲν τὸν ἄνδρα δεκαπενταετὴς ἡλικία πλήρης, διὰ δὲ τὴν γυναῖκα ἐννεαετής.

Αἱ ἐνήλικες θυγατέρες δύνανται νὰ συνάψωσι γάμον ἄνευ τῆς συναινέσεως των γονέων των· αἱ δοῦλαι ὅμως ἀπαιτεῖται νὰ λάβωσι τὴν πρὸς τοῦτο ἄδειαν τοῦ πάτρωνός των.

Ἡ πρὸς γάμον συναίνεσις δύναται δι' οἱουδήποτε τρόπου νὰ δηλωθῇ,

β΄.) Ἡ ἀπαγγελία δύο εὐχῶν, *γουκιοῦ ραμάζ*, πρὸ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ συναλλάγματος, καὶ μετὰ τοῦτο ἡ ἑξῆς προσευχή:

Ἴννι οὔριδου ἐρ ἐτεζέβετζε φεκέδιρ λὶ μὶρ ἐρ ρισαὶ ἐχβεζεχοῦρε φέρτζερ βεζεχοῦρε λὶ φὶ ρεγσιχὰ βὲ ἔβσα ἐχοῦρε ρίζκὰρ βὲ ἔ ζεμεχοῦρε βερέκετερ μπιραχμέτικε γιὰ ἐρχάμι ἐρ ραχίμιρ.

»Ἐπιθυμῶ νὰ συνάψω γάμον. Ἐν τῷ ἐλέει σου, ὦ Θεέ μου οἰκτίρμον, πέμψον μοι γυναῖκα ἁγνὴν, ἥτις νά διατηρήσῃ τὴν ψυχήν της πρὸς ἐμὲ, καὶ νὰ εὐφραίνηται ἐν τῇ εὐδαιμονίᾳ καὶ εὐτυχίᾳ μου.»

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Κατὰ τὰς ἰδέας τῶν Σαφιίτῶν καὶ τῶν Ἀζεμιτῶν, δὲν εἶναι ἀναπόφευκτος ἡ ἀπαγγελία τῶν δύο εὐχῶν, συναίνεται ὅμως.

γ΄.) Ἡ σύνταξις τοῦ γαμικοῦ συμβολαίου, γινομένη ἐνώπιον ἐκ-

κλησιαστικοῦ προσώπου μὲ τὴν ἀπαγγελίαν τοῦ *σιγκὲχ* (1), τὸν προσδιορισμὸν τῶν *μὲχρ ἢ σεδὰκ*, γαμικῶν δώρων (2), καὶ ἐνώπιον τῶν παρευρεθέντων μαρτύρων.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Κατὰ τοὺς κανόνας τῶν Σαφιίτῶν καὶ τῶν Ἀζεμιτῶν, ἀναγκαίως ἀπαιτεῖται ἡ ἀπαγγελία τοῦ *σγικὲχ*, ὁ προσδιορισμὸς τῶν γαμικῶν δώρων, *μὲχρ* καὶ *μελβουσὰτ*, τῆς προικός· ἡ δ' ἐκτέλεσις τῶν ὡς πρὸς τ' ἀντικείμενα ταῦτα κανόνων τηρεῖται αὐστηρῶς. Ἀλλὰ τὰ κατωτέρω ῥηθησόμενα περὶ τοῦ *σελὰτ*, *χουτβὲχ*, *παρὶκ*, *ἀλλὰχ* κλπ. κατατάσσουν μεταξὺ τῶν μὴ ὑποχρεωτικῶν πράξεων, *σουννέτ*.

Ὁ ὑπὸ τῶν συναλλαττομένων μερῶν ἢ ὑπὸ τῶν ἐντελοδόχων αὐτῶν ἐκλεχθεὶς πρὸς σύνταξιν τοῦ συμβολαίου ἐκκλησιαστικὸς, κατὰ πρῶτον δέχεται τὴν δήλωσιν τῆς ἀμοιβαίας συναινέσεως, ὁρίζει ἀκριβῶς τὴν ποσότητα τοῦ *μὲχρ* ἢ *σεδὰκ*, εἰς χρήματα ἢ πράγματα, καὶ τοῦ *μελβουσὰτ*, τὴν ποσότητα τῆς προικὸς εἰς ἐνδύματα ἢ ἄλλα πράγματα, ἀπαγγέλλει ἀκολούθως τὸ *σελὰτ*, δηλ. ὕμνον πρὸς τοὺς προφήτας καὶ τοὺς ἀπογόνους αὐτῶν, καὶ περαιοῖ τὸ γαμικὸν συμβόλαιον κατὰ τὸν κατωτέρω τύπον.

Συνταχθέντος τοῦ συμβολαίου, ὁ ἐκκλησιαστικὸς ἀπαγγέλλει τὸ *χουτπὲ*, ὅπερ ὑπάρχει καὶ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ συμβολαίου:

Ἐλχάμδου λιλλαχὶ-λεζὶ ἔχελλε νικιάχε βεχέρεμε σιφαχὲ βὲ ἔς-σαλατοῦ βὲ ἔς σελαμοῦ ἀλὰ χατῤι χάλκιχι Μουχαμμεδὲ βὲ ἀλίχι ἐδζμαὶν ἐτ-ταϊγεπὶν ἔτ-τάχιριν!

»Χάρις τῷ Θεῷ, τῷ ἐπιτρέποντι τὸν γάμον καὶ τῷ ἀπαγορεύοντι πᾶσαν μοιχικὴν καὶ ἀξιόποινον πρᾶξιν. Τὰ πλάσματα τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς ὀφείλουσι νὰ δοξάζωσι τὸν Μωάμεθ, καὶ τοὺς ἀγνοὺς καὶ εὐσεβεῖς ἀπογόνους αὐτοῦ.»

Μετὰ τοῦτο ἀπαγγέλλεται τὸ *σιγκὲτ*, ὡς ἑξῆς:

Ἐγκέχτου βὲ ζευβέτζου, ζευβέτζου βὲ ἐγκέχτου, νέφσε μουβεκκίλετι, μουβεκκελὶν λιμουβεκίλι ἀλὰ ἐς σεδὰκ οὐλ-μοῦ ἀγίεν οὐλ-μελούν.

»Ἥνωσα διὰ τοῦ γάμου ἄνδρα καὶ γυναῖκα, γυναῖκα καὶ ἄνδρα, κατὰ τὴν δοθεῖσάν μοι ὑπὸ τῶν ἐντολοδόχων ἐντολὴν, καὶ συμφώνως πρὸς τὰς ἐν τῷ συμβολαίῳ τούτῳ συνομολογήσεις.»

Τὸ *σιγκὲτ* τοῦτο ἀπαγγέλλεται ἐν ὀνόματι καὶ τῶν δύο συζύ-

(1) Σιγκὲχ, Sigheh, λέγεται προφορικὴ δήλωσις τῆς ὑποχρεώσεως, ἣν τις ἀναδέχεται. Ἐπί τινων συναλλαγμάτων συνίσταται ἐκ πανηγυρικῶν λέξεων, προφερομένων κατὰ τὴν ὁριστικὴν συνομολόγησιν καὶ σύνταξιν αὐτῶν· καθιστᾷ δὲ τὰ συναλλάγματα ἀπρόσβλητα.

(2) Τὸ *μὲχρ* ἢ *σεδὰκ* εἶναι τὰ δῶρα, ἅτινα ὁ σύζυγος ἐκ τῆς περιουσίας του, κατὰ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ γαμικοῦ συμβολαίου, δίδει εἰς τὴν σύζυγόν του.

γων· ἀμέσως ὅμως ἀπαγγέλλεται ὑπὸ τοῦ τελοῦντος τὸν γάμον ἐπ' ἐνόματι τοῦ συζύγου μόνου τὸ *σιγκὲτ* ὡς ἑξῆς:

Καπιλτοῦν νικιὰχ βὲτ-τεζβιτζιὰ λιμουβεκίλι μουβεκίλι ἀλλὰ ἐς σεδάκι-λ-μοῦ ἀγιέγιλ μαλούμ.

«Ἐπὶ τῇ βάσει τῆς δοθείσης μοι ὑπὸ τοῦ πληρεξουσίου τοῦ ἐν»τολέως ἐντολῆς, ἐξέφρασα τὴν εἰς τέλεσιν τοῦ γάμου συναίνεσίν »μου συμφώνως πρὸς τὰ ἐν τῷ συμβολαίῳ τούτῳ συνομολογη»θέντα.»

Ὅταν, μὴ ὑπαρχόντων ἐντολοδόχων, ἀμφότερα τὰ συναλλαττόμενα πρόσωπα εἶναι παρόντα, λέγονται ἐν τῷ *σιγκὲτ* τὰ ἑξῆς: *Νεφσὲ μουβεκκίλετε λι-μουβεκκίλι.*

«Ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὑπὸ τῶν ἐντολέων αὐτῶν ἀνατεθείσης μοι »ἐντολῆς.»

Τούτων γενομένων, ὁ ἐκκλησιαστικὸς καὶ οἱ ἐντολεῖς θέτουσι τὴν σφραγῖδά των ἐπὶ τοῦ συμβολαίου· ὁ δὲ πρῶτος προφέρει τὸ *βαρὶκ-ἀλλὰχ*, «ὁ Θεὸς βοηθός!» καὶ ἀναγινώσκει τὸ πρῶτον κεφάλαιον τοῦ Κορανίου *Φατιχὲχ* καὶ παραδίδει τὸ συμβόλαιον εἰς χεῖρας τῆς γυναικὸς ἢ τοῦ ἐντολοδόχου της.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Ἡ παράδοσις αὕτη τοῦ συμβολαίου δὲν θεωρεῖται ὑπὸ τῶν Σαφιΐτῶν καὶ Ἀζεμιτῶν ὡς διαγραφομένη ἀπὸ τοὺς Νόμους τοῦ σερῆ, ἀλλ' ὡς συνήθεια, ο ὐ ρ φ ί.

Ὁ ἐκκλησιαστικὸς λαμβάνει ἀμοιβὴν ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς, ἀλλ' οὐδὲν δύναται νὰ ζητήσῃ παρὰ τῆς γυναικός.

ΤΥΠΟΣ ΓΑΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΥ.

ΠΙΣΤΟΠΟΙΕΙΤΑΙ ΠΑΡ' ΕΜΟΥ

Ὦ Σὺ, ὁ τὰς καρδίας ἑνόνων!

(Τ. Σ.)

(Σφραγὶς τοῦ Καδῆ ἢ Μολλᾶ)

Ὕμνος τῷ Θεῷ ὅστις ἐπέτρεψε τὸν γάμον καὶ ὅστις ἐπροφύλαξε τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τοὺς πειρασμοὺς καὶ ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας τῆς σαρκός· προσευχὴ καὶ δέησις εἰς τὸν Μωάμεθ καὶ εἰς τοὺς ἁγνοὺς καὶ ἀσπίλους ἀπογόνους του.

(Εἰς τὰ μεταξὺ τῶν Σουννιτῶν συναλλάγματα προστίθενται αἱ λέξεις ἁγνοὶ καὶ ἄσπιλοι

Ὁ μελλόνυμφος	Ἡ μελλόνυμφος
Ὁ ἔντιμος Ἀλῆς Βερδῆ Βὲγ, υἱὸς τοῦ Ἀσαδουλλὰχ τοῦ Σεμασᾶ, ἐνῆλιξ καὶ ὑγιὴς τὸν νοῦν.	Ἔσμὲτ Χανοὺμ, θυγάτηρ τοῦ ἐμπόρου Χατζῆ Ἀλῆ Κουλῆ τοῦ Σαμασᾶ, ἐνῆλιξ καὶ ὑγιὴς τὸν νοῦν.
(Τ. Σ.)	(Τ Σ.)
Σφραγὶς τοῦ ἐντολοδόχου.	Σφραγὶς τοῦ ἐντολοδόχου

Ὀφείλονται 30 Δουκάτα· ἐλήφθησαν δύο κλίναι, τέσσαρες ἐνδυμασίαι, μία χρυσῆ καρφὶς, χάλκινα ἀγγεῖα καὶ εἷς μέγας καθρέπτης.

Τῇ 10 ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς Σαμπὰν τοῦ ἔτους 1261.

δ΄.) Ἡ παρουσία δύο τοὐλάχιστον μαρτύρων· αὕτη δὲν εἶναι μὲν ἀναγκαία ἀκριβῶς, καθ' ἣν στιγμὴν ὑπογράφεται τὸ συμβόλαιον, εἶναι ὅμως ἀναπόφευκτος κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς πρὸς σύστασιν γάμου ἀμοιβαίας συναινέσεως τῶν μερῶν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφιΐται ἀπαιτοῦσι τὴν παρουσίαν δύο μαρτύρων ἀρρένων καὶ ἀνεπιλήπτων, ἀδήλ· Οἱ δὲ Ἀζεμῖται ἀρκοῦνται εἰς τὴν μαρτυρίαν ἑνὸς ἀνδρὸς καὶ δύο γυναικῶν.

ε΄.) Θεωρεῖται καλὸν νὰ ληφθῇ πρόνοια, ὥστε ἡ γυνὴ, ἐγγιζούσης τῆς νυκτὸς, νὰ μεταβῇ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀνδρὸς, καὶ νὰ μὴ συμβῇ τοῦτο καθ' ἣν ἐποχὴν, κατὰ τοὺς ἀστρονομικοὺς ὑπολογισμοὺς, ὁ ἥλιος εὑρίσκεται εἰς τὸ ζώδιον τοῦ καρκίνου.

Σημείωσις. Μεταξὺ τῶν νομάδων τῶν πέραν τοῦ Καυκάσου χωρῶν, ἐπικρατεῖ ἡ συνήθεια νὰ μεταβαίνῃ ἐν καιρῷ ἡμέρας ἡ γυνὴ εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ ἀνδρός.

ς΄.) Μετὰ τὴν κατάστρωσιν τοῦ γαμικοῦ συμβολαίου καὶ πρὸ τῆς συνουσίας τῶν συζύγων, πρέπει νὰ δοθῇ γεῦμα πρὸς εὐθυμίαν τῶν προσκεκλημένων καὶ νὰ διανεμηθῶσιν ἐλέη.

Σημείωσις. Ἡ νὺξ ἢ ἡ ἑσπέρα, καθ'ἣν ὑποδέχονται τοὺς φίλους καὶ συγγενεῖς, ὀνομάζεται σ έ μ π η-β ε λ ι μ έ χ. Εἰς ἑκάστην συνοικίαν τῆς πόλεως ὑπάρχει πρόσωπον ἐπιμελούμενον τὰ τῶν δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν ἑορτῶν, τὰ τῶν γάμων καὶ ἐνταφιασμῶν κλπ, καὶ ὀνομαζόμενον Χ α λ ι φέχ. Τοῦτο προσκαλεῖ τοὺς εἰς τὸν δεῖπνον προσκλητέους, ἐπιμελεῖται τὴν διευθέτησιν τοῦ δείπνου, καὶ δίδει τὸ σημεῖον τῆς ἐνάρξεως αὐτοῦ, ἀφοῦ προηγουμένως προφέρει τὰς λέξεις: μ ο υ π α ρ ε κ ὶ κ ι ὰ ρ χ α ῖ ρ ι φ α τ ι χ ά, ἤτοι «εὐτυχία καὶ χαρὰ εἰς τὴν νέαν ἡώ.» Κατόπιν ὁ Μολλᾶς ἀναγινώσκει ἐν τῷ Κορανίῳ τὸ Ἐ λ χ ὲ μ τ, καὶ μετὰ τοῦτο ἀμέσως ἄρχεται ὁ δεῖπνος.

ζ΄.) Μετὰ τὴν εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ ἀνδρὸς εἴσοδον τῆς γυναικὸς, τηροῦνται τὰ ἑξῆς: *ἀδὰπ χαλβὲτ*, ἀπόκρυφοι πράξεις.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Τὰ περὶ τούτου, παρὰ τοῖς Σουννίταις θεωροῦνται κανόνες σ ο υ ν ν ὲ τ, μὴ ὑποχρεωτικοί.

Ὁ ἀνὴρ ὀφείλει πρὸ παντὸς ἄλλου νὰ κάμῃ δύο ὑποκλίσεις, ν' ἀπαγγείλῃ σύντομον προσευχὴν, καὶ κατόπιν στραφεὶς πρὸς τὴν γυναῖκά του τῇ εὔχεται, διὰ τῶν λέξεων *σὸς σαφὰ*, ὅπως εὐτυχῇ ἐν τῷ οἴκῳ του, καὶ τὴν ὁδηγεῖ εἰς τὴν γαμικὴν κλίνην. Ἡ δὲ γυνὴ ὀφείλει τιθεμένη ἐπὶ τοῦ πρὸς προσευχὴν ὡρισμένου τάπητος, *τζαὶ ναμὰζ*, νὰ προσευχηθῇ μετὰ μιᾶς ἢ δύο ὑποκλίσεων. Εἶτα ἀμφότεροι οἱ σύζυγοι προβαίνουσιν εἰς τὸν καθαρμὸν, *βεζοὺ*, μεθ' ὃν ὁ ἀνὴρ θέτων τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ μετώπου τῆς γυναικὸς ἀπαγγέλλει τὴν ἑξῆς προσευχήν: *Ἀλλάχουμε ἀλὰ κιτάπικε τεζεβούτζεχαα βεφὶ ἐμανέτεκε ἀχζέτουχα βὲ πικελάμεκι ἰστεχλέλτου φέρτζεχα φέερ καζιὲτ φὶ ράχμιχα σχεὲν φέδζελχου μούσλιμεν σέβιγεν βὲ λὰ τὲδζ ἐλχοῦ σερίκε σ σεϊτάν.*

Τὸ Κοράνιον (Κεφ. Β, ἐδ. 224) παραγγέλλει προσέτι τὸν ἁγιασμὸν τῆς ψυχῆς πρὸ τῆς συνουσίας.

Ὁ ἁγιασμὸς οὗτος συνίσταται, κατὰ τὴν ἐξήγησιν τῶν ἑρμηνευτῶν, εἰς τὴν διανομὴν ἐλέων, καὶ εἰς τὴν ἀγαθοεργίαν. Ἐντούτοις ἤδη περιορίζεται, (ὡς παρετηρήθη ἀνωτέρω), εἰς τὴν ἐπίκλησιν *Μπισμιλλάχ !*

Ἡ συνουσία εἴς τινας περιστάσεις ἀπαγορεύεται καὶ εἰς ἄλλας ἀποτρέπεται.

Ἀπαγορεύεται μὲν, *χαράμ.*

1) Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐμμήνων καὶ μετὰ τὸν τοκετόν· καὶ

2) Κατὰ τὸ *ἰδδὲτ* τὴν ἀπομάκρυνσιν τῆς συζύγου ἀπὸ τὴν συζυγικὴν οἰκίαν· (ἴδε κατωτέρω.)

Κατ' ἄλλας αἱραίσεις. Τὸ αὐτὸ ἐπικρατεῖ καὶ παρὰ τοῖς Σαφίταις καὶ Ἀζεμίταις· αἱ ἑπόμεναι ὅμως περιστάσεις, μεκρούχ, οὐδεμίαν ἔχουσι σημασίαν παρ' αὐτοῖς. (Ὅρα Ο ὐκουδὰτ, κεφ. Α.)

Ἀποτρέπεται δὲ (*μεκρουχ*) εἰς τὰς ἑξῆς περιστάσεις:

1) Κατὰ τὴν ἔκλειψιν τοῦ ἡλίου ἢ τῆς σελήνης.

2) Κατὰ τὸ λυκαυγὲς καὶ τὰς ἀφὰς τῶν λύχνων.

3) Κατὰ τὴν νύκτα, τὴν ἑπομένην ἑκάστης νουμηνίας, ἐκτὸς τοῦ *Ραμαζάν.*

4) Κατὰ τὴν νύκτα τοῦ μέσου τοῦ μηνός.

5) Ἐν καιρῷ ταξειδίου, ὅταν ἡ λοῦσις δὲν εἶναι δυνατή.

7) Ἐν καιρῷ θυέλλης, τρικυμίας, σεισμοῦ κλπ.

7) Κατὰ τὴν θαλασσοπλοΐαν.

8) Ὅταν ὁ εἷς τῶν συζύγων εἶναι ἐντελῶς ἀπεγυμνωμένος.

9) Μετὰ νυκτερινὴν σπερματόρροιαν πρὸ τοῦ δι' ἀποπλύνσεως καθαρισμοῦ τοῦ συζύγου καὶ τῆς προσευχῆς· καὶ

10) Ὅταν τρίτος δύναται νὰ ἴδῃ.

Ὀνομάζεται *κουχιούζ* ἡ παράβασις ἢ παραμέλησις τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ γαμικοῦ καθήκοντος, δι' ἣν καὶ ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ δύνανται νὰ παραπονεθῶσιν.

Ἐὰν ἡ γυνὴ παρακούῃ τὸν ἄνδρα, ἐὰν παραμελῇ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν οἰκιακῶν τις καθηκόντων ἢ ἐὰν δὲν ἐκτελῇ τὰς διαταγάς του, ὁ ἀνὴρ δικαιοῦται νὰ τὴν παραιτήσῃ πρὸς καιρὸν καὶ νὰ μὴ διανυκτερεύῃ παρ' αὐτῇ τὰς ὡρισμένας νύκτας.

Ἐὰν ὁ ἀνὴρ δὲν ἔχῃ περιουσίαν, καθῆκον τῆς γυναικὸς εἶναι νὰ φροντίζῃ περὶ τῆς διατηρήσεως τῆς οἰκίας, οἷον νὰ διευθετῇ τὰ δωμάτια, νὰ ἑψήνῃ τὸν ἄρτον, νὰ παρασκευάζῃ τὰς τροφὰς κλπ. καθόσον αἱ ἀνάγκαι τῆς οἰκογενείας τὸ ἀπαιτοῦν· δὲν ὑποχρεοῦται δὲ νὰ πράττῃ ταῦτα χάριν τῶν ξενιζομένων ἢ ἄλλων. Ἡ γυνὴ παρὰ

τὴν θέλησίν της δὲν δύναται νὰ ὑποχρεωθῇ εἰς τὸ νὰ ἐργάζηται οἱονδήποτε ἔργον, πρὸς πλουτισμὸν τοῦ ἀνδρὸς, ὅστις ἀπεναντίας εἶναι ὑπόχρεως νὰ ἐργάζηται διὰ νὰ πορίζηται τὰ πρὸς διατροφήν.

Ἀπαγορεύεται εἰς τὸν σύζυγον νὰ δαίρῃ τὴν γυναῖκά του.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Ὅταν ἡ γυνὴ ἀντιτείνῃ εἰς τὴν θέλησιν τοῦ ἀνδρὸς, εἴτε διὰ λόγου, εἴτε δι' ἔργου ἐπιτρέπεται εἰς αὐτὸν κατὰ τὸν κανόνα τῶν σαφιϊτῶν καὶ ἀζεμιτῶν νὰ τὴν τιμωρήσῃ καὶ νὰ τὴν δείρῃ. Ὁ αὐτὸς ὅμως κανὼν παραγγέλλει νὰ προτιμᾶται ὁ καλὸς τρόπος καὶ ἡ συγγνώμη.

Ἐὰν ὁ ἀνὴρ παραβαίνῃ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ γαμικοῦ καθήκοντος, ἡ γυνὴ δικαιοῦται ν' ἀπαιτήσῃ τὴν ἐκπλήρωσίν του, ἢ νὰ προκαλέσῃ τὴν ἐπέμβασιν ἐκκλησιαστικοῦ προσώπου.

Ἐν περιπτώσει σπουδαίας διαφωνίας μεταξὺ τῶν συζύγων, πρέπει νὰ γίνῃ ἀπόπειρα πρὸς συνδιαλλαγὴν παρά τινος μὴ ἐνδιαφερομένης γυναικὸς, καλουμένης *χεκεμὴ*, καὶ ἐκλεγομένης ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ τοῦ *χακὴμ σέρ*. Εἰς τὰς πέραν τοῦ Καυκάσου χώρας, ὁ Καδῆς ἐπιχειρεῖ τὴν συνδιαλλαγήν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς σαφίταις καὶ ἀζεμίταις εἰς ὁμοίαν περίστασιν, ὁ Χακὴμ σὲρ ἢ ὁ Καδῆς ἐκλέγει ἐν εἴδει διαιτητῶν δύο γυναῖκας, τὴν μίαν διὰ τὸν ἄνδρα καὶ τὴν ἄλλην διὰ τὴν γυναῖκα, ἐπὶ τῆς ἐκθέσεως τῶν ὁποίων ὁ Καδῆς ἐπιβάλλει εἰς τοὺς συζύγους τὴν διαλλαγὴν ἢ τὸ διαζύγιον.

Ἐὰν αἱ αἰτίαι τῶν δυσαρεσκειῶν παρατείνωνται, καὶ αἱ πρὸς συμφιλίωσιν προσπάθειαι ἀποβαίνωσιν ἀνωφελεῖς, τότε πρέπει νὰ δοθῇ τὸ *τελὰκ* ἢ τὸ *χουλῆ*. (Ἴδε βιβλίον *Εἰκαὰτ*, κεφ. α'.)

β'.) Ὡς πρὸς τὰ γαμικὰ δῶρα.

Ἡ συνομολόγησις γαμικοῦ δώρου *μὲχρ* ἢ *σεδὰκ* εἶναι ὅρος οὐσιώδης πρὸς νομιμοποίησιν τοῦ γάμου.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Νομοδιδάσκαλοί τινες ἐκ τῆς αἱρέσεως τῶν σιϊτῶν παραδέχονται, ἐναντίον τοῦ κανόνος τούτου, ἰσχυρὸν τὸν γάμον καὶ ἄνευ συνομολογήσεως γαμικῶν δώρων.

Τὰ γαμικὰ δῶρα ἐξομοιοῦνται μὲ τὸ τίμημα ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς, καὶ διέπονται ὑπὸ τῶν αὐτῶν κανόνων ὡς πρὸς τὴν ἰσχὺν ἢ τὴν ἀναστροφήν των. Ἐν γένει παραδέχονται ἐπὶ τοῦ γάμου ὡς καὶ ἐπὶ τῆς πωλήσεως τὴν ἰδέαν τῆς ἀπαλλοτριώσεως, καὶ ἐπὶ μὲν τῆς πωλήσεως ἀντικείμενον τῆς ἀπαλλοτριώσεως εἶναι τὸ πωλούμενον πρᾶγμα, ἐπὶ δὲ τοῦ γάμου ὁ genitale arvum mulieris, (ὁ γεννητικὸς ἀγρὸς τῆς γυναικός).

Τὰ γαμικὰ δῶρα δίδονται πάντοτε ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς πρὸς τὴν γυναῖκα, ἥτις ἀποκτᾷ τὴν ἐπ' αὐτῶν κυριότητα· καὶ πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ γίνῃ ἀντικείμενον ἰδιοκτησίας δύναται ὡσαύτως νὰ χρησιμεύσῃ

ὡς γαμικὸν δῶρον, οὗτινος ἡ ἀξία ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς συμβάσεως τῶν μερῶν.

Ἡ σύμβασις αὕτη παρὰ τοῖς Σιΐταις εἶναι δύο εἰδῶν.

1) *Τεφβίζ*, ἡ συνήθης σύμβασις, ἐν ᾗ ἁπλῶς γίνεται μνεία περὶ *μὲχρ*, ἄνευ προσδιορισμοῦ τῆς ἀξίας του. Τότε, ἐν περιπτώσει διαζεύξεως, ὁ *Χακὴμ-σὲρ* ἀναλόγως τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρὸς ὁρίζει τὴν ἀξίαν τοῦ *μὲχρ*, ἥτις ὅμως δὲν δύναται νὰ ὑπερβαίνῃ τὰ 500 *διρέμ* (αἱ περιπτώσεις αὗται εἶναι σπανιώταται).

2) *Τεφβὶζ μπιζὰ*, ὁσάκις οὐδεμία γίνεται μνεία περὶ *μέχρ*· ἐνταῦθα ἡ γυνὴ οὐδεμίαν ἔχει ἀπάντησιν. Ἐν τούτοις κατὰ τὴν γνώμην διδασκάλων τινῶν, ἐπελθόντος διαζυγίου μετὰ τὴν σαρκικὴν μίξιν, ἡ γυνὴ δικαιοῦται νὰ λάβῃ *μὲχρ-οὐλ-μισλ*, δηλ. ἀποζημίωσιν ἐξισουμένην μὲ προῖκα. Τὸ ποσὸν τοῦ *μὲχρ-οὐλ-μισλ* μεταβάλλεται κατὰ τὰ ἔθιμα τῶν διαφόρων τόπων, τὴν κοινωνικὴν τάξιν, τὰ οἰκογενειακὰ προηγούμενα, καὶ κατὰ τὴν περιουσίαν τοῦ συζύγου ἢ τῆς οἰκογενείας τῆς γυναικός.

Οἱ Σαφιΐται ὅμως καὶ οἱ Ἀζεμῖται διακρίνουν δύο τρόπους πρὸς προσδιορισμὸν τῆς ἀξίας τῶν γαμικῶν δώρων, *μουσεμμὰ* καὶ *γκαὶρ μουσεμμὰ*, καθότον ἡ ποσότης εἶναι ἢ δὲν εἶναι προσδιωρισμένη. Ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ περιπτώσει, ἐπελθόντος διαζυγίου, δίδεται εἰς τὴν γυναῖκα τὸ *μὲχρ-οὐλ-μισλ*.

Τὰ γαμικὰ δῶρα δίδονται εὐθὺς μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ συμβολαίου, καὶ ἀφοῦ ἀμφότεροι οἱ σύζυγοι, ἁπλῶς εὑρεθῶσι μόνοι ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην, *σελβέτ*.

Πρὸ τῆς λήψεως τῶν δώρων, ἡ γυνὴ δικαιοῦται ν' ἀρνηθῇ εἰς τὸν σύζυγον πᾶν θώπευμα.

Ἐὰν μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ συμβολαίου, ἀλλὰ πρὶν ἢ εὑρεθῶσι μόνοι ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην οἱ σύζυγοι, ἢ πρὸ τῆς συνουσίας ὁ ἀνὴρ ἀποβάλῃ τὴν γυναῖκα, ἔχει αὕτη δικαίωμα ἐπὶ τοῦ ἡμίσεως τῶν γαμικῶν δώρων.

Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ τεθῇ ἐν τῷ συμβολαίῳ προθεσμία πρὸς πληρωμὴν τοῦ *μὲχρ*, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι ἐν περιπτώσει μὴ πληρωμῆς εἰς τὴν προθεσμίαν, ὁ γάμος θέλει θεωρεῖσθαι ὡς μὴ γενόμενος. Τοιαύτη σύμβασις εἶναι παράνομος, καὶ ὁ γάμος μένει ἰσχυρὸς, καί τοι μὴ ἐκπληρωθέντος τοῦ ὅρου.

Δύναται νὰ συνομολογηθῇ ὅτι, ἐὰν ὁ ἀνὴρ ὁδηγήσῃ τὴν γυναῖκά του ἀλλαχόσε ἐκτὸς τῆς ἐνεστώσης κατοικίας, θέλει αὐξάνει τὸ ποσὸν τοῦ *μέχρ*.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Κατὰ τοὺς Σαφίτας καὶ Ἀζεμίτας ὁ ἀνὴρ, καὶ ἄνευ ἰδίας συνομολογήσεως, εἶναι ἐλεύθερος, μετὰ τὴν δόσιν ὅμως τῶν γαμικῶν δώρων, νὰ ἐκλέξῃ οἱονδήποτε τόπον θελήσῃ πρὸς κατοικίαν του.

Ἐν περιπτώσει ἀμφισβητήσεως περὶ τῆς ἀξίας τῆς προικὸς, πιστεύεται ὁ ἀνὴρ, ὅστις δύναται νὰ δώσῃ περὶ τοῦ ἰσχυρισμοῦ του ὅρκον

Ὁσάκις ἡ μὲν πραγματικὴ ἀξία τοῦ *μὲχρ* δὲν ἀμφισβητεῖται, τὰ συναλλαχθέντα ὅμως μέρη δὲν συμφωνοῦσι μεταξύ των ὡς πρὸς ἄλλα ζητήματα, λ. χ. ὡς πρὸς τὴν καταβολὴν τῶν γαμικῶν δώρων, ὁ σύζυγος ὀφείλει νὰ τ' ἀποδείξῃ διὰ μαρτύρων· μὴ ὑπαρχόντων δὲ τοιούτων ἐπιβάλλεται ὅρκος εἰς τὴν γυναῖκα.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Ἀμφισβητουμένου τοῦ ποσοῦ τοῦ *μὲχρ*, οἱ Σαφιΐται καὶ Ἀζεμῖται φρονοῦσιν ὅτι πρὸς ἀπόδειξιν πρέπει νὰ προσαχθῶσι μάρτυρες· προσαχθέντων ὅμως τοιούτων ἀμφοτέρωθεν, οἱ μὲν σαφιΐται φρονοῦσιν ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐξετασθῶσιν, ἀλλὰ νὰ ἐπιβληθῇ ὅρκος εἰς ἀμφοτέρους τοὺς συζύγους· καὶ ἐὰν ὁ ὅρκος δοθῇ παρ' ἀμφοτέρων, ἐπιδικατίζεται εἰς τὴν γυναῖκα τὸ *μὲχρ-οὐλ-μισλ*. Οἱ δὲ Ἀζεμῖται πρεσβεύουσιν ὅτι ὡς πρὸς ὅσα ἀντικείμενα οἱ ἀμφοτέρωθεν μάρτυρες ὁμοφωνοῦσιν, ἀποτελοῦσιν ἀπόδειξιν, ὡς δὲ πρὸς τὰ διαφωνούμενα, οἱ μαρτυρες οὐδεμίαν ἀποδεικτικὴν δύναμιν παρέχουσι καὶ πρέπει νὰ ἐπιβληθῇ ὅρκος εἰς τὸν ἄνδρα.

Ὑπαρχούσης ἀμφισβητήσεως ἐὰν ἀντικείμενόν τι ἀποτελῇ μέρος τῶν γαμικῶν δώρων, ἐπιβάλλεται ὅρκος εἰς τὸν ἄνδρα.

§ 4. Ὡς πρὸς τὴν διάλυσιν τοῦ γάμου ἰσχύουν αἱ ἑξῆς διατάξεις:

Ὁ διαρκὴς γάμος διαλύεται.

1) Διὰ τῆς διαζεύξεως ἢ διὰ τοῦ ἀναθέματος. (Ὅρα τὸ βιβλ. *Εἰκαάτ*. Κεφ. Α ἐδ. 4.)

2) διὰ τῆς ἀποστάσεως ἀπὸ τῆς μουσουλμανικῆς θρησκείας καὶ τῆς παραδοχῆς ἑτέρας.

Ἡ ἐξόμωσις τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἑτέρου συζύγου, ἐὰν μὲν δὲν ἔλαβεν εἰσέτι χώραν ἡ σαρκικὴ μίξις, ἐπιφέρει ἀμέσως τὴν διάλυσιν τοῦ γάμου, ἐὰν δὲ ἔλαβεν, εἰ μὲν ἡ γυνὴ εἶναι ἡ ἐξομῶτις, ὁ γάμος ἐξακολουθεῖ νὰ ὑφίσταται, εἰ δὲ ὁ ἀνὴρ διαλύεται. Εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην περίστασιν, ὁ ἀνὴρ ὑποχρεοῦται νὰ δώσῃ τὰ γαμικὰ δῶρα.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Σαφίταις καὶ Ἀζεμίταις ἡ ἐξόμωσις τῆς μουσουλμανικῆς θρησκείας, εἴτε ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς εἴτε ὑπὸ τῆς γυναικὸς γείνῃ, ἐπιφέρει τὴν διάλυσιν τοῦ γάμου· καὶ ἂν μὲν ἡ ἐξόμωσις λάβῃ χώραν μετὰ τὴν σαρκικὴν μίξιν, ἡ γυνὴ ἀπολαμβάνει πλήρη τὰ γαμικὰ δῶρα· ἐὰν δὲ πρὸ τῆς συνουσίας, τότε εἰ μὲν ἐξομῶτις εἶναι ἡ γυνὴ δὲν δικαιοῦται νὰ ζητήσῃ τὴν ἀπόδοσιν τῶν γαμικῶν κερδῶν, εἰ δὲ ὁ ἀνὴρ ὑποχρεοῦται νὰ δώσῃ εἰς τὴν γυναῖκα τὸ ἥμισυ τοῦ *μέχρ*.

Ἐὰν ζεῦγος χριστιανῶν ἢ Ἰουδαίων, δεχθῇ τὸν Ἰσλαμισμὸν, ἐπειδὴ καὶ ἡ πρωτέρα θρησκεία των ἀναγνωρίζει τὰ βιβλία τῆς

θείας ἀποκαλύψεως, ὁ γάμος δὲν θεωρεῖται διαλελυμένος. Ὁσάκις δὲ ὁ εἷς τῶν συζύγων δέχεται τὸν ἰσλαμισμὸν δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν διάζευξίν του ἀπὸ τοῦ ἀπίστου.

Ἡ ὑπό τινος ὀπαδοῦ πάσης ἄλλης θρησκείας ἀποδοχὴ τοῦ ἰσλαμισμοῦ, ἐπιφέρει αὐτοδικαίως τὴν διάλυσιν τοῦ προϋπάρχοντος γάμου.

Δοῦλος φυγὰς θεωρεῖται ὡς *μουρτὲδ* δηλ. ἀρνησίθρησκος, ἡ δὲ σύζυγός του δύναται νὰ συνάψῃ νέον γάμον.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Ἐν τούτοις παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ Σαφίταις ἡ φυγὴ δούλου δὲν ἐπιφέρει τοῦ γάμου του τὴν διάλυσιν,

3) Διὰ τῆς ἀφανείας τοῦ ἀνδρός.

Ἐὰν ὁ σύζυγος γίνῃ ἄφαντος, ὁ *Χακὴμ-σὲρ* ὁρίζει τῇ γυναικὶ προθεσμίαν, τῆς ὁποίας παρελθούσης δύναται αὕτη νὰ ἔλθῃ εἰς δεύτερον γάμον. Ἡ προθεσμία αὕτη εἶναι διάφορος κατὰ τὰς διαφόρους αἱρέσεις. Οἱ Σαφῖται καὶ Ἀζερῖται ἀφίνουν τὸν προσδιορισμὸν αὐτῆς εἰς τὸν *χακὴμ-σέρ*. Οἱ δὲ Σῖται καὶ ἄλλοι τὴν ὁρίζουν εἰς τέσσαρα ἢ δέκα ἔτη. Ὁ Ἰμάμης *Ἀμποὺ Γιουσοὺφ*, τὴν ὁρίζει εἰς ἑκατὸν ἔτη, ὁ δ' Ἰμάμης Μωάμεθ (ἀμφότεροι οὗτοι εἰσὶ *Χαναφῖται-Ἀζεμῖται*) εἰς ἑκατὸν εἴκοσιν. (Ὅρα βιβλ. *Ἀχκιὰμ* κεφ. Γ.)

4) Διὰ τῆς μετὰ τὴν ἐνηλικιότητα ἐπερχομένης μεταμελείας.

Ἐπιτρέπεται εἰς τὸν φυσικὸν κηδεμόνα *βελῆ* ἀνηλίκου κόρης, δηλ. εἰς τὸν πατέρα, τὸν πάππον καὶ τοὺς λοιποὺς ἀνιόντας νὰ συνομολογήσωσι δι' αὐτὴν γάμον· ὅταν ὅμως ἄλλο παρὰ τὰ εἰρημένα πρόσωπα πράξῃ τοῦτο δύναται ἡ γυνὴ, γενομένη ἐνῆλιξ, νὰ ζητήσῃ τὴν διάλυσιν τοῦ γάμου.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζερῖται ἀναγνωρίζουν ὅτι καὶ ἄλλοι στενοὶ συγγενεῖς ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ συνομολογήσωσι γάμον διὰ τὰς ἀνηλίκους κόρας.

Ἀνῆλιξ υἱὸς ἐλθὼν εἰς γάμον διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ φυσικοῦ του κηδεμόνος, οἷον τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ πάππου του γενομένης συνομολογήσεως, δὲν δικαιοῦται κατὰ τὴν ἐνηλικιότητά του νὰ διαλύσῃ τὸν γάμον εἰμὴ διὰ διαζυγίου, ἢ διὰ τῆς πληρωμῆς τοῦ *μέχρ*.

5) Ἕνεκεν ἀσθενείας.

Σπουδαῖαι ἀσθένειαι δικαιολογοῦσι τὴν διάλυσιν τοῦ γάμου, ὡς καὶ τὴν πρὸς σύστασιν αὐτοῦ ἄρνησιν.

Κατὰ τοὺς Σίτας, αἱ ἀφορῶσαι τοὺς ἄνδρας ἀσθέναι εἶναι τριῶν εἰδῶν:

α΄.) *Τζουνὰν*, ἡ παραφροσύνη, διαρκὴς ἢ διαλείπουσα.

β΄.) *Χουσὰ*, ἡ ἐκτομή.

γ΄.) *Οὐννὲτ*, ἀδυναμία πρὸς σαρκικὴν μίξιν.

Αἱ δὲ ἀφορῶσαι τὰς γυναῖκας εἰσὶν αἱ ἑξῆς:

α΄.) *Τζουνὰν*, ἡ παραφροσύνη.

β΄.) *Τζουζὰμ*, ἡ λέπρα.

γ΄.) *Μπερὲς*, ἡ λώβα.

δ΄.) *Κερνὶ*, πᾶσα ἀσθένεια καθιστῶσα τὴν συνουσίαν ἀδύνατον, καὶ ἰδίως,

ε΄.) *Ἰφσὰ*, ἡ παρὰ φύσιν ἕνωσις τῶν κρυφίων μερῶν καὶ τοῦ πρωκτοῦ.

ς΄.) *Ἀμὰ*, ἡ τύλωσις.

ζ΄.) *Ἐρὲτζ*, ἡ χόλωσις δι' ἧς ἐμποδίζεται τὸ βάδισμα καὶ ἡ χάσις.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Σαφίταις, ἑπτὰ εἰδῶν ἀσθένειαι χορηγοῦσιν εἰς τοὺς συζύγους τὸ πρὸς ἀκύρωσιν τοῦ γάμου δικαίωμα· ἐξ αὐτῶν τρία εἶναι κοινὰ διά τε τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα.

1) Τζουνὰν, 2) Τζουζὰμ καὶ 3) Μπερές.

Δύο ὡς πρὸς μόνους τοὺς ἄνδρας.

1) Οὐννὲτ 2) τζεπὲχ, Δηλ. ἡ ἔλλειψις ἢ ἡ ἀπώλεια τῶν γεννητικῶν μορίων.

Δύο ὡς πρὸς μόνας τὰς γυναῖκας.

1) Κερνὶ καὶ 2) ῥίτη, ἀσθένεια τῶν γεννητικῶν μορίων κωλύουσα τὴν συνουσίαν.

Οἱ Ἀζεμῖται εἰς οὐδεμίαν περίστασιν ἐπιτρέπουν εἰς τὸν ἄνδρα νὰ προκαλέσῃ τὴν διάλυσιν τοῦ γάμου, λόγῳ ἀσθενείας τῆς γυναικός· εἰς ταύτην δὲ, μόνον ἐν περιπτώσει οὐννὲτ καὶ τζεπέχ.

Ἡ διάλυσις τοῦ γάμου λόγῳ ἀσθενείας, πρέπει νὰ ζητηθῇ ἅμα ἐπελθούσης ταύτης, παρελθόντος δὲ ἱκανοῦ χρόνου ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως τῆς ἀσθενείας δὲν δύναται πλέον νὰ ζητηθῇ.

Ἐν περιπτώσει ἀνικανότητος τοῦ ἑνὸς τῶν συζύγων, *Οὐννὲτ*, ὁ *Χακὴμ σὲρ* ὁρίζει προθεσμίαν πρὸς δοκιμασίαν ἑνὸς ἔτους, μετὰ παρέλευσιν τοῦ ὁποίου ὁ γάμος διαλύεται· ἐκτὸς τῆς περιστάσεως ταύτης ἡ δι' οἱανδήποτε ἄλλην ἀσθένειαν διάλυσις τοῦ γάμου δύναται νὰ γίνῃ ἄνευ τῆς μεσολαβήσεως τοῦ *Χακὴμ-σέρ*.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ γεγονὸς τῆς πρὸς συνουσίαν ἀνικανότητος δὲν δύναται νὰ βεβαιωθῇ διὰ μαρτύρων, δίδεται πίστις εἰς τὰ λεγόμενα τοῦ ἐπικαλουμένου αὐτὴν συζύγου.

Ἡ συνεπεία φυσικῆς ἀσθενείας διάλυσις τοῦ γάμου δὲν εἶναι διάζευξις· ὅθεν, ἂν μὲν ἡ διάλυσις ἔλαβε χώραν πρὸ τῆς συνουσίας, τὸ *μέχρ* δὲν πρέπει νὰ δοθῇ· ἐὰν δὲ ἡ αἰτία τῆς διαλύσεως ἐγεννήθη μετ' αὐτὴν, τὸ *μέχρ* πληρόνεται.

Ἐὰν γυνή τις κατ' ἀπάτην ἢ δόλον ἐδόθη εἰς γάμον, ὅστις κατόπιν διελύθη ἕνεκεν ἀσθενείας τοῦ συζύγου, δικαιοῦται αὕτη ν' ἀπαιτήσῃ τὴν καταβολὴν τῶν γαμικῶν δώρων παρὰ τῶν προσώπων,

SISMANOGLIO

ἄτινα τὴν ἔδωκαν εἰς γάμον, καὶ ὄχι παρὰ τοῦ συζύγου ὅστις οὐδὲν ὀφείλει.

6) Συνεπείᾳ πλημμελοῦς τελέσεως τοῦ γάμου.

Ὁ παρανόμως τελεσθεὶς γάμος, *ρικιὰχ φοσὲδ*, δηλ. ὁ τελεσθεὶς ἐναντίον τῶν εἰρημένων κανόνων τοῦ *σεριὰτ*, πρέπει δι' αὐτὸ τοῦτο νὰ διαλυθῇ. Αἱ ἐκ τούτου ἀποζημιώσεις καὶ λοιπαὶ συνέπειαι, (αἵτινες οὐδόλως ἐπηρεάζουν τὰς ὑπὸ τοῦ Νόμου *σεριὰτ* ἐπιβαλλομένας τυχὸν πνευματικὰς ποινὰς), εἰσὶν εἰς βάρος τοῦ γινώσκοντος τὴν ὑπάρχουσαν παρανομίαν συζύγου. Ἐὰν ἀμφότεροι οἱ σύζυγοι ἠγνόουν τὴν παρανομίαν, ἰσχύουν κατὰ τὴν διάλυσιν τοῦ γάμου οἱ συνήθεις κανόνες περὶ τοῦ *ταλὰκ μπαΐν*. (Ἴδε κατωτέρω).

Διαλύεται ὡς ἐναντίος τοῦ νόμου 1) ὁ κρύφα τελεσθεὶς γάμος ὅταν ἡ μυστικότης ἐτέθη ὡς ὅρος· μένει ἐν τούτοις ἰσχυρὸς, ἂν διήρκεσεν ἱκανὸν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον χρόνον, καὶ ἂν οἱ σύζυγοι συνέζων δημοσίως. 2) Ὁ γάμος, κακὰ τὴν σύστασιν τοῦ ὁποίου, ἀντὶ νὰ συνομολογηθῇ τὸ *μὲχρ*, συνεφωνήθη ἀνταλλαγὴ, ὡς π. χ. ἡ συμφωνία τοῦ νὰ νυμφευθῇ ὁ Α. τὴν ἀδελφὴν τοῦ Β. καὶ ὁ Β. τὴν τοῦ Α. ἐπὶ ἀμοιβαίᾳ καταβολῇ τοῦ ἑνὸς πρὸς ἕτερον δηναρίων 100. Κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τοῦ Ἰσλαμισμοῦ ἐπετρέποντο παρ' Ἄραψι τοιοῦτοι γάμοι, ὀνομαζόμενοι *σιρὰρ*, ἀλλ' ἀπηγορεύθησαν ῥητῶς ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ.

§ 5. Περὶ τοῦ *ἰδδὲτ* καὶ τοῦ *ἰστιβρά*. *Ἰδδὲτ*, κατὰ λέξιν *λογισμὸς*, ὀνομάζεται τὸ ὑπὸ τοῦ νόμου προσδιωρισμένον μεταξὺ δύο γάμων τῆς αὐτῆς γυναικὸς χρονικὸν διάστημα, καθ' ὃ αὕτη ὀφείλουσα κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ Νόμου νὰ μονάζῃ, δὲν δύναται νὰ συνάψῃ δεύτερον γάμον εἰμὴ μετὰ τὴν παρέλευσιν τοῦ χρονικοῦ τούτου διαστήματος.

Τρία εἴδη *ἰδδὲτ* ὑπάρχουσι:

1) *Ἰδδὲτ-μεὺτ*, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συζύγου.

2) *Ἰδδὲτ-ταλὰκ*, μετὰ τὸ διαζύγιον· καὶ

3) *Ἰδδὲτ-φὰς*, μετὰ τὴν ἀκύρωσιν τοῦ γάμου.

Ἰστιβρὰ σημαίνει *καθαρμὸν*, *ἀπαλλαγὴν*, καὶ περιλαμβάνει ἐπίσης χρονικὸν διάστημα καθ' ὃ ἡ γυνὴ δὲν δύναται νὰ συνάψῃ γάμον. Ἐφαρμόζεται δὲ ὁσάκις λάβῃ χώραν ἀθέμιτος σχέσις μετά τινος προσώπου κατὰ πλάνην, ἢ ὅταν δούλη μεταβιβάζηται ἀπὸ τὴν κυριότητα τοῦ ἑνὸς κυρίου εἰς τὴν τοῦ ἑτέρου.

Ἀμφότερα τὸ *ἰδδὲτ* καὶ *ἰστιβρὰ*, σκοπὸν ἔχουσι νὰ βεβαιωθῇ ὅτι ἡ γυνὴ δὲν εἶναι ἔγκυος· ὅθεν δὲν ἐπιβάλλονται εἰμὴ καθ' ἣν περίπτωσιν ἡ συνουσία ἐγένετο πράγματι, ἢ ἦτο φυσικῶς δυνατὸν νὰ γίνῃ. Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται τίνος ἕνεκεν αἱ νέαι πρὸ τῆς συμπληρώσεως τοῦ ἐννάτου ἔτους, ἤτοι πρὸ τῆς ἐνηλικιότητός των, δὲν ὑποβάλλονται οὔτε εἰς τὸ *ἰδδὲτ*, οὔτε εἰς τὸ *ἰστιβρά*.

Ἡ διάρκεια τοῦ χρονικοῦ διαστήματος τοῦ *ἰδδετὶ μεὺτ* (μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συζύγου), ἢ τοῦ *ἰδδετὶ φὰς* (ὅπερ ἐφαρμόζεται ὅταν ὁ γάμος τελεσθῇ πλημμελὴς, ὡς ὅταν ὁ σύζυγος εἶναι ἀπὼν, ἢ ἀσθενὴς κλπ.) ὁρίζεται ὡς ἑξῆς:

1) Διὰ μὲν τὰς μὴ ἐγκύους καὶ ἐλευθέρας καταστάσεως γυναῖκας, εἰς τέσσαρας μῆνας καὶ δέκα ἡμέρας.

2) Διὰ δὲ τὰς δούλας γυναῖκας καὶ μὴ ἐγκύους, εἰς δύο μῆνας καὶ πέντε ἡμέρας (1).

3) Διὰ τὰς δούλας *οὔμμε βελὲδ* (ὅρα κατωτέρω καὶ βιβλ. *Εἰκαὰτ* τμ. δεύτερος κεφ. Ζ.), αἵτινες ἀπέκτησαν τέκνα μετὰ τοῦ κυρίου των εἰς τέσσαρας μῆνας καὶ δέκα ἡμέρας, ὡς καὶ διὰ τὰς ἐλευθέρας γυναῖκας.

4) Ὡς πρὸς τὰς ἐγκύους γυναῖκας, οἱ Σαφιῖται καὶ οἱ Ἀζεμῖται θεωροῦσι τὸν τοκετὸν συνεπάγοντα τὴν λῆξιν τοῦ χρονικοῦ διαστήματος τοῦ *ἰδδέτ*· οἱ Σιῖται ὅμως ἀπαιτοῦσι τὴν πλήρη παρέλευσιν τῶν τεσσάρων μηνῶν καὶ δέκα ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ τοκετοῦ.

Ἐὰν τὸ *ἰδδὲτ* διεκόπη ἔκ τινος περιστάσεως ἄρχεται ἐκ νέου ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς διακοπῆς του.

Ἀποθανόντος τοῦ ἀνδρὸς κατὰ τὴν ἀπουσίαν τῆς γυναικὸς, οἱ Σαφιῖται καὶ οἱ Ἀζεμῖται ὑπολογίζουσι τὴν προθεσμίαν τοῦ *ἰδδὲτ* ἀπὸ τῆς ἡμέρας τοῦ θανάτου· οἱ δὲ Σιῖται ἀπὸ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἡ περὶ τοῦ θανάτου τοῦ ἀνδρὸς εἴδησις ἀφίχθη εἰς τὴν γυναῖκα. (περὶ τοῦ *ἰδδὲτ ταλὰκ*, ὅρα βιβλ. *Εἰκαάτ*).

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρὸς, αἱ γυναῖκες, ἐλεύθεραί τε καὶ δοῦλαι, ὑποχρεοῦνται ὑπὸ τοῦ Νόμου, καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ *ἰδδὲτ μεὺτ*, νὰ ζῶσιν ἐν μονώσει ἐνθυμούμεναι ἀδιακόπως τοῦ ἀποθανόντος συζύγου των. Ὀφείλουσι προσέτι ν' ἀποφεύγωσι πάντα στολισμὸν, νὰ μὴ μεταχειρίζωνται ἀρώματα, νὰ μὴ καλλωπίζωσι τὸ σῶμα δια ἐλαιῶν τεχνητῶν, νὰ μὴ ψιμμυθιῶνται τὸ πρόσωπον διὰ λευκοῦ ἢ ἐρυθροῦ χρωματισμοῦ, νὰ μὴ φορῶσιν ἐνδύματα καινουργῆ, ἢ ὑφάσματα χρώματος λαμπροῦ, νὰ μὴ χρωματίζωσι τοὺς πόδας, τὰς χεῖρας ἢ τὴν κόμην, νὰ μὴ βάφωσι διὰ μέλανος χρώματος τὰς βλεφαρίδας ἢ τὰς ἐφρῦς, καὶ τέλος νὰ μὴ κοσμῶνται δι' ἀργυρῶν καὶ χρυσῶν λιθοκολλήτων κόσμων.

Ἡ προθεσμία τοῦ *ἰστιβρὰ* εἶναι, ἐν περιπτώσει παρανόμου ἢ κατὰ πλάνην περὶ τὸ πρόσωπον γενομένης συνουσίας, ἡ αὐτὴ ὡς καὶ ἡ τοῦ *ἰδδτέ*· ἐν περιπτώσει ὅμως πωλήσεως δούλης, ἐὰν μὲν αὕτη

(1) Οἱ μῆνες οὗτοι εἶναι σελανιακοί.

ἦτο ἔγκυος, διαρκεῖ μέχρι τοῦ τοκετοῦ, ἐὰν δὲ δὲν ἦτο τοιαύτη, διαρκεῖ τεσσαράκοντα μόνον ἡμέρας. (Ὅρα κατωτ. τὰς §§. περὶ πωλήσεως καὶ τὸ περὶ τοῦ πίνειν καὶ πρώγειν κεφάλαιον).

§ 6. *Νικιὰχ μουτουκὰ*, ἢ *μουτά* ὁ πρόσκαιρος γάμος.

Τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ γάμου δὲν ὑπάρχει εἰμὴ παρὰ τοῖς Σιίταις· παρὰ δὲ τοῖς Σαφιίταις καὶ τοῖς Ἀζεμίταις θεωρεῖται ἀπηγορευμένον ὑπὸ τοῦ Νόμου.

Πρὸς σύστασιν τοιούτου γάμου τηροῦνται οἱ ἑξῆς κανόνες:

1) Ἡ ἀπαγγελία τοῦ *σιγκὲχ* καὶ ἡ δήλωσις τοῦ *ἰτζὰτ βεκαβούλ*. Ἡ ἀμοιβαία συναίνεσις τῶν συναπτόντων τοιοῦτον γάμον, δύναται νὰ δηλωθῇ δι' οἱωνδήποτε λόγων ἢ ἐκφράσεων, ἅμα ὁ ἐκκλησιαστικὸς ἀπαγγείλῃ τὸ *σιγκὲχ* ἐπὶ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ γάμου αὐτῶν.

Ἀπαγορεύεται ὑπὸ τοῦ Νόμου εἰς τὸν κύριον νὰ δώσῃ τὴν δούλην του εἰς γάμον πρόσκαιρον, *μουτὰ*, ὑπὸ τὸν ὅρον ν' ἀποζημιωθῇ, ὡς γίνεται ἐπὶ μισθώσεως.

2) *Μουχὲλ*, Ὀρθόδοξος πίστις. Κόρη μουσουλμάνα δὲν δύναται νὰ συνάψῃ γάμον *μουτὰ*, εἰμὴ μετὰ Μουσουλμάνου. Ὁ Μουσουλμάνος ὅμως δύναται καὶ μετὰ γυναικῶν τῆς *Ἐχλι-Κιταπιγιὲχ*, δηλ. χριστιανῶν ἢ Ἰουδαίων.

3) *Μουδδέτ*. Προσδιορισμὸς τῆς διαρκείας του. Οὐσιῶδες εἶναι εἰς τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος γάμον, νὰ ὁρισθῇ ὁ χρόνος τῆς διαρκείας του, μετὰ παρέλευσιν τοῦ ὁποίου οὗτος διαλύεται· μὴ ὁρισθείσης προθεσμίας, ὁ γάμος *νικιὰχ μουτὰ* (πρόσκαιρος) μεταβάλλεται εἰς γάμον διαρκῆ, *νικιὰχ δαϊμ*.

Ὁ ὅρος οὗτος πρέπει ὄχι μόνον νὰ περιλαμβάνῃ τὴν διάρκειαν τῆς συμβιώσεως, ἀλλὰ καὶ τὸ ποσάκις ἐκπληροῦται τὸ γαμικὸν καθῆκον.

4) *Μέχρ*. Συνομολόγησις γαμικοῦ δώρου, ἥτις εἶναι ἀναπόφευκτος, ὡς καὶ τὸ ποσὸν αὐτοῦ, ἄλλως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ *νικιὰχ μουτά*.

Μετὰ τὴν ἔκπνευσιν τῆς ταχθείσης προθεσμίας, ὁ γάμος διαλύεται αὐτοδικαίως, καὶ ἡ γυνὴ ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν μέχρι τοῦδε σύζυγόν της ἄνευ τῆς ἀδείας του.

Ἐὰν οἱ σύζυγοι ἐπιθυμῶσι νὰ παρατείνωσι τὸν μεταξύ των γάμον, ὀφείλουσι νὰ τὸ πράξωσι διὰ νέου συμβολαίου κατὰ τοὺς ἐκτεθέντας ἀνωτέρω κανόνας.

Ἵνα συναφθῇ ἕτερος γάμος πρόσκαιρος, *νικιὰχ μουτὰ*, μετὰ τοῦ συζύγου, ἡ γυνὴ ὑποχρεοῦται νὰ περιμείνῃ τὴν περίοδον τῶν ἐμμήνων, ἄλλως πρέπει νὰ παρέλθωσι τεσσαράκοντα τέσσαρες ἡμέραι ἀπὸ τῆς διαλύσεως τοῦ προηγουμένου προσκαίρου γάμου.

Ἀποθανόντος τοῦ ἀνδρὸς πρὸ τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας, πρέπει νὰ παρέλθωσι τέσσαρες μῆνες καὶ δέκα ἡμέραι, διὰ νὰ δυνηθῇ ἡ γυνὴ νὰ συνάψῃ νέον γάμον· ἐὰν δὲ ἦναι ἔγκυος πρέπει νὰ περιμείνῃ μέχρι τοῦ τοκετοῦ.

Ἡ διὰ προσκαίρου γάμου ὑπανδρευθεῖσα σύζυγος δὲν κληρονομεῖ τὸν ἄνδρα της

§ 7. *Νικιὰχ κεριζὰρ*, γάμος μετὰ δούλης. Παρὰ τοῖς σιίταις ὁ μετὰ τῆς δούλης γάμος δύναται νὰ ἦναι *Νικιὰχ μουτὰ* καὶ τότε διέπεται ὑπὸ τῶν ἐκτεθέντων ἐν τοῖς ἀνωτέρω παραγράφοις κανόνων.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφιίται καὶ Ἀζεμίται παραδέχονται τὸν *νικιὰχ δαΐμ*, μετὰ τῆς ξένης δούλης. Οἱ Σαφιίται ὅμως δὲν τὸν παραδέχονται, ὅταν ὁ θέλων νὰ συνάψῃ τοιοῦτον γάμον δὲν εἶναι εἰς κατάστασιν ν' ἀγοράσῃ τὴν δούλην ἀπὸ τὸν κύριόν της, ἢ ὅταν φοβῆται νὰ ὑποχωρήσῃ.

Ἐπιτρέπεται εἰς τὸν πάτρωνα νὰ δώσῃ τὰς δούλας του εἰς γάμον πρὸς τρίτους. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ δούλη, ὑπανδρευομένη μετὰ ἐλευθέρου ἀνδρὸς, ἀπελευθεροῦται αὐτοδικαίως, ἀλλ' ὁ πάτρων ἀποκτᾷ τὰ ἐν τῷ γαμικῷ συμβολαίῳ πρὸς ὄφελος τῆς δούλης του συνομολογηθέντα δῶρα.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Σαφιίταις καὶ Ἀζεμίταις, ὁ δίδων τὴν δούλην του πάτρων εἰς γάμον πρὸς ἄνδρα ἐλεύθερον δὲν ἀπόλλυσι τὸ ἐπὶ τῆς δούλης δικαίωμά του ἐὰν δὲν τὴν ἀπελευθερώσῃ.

Παρὰ τοῖς Σιίταις, ὁ πάτρων ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ παραχωρήσῃ τὴν δούλην του πρὸς τρίτον ὡς παλλακίδα, χωρὶς νὰ τὴν δώσῃ εἰς γάμον· ἀλλ' εἰς τοιαύτην περίστασιν τὰ γεννώμενα ἐκ τῆς δούλης τέκνα, εἶναι ἐλεύθερα καὶ κληρονομοῦσι τοὺς γονεῖς των.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Τοιαύτη πρᾶξις ἀπαγορεύεται παρὰ τοῖς Σαφιίταις καὶ Ἀζεμίταις, καὶ θεωρεῖται χαράμ. Αἱ αἱρέσεις αὗται βασίζονται ἐπὶ τοῦ Κορανίου, (Κεφ. ΚΔ, ἐδ. 3), ὅπερ ἀπαγορεύει τοὺς πάτρωνας τοῦ προάγειν τὰς δούλας. (Ἴδε βιβλ. Εἰκαάτ, κεφ. Γ', περὶ ἀπελευθερώσεως τῶν δούλων.)

Ὁ μεταξὺ ἐλευθέρων γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν δούλων γάμος εἶναι νόμιμος καὶ ἰσχυρός· ἡ συναίνεσις τοῦ πάτρωνος εἶναι ἀναγκαία, ὁ δὲ δοῦλος ὑποχρεοῦται νὰ καταβάλῃ τὸ *μέχε* (γαμικὰ δῶρα) καὶ ἔτι μᾶλλον δύναται νὰ πωληθῇ διὰ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν περὶ ἀποδόσεως τοῦ *μὲχρ* ἀπαίτησιν τῆς γυναικός.

Περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ γάμου:

Α'. *Νεφακὰ ζευτζὰτ*, διατροφὴ καὶ συντήρησις τῆς γυναικός. Αἱ γυναῖκες ἔχουσι δικαίωμα πρὸς τροφὴν καὶ συντήρησιν.

1). Ἐπὶ τοῦ διαρκοῦς γάμου, *νικιὰχ δαΐμ*.

SISMANOGLIO MIGLIARO

2) Μετὰ τὴν περὶ διαζεύξεως αἴτησιν, διαρκοῦντος τοῦ *ἰδδέτ*.

3) Ἐν περιπτώσει διαζυγίου, *μπαΐρ* καὶ *χουλῆ*, ὅταν ἦναι ἔγκυος.

Ἡ γυνὴ δικαιοῦται ν' ἀπαιτῇ παρὰ τοῦ ἀνδρὸς διατροφὴν, ἐνδυμασίαν, οἴκησιν, ὑπηρεσίαν, καὶ τ' ἀναγκαῖα χρήματα διὰ τὰ παρὰ ταῖς γυναιξὶν ἐν χρήσει ἀναλόγως τῆς τάξεώς των ἀπαιτούμενα ἀντικείμενα, οἷον τὰς δαπάνας διὰ τοὺς λουτρῶνας, διὰ τὰς εἰς τὴν ἐξοχὴν ἐκδρομὰς, τὰς τῆς ξενίσεως τῶν πρὸς ἐπίσκεψιν ἐρχομένων κλπ.

Ὡς πρὸς τὸ ποσὸν τὸ πρὸς συντήρησιν τῆς γυναικὸς χορηγούμενον ἀκολουθοῦσιν ὡς κανόνα, ὅτι δὲν πρέπει νὰ στερῆται αὕτη οὐδενὸς τῶν ἀναγκαίων· καὶ πρὸς προσδιορισμὸν τούτων λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ἡ κοινωνικὴ θέσις τοῦ ἀνδρὸς, καὶ αἱ ἀνάγκαι τὰς ὁποίας ἡ γυνὴ πρὸ τοῦ γάμου της συνείθιζε νὰ θεραπεύῃ· πρὸς κανονισμὸν τούτων λαμβάνονται πληροφορίαι προσώπων ἀνηκόντων εἰς τὴν τάξιν τῆς γυναικός.

Ὅταν ὁ ἀνὴρ δὲν χορηγῇ τῇ γυναικὶ τὰ πρὸς διατροφήν της, ἢ ὅταν ἦναι ἀπὼν, ὁ Καδῆς δίδει τὴν ἄδειαν εἰς τὴν γυναῖκα, ἐπὶ τῇ αἰτήσει της, νὰ δανεισθῇ ἐπ' ὀνόματι τοῦ συζύγου, ἢ καὶ νὰ πωλήσῃ ὡρισμένα πράγματα ἐκ τῆς περιουσίας αὐτοῦ, ἵνα προμηθευθῇ τ' ἀναγκαῖα πρὸς συντήρησίν της χρήματα. Ἐὰν δὲ ἡ γυνὴ καὶ μετὰ τὴν πώλησιν τοιούτων πραγμάτων δὲν εὑρίσκῃ ἀσφαλῆ μέσα πρὸς συντήρησίν της, δύναται νὰ ζητήσῃ τὸ *Ριτζέτ*. (Ἴδε τὸ περὶ διαζυγίου).

Ἡ γυνὴ δύναται ν' ἀπαιτήσῃ ἰδίαν κατοικίαν καὶ ὑπηρέτας· μένει δ' εἰς τὸν σύζυγον τὸ δικαίωμα νὰ διαθέσῃ τὰ περὶ τούτου.

Ὁ ἀνὴρ ὑποχρεοῦται νὰ χορηγῇ τῇ γυναικὶ τ' ἀναγκαῖα ἱμάτια κατὰ τὰς ἐποχὰς καὶ τὰς ὥρας τοῦ ἔτους, πρὸς δὲ τὰ ἐν νυκτὶ χρήσιμα, οἷον ὀθώνας, ἐφαπλώματα, προσκεφάλαια, τάπητας κλπ. Πρὸς προσδιορισμὸν τοῦ εἴδους τῶν ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς εἰς τὴν γυναῖκα χορηγητέων ἐνδυμάτων, καὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν τὰ δωμάτιά της πρέπει νὰ διευθετηθῶσι, προσφεύγουν, ὡς καὶ πρὸς κανονισμὸν τοῦ πρὸς διατροφήν της ποσοῦ, εἰς τὰς πληροφορίας εἰδημόνων *ἐχλιμπελέδ*, δηλ προσώπων γινωσκώντων τὰς ἕξεις τοῦ προηγουμένου βίου τῆς γυναικός.

Ἡ γυνὴ δὲν δύναται, ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ συζύγου, νὰ κάμῃ διασκευήν τινα ἐν τῷ οἴκῳ, ν' ἀγοράσῃ πράγματα, ἢ νὰ εἰσάξῃ ὑπηρέτας.

Δὲν δικαιοῦται προσέτι νὰ ζητήσῃ ἀποζημίωσιν διὰ τὸ ἀνεπαρκὲς τῶν εἰς προηγούμενον χρόνον πρὸς διατροφὴν χορηγηθέντων.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Ἐν τούτοις οἱ Ἀζεμῖται παραδέχονται ὅτι ὁ

Καδῆς ἔχει τὸ δικαίωμα ν' ἀναγκάσῃ τὸν σύζυγον εἰς ἀποζημίωσιν τῆς κατὰ τὸ παρελθὸν ἀνεπαρκοῦς χορηγήσεως τῶν πρὸς διατροφήν.

Β'. *Νεφακὰ Καραμπὲτ*, διατροφὴ τῶν συγγενῶν.

Πᾶς τις εἶναι ὑπόχρεως νὰ διατρέφῃ τὰ τέκνα καὶ τοὺς γονεῖς του. Ἐν τούτοις οἱ ἀνιόντες δὲν δικαιοῦνται εἰς τοῦτο, εἰμὴ ὁσάκις ἀδυνατοῦν νὰ προσπορισθῶσιν οἱ ἴδιοι τὰ πρὸς διατροφήν των. Ὁ νόμος δὲν ὁρίζει τὴν φύσιν οὔτε τὴν ποσότητα τοῦ χορηγητέου πρὸς διατροφὴν τῶν γονέων ποσοῦ, ὅπερ ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἐλευθεριότητος τοῦ υἱοῦ ἢ τοῦ ἐγγόνου του, καὶ πρέπει νὰ περιορισθῇ εἰς τ' ἀπολύτως ἀναγκαῖα.

Ἐν περιπτώσει μὴ χορηγήσεως τῶν πρὸς διατροφὴν τῶν ἀνιόντων ἢ τῶν τέκνων, ὁ *χακὴμ σὲρ*, συνεπείᾳ αἰτήσεως αὐτῶν, διατάσσει τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἐναγόντων, καὶ ἐν περιπτώσει ἀρνήσεως καταναγκάζει τὸν πρὸς διατροφὴν ὑπόχρεων διὰ προσωπικῆς κρατήσεως ἢ διὰ ἐκποιήσεως τῆς περιουσίας του μὲ τὸ τίμημα τῶν ὁποίων ἱκανοποιεῖ τοὺς παραπονουμένους.

Τὰ τέκνα ὀφείλουν νὰ σέβωνται τοὺς γονεῖς καὶ νὰ πείθωνται εἰς αὐτούς. Ὀφείλουν νὰ τοὺς ἐπισκέπτωνται, κατὰ τοὺς Ἀζεμίτας, ὅταν διαμένωσι μακρὰν αὐτῶν, ὀφείλουν ἅπαξ τοὐλάχιστον κατὰ ἑπτὰ ἔτη νὰ τοὺς βλέπωσι καὶ ἐν τῷ μεταξὺ νὰ τοῖς πέμπωσι δῶρα καὶ ἐπιστολάς.

Γ'. *Ναφακὰ μουλκ*, διατροφὴ τῶν δούλων καὶ ἐπιμέλεια τῶν ἐν τῷ οἴκῳ πραγμάτων.

Πᾶν τὸ ἐν τῷ οἴκῳ ὑπάρχον πρέπει νὰ χαίρῃ τὴν προστασίαν καὶ ἐπιμέλειαν τοῦ κυρίου καὶ νὰ διατρέφηται παρ' αὐτοῦ.

Πᾶς Μουσουλμάνος ὀφείλει νὰ διατρέφῃ τοὺς δούλους του, τὰ κτήνη, τὰ πτηνά του κλπ. πρὸς δὲ νὰ ἐπιμελῆται τ' ἄψυχα πράγματα· π. χ. ὀφείλει νὰ ποτίζῃ τὰ δένδρα καὶ τ' ἄνθη τὰ ἔχοντα ἀνάγκην ὕδατος.

Ἡ ποσότης καὶ ἡ ποιότης τῆς τροφῆς, καὶ ἐν γένει ὁ τρόπος τῆς διατηρήσεώς των ὁρίζονται κατὰ τὰ ἐν ἑκάστῳ τόπῳ εἰθισμένα. Ὁ μὴ δυνάμενος νὰ διατρέφῃ ὡς ἀπαιτεῖται δοῦλον ἢ κτῆνος ὑποχρεοῦται νὰ τοὺς πωλῇ ἢ νὰ τοὺς δωρῇ ἢ νὰ θυσιάζῃ τὰ ζῶα κατὰ τὰ εἰθισμένα.

Δ'.) Περὶ τῶν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ γάμου γεννημένων.

α'.) Τέκνα νόμιμα.

Ἡ παρὰ τῶν γονέων ἀναγνώρισις τῶν τέκνων ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν ἀρκοῦσαν περὶ τῆς νομιμότητός των· ὁ χρόνος τῆς γεννήσεώς των προσδιορίζεται ὑπὸ τῶν γονέων ἢ ἄλλων ἀξιοπίστων προσώπων. Ληξιαρχικὰ βιβλία περὶ τῶν γεννήσεων καὶ τῶν γάμων δὲν κρατοῦνται· ἡ δὲ ὕπαρξις τοῦ συναλλάγματος τοῦ γάμου,

ἐν ἀμφισβητήσει, ἀποδείκνυται διὰ τῆς καταθέσεως τῶν παρευρεθέντων εἰς τὸ συνάλλαγμα μαρτύρων.

Τὰ νόμιμα τέκνα κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ *σερῆ* εἶναι τριῶν εἰδῶν:

1) *Ἐβλὰδ ζεβτζάτ.*

2) *Ἐβλὰδ μεβτοῦ-ἔτ-μπὶλ-μούλκ.*

3) *Ἐβλὰδ μεβτοῦ-ἐτ-μπὶσχ-σουπχέ.*

Τὰ πρῶτα, *ἐβλὰδ ζεβτζὰτ*, εἶναι ὅσα ἐντὸς τοῦ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὁριζομένου χρονικοῦ διαστήματος γεννῶνται ἐκ γάμου συσταθέντος κατὰ τοὺς κανόνας τοῦ *σερῆ*.

Ἵνα ἡ νομιμότης αὕτη ὑπάρχῃ, ἀπαιτεῖται,

α΄.) Νὰ γεννηθῶσι τὰ τέκνα μετὰ τὴν συνομολόγησιν τοῦ γάμου· β΄.) νὰ παρέλθωσι τοὐλάχιστον ἓξ μῆνες ἀπὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου μέχρι τῆς γεννήσεώς των, καὶ γ΄.) τὰ ὀψιγενῆ τέκνα δὲν πρέπει νὰ γεννηθῶσι μετὰ παρέλευσιν δέκα μηνῶν ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ ἀνδρός.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται παραδέχονται ὅτι ἡ ἐγκυμοσύνη τῆς γυναικὸς εἶναι δυνατὸν νὰ παραταθῇ μέχρι δύο ἐτῶν ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ ἀνδρός· οἱ δὲ Σαφιῖται μέχρι τεσσάρων ἐτῶν.

Τὸ ἐξ ἀθεμίτου σχέσεως μετὰ θυγατρὸς γεννώμενον τέκνον, μένει παράνομον· καὶ ἐὰν κατόπιν οἱ γεννήτορες αὐτοῦ ἔλθωσιν εἰς γάμον μεταξύ των, τὸ τοιοῦτον τέκνον δὲν χαίρει κληρονομικὸν δικαίωμα.

Τὰ ἐκ γάμου προσκαίρου *νικιὰχ-μουτὰ* γεννώμενα τέκνα διατρέφονται ὑπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ ἔχουν δικαίωμα κληρονομικὸν ἐπὶ τῆς περιουσίας του.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Εὕδομεν ὅτι ὁ νικιὰχ μουτὰ μόνον παρὰ τοῖς Σιΐταις ἐπιτρέπεται, παρὰ δὲ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ Σαφιΐταις ἀποκρούεται ὡς παράνομος.

Μεβτοῦ ἔτ-μπὶλ-μούλκ εἶναι τὰ ἐκ τῆς μεταξὺ τοῦ πάτρωνος καὶ τῆς δούλης σχέσεως γεννώμενα τέκνα, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ γάμος μεταξύ των. Ὅσάκις τὰ τέκνα ταῦτα γεννηθῶσιν ἐντὸς τοῦ ὑπὸ τοῦ *σερῆ* ὁριζομένου χρονικοῦ διαστήματος, καὶ οὐδεὶς ἄλλος παρὰ τὸν πάτρωνα ἔλαβε σαρκικὰς σχέσεις μετὰ τῆς δούλης, τὰ ἐκ ταύτης γεννώμενα τέκνα χαίρουσιν ἐπὶ τῆς περιουσίας τοῦ πατρός των τ' αὐτὰ μετὰ τῶν λοιπῶν τέκνων κληρονομικὰ δικαιώματα.

Ἡ ἁπλῆ δήλωσις ἀνδρὸς ἐλευθέρου, ὅτι εἶναι πατὴρ τῶν ὑπὸ τῆς δούλης αὐτοῦ γεννηθέντων τέκνων, ἀρκεῖ νὰ νομιμοποιήσῃ τὴν γέννησίν των, καὶ νὰ τὰ καταστήσῃ ἐλεύθερα.

Μεβτοῦ ἔτ μπὶσχ σουπχὲ εἶναι τὰ ἐκ τυχαίας συνευρέσεως γεννώμενα τέκνα, ὅταν ὁ ἀνὴρ κατὰ πλάνην καὶ χωρὶς δόλου ἐμίχθη μὲ ξένην γυναῖκα ἢ δούλην νομίζων αὐτὴν ἰδικήν του Τοιαῦτα τέκνα εἶναι εἰς βάρος τοῦ παραδόξως πλανηθέντος ἀνδρὸς καὶ ἔχουσι δικαιώματα κληρονομικὰ ἐπὶ τῆς περιουσίας του.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφιΐται καὶ Ἀζεμῖται ἀπαιτοῦσιν εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ν' ἀναγνωρίσῃ ὁ πλανηθεὶς πατὴρ, ὅτι τὰ τέκνα ἀνήκουσι πραγματικῶς εἰς αὐτόν.

β΄.) Τέκνα παράνομα.

Βελεδὶ ζενὰ, εἰσὶ τὰ ἐξ ἀπηγορευμένης ἢ ἀξιοποίνου κατὰ τοὺς κανόνας τοῦ *σερῆ* συνουσίας γεννώμενα τέκνα.

Τὰ τέκνα ταῦτα οὐδὲν κληρονομικὸν δικαίωμα ἔχουν ἐπὶ τῆς περιουσίας τοῦ πατρός των, ὁσάκις ὑπάρχουσιν ἄλλοι κληρονόμοι· στεροῦνται δὲ διαφόρων ἀστυκῶν δικαιωμάτων ὡς θέλομεν ἰδεῖ εἰς διάφορα μέρη τοῦ παρόντος συγγράμματος.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Κατὰ τοὺς Σαφιΐτας καὶ Ἀζεμίτας, τὰ τοιαῦτα τέκνα οὐδέποτε κληρονομοῦσι τὸν πατέρα των, ἀλλὰ τὴν μητέρα των μόνον. (Ὅρ. βιβλ. Ἀχκιὰμ, τὸ περὶ Καδῆ κεφάλαιον καὶ τὸ περὶ διαδοχῆς.)

γ΄.) Κανόνες τηρούμενοι ἐπὶ τῆς γεννήσεως τοῦ τέκνου *ἀχκιαμὲ βελαδέτ.*

Ἡ νὺξ τῆς γεννήσεως ὀνομάζεται *σεμπὲ-σεΐρ*. Κατὰ τὸν τοκετὸν δὲν δύνανται νὰ παρευθῶσιν εἰμὴ γυναῖκες· μόνον εἰς τὸν σύζυγον ἐπιτρέπεται νὰ παρευρεθῇ, ἐὰν ἐπιθυμῇ.

Κατὰ τὴν γέννησιν καὶ ἀμέσως μετ' αὐτὴν τηροῦνται οἱ ἑξῆς κανόνες.

αα) Ἐν πρώτοις γίνεται:

1) Τὸ λούσιμον.

2) Ἡ ἀπαγγελία τῶν εὐχῶν. Εἰς μὲν τὸ δεξιὸν οὖς τοῦ παιδὸς ἀπαγγέλλεται ἡ εὐχὴ *Ἀζὰν* καὶ *Ἀλλὰχ ἐκπὲρ* κλπ. εἰς δὲ τὸ ἀριστερὸν ἡ εὐχὴ *ἰκαμέ*.

3) Ἀλείφουν τὰς παλάμας τῶν χειρῶν τοῦ τέκνου διά τινων σταγόνων ὕδατος ἐκ τοῦ Εὐφράτου ποταμοῦ, ἢ μὴ ὑπάρχοντος τοιούτου δι' ἄλλου οἱουδήποτε γλυκέος ὕδατος· καὶ

4) Παραχρῆμα προσδιορίζουσι τὸ ὄνομά του.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφιΐται καὶ Ἀζεμῖται δίδουσι τ' ὄνομα τὴν ἑβδόμην ἡμέραν.

ββ΄.) Κατόπιν γίνονται τὰ ἑξῆς:

I. Κανόνες τηρούμενοι ἀναποφεύκτως κατὰ τὴν ἑβδόμην ἡμέραν τῆς γεννήσεως·

a) Ἡ ἐν ὑπαίθρῳ κουρὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ τέκνου.

b) Ἡ περιτομὴ, *χουτνέ*.

SISMANOGLIO MEGARO

c) Ἡ διάτρησις τῶν ὤτων τοῦ βρέφους εἰς ἃ προσαρτῶνται ἐνώτια.

d) Διανομὴ ἐλεῶν ἢ φιλοξένησις πτωχῶν· ἡ πρᾶξις αὕτη ὀνομάζεται *ακικέ*.

Πρὸς ἐλεημοσύνην διανέμουσιν ἄργυρον ἴσον κατὰ τὸ βάρος μὲ τὰ ἐκκοπέντα μαλλία τοῦ παιδός.

Εἰς *ακικὲ* δίδουσι ἕνα μὲν τράγον ἐὰν ἐγεννήθη ἄρρεν, μίαν δὲ ἀμνάδα ἐὰν ἐγεννήθη θῆλυ.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Σαφιΐταις, ἀπαιτεῖται ἡ διανομὴ ἐλεῶν καὶ ἡ φιλοξένησις πτωχῶν. Ὁ κανὼν οὗτος δὲν εἶναι βαδζὶπ ἀλλὰ σουννέτ, καὶ τηρεῖται πάντοτε. Οἱ Ἀζεμῖται θεωροῦσι τὸ ἔθιμον τοῦτο ἐπαινετόν, ἀλλ' ὄχι καὶ ὑποχρεωτικόν· σφάζουσι δὲ δύο κριοὺς κατὰ τὴν γέννησιν ἄρρενος καὶ ἕνα κατὰ τὴν γέννησιν θήλεος.

Ἡ περιτομὴ εἶναι ὑποχρεωτικὴ εἰς πάντα Μουσουλμάνον, καὶ εἰς πάντα δεχόμενον τὸν Ἰσλαμισμόν· δύναται ἐν τούτοις νὰ ἐκτελεσθῇ καὶ βραδύτερον τῆς ἑβδόμης ἡμέρας.

II. Ἡ γαλουχία τοῦ τέκνου, *ριζά*.

Ἡ μήτηρ δὲν ὑποχρεοῦται νὰ γαλουχήσῃ τὸ τέκνον της, ὅταν ἦναι δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ τροφός· εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην, ὁ πατὴρ ὑποχρεοῦται νὰ μισθώσῃ τοιαύτην· ἐπιτρέπεται δὲ εἰς τὴν μητέρα νὰ γαλουχήσῃ ἡ ἰδία τὸ βρέφος, λαμβάνουσα τὸ ποσὸν ὅπερ ἤθελε δαπανηθῆ διὰ τὴν μίσθωσιν τροφοῦ.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται λέγουσιν ὅτι ὅταν ἡ μήτηρ ἀποφασίσῃ νὰ θρέψῃ ἡ ἰδία τὸ τέκνον δὲν δικαιοῦται νὰ λάβῃ οὐδεμίαν ἀποζημίωσιν.

Ὁ μακρύτερος χρόνος πρὸς γαλουχίαν εἶναι δύο ἔτη· οὐδέποτε δὲ πρέπει νὰ ἦναι ὀλιγώτερος τῶν ἕνδεκα μηνῶν.

III. *Ἐζαρέ*. Ἐπιμέλεια καὶ συντήρησις τοῦ τέκνου. Εἰς τὴν μητέρα ἀνήκει κατὰ τὸ διάστημα τῆς γαλουχίας ἡ ἐπιμέλεια τοῦ τέκνου, καὶ οὐδεὶς δύναται νὰ τὴν τῇ ἀφαιρέσῃ· ἐπίσης δὲν εἶναι συγχωρημένον νὰ τῇ ἀφαιρεθῇ τὸ τέκνον ἄνευ τῆς συγκαταθέσεώς της.

Αἱ μετὰ τὸν ἀπογαλακτισμὸν τοῦ τέκνου φροντίδες ἀνήκουσι, κατὰ τοὺς Σίτας, εἰς τὸν πατέρα, ἐὰν τὸ τέκνον ἦναι ἄρρεν, εἰς δὲ τὴν μητέρα, ἐὰν ἦναι θῆλυ. Ἡ μήτηρ κρατεῖ παρ' ἑαυτῇ τὴν κόρην της μέχρι τοῦ ἑβδόμου ἔτους τῆς ἡλικίας της.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται ἀφίνουσι τὸ τέκνον εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τῆς μητρός, τὸ μὲν ἄρρεν μέχρι τῆς ἡλικίας τῶν ἑπτὰ ἐτῶν, τὸ δὲ θῆλυ μέχρι τῆς ἐμφανίσεως τῶν ἐμμήνων.

Οἱ Σαφιΐται ἀφίνουσι τὸ τέκνον, εἴτε ἄρρεν ἦναι, εἴτε θῆλυ, παρὰ τῇ μητρί, μέχρι τοῦ ἑβδόμου ἔτους.

Τὸ δικαίωμα τοῦτο χαίρουν μόνον αἱ ἐλεύθεραι γυναῖκες, αἱ πρεσβεύουσαι τὸν Ἰσλαμισμόν, καὶ ἐφ' ὅσον δὲν ἦλθον εἰς δεύτερον γάμον.

Μὴ ὑπάρχοντος πλέον πατρὸς ἢ μητρός, εἰς τοὺς ἀνιόντας μεταβαίνει ἡ ἐπιμέλεια τῶν τέκνων, ἐν ἐλλείψει καὶ τούτων μεταβιβάζεται εἰς τὸν θεῖον, καὶ κατὰ δεύτερον λόγον εἰς τὴν θείαν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται ἀφίνουσιν εἰς τὴν μητέρα τὴν περὶ τοῦ τέκνου φροντίδα· ἐν ἐλλείψει αὐτῆς εἰς τὴν μάμμην καὶ εἰς τὰς ἐκ μητρὸς ἀνιούσας· ἐν ἐλλείψει τοιούτων εἰς τὴν πρὸς πατρὸς μάμμην, μετὰ δὲ ταύτην εἰς τὰς ἀμφιθαλεῖς ἀδελφὰς τοῦ τέκνου, κατόπιν εἰς τὰς ὁμομητρίους ἀδελφάς, μετ' αὐτὰς εἰς τὰς ὁμοπατρίους ἀδελφάς, τέλος εἰς τὰς ἐκ μητρὸς θείας καὶ μετ' αὐτὰς εἰς τὰς ἐκ πατρὸς θείας. Οἱ Σαφιΐται οἵτινες, ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο, εἶναι σύμφωνοι πρὸς τοὺς Ἀζεμίτας, θεωροῦσιν ὅτι αἱ ὁμοπάτριοι ἀδελφαί, πρέπει νὰ προτιμῶνται τῶν ὁμομητρίων

§ Περὶ κανόνων τινῶν τηρητέων ἐν τῷ οἰκογενειακῷ βίῳ.

1) Οἱ κανόνες τῆς εὐπρεπείας.

Τὰ ξένα πρόσωπα δὲν πρέπει ποσῶς νὰ ἴδωσι μόνας τὰς γυναῖκας τῶν ἄλλων καὶ οὐδὲ τὴν φωνήν των ν' ἀκούσωσιν.

Οἱ ἰατροὶ δὲν πρέπει νὰ παρατηρῶσιν εἰμὴ τὸ πάσχον μέρος τοῦ σώματος, ἀπέχοντες ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην ἔρευναν.

Ὁ ἐκ ταξειδίου ἐπανερχόμενος δὲν πρέπει νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν οἶκόν του νύκτωρ· προτιμότερον εἶναι νὰ εἰσέλθῃ ἐν καιρῷ ἡμέρας.

Ἂν καὶ οἱ ἄνδρες δύνανται νὰ θεῶνται ἀλλήλους γυμνοί, ὀφείλουσιν ἐν τούτοις νὰ ἦναι πάντοτε κεκαλυμμένοι τὸ σῶμα, ἀπὸ τῶν γονάτων μέχρι τοῦ ὀμφαλοῦ· τὸ αὐτὸ ἐπικρατεῖ καὶ μεταξὺ τῶν γυναικῶν.

Σημείωσις. Τὸ κεφάλαιον ΚΔ'. τοῦ Κορανίου ὁρίζει λεπτομερῶς, ὡς πρὸς τὰς γυναῖκας, ποῖα μέρη τοῦ σώματος πρέπει νὰ καλύπτωσιν, ἐνώπιον τίνος δύνανται ν' ἀποκαλυφθῶσιν ἢ γυμνωθῶσι καὶ ὁποίας κινήσεις τοῦ σώματος ὀφείλουν ν' ἀπευφύγωσιν.

2) Κανόνες περὶ τῆς κομμώσεως καὶ τοῦ καλλωπισμοῦ. Ἐπιμεμελημένη κόμμωσις, καθαριότης καὶ τάξις, συνίστανται εἰς πάντα μουσουλμάνον. Ἡ παράδοσις ἀναφέρει τοὺς ἑξῆς λόγους τοῦ Προφήτου. «Ὁ Θεὸς δὲν βλέπει μ' εὐνοϊκὸν ὄμμα τὸν ἐνώπιον τῶν »ἀδελφῶν του ἀτημελῶς ἐμφανιζόμενον».

Οὕτως ὁ προφήτης τοῦ Ἰσλαμισμοῦ ἠσχολεῖτο περὶ τὴν κόμμωσίν του, καὶ συνήθως ἐν ταῖς ὁδοιπορίαις ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ μικρὸν καθρέπτην, κτένιον, ψαλίδιον, ἀρωματικὸν ἔλαιον καὶ ψιμμύθιον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς.

Αἱ γυναῖκες ὑποχρεοῦνται νὰ διατηρῶσι τὴν καλλονήν των, καὶ νὰ καταβάλωσι πᾶσαν προσπάθειαν ἵν' ἀρέσκωσι τοῖς συζύγοις αὐτῶν. Πρὸς καλλωπισμὸν μεταχειρίζονται:

SISMANOGLIO ARCHIVE

1) *Βεσμὲ*, χρῶμα πρὸς μελάνωσιν τῶν ὀφρύων.
2) *Σουρμὲ*, ὅμοιον χρῶμα διὰ τοὺς ὀφθαλμούς.
3) *Σιφὶδ ἄπ*, ψιμμύθιον λευκόν.
4) *Γκαζὲ*, ψιμμύθιον ἐρυθροῦν.
5) *Χιννὰ*, χρῶμα πρὸς χρωματισμὸν τῶν ποδῶν, τῶν χειρῶν καὶ τῆς κόμης.
6) *Τζεγκὰ*, βοστρύχους ἐπὶ τοῦ μετώπου, καὶ
7) *Χὰλ*, ἐλαίας τεχνητὰς ἐπὶ τοῦ σώματος.

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΕΝΟΧΑΙ ΕΚ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΕΜΠΟΡΙΚΑΙ ΣΥΝΑΛΛΑΓΑΙ, ΤΙΤΖΑΡΕΤ. ΑΓΟΡΑΠΩΛΗΣΙΑ, ΜΠΕΪΒΕ-ΣΕΡΑ. (1)

ΠΗΓΑΙ.

Νετλ-οὺλ-μερὰμ, σ. 1—34. — *Πὶστ πὰπ*, σ. 193 — 214. — *Σουβὰλ βὲ τζεβὰπ*, σ. 152—204. — *Κέσφ ἐνβὰρ*, σ. 180—229. — *Χαλὴλ ιδζὰζ*, σ. 134 — 159, 522 — 533. — *Ἰχτιλὰφ οὺλ-ἐρπαὰ*, σ. 116 — 131. — Dulau, Droit musulman, p. 331 — 357. — Muradgea d'Ohsson, VI, p. 69 — 104 — Macnaghten, σ. 42 — 46, 166 — 181.

§ 1. Ἡ ἐμπορικὴ συναλλαγὴ, *τετζαρὲτ*, εἶναι νομικὴ σχέσις, στηριζομένη εἰς τὴν ἀμοιβαίαν συναίνεσιν τῶν συναλλαττομένων, καὶ σκοπὸν ἔχουσα τὴν εἰς τρίτον τινὰ μεταβίβασιν τῆς κυριότητος πράγματος ἐπὶ συμπεφωνημένῳ τιμήματι.

(1) Κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Μωαμεθανικοῦ Δικαίου, αἱ ἐμπορικαὶ συναλλαγαὶ δὲν διακρίνονται ἀπὸ τὸ συνάλλαγμα τῆς ἀγοραπωλησίας.

Ὁ πωλητὴς ὀνομάζεται *μπαϊὲ*, ὁ δὲ ἀγοραστὴς *μουστερῆ* καὶ τὸ πρᾶγμα *σεμέγ*.

§ 2. Οἱ περὶ τὸ συνάλλαγμα τῆς ἀγοραπωλησίας κανόνες δύνανται νὰ διαιρεθῶσιν εἰς οὐσιώδεις καὶ ἐπουσιώδεις.

Ἐκ τούτων οἱ πρῶτοι εἶναι οἱ ἑξῆς :

1) *Ἰτζὰπ βὲ καβοὺλ*, ἡ ἔκφρασις τῆς ἀμοιβαίας θελήσεως, ἥτις δηλοῦται διὰ τῶν λέξεων *βεϊτοῦ* «πωλῶ» καὶ *καβλιτοῦ* «δέχομαι«· ὁ τύπος οὗτος ἀποτελεῖ τὸ *σιγκέχ*.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Εἰς τὸ μικρὸν ἐμπόριον μεταξὺ μὲ ὁτότ οἱ Ἀζεμῖται δὲν ἀπαιτοῦσιν ἀναποφεύκτως τὴν ἀνωτέρω διατύπωσιν.

Ὡς πρὸς τοὺς ἀλάλους, ἡ διὰ χειρονομιῶν δήλωσις τῆς θελήσεως ἀναπληροῖ τὴν διὰ τοῦ λόγου.

2) Ἐνηλικιότης τῶν συναλλαττομένων μερῶν.

Πᾶν συνάλλαγμα πωλήσεως, γενόμενον ὑπὸ δεκαετοῦς ἀνήλικος, εἶναι παράνομον, καὶ ἂν ἤθελε συνομολογηθῇ διὰ τῆς συναινέσεως τῶν γονέων του.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται παραδέχονται ἰσχυρὰν τὴν τοιαύτην πώλησιν γενομένην τῇ ἀδείᾳ τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ κηδεμόνος.

3) Πλήρης χρῆσις τῶν διανοητικῶν δυνάμεων ἀμφοτέρων τῶν συναλλαττομένων.

Πᾶσα ἑπομένως ἐμπορικὴ συναλλαγὴ εἶναι παράνομος, γενομένη μεταξὺ προσώπων μὴ ἐχόντων πλήρη τὴν χρῆσιν τοῦ λογικοῦ των, οἷον φρενοβλαβῶν, βλακῶν καὶ τῶν οἰνοφλύγων.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Κατὰ τοὺς Ἀζεμίτας, οἱ φρενοβλαβεῖς δύνανται νὰ συναλλαχθῶσιν ἰσχυρῶς κατὰ διαλείμματα ἐχεφροσύνης.

Ἀπηγορευμένη εἶναι ἡ σύστασις συναλλάγματος μετὰ προσώπου, ὅπερ ἤθελεν ἀγνοεῖ τὴν ἀξίαν τοῦ πράγματος περὶ οὗ τὸ συνάλλαγμα.

4) Τὸ δικαίωμα τῶν συναλλαττομένων τοῦ διαθέτειν ἐλευθέρως τὴν περιουσίαν των.

Οἱ θέλοντες ν' ἀγοράσωσιν ἢ νὰ πωλήσωσιν ἰσχυρῶς, πρέπει νὰ χαίρωσι τὸ δικαίωμα τοῦτο. Διὰ τοῦτο εἶναι ἄκυρον πᾶν συνάλλαγμα συναπτόμενον ὑπὸ τοῦ δούλου ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ πάτρωνός του, ὑπὸ τῆς γυναικὸς, ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ ἀνδρός της, (ὡς πρὸς τὰ πράγματα τὰ ὁποῖα δὲν ἀφοροῦν αὐτὴν προσωπικῶς), καὶ ὑπὸ παντὸς ἄλλου προσώπου, ἐν κηδεμονίᾳ διατελοῦντος, ἄνευ τῆς συμπράξεως τοῦ κηδεμόνος.

5) Τὸ δικαίωμα τῆς κυριότητος ἐπὶ τοῦ πωλητέου ἀντικειμένου, καὶ τὸ τῆς ἐλευθέρας διαθέσεως αὐτοῦ.

Τὰ ὑπὸ τὴν διαχείρισιν τῶν κηδεμόνων καὶ τὰ ὑπὸ κατάσχε-

SISMANOGLIO MEGARO

σιν εὑρισκόμενα πράγματα, δὲν δύνανται νὰ πωληθῶσιν ὑπὸ τῶν ἐχόντων ἐπ' αὐτῶν τὴν κυριότητα. Οὐδὲν συνάλλαγμα δύναται νὰ συνομολογηθῇ περὶ τῆς κυριότητος ἀλλοτρίου πράγματος, ἄνευ πληρεξουσιότητος ἢ παραδοχῆς ἐκ μέρους τοῦ κυρίου· ἐὰν δὲ συστηθῇ τοιοῦτον, πρέπει νὰ κηρυχθῇ παραχρῆμα ἄκυρον, ἐπὶ τῇ αἰτήσει τοῦ κυρίου τοῦ πωληθέντος πράγματος.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται θεωροῦσιν ἰσχυρὸν τοιοῦτον συνάλλαγμα, ἐὰν ἀκολούθως ἐπικυρωθῇ ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτήτου, ἀλλ' οἱ Σαφῖται τὸ θεωροῦσιν ἄκυρον καὶ παράνομον.

Ἐὰν κατὰ τὴν ἐκποίησιν πράγματός τινος ὁ κύριός του παρίσταται χωρὶς νὰ ἐπιφέρῃ ἀντίρρησιν, ἡ πρᾶξις τῆς πωλήσεως θεωρεῖται ὡς νομίμως γενομένη. Ἐὰν ἐν τούτοις οἱ δύο συναλλαττόμενοι ἐγίνωσκον, ὅτι ἡ πώλησις ξένου πράγματος ἐγένετο ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ ἰδιοκτήτου, ἢ ὅτι τὸ πωληθὲν ἀφῃρέθη βιαίως καὶ παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ κυρίου, τὸ συνάλλαγμα ἀκυροῦται καὶ οὐδεὶς τῶν συναλλαττομένων ἔχει δικαίωμα πρὸς ἀποζημίωσιν. Τὸ τῆς ἀποζημιώσεως δικαίωμα ἀνήκει εἰς τὸν ἀγοραστὴν μόνον, ὅταν ἠγνόει, ὅτι ὁ πωλητὴς ἐνήργει παρανόμως· εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ὁ πωλητὴς εἶναι ὑπόχρεως εἰς ἀποζημίωσιν.

Ἐὰν ἐπωλήθησαν ὁμοῦ δύο πράγματα ἀνήκοντα εἰς δύο διαφόρους κυρίους, ἐξ ὧν ὁ εἷς, ὅστις δὲν συνέπραξεν εἰς τὴν πώλησιν, θελήσῃ νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ ἰδικόν του, ὁ ἀγοραστὴς δικαιοῦται, ἢ νὰ διαρρήξῃ τὴν ὅλην πώλησιν, ἢ νὰ κρατήσῃ τὸ πρᾶγμα, ὅπερ ἠδύνατο ὁ πωλητὴς νὰ διαθέσῃ, ἀπαιτῶν παρὰ τούτου ἀποζημίωσιν, διὰ τὴν στέρησιν τοῦ διεκδικηθέντος καὶ ἀποδοθέντος εἰς τὸν κύριόν του ἑτέρου πράγματος.

Ὅσα πράγματα δὲν δύνανται νὰ ἦναι ἀντικείμενα ἰδιωτικῆς ἰδιοκτησίας, (res communes publicae), δὲν δύνανται νὰ ἦναι ἀντικείμενα πωλήσεως· διὰ τοῦτο παράνομον εἶναι πᾶν συνάλλαγμα ἀγοραπωλησίας, ἔχον ἀντικείμενον βοσκὰς, ῥεῖθρα ὕδατος, λίμνας, ἀνθρώπους ἐλευθέρους, πράγματα ἱερὰ (*μευκοὺ*), ἐκτὸς, ὡς πρὸς τὰ τελευταῖα ταῦτα, ἐκείνων ἅτινα, καί τοι ἀφιερωμένα εἰς θεάρεστον χρῆσιν, ἤθελον βλαφθῇ ἢ καταστραφῇ μὴ πωλούμενα (ἴδε τμ. Δ'. κεφ. 3, Βάκφ)

Ὁ πωλῶν πρᾶγμά τι ὡς κύριος, πρέπει νὰ ἔχῃ ἐπ' αὐτοῦ ἀπεριόριστον κυριότητα. Διὸ δὲν δύνανται νὰ πωληθῶσιν ἰσχυρῶς πράγματα βεβαρυμένα μὲ δάνεια· διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ὁ νόμος δὲν ἀναγνωρίζει τὴν πώλησιν ζώων θηρευτῶν, πρὸ τῆς ἄγρας, καθὼς καὶ τὴν τῶν ἰχθύων πρὶν εἰσέτι ἁγρευθῶσιν. Προσέτι εἶναι ἄκυρος ἡ μεταπώλησις πράγματος, οὗτινος ὁ πωλητὴς δὲν ἀπέκτησεν εἰσέτι τὴν πλήρη κυριότητα.

6) Παράδοσις τοῦ πωληθέντος πράγματος, *τεσλίμ βὲ ἰκπάζ*.

Ἡ πώλησις πρέπει νὰ ἔχῃ ἀντικείμενον πρᾶγμα δυνάμενον νὰ παραδοθῇ εἰς τὸν ἀγοραστὴν, καὶ νὰ τὸ λάβῃ οὗτος εἰς τὴν κατοχήν του. Ἐντεῦθεν ἕπεται, ὅτι τὸ πωληθὲν πρέπει νὰ ὑπάρχῃ πραγματικῶς εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ πωλητοῦ, ἂν ὄχι καθ' ἣν στιγμὴν συνομολογεῖται τὸ συνάλλαγμα, τοὐλάχιστον ὅταν πρέπῃ νὰ παραδοθῇ. Ὅθεν εἶναι ἀπηγορευμένη ἡ πώλησις δούλου φυγάδος, ἢ πράγματος ὅπερ ὁ ἰδιοκτήτης δὲν ἔχει εἰς τὴν κατοχήν του, εἴτε διότι ἀπωλέσθη, εἴτε διότι ἐκλάπη. Ἀπεναντίας δύνανται νὰ πωληθῶσιν ἰσχυρῶς ζῶα οἰκιακὰ καὶ πτηνὰ τὰ ὁποῖα, κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ συναλλάγματος, ἔφυγον ἢ ἐπέτασαν, ἀλλὰ τὰ ὁποῖα κατὰ συνήθειαν ἐπανέρχονται, καθὼς αἱ περιστεραὶ κτλ.

Ἡ παράδοσις τοῦ πωληθέντος πράγματος, πρέπει νὰ λάβῃ χώραν ἄνευ ἀναβολῆς, μετὰ τὴν συνομολόγησιν τοῦ συναλλάγματος, ἐκτὸς, ἂν συνωμολογήθη τὸ ἐναντίον· ἀλλ' οὐδέποτε ἡ παράδοσις πρέπει νὰ γίνῃ ἐνόσῳ ὁ πωλητὴς δὲν ἐπρόφερε τὴν φράσιν *ἰσκάτι κιάρ*, δηλαδὴ δὲν ἐδήλωσεν ὅτι παραχωρεῖ εἰς τὸν ἀγοραστὴν τὸ ἐπὶ τοῦ πωληθέντος πράγματος δικαίωμά του.

Ἀφίεται εἰς τὴν θέλησιν τῶν μερῶν ὁ προσδιορισμὸς τοῦ χρόνου τῆς παραδόσεως, καὶ ὁ τοῦ τῆς πληρωμῆς, καθὼς προσέτι εἶναι νόμιμος ἡ συμφωνία ὅτι μετὰ τὴν πώλησιν θέλει ἐξακολουθεῖ νὰ νέμηται ἐπὶ ὡρισμένῳ ὅρῳ καὶ χρόνῳ τὸ πρᾶγμα ὁ πωλητής.

Κατὰ τὴν παράδοσιν τοῦ πωληθέντος πρέπει ν' ἀφαιρῆται πᾶν τὸ ἐν τῇ πωλήσει μὴ περιλαμβανόμενον· οὕτως ἐπὶ πωλήσεως ἀγροῦ, ὁ ἀγοραστὴς ἐκτὸς ἐναντίας συνομολογήσεως, συλλέγει τοὺς καρπούς. Πρέπει προσέτι ν' ἀφαιρέσῃ πᾶν ὅ,τι μένον ἐν τῇ θέσει του ἤθελε φέρει βλάβην εἰς τὸν ἀγοραστήν.

Ἐὰν μετὰ τὴν πώλησιν, ἀλλὰ πρὸ τῆς παραδόσεως, τὸ πωληληθὲν εὑρίσκεται μετ' ἄλλου τινὸς πράγματος εἰς συνάφειαν τοιαύτην, ὥστε τὰ δύο πράγματα δὲν δύνανται νὰ διαχωρισθῶσιν ἀπ' ἀλλήλων ἄνευ βλάβης, ὁ ἀγοραστὴς ἔχει τὸ ἐκλεκτικὸν δικαίωμα ν' ἀκυρώσῃ τὸ συνάλλαγμα, ἢ νὰ γίνῃ συνιδιοκτήτης μετὰ τοῦ πωλητοῦ ἐπὶ τοῦ πράγματος τοῦ προσκεκολλημένου εἰς τὸ πωληθέν.

7) Ἡ βεβαιότης, ὅτι τὸ πωληθὲν πρᾶγμα δὲν ἐτέθη ὑπὸ τοῦ Νόμου ἐκτὸς ἐμπορίας.

Πᾶν ὅ,τι ὑπὸ τοῦ νόμου *σερῆ* θεωρεῖται *χαράμ* δὲν δύναται νὰ ἦναι ἀντικείμενον ἀγοραπωλησίας· ἡ ἕνωσις μάλιστα τοιούτου ἀντικειμένου μετὰ πράγματος τοῦ ὁποίου ἡ πώλησις εἶναι θεμιτὴ, καθιστᾷ τὸ συνάλλαγμα ὁλοσχερῶς ἄκυρον.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται καὶ οἱ Σαφῖται θεωροῦσι παράνομον τὸ ἐμπόριον ἐπὶ πραγματειῶν ἀγορασθεισῶν ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου ἢ

τοῦ ἡγεμόνος· ἐπίσης δὲν παραδέχονται τὴν πέραν τῆς ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως κανονισθείσης διατιμήσεως πώλησιν, τὲ σ-ῖρ.

Ὁ κανὼν οὗτος δὲν ἰσχύει παρὰ τοῖς Σιῖταις.

Ἐκ τούτου ἡ πώλησις δούλης, μεθ' ἧς ὁ κύριός της προαπέκτησε τέκνον, ἀπαγορεύεται, ἐφ' ὅσον τοῦτο ζῇ. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἄκυρος εἶναι ἡ πώλησις ἀντικειμένου, οὗτινος θέλει γίνει χρῆσις παράνομος· π. χ. ἡ πώλησις εἰς ἀγοραστὴν μὴ μουσουλμάνον ἀντιτύπου τοῦ Κορανίου, τῆς συλλογῆς τῶν *Χαδὶς* ἢ ἄλλων θρησκευτικῶν βιβλίων, ἡ πώλησις ὅπλων εἰς τοὺς ἀπίστους, ἡ πώλησις οἰκίας, ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς τέμενος τῶν ἀπίστων κτλ.

8) Προσδιορισμὸς ἀκριβὴς τοῦ πωλουμένου πράγματος, κατὰ ποσότητα καὶ ποιότητα.

Εἷς τῶν κυριωτέρων κανόνων, τῶν ἀφορώντων τὴν ἀγοραπωλησίαν, εἶναι ὁ ἀκριβὴς προσδιορισμὸς τοῦ πωληθέντος πράγματος. Ἡ ποσότης πρέπει νὰ προσδιορισθῇ διὰ τοῦ μέτρου, τοῦ ἀριθμοῦ ἢ τοῦ βάρους, ἡ δὲ ποιότης πρέπει νὰ ἐκφρασθῇ μετ' ἀκριβείας.

Ὁ πωλητὴς ὑποχρεοῦται ν' ἀριθμήσῃ, νὰ μετρήσῃ ἢ νὰ ζυγίσῃ τὸ πωλούμενον, ὁ δὲ ἀγοραστὴς ὀφείλει ν' ἀριθμήσῃ ἢ νὰ ζυγίσῃ τὰ χρήματα ἢ τὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα πληρόνει, ὡς τιμὴν τῆς ἀγορᾶς (1).

Ἡ πώλησις ἐν ὁμάδι, χωρὶς νὰ μετρηθῶσιν ἢ ν' ἀριθμηθῶσι προηγουμένως τὰ πωλούμενα πράγματα, ἀπαγορεύεται· ὅθεν ἄκυρος εἶναι ἡ πώλησις ταμείου τινὸς, χωρὶς νὰ περιγράφηται τὸ περιεχόμενόν του, ἢ κιβωτίου κεκλεισμένου, ἢ δέματος μὴ ἀνοικτοῦ· τὸ αὐτὸ λεκτέον καὶ ἐπὶ σιτηρῶν κειμένων ἐν τῇ ἅλῳ, ἢ εἰσέτι μὴ θερισθέντων.

Ἐπὶ πωλήσεως γηπέδων, ἀρκεῖ, καίτοι μὴ καταμετρηθείσης τῆς ἐπιφανείας, νὰ ὁρισθῇ διακεκριμένως καὶ νὰ ὑπάρχῃ διαχωρισμένον ἀπὸ τῶν ἄλλων ἰδιοκτησιῶν, διὰ τοίχου, αὔλακος ἢ ἄλλου ὁρίου. Ἐὰν πρᾶγμά τι ἐπωλήθη σταθμηθὲν ἐντὸς ἀγγείου ἢ ἄλλου δοχείου, τὸ βάρος τοῦ ἀγγείου ἢ τὸ δοχεῖον πρέπει ν' ἀφαιρεθῇ.

Ἐὰν τὸ πωληθὲν δὲν ἔχῃ πραγματικῶς τὴν ποσότητα, τὸ βάρος ἢ τὸ μέτρον, ἅτινα συνεφωνήθησαν ἐγγράφως ἢ προφορικῶς, ὁ ἀγοραστὴς ἔχει τὴν ἐκλογὴν ἢ ν' ἀποσυρθῇ ἐντελῶς τοῦ συναλλάγματος, ἢ ν' ἀπαιτήσῃ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ἐλλείποντος. Ἐὰν ἐκ τοῦ ἐναντίου ὑπῆρχε πλέον τοῦ συμφωνηθέντος, ὁ πωλητὴς ἔχει τὴν ἐκλογὴν, ἢ νὰ διαρρήξῃ τὸ συνάλλαγμα, ἢ ν' ἀφήσῃ τὸ πωληθὲν εἰς τὸν ἀγοραστὴν κατὰ τὴν συμφωνηθεῖσαν τιμήν.

Πάντα τ' ἀποτελοῦντα ἓν ὅλον ἀδιαίρετον πρέπει νὰ πωληθῶσιν ὁμοῦ, χωρὶς νὰ διαιρεθῶσι· π. χ. ὁ πωλῶν ποίμνιον, δὲν δύναται νὰ κρατήσῃ ἕνα τράγον, ἢ ὁ πωλῶν ἔνδυμα, δὲν δύναται ν' ἀφαιρέσῃ τὸ ὑπόρραμμα, ἐκτὸς ἐὰν ἐγένετο περὶ τούτου ἰδιαιτέρα συνομολόγησις.

(1) Σημ. μ. Σημειωτέον ὅτι ἡ ἀγοραπωλησία παρ' ὀθωμανοῖς συγχέεται μὲ τὸ συνάλλαγμα τῆς ἀνταλλαγῆς.

Τ' ἀνήκοντα, ὡς ἐκ τῆς φύσεώς των, εἰς κύριόν τι ἀντικείμενον, ὡς παρακολουθήματα, ἐμπεριλαμβάνονται εἰς τὸ πωληθέν, καὶ ἂν δὲν ἤθελον εἰδικῶς ὁρισθῆ. Οὕτως ἐπὶ πωλήσεως οἰκίας, ἐμπεριλαμβάνεται εἰς αὐτὴν τὸ ἔδαφος καὶ αἱ προσηρτημέναι οἰκοδομαὶ, αἱ θύραι, αἱ κλεῖδες, τὰ σκιάζοντα τὴν εἴσοδον δένδρα, ταῦτα πάντα ἀποτελοῦσι παραρτήματα τῆς πωληθείσης οἰκίας, ἐὰν ῥητῶς δὲν ἐξηρέθησαν. Ἐκ τοῦ ἐναντίου, ἐὰν ἡ οἰκία σύγκηται ἐκ δύο ὀροφῶν, ἢ ἐὰν ἔχῃ κεχωρισμένα παραρτήματα, οἷον μύλον, λουτρῶνα κτλ. πρέπει ἐν τῷ συμβολαίῳ νὰ γίνῃ περὶ αὐτῶν ῥητὴ μνεία, διότι τ' ἀντικείμενα ταῦτα δὲν συμπεριλαμβάνονται εἰς τὴν συνήθη ἰδέαν τῆς οἰκίας. Πρὸς ἀποφυγὴν ἐρίδων καὶ ἀμφιβολιῶν, φρόνιμον εἶναι κατὰ τὴν πώλησιν οἰκίας νὰ δηλωθῇ ὅτι πωλεῖται μὲ ὅλα της τὰ παραρτήματα ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς περιοχῆς της, ὁριζομένης ἀκριβῶς τῆς ἐκτάσεώς της

Προκειμένου περὶ πωλήσεως ἀγροῦ, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὑπάρχουσιν εἰσέτι οἱ καρποὶ, καὶ μὴ γενομένης περὶ αὐτῶν ἰδίας συμφωνίας, ὁ πωλητὴς δικαιοῦται νὰ τοὺς συγκομίσῃ· ὁ αὐτὸς κανὼν ἐφαρμόζεται καὶ ἐπὶ πωλήσεως κήπου ἢ δενδροκομείου, μὲ τὴν διάκρισιν ταύτην, ὅτι ὁ πωλητὴς δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα ἐπὶ τῶν καρπῶν, εἰ μὴ ἐφ' ὅσον ἦσαν ὥριμοι κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς πωλήσεως τοῦ ἐδάφους.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Τὰ ἐσπαρμένα σιτηρὰ καὶ οἱ προσηρτημένοι κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς πωλήσεως τοῦ ἐδάφους καρποὶ δὲν ἀνήκουσιν εἰς τὸν ἀγοραστὴν, κατὰ τοὺς νόμους τῶν Σαφιϊτῶν καὶ Ἀζεμιτῶν, εἰ μὴ ὅταν τὸ συνάλλαγμα ἀναφέρῃ περὶ αὐτῶν. Οἱ Ἀζεμται καὶ χωρὶς τοιούτου ὅρου, παραδέχονται ὅτι ὁ ἀγοραστὴς ἀποκτᾷ τοὺς κρεμαμένους κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς πωλήσεως τοῦ ἐδάφους καρποὺς, καὶ ἰσχυρίζονται ὅτι ὁ ἀγοραστὴς ἔχει ἐπ' αὐτῶν δικαίωμα, ἀπὸ τῆς ἡμέρας τοῦ συναλλάγματος.

Κατὰ τὴν συνομολόγησιν τοῦ συναλλάγματος, ἀπαιτεῖται νὰ δηλωθῇ ἡ ποιότης τοῦ πωλουμένου πράγματος, δηλαδὴ νὰ ὁρισθῶσιν αἱ ἰδιότητες αὐτοῦ, τὸ ποσὸν τῆς ἀξίας του καὶ ὅτι δὲν εἶναι ἐλλειπὲς ἢ βεβλαμμένον. Ἐὰν ὑπάρχῃ ἐλλειπὲς ἢ βεβλαμμένον, ὁ μὲν πωλητὴς ὑποχρεοῦται νὰ ὑποδείξῃ εἰς τὸν ἀγοραστὴν τὰ σφάλματα τοῦ ἐμπορεύματος, ὁ δὲ ἀγοραστὴς πρέπει νὰ συννενοηθῇ μὲ ὅντινα ἀνήκει πρὸς ἐκτίμησιν τῆς ποιότητός του.

Ὡς πρὸς τὴν πώλησιν τροφίμων, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν ἀγοραστὴν

ISMANOGLIO

νὰ τ' ἀγοράσῃ ἐπὶ δοκιμῇ ἢ ἄνευ τοιαύτης καὶ μετὰ ἐξωτερικὴν ἐξέτασιν. Ὁ πωλητὴς δὲν ὑποχρεοῦται νὰ συναινέσῃ εἰς τὴν δοκιμὴν πραγμάτων, ἅτινα ἤθελον βλαφθῇ ἢ καταστραφῇ διὰ τῆς δοκιμῆς αὐτῆς, ὡς ὠόν, κάρυα, ἢ πεπόνιον. Εἰς παρομοίαν περίστασιν ὁ ἀγοραστὴς πρέπει νὰ ἀποφασίσῃ ἐκ τῶν ἐξωτερικῶν φαινομένων ὁδηγούμενος, καὶ ἀπὸ τὴν ἀτομικὴν γνῶσιν περὶ τῆς ποιότητος τῶν πραγμάτων.

Ἐὰν συνωμολογήθη ἡ δοκιμὴ τοῦ πράγματος καὶ ἀνεγνωρίσθη ἔχον τὴν ἀπαιτουμένην ποιότητα, ὁ ἀγοραστὴς ὀφείλει νὰ πληρώσῃ περιπλέον τὴν ἀξίαν τοῦ χάριν τῆς δοκιμῆς καταναλωθέντος.

Ἐὰν δὲ οὐδεμία συμφωνία ἐγένετο περὶ τῆς ζημίας, ἣν ὁ πωλητὴς ὑφίσταται ἕνεκα τῆς δοκιμῆς τῆς μὴ τελεσφορησάσης, ὁ ἀγοστὴς, μὴ ἀγοράσας τὸ πρᾶγμα, εἶναι ὑπόχρεως εἰς ἐπανόρθωσιν τῆς γενομένης βλάβης.

9) Ἀκριβὴς προσδιορισμὸς τῆς τιμῆς.

Ἡ ἀξία, *σεμὲν*, τοῦ πωλουμένου πράγματος πρέπει νὰ ὁρίζηται ἀκριβῶς, καὶ νὰ συμφωνῆται εἰς νόμισμα κυκλοφοροῦν ἐν τῷ τόπῳ τοῦ συναλλάγματος.

Ἀπαγορεύεται ἡ πώλησις εἰς ἣν δὲν ὑπάρχει ὡρισμένη ἡ ἀληθὴς ἀξία τοῦ πωλουμένου πράγματος Διὰ τοῦτο ἀπαγορεύονται καὶ αἱ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ γινόμεναι πωλήσεις, διότι δι' αὐτοῦ ἡ ἀξία τοῦ πράγματος δύναται νὰ ὑψωθῇ εἰς βαθμὸν, ὥστε νὰ ἐπιφέρῃ κέρδος ἀνώτερον τοῦ ὑπὸ τοῦ Νόμου ἐπιτρεπομένου.

Ἡ πώλησις γίνεται:

1) ἀντὶ μετρητῶν,

2) ἢ ἐπὶ πιστώσει,

3) ἢ δι' ἀνταλλαγῆς.

Ὁ πωλῶν ἁπλῶς καὶ καθαρῶς ἄνευ παρεπομένων ὅρων καὶ συμφωνιῶν, δικαιοῦται ν' ἀπαιτήσῃ τὸ τίμημα εἰς μετρητά.

Εἰς τὴν ἐπὶ πιστώσει πώλησιν, πρέπει νὰ ὁρισθῇ ἐπ' ἀκριβῶς ἡ πρὸς πληρωμὴν προθεσμία, ἥτις δὲν δύναται αὐθαιρέτως νὰ συντμηθῇ ἢ νὰ ἐπεκταθῇ.

Ὁ λόγος ὅτι ἡ πώλησις γίνεται ἐπὶ πιστώσει, δὲν πρέπει νὰ ἐπηρεάζῃ τὸ ποσὸν τῆς ἀξίας, εἴτε μακρὰ, εἴτε σύντομος ὡρίσθη ἡ προθεσμία. Δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τὴν τοιαύτην πώλησιν νὰ ὁρισθῇ ἀξία τοῦ τιμήματος ἀνωτέρα ἐκείνης, ἥτις ἤθελεν ὁρισθῇ πωλουμένου τοῦ πράγματος εἰς μετρητά.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφῖται συγχωροῦσιν εἰς τὰς ἐπὶ πιστώσει πωλήσεις νὰ γίνηται ἐκπεσμός τις τῆς τιμῆς τοῦ πράγματος εἰς τὸν πληρόνοντα πρὸ τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας.

Ὁ ἀγοραστὴς δὲν ὑποχρεοῦται εἰς τὴν πληρωμὴν τοῦ τιμήματος πρὸ τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας, καθὼς οὐδ' ὁ πωλητὴς ὑποχρεοῦται νὰ λάβῃ τὸ εἰς αὐτὸν ὀφειλόμενον τίμημα πρὸ τῆς προθεσμίας.

Ἡ πληρωμὴ τοῦ τιμήματος δὲν δύναται νὰ γίνῃ διὰ τῆς παραχωρήσεως ἀπαιτήσεώς τινος τοῦ ἀγοραστοῦ πρός τινα τρίτον, καὶ ἡ ἐπὶ πιστώσει ἀγορὰ δὲν δύναται νὰ γίνῃ εἰμὴ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἀγοραστοῦ.

Ἐὰν ὁ ἀγοραστὴς δὲν πληρώσῃ κατὰ τὴν προθεσμίαν, ἢ ἐὰν ὁ πωλητὴς ἀρνῆται νὰ δεχθῇ τὴν πληρωμὴν, ἑκάτερος θέλει ὑποστῆ τὰς ἐκ τούτου προερχομένας ζημίας.

Ἡ ἀγορὰ ἐμπορευμάτων ἀντὶ ἄλλων ἐμπορευμάτων, ἤτοι ἀνταλλαγὴ, δὲν εἶναι συνάλλαγμα κερδοφόρον. Ἡ συνομολόγησις κέρδους εἰς τὴν ἀνταλλαγὴν πραγμάτων τῆς αὐτῆς ποιότητος, τοῦ αὐτοῦ μέτρου καὶ βάρους, ἐπιφέρει τὴν ἀκυρότητα τοῦ συναλλάγματος.

Ἐπὶ τῆς ἀνταλλαγῆς ἐμπορευμάτων ἀντὶ ἐμπορευμάτων, καὶ χρημάτων ἀντὶ χρημάτων, δὲν συγχωρεῖται συνομολόγησις προθεσμίας πρὸς παράδοσιν τῶν ἀνταλλαχθέντων· *τεσλὶμ* καὶ *ἰκπὰζ* δηλαδὴ παράδοσις καὶ λῆψις πρέπει νὰ γίνωσι συγχρόνως.

Ἐὰν ἡ ἀνταλλαγὴ ἀφορᾷ ἐμπορεύματα ἀνωτέρας καὶ κατωτέρας ἀξίας, ἐπιτρέπεται νὰ συνομολογηθῇ ἀποζημίωσίς τις τοῦ δίδοντος τὰς καλλιτέρας πραγματείας πρὸς τὸν ἕτερον. Ἡ ἀποζημίωσις αὕτη ὀνομάζεται *ρεμπὰ*, συνίσταται εἰς χρήματα καὶ δὲν πρέπει νὰ ὑπερβαίνῃ ἑνουμένη μετὰ τῆς ἀξίας τοῦ ἀνταλλαχθέντος πράγματος τὴν ὅλην ἀξίαν τοῦ πράγματος αὐτοῦ.

Εἰς τὰς μεταξὺ πατρὸς καὶ υἱοῦ, πάτρωνος καὶ δούλου, ἀνδρὸς καὶ τῆς συζύγου του καὶ τέλος μεταξὺ Μουσουλμάνου καὶ ἀπίστου συναλλαγὰς, πᾶν κέρδος ἀπολύτως ἀπαγορεύεται.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφῖται εἰς τὰς μεταξὺ πατρὸς καὶ τέκνων ἀνταλλαγὰς ἐπιτρέπουσι κέρδος.

Οἱ κολλυβισταὶ καὶ τραπεζῖται θέλουν δώσει λόγον εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν διὰ τὰ κέρδη τὰ ὁποῖα ἐκ τῆς ἀλλαγῆς τῶν νομισμάτων ἀπολαμβάνουσιν.

Οἱ ἔμποροι ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ πωλῶσιν ἐπὶ κέρδει, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι θέλουσι δηλώσει εἰλικρινῶς εἰς τὸν ἀγοραστὴν τὴν ἀληθῆ ἀξίαν τοῦ ἐμπορεύματος, δηλαδὴ τὴν τιμὴν δι' ἧς τὸ ἐπρομηθεύθησαν, προσθέτοντες ὠφέλειάν τινα, *μουραμπεχὰ*, ἣν ἀπολαμβάνουν ἀπὸ τοῦ ἀγοραστοῦ.

Ὁ ἔμπορος δικαιοῦται προσέτι ν' ἀποζημιωθῇ διὰ πᾶσαν μεταβολὴν ἢ βελτίωσιν ἣν ἐπὶ τοῦ ἐμπορεύματος ἐπέφερεν, καὶ δι' ὕλα

τὰ ἔξοδα ἄτινα πρὸς τοῦτο ἔκαμεν. Τοῦτο δὲ πράττει διὰ τῆς ἀναλόγου ὑψώσεως τῆς τιμῆς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ὀφείλει νὰ δηλώσῃ τὴν ἀρχικὴν τιμήν. Ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦτον συγχωρεῖται ἡ μετὰ κέρδους μεταπώλησις τοῦ ἐμπορεύματος· τοῦτο δ' εἶναι τὸ ἐπάγγελμα τοῦ μεταπωλητοῦ, *τελλάλ*.

10. Τὸ δυνατὸν τῆς ἐκ τοῦ πωληθέντος πράγματος ὠφελείας.

Δὲν δύνανται νὰ πωληθῶσι καὶ ἀγορασθῶσιν, εἰμὴ πράγματα, ἐξ ὧν δύναταί τις νὰ παράξῃ πλεονέκτημα ἢ ὠφέλειαν. Διὰ τοῦτο ἀπαγορεύεται τὸ ἐμπόριον σκορπίων, μυιῶν, ἀκαθαρσιῶν, κόμης ἀνδρός. Συγχωρεῖται ἡ πώλησις κόμης γυναικὸς καὶ οὔρους καμήλου, ἐξ ὧν τὸ τελευταῖον εἶναι χρήσιμον εἰς τὴν ἰατρικήν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Κατὰ τοὺς Ἀζεμίτας δὲν ἐπιτρέπεται οὐδ' ἡ πώλησις κόμης γυναικείας.

§ 3. *Κανόνες παρεπόμενοι τοῦ συναλλάγματος τῆς πωλήσεως.*

α΄.) Ἡ ἀπαίτησις μετρίας τιμῆς. Ὁ πωλητὴς ὀφείλει νὰ ζητῇ ὅσον τὸ δυνατὸν μικροτέραν τιμήν. Ὁ δὲ ἀγοραστὴς δὲν πρέπει νὰ πραγματεύηται ἐπὶ μακρὸν περὶ τῆς τιμῆς τοῦ πράγματος, ἀπεναντίας καλὸν ἤθελεν εἶσθαι ἐὰν ἡ κατάστασίς του τῷ ἐπιτρέπῃ νὰ πληρόνῃ τὴν ζητηθεῖσαν τιμήν.

Ἀπαγορεύεται νὰ κερδοσκοπῇ τις ἐπὶ τῆς δυσχεροῦς θέσεώς τινος, εὑρισκομένου εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ πωλήσῃ ἢ ν' ἀγοράσῃ ἀντικείμενόν τι.

β΄.) Ἀποφυγὴ ὑπερβολικῶν ἐπαίνων ἢ ἀδίκων ψόγων τοῦ ἐμπορεύματος.

Ὁ πωλητὴς ὑποχρεοῦται, ὡς ἀνωτέρω, εἰς τὸν 8ον τῶν οὐσιωδῶν κανόνων ἐρρέθη, νὰ ἐκθέσῃ τὴν πραγματείαν του εἰς τρόπον ὥστε, νὰ δύνηται ὁ ἀγοραστὴς νὰ τὴν ἐρευνήσῃ, καὶ νὰ φανῶσιν αἱ ἰδιότητες καὶ αἱ ἀρεταί της, ἀλλ' ἀπαγορεύεται εἰς αὐτὸν νὰ τὴν ἐγκωμιάζῃ πέραν τοῦ δέοντος πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ ἐπιτύχῃ ἀνωτέραν ἀξίαν· ὁ δὲ ἀγοραστὴς ἐπίσης δὲν πρέπει νὰ ψέγῃ καὶ νὰ ὑποτιμᾷ τὸ ἐμπόρευμα ὅπως ἐπιτύχῃ μικροτέραν τιμήν.

Αὐστηρῶς ἀπαγορεύεται ἐπὶ πωλήσεως ἐμπορευμάτων ἡ χρῆσις δόλου ἢ ἀπάτης ὡς πρὸς τὴν ἀληθῆ ἀξίαν τοῦ πράγματος. Ἡ χρῆσις τοιούτων μέσων πρὸς βλάβην τοῦ ἀγοραστοῦ, χορηγοῦσιν εἰς τοῦτον τὸ δικαίωμα νὰ διαρρήξῃ τὸ συνάλλαγμα, ὁ δὲ δολιευθεὶς εἶναι ὑπεύθυνος διὰ πᾶσαν ἀποζημίωσιν.

γ΄.) Ἀποφυγὴ ὅρκου.

Ἀπαγορεύεται ἡ δι' ὅρκου βεβαίωσις, ὅτι τὸ ἐμπόρευμα ἔχει πραγματικῶς τὴν ὑπὸ τοῦ πωλητοῦ ἀποδιδομένην εἰς αὐτὸ ποιότητα, καὶ ὅτι ἡ ζητουμένη τιμὴ εἶναι ἡ πραγματική.

δ΄.) Ὁ τόπος τῆς πωλήσεως πρέπει νὰ ἦναι πρόσφορος.

Ἀπαγορεύεται ἡ ἀγοραπωλησία εἰς τόπους ὅπου δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ ἀνακάλυψις τῶν ἐλαττωμάτων.

ε΄.) Ὁ χρόνος πρέπει νὰ ἦναι ἁρμόδιος.

Εἶναι δὲ τοιοῦτος ἀπὸ τῆς πρωΐας μέχρι τοῦ λυκόφωτος. Καλὸν εἶναι νὰ μὴ μεταβαίνῃ τις εἰς τὴν ἀγορὰν πρὸ τῆς ὡρισμένης ὥρας, καὶ νὰ μὴ διαμένῃ μετὰ τὸ κλείσιμον τῶν λοιπῶν ἐργαστηρίων, καὶ μετὰ τὴν πρόσκλησιν εἰς τὴν ἑσπερινὴν προσευχήν, διὰ ν' ἀποφύγῃ τὸν διαγωνισμὸν τῶν ἄλλων ἐμπόρων καὶ νὰ πωλήσῃ ἐκ τούτου τὰ ἐμπορεύματά του ἀκριβώτερον πρὸς βλάβην τῶν ἀδελφῶν μουσουλμάνων (1).

Ἀπαγορεύεται πᾶσα πώλησις τὴν παρασκευὴν κατὰ τὴν ὥραν τῆς μεσημβρινῆς προσευχῆς.

ς΄.) Ἀπαγορεύεται ἡ εἰς μεγάλην ποσότητα ἀγορὰ ἐμπορικῶν εἰδῶν ἐπὶ σκοπῷ μονοπωλίου.

Ἀπαγορεύεται νὰ ἐξέρχηταί τις εἰς συνάντησιν τῶν μετακομιζουσῶν τὰ ἐμπορεύματα συνοδιῶν (καραβανίων) καὶ ν' ἀγοράζῃ αὐτὰ πρὶν κατατεθῶσιν εἰς τὰς ἀποθήκας, ἀνοιχθῶσι καὶ προσδιορισθῇ ὑπὸ τῶν κομιστῶν ἡ τιμή των. Δὲν ἀπαγορεύεται ὅμως νὰ διατηρῇ τις παρ' ἑαυτῷ ἐμπορεύματα ἄλλως ἀγορασθέντα. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ δέχονται ὡς κανόνα ὅτι ὁ ἔχων ἐμπορεύματα, ἂν μὲν ἡ τιμή των ὑψώθη, δὲν πρέπει νὰ τὰ φυλάττῃ ἐπέκεινα τῶν τριῶν ἡμερῶν· ἂν δὲ ἐξέπεσε δύναται νὰ τὰ φυλάττῃ ἐπὶ 40 ἡμέρας χωρὶς νὰ ὑποχρεοῦται νὰ γνωστοποιήσῃ ὅτι ἔχει τοιαῦτα.

Ἀγορὰ μεγάλης ποσότητος ἐμπορικῶν εἰδῶν, γινομένη πρὸς τὸν σκοπὸν ὑψώσεως τῆς τιμῆς των, εἶναι πρᾶξις καὶ ἀπηγορευμένη καὶ παράνομος· διὰ τοῦτο πᾶν μονοπώλιον *μουχτεμὲρ* ἢ *βερτὰρ* εἶναι παράνομον, καὶ ὁ ἡγεμὼν ἀναγκάζει τὸν ἐπιχειροῦντα τοιοῦτου εἴδους ἐμπόριον νὰ πωλῇ εἰς τὴν τρέχουσαν ἀξίαν τὰ ἐμπορεύματά του. Τὰ ἀναγκαστικὰ ταῦτα μέτρα ἐφαρμόζονται συνήφως προκειμένου περὶ σίτου, κριθῆς, καρπῶν, ἐλαίου καὶ ἅλατος.

ζ΄.) Ἀπαγόρευσις τῆς συνομολογήσεως τοῦ συναλλάγματος ἐπ' ὀνόματι τρίτου.

Ἡ διὰ λογαριασμόν τινος καὶ ἄνευ εἰδικῆς ἐντολῆς ἀγορὰ πράγματος ἀπαγορεύεται.

Τοιαῦτα συναλλάγματα εἶναι ὕποπτα ὅτι περιέχουν δόλον ἢ ἀπάτην.

η΄.) Δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχωσι παράνομοι συμφωνίαι.

---

(1) Σημ. Κατὰ πρόληψιν τοῦ λαοῦ πέραν τῶν πρὸς πώλησιν ὡρισμένων ὡρῶν περιφέρονται πονηρὰ πνεύματα σεϊτὰν εἰς τὴν ἀγοράν.

ISMANOGLIO

Δὲν ἐπιτρέπεται ἡ συνομολόγησις ὅρων ὧν ἡ ἐκτέλεσις ἤθελεν εἶσθαι ἀδύνατος, π. χ. ἡ πώλησις ἀγροῦ μὲ τὴν ὑπόσχεσιν ὅτι ἡ συγκομιδὴ θὰ ἦναι τοσαύτης ποσότητος, ἡ πώλησις περιστερᾶς μὲ τὴν ὑπόσχεσιν ὅτι δὲν θέλει φύγει πετομένη.

Ἀπαγορεύονται προσέτι οἱ περιορισμοί, οὓς σύμβασίς τις ἤθελεν ἐπιφέρει αὐθαιρέτως εἰς τὸ ἐπὶ τοῦ πωλουμένου πράγματος δικαίωμα τῆς κυριότητος τοῦ ἀγοραστοῦ.

Ἐπίσης παράνομος εἶναι ὁ ὅρος ὅτι ὁ ἀγοραστὴς δὲν θέλει δώσει τὸ πρᾶγμα ἢ δὲν θέλει τὸ μεταφέρει ἀλλαχόσε, ἢ ὅτι ὁ πωλητὴς θέλει ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ τὸ ἐπανακτήσῃ, ἐὰν ὁ ἀγοραστὴς ἤθελε τὸ μεταπωλήσῃ κλπ.

§ 4. *Εἰδικοὶ κανόνες περὶ πωλήσεως τροφίμων, ζώων καὶ δούλων.*

Δὲν ἐπιτρέπεται ἡ πώλησις δημητριακῶν ἢ ἄλλων καρπῶν, εἰμὴ ὅταν εἶναι ἐντελῶς ὥριμοι καὶ πρὸς τροφὴν χρήσιμοι· ἐπὶ πωλήσεως ὅμως κήπου, δενδροκομείου ἢ ἀγροῦ ἐσπαρμένου, συγχωρεῖται ἡ ἐξαίρεσις δένδρου τινός, λαχάνου ἢ ἄλλου προϊόντος, ἀλλ' ἀπαιτεῖται εἰδικὴ καὶ ὡρισμένη συμφωνία.

Ἡ ἀπώλεια ἢ ἡ βλάβη πωληθέντος πράγματος ἐπιβαρύνει τὸν προζενήσαντα αὐτήν. Μὴ ὑπάρχοντος δὲ πταίσματός τινος, ὁ κατέχων τὸ πρᾶγμα κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἀπωλείας ἢ τῆς βλάβης ὑποφέρει αὐτήν· δηλαδὴ ὁ μὲν πωλητὴς μέχρι τῆς παραδόσεως, ὁ δὲ ἀγοραστὴς μετ' αὐτήν.

Ἐπὶ πωλήσεως δούλων καὶ θρεμμάτων παρατηρεῖται μετὰ προσοχῆς μὴ ὑπάρχωσιν ἐσωτερικὰ ἢ ἐξωτερικὰ ἐλαττώματα. Ἐπὶ τοιούτων ἀντικειμένων ὁ ἀγοραστὴς χαίρει τὸ δικαίωμα τῆς μεταμελείας, δηλαδὴ ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς συνομολογήσεως τῆς πωλήσεως, δύναται ν' ἀποσυρθῇ αὐτῆς, χωρὶς νὰ δώσῃ λόγον· τὸ δικαίωμα τοῦτο ὀνομάζεται *κιὰρ χαϊβάρ*. (Ἴδε κατωτ.)

Ἐπὶ πωλήσεως δούλων ἐπικρατεῖ συνήθεια νὰ μεταβάλλωσι τὰ ὀνόματά των καὶ νὰ προσκαλῶσι φίλους μετὰ τὴν συνομολόγησιν τῆς ἀγορᾶς εἰς γεῦμα.

Τὸ χρηματίον τοῦ δούλου μένει εἰς τὸν πωλητήν, ἂν δὲν ἐγένετο ἰδιαιτέρα συμφωνία νὰ τὸ λήβῃ ὁ ἀγοραστής.

Δούλη πωληθεῖσα δὲν δύναται νὰ παραδοθῇ εἰς τὸν ἀγοραστήν, πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τῶν ἐμμήνων· μὴ ἐμφανιζομένων δὲ πρέπει νὰ παρέλθωσι τεσσαράκοντα ἡμέραι, ἵνα βεβαιωθῇ ὅτι δὲν εἶναι ἔγγυος. (Ἰστιμπρά, Ὥρα τὸ ἀνωτέρω περὶ γάμου κεφάλαιον).

Ἐὰν ὁ ἀγοραστὴς εὑρίσκηται εἰς ἀμφιβολίαν περὶ τῆς ἐμφανίσεως τῶν ἐμμήνων τῆς δούλης, τὴν ὑποβάλλει εἰς ἐξέτασιν, καὶ ἐπὶ τῇ ποινῇ τοῦ *Κεφαρὲτ*, (ὅρα κατωτέρω βιβλ. *Εἰκαὰτ*, τμημ. Δ,

κεφ. β'.), δὲν πρέπει νὰ λάβῃ σαρκικὴν μίξιν μετ' αὐτῆς, πρὸ τῆς παρελεύσεως τῶν τεσσαράκοντα ἡμερῶν.

Τοιαύτη μίξις μετὰ δούλης ἐγκύου πρὸ τοῦ τοκετοῦ ἀπαγορεύεται. Ἐὰν ὁ ἀγοραστὴς παραβιάσῃ τὸν κανόνα τοῦτον, τὸ μὲν γεννώμενον τέκνον θεωρεῖται ἰδικόν του καὶ τὸν κληρονομεῖ, ἡ δὲ δούλη γίνεται *οὐμμὲ βελὲτ*, (ὅρα βιβ. Εἰκαὰτ, τμῆμ. δεύτ. κεφ. Ζ').

Δούλη πωληθεῖσα δὲν πρέπει ν' ἀποχωρισθῇ τοῦ τέκνου της πρὸ τοῦ ἑβδόμου ἔτους τῆς ἡλικίας του.

Ἐπιτρέπεται εἰς πολλὰ πρόσωπα ν' ἀγοράσωσιν ὁμοῦ δοῦλον ἢ δούλην, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ γίνωσιν ἐπ' αὐτοῦ συνιδιοκτῆται καὶ ν' ἀπολαμβάνωσιν ἐξ ἴσου τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἀγορασθέντος.

Ἂν καὶ ἡ μετὰ δούλης, ἀγορασθείσης ὑπὸ πολλῶν κυρίων, συνουσία δὲν ὑποβάλλῃ τὸν μετ' αὐτῆς συνουσιασθέντα συνιδιοκτήτην εἰς τὴν διὰ τοὺς μοιχοὺς ποινήν, *χὰδδ*, καθιστᾷ ὅμως αὐτὸν ὑπόχρεων, ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἐκ τῆς συνουσίας ταύτης γεννηθῇ τέκνον, νὰ λάβῃ εἰς τὴν πλήρη κυριότητά του τὴν δούλην ἀποζημιῶν τοὺς συνιδιοκτήτας.

Δὲν ἐπιτρέπεται ἡ πρὸς τοὺς ἀπίστους πώλησις τῶν δούλων, καὶ τοι μὴ μουσουλμάνων, διότι ὑπάρχει εἰσέτι ἐλπὶς νὰ δεχθῶσι τὸν ἰσλαμισμόν.

§ 5, *Κανόνες ἐπὶ τῆς συνομολογήσεως τοῦ συναλλάγματος τῆς ἀγοραπωλησίας.*

Κατὰ τὴν συνομολόγησιν τοῦ συναλλάγματος τούτου, οἱ συναλλαττόμενοι ὀφείλουν πρὸ τῆς δηλώσεως τῆς ἀμοιβαίας συναινέσεως νὰ ἐκφωνήσωσι τὸ *τεκμπὴρ*, δηλ. τὴν ἐπιφώνησιν *ἀλλὰχ ἐκπὴρ*, «Μέγας εἶναι ὁ Θεός». Εἶναι δὲ καλὸν ἕκαστος τῶν συναλλαττομένων νὰ ἔχῃ κατὰ τὴν συνομολόγησιν τῆς συμβάσεως τοὺς μάρτυράς του παρόντας.

Ὅλοι οἱ εἰδικοὶ ὅροι, οὓς οἱ συναλλαττόμενοι ἐπιθυμοῦσι νὰ περιλάβωσιν ἐν τῷ συναλλάγματι, πρέπει νὰ προσδιορισθῶσι σαφῶς, εἴτε ἐν τῷ συμβολαίῳ εἴτε, ἐνώπιον τῶν μαρτύρων· ὅσον συμβόλαιόν τι εἶναι λεπτομερέστερον, κατὰ τοσοῦτον εἶναι καὶ ἰσχυρότερον παρὰ τῷ δικαστῇ. Ἐκ τῆς μακρολογίας ταύτης ἐμφαίνεται ὁ σκοπὸς τῶν μουσουλμάνων τοῦ ν' ἀποφεύγηται πᾶσα ἀμφισβήτησις καὶ ἀμφιβολία, ὅπερ καὶ τὸ κοράνιον συστήνει ὡς πρᾶξιν ἀξιέπαινον.

§ 6. Ἕκαστος τῶν συναλλαττομένων ὀφείλει νὰ ἐκτελέσῃ ἀκριβῶς τὸ συμβόλαιον, καὶ νὰ ὑποφέρῃ πᾶσαν ἐκ τῆς μὴ παρ' αὐτοῦ ἐκτελέσεως τοῦ συμβολαίου προελθοῦσαν ζημίαν.

Ἡ ἐκ τύχης ἀπώλεια ἢ βλάβη τοῦ πωληθέντος πράγματος

ἀφορᾷ τὸν κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ τυχαίου συμβάματος κάτοχον τοῦ πωληθέντος.

§ 7. Τὸ Κοράνιον, ἐν Κεφ. Β, ἐδ. 282, ἐπιτάσσει ὅπως τ' ἀφορῶντα ἀγοραπωλησίαν ἔγγραφα συντάσσωνται ἐνώπιον μαρτύρων. Ἑπομένως, ἐν περιπτώσει ἀμφισβητήσεως, αἱ καταθέσεις τῶν μαρτύρων εἶναι τὸ κατ' ἐξοχὴν μέσον τῆς ἀποδείξεως· ἐν ἐλλείψει δὲ μαρτύρων καὶ κατὰ τὰς περιστάσεις ἐπιβάλλεται ὅρκος εἰς τὸν ἀγοραστὴν, (ἴδε ἀνωτέρω περὶ ἀστυκοῦ δικαίου, Τμῆμ. Β, § 3 περὶ διαδικασίας).

Ὁ πωλητὴς ὑποχρεοῦται νὰ προσάξῃ μάρτυρας: α΄.) Ἀμφισβητουμένου τοῦ τιμήματος τοῦ πωληθέντος πράγματος.

β΄.) Ἐπὶ ἀμφισβητήσεως ἐὰν τὸ πωληθὲν πρᾶγμα ἦτο κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς πωλήσεως βεβλαμμένον ἢ ἐλαττωματικόν.

γ΄.) Ἐπὶ τῶν ἀλλοιώσεων, αἵτινες ἤθελον ἐπέλθει εἰς τὸ πωληθὲν πρᾶγμα, ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς συνομολογήσεως τοῦ συναλλάγματος μέχρι τῆς παραδόσεώς του.

δ΄.) Ἐπὶ τῆς μετρήσεως ἢ τῆς σταθμίσεως, ὁσάκις ὁ ἀγοραστὴς δὲν παρευρέθη εἰς τὰς πράξεις ταύτας.

Ὁ δὲ ἀγοραστὴς ἐπίσης ὀφείλει νὰ προσάξῃ μάρτυρας ἐπὶ τῶν ἑξῆς περιστάσεων:

α΄.) Ἀμφισβητουμένης τῆς ἐν τῷ συμβολαίῳ φαινομένης ποσότητος τοῦ πωληθέντος.

β΄) Ἀμφισβητουμένης τῆς πρὸς πληρωμὴν τοῦ τιμήματος συμφωνηθείσης προθεσμίας.

Ἐπὶ πάσης πράξεως ἀναφερομένης εἰς τὴν ἐκτέλεσιν συναλλάγματος ἀγοραπωλησίας, νομίμως συστηθέντος, εἰς τὸν ἀρνούμενον τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ συναλλάγματος ἐπίκειται τὸ βάρος ἵνα διὰ μαρτύρων ἀποδείξῃ τὴν ἀλήθειαν τῶν γεγονότων ἐφ' ὧν στηρίζει τὴν ἄρνησίν του.

Ἐὰν ὁ ἀγοραστὴς, παρὼν κατὰ τὴν μέτρησιν ἢ στάθμισιν τοῦ παρ' αὐτοῦ ἀγορασθέντος πράγματος, στρεψοδικῇ περὶ αὐτῶν, χωρὶς νὰ ἐξετασθῇ ἂν ὑπάρχωσι μάρτυρες, ἐπιβάλλεται ὅρκος εἰς τον πωλητήν.

Τέλος πᾶσα ἐπὶ τῆς ὕλης ταύτης ἀμφισβήτησις ὡς ἐπὶ τῆς ἰδιότητος τῶν πωληθέντων ἢ ἐπὶ τῆς ἀριθμήσεως καὶ σταθμίσεως αὐτῶν, ἀποφασίζεται κατὰ γνωμοδότησιν ἐμπειροτεχνῶν, *ἔχ.λι Χιμπρέτ.*

§ 8. Τὸ τῆς ἀγοραπωλησίας συνάλλαγμα ἀνάγεται εἰς τ' ἀμετάκλητα συναλλάγματα, *ἐκδὶ λαζὴμ*, καὶ δὲν δύναται ν' ἀνακληθῇ, εἰμὴ διὰ τῆς ἀμοιβαίας συναινέσεως τῶν συναλλαχθέντων. Ἐν τούτοις, τοῦ κανόνος τούτου ἐξαιροῦνται αἱ ἑξῆς ἑπτὰ περιστάσεις τοῦ *κιὰρ φὲσχ ἢ ρέδδ.*

1) *Κιὰρ μεδζλὶς*, δικαίωμα μεταμελείας ἐφ' ὅσον οἱ συναλλαττόμενοι εὑρίσκονται εἰσέτι ἐπὶ τῷ αὐτῷ. Ἐφ' ὅσον ὁ ἀγοραστὴς καὶ ὁ πωλητὴς δὲν ἀποχωρισθῶσιν, ἑκάτερος δύναται κατὰ βούλησιν ν' ἀπομακρυνθῇ μονομερῶς τοῦ συναλλάγματος.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται δὲν πρεσβεύουσι τοιαύτην γνώμην, ὅτι δηλ. διὰ τῆς μονομεροῦς θελήσεως τοῦ ἑνὸς τῶν συναλλαχθέντων, ἐφ' ὅσον ἀμφότεροι εὑρίσκονται ἐπὶ τῷ αὐτῷ, δύναται δὰ διαρρηχθῇ τὸ συνάλλαγμα· ἀπεναντίας, φρονοῦσιν ὅτι τελειοποιηθὲν τὸ συνάλλαγμα δὲν δύναται νὰ διαρρηχθῇ, εἰμὴ διὰ τῆς ἀμοιβαίας συναινέσεως τῶν μερῶν.

Ἀφοῦ δὲ οἱ συναλλαττόμενοι ἀποχωρισθῶσιν ἀλλήλων, τὸ συνάλλαγμα καθίσταται ἀμετάκλητον, ἐὰν συνέστη ἐνώπιον μαρτύρων μουσουλμάνων.

2) *Κιὰρ χαϊβὰρ*, δικαίωμα τοῦ διαρρηγνύειν τὸ συνάλλαγμα ἐπὶ πωλήσεως ζώων.

Ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἀπὸ τῆς πωλήσεως, ὁ ἀγοραστὴς ζώων ζώντων δικαιοῦται νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν πωλητὴν τὰ πωληθέντα, χωρὶς νὰ ὑποχρεοῦται νὰ δικαιολογήσῃ τὴν πρᾶξίν του.

3) *Κιὰρ σερούτ*, δικαίωμα τοῦ ν' ἀποσύρηταί τις ἀπὸ τὸ καταρτισθὲν συνάλλαγμα, δυνάμει συνομολογηθέντος πρὸς τοῦτο ὅρου.

Οἱ συναλλαττόμενοι δύνανται δι' εἰδικοῦ ὅρου νὰ ἐπιφυλαχθῶσιν ἀμοιβαίως εἰς ἕκαστον τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ διαρρήξῃ ἐντὸς ὡρισμένου τινὸς χρόνου τὸ συνάλλαγμα· ὁ ὅρος οὗτος ἐν τούτοις δὲν ἐπιτρέπεται, εἰμὴ ἐπὶ πωλήσεως πολυτίμων πραγμάτων μεγάλης ἀξίας, καὶ ἰδίως ὁσάκις ἤθελεν ἔχει σκοπὸν νὰ ἐξασφαλίσῃ μεταξὺ ἀγοραστοῦ καὶ πωλητοῦ τὴν πληρωμὴν χρέους τινός.

4) *Κιὰρ γκὰπν*, δικαίωμα τοῦ ἀποχωρίζεσθαι ἕνεκα ἀνακαλυφθείσης ἀπάτης.

Ὁσάκις ὁ πωλητὴς κατὰ τὴν πώλησιν πράγματός τινος μετεχειρίσθη δόλον ἢ ἀπάτην, ὁ ἀγοραστὴς δικαιοῦται ν' ἀκυρώσῃ τὴν ὑποχρέωσίν του, ἅμα ἀνακαλύψῃ ὅτι τὰ μέσα ταῦτα ἔλαβον χώραν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφιῖται ἀναγνωρίζουσι τὴν ἀκυρότητα τῆς πωλήσεως ὅταν μεσολαβήσῃ ἀπάτη, ἀλλὰ δὲν ἐπιβάλλουσιν εἰς τὸν ἀπατεῶνα πωλητὴν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ λάβῃ τὸ πρᾶγμα ἀπὸ τὸν ἀγοραστήν· οὗτος ἔχει τὴν ἐκλογὴν ἢ νὰ κρατήσῃ τὸ πρᾶγμα ἢ νὰ τὸ ἀποδώσῃ κατὰ θέλησιν.

5) *Κιὰρ τεαχὶρ*, δικαίωμα τοῦ ἀποχωρίζεσθαι ἕνεκα βραδύτητος.

Ἐὰν ὁ μὲν πωλητὴς βραδύνῃ νὰ παραδώσῃ τὸ πρᾶγμα, ὁ δὲ ἀγοραστὴς βραδύνῃ νὰ πληρώσῃ τὸ τίμημα, ἑκάτερος ἐξ αὐτῶν δύναται ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν νὰ ζητήσῃ τὴν διάρρηξιν τῆς πωλήσεως.

ISISMANGLIO

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφίται δὲν παραδέχονται τὸν κανόνα τοῦτον, εἰμὴ ἐφ' ὅσον προῆλθε βλάβη.

6) *Κιὰρ χουγιὲτ*, δικαίωμα τοῦ ἀποχωρίζεσθαι ἕνεκα μεταβολῆς ἐπελθούσης εἰς τὴν ἐξωτερικὴν μορφὴν τοῦ πράγματος.

Ἐὰν ὁ ἀγοραστὴς ἀποδείξῃ, ὅτι ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ συναλλάγματος μέχρι τῆς παραδόσεως τὸ πωληθὲν πρᾶγμα δὲν κατέχει πλέον τὰς ὁποίας κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο εἶχε ἰδιότητας, ἢ ὅτι μετεβλήθη ἡ ἐξωτερικὴ μορφή του, ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διαρρήξῃ τὸ συνάλλαγμα.

7) *Κιὰρ ἄϊπ*, διάρρηξις ἕνεκα κεκρυμμένων ἐλαττωμάτων.

Ἐὰν ὁ ἀγοραστὴς ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ἀνακαλύψῃ ἐλαττώματα ἢ σφάλματα εἰς τὸ παρ' αὐτοῦ ἀγορασθὲν, δικαιοῦται ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ νὰ διαρρήξῃ τὸ συνάλλαγμα, ἐὰν ἀποδείξῃ ὅτι τὰ ἐλαττώματα ὑπῆρχον ἀφανῆ κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς πωλήσεως.

Ἡ ἀνακάλυψις ἐλαττωμάτων ἐπί τινος μέρους τῆς πωληθείσης πραγματείας χορηγεῖ εἰς τὸν ἀγοραστὴν τὸ δικαίωμα, ἢ νὰ διαρρήξῃ ὁλοσχερῶς τὸ συνάλλαγμα, ἢ νὰ ζητήσῃ μείωσιν τοῦ τιμήματος ἀνάλογον τοῦ βεβλαμμένου μέρους. Ἐὰν τὸ πωληθὲν ἦναι δοῦλος, δικαιοῦται ὁ ἀγοραστὴς ἐν περιπτώσει δραπετεύσεως αὐτοῦ νὰ ζητήσῃ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ τιμήματος.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Ὁσάκις εἰς τὸ ἀγορασθὲν πρᾶγμα, μετὰ τὴν εἰς τὸν ἀγοραστὴν παράδοσίν του, ἐπέρχεται βελτίωσίς τις, ἥτις κατόπιν παρέρχεται ἕνεκα τῆς κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν προθεσμίαν χειροτερεύσεως τοῦ πράγματος, οἱ ἀζεμῖται συγχωροῦσιν εἰς τὸν ἀγοροστὴν νὰ κρατήσῃ τὴν βελτίωσιν· τὸ πρᾶγμα ὅμως ἐλαττωθὲν κατὰ τὴν ἀξίαν του, πρέπει ν' ἀποδοθῇ εἰς τὸν πωλητὴν κατὰ τὸ κιὰρ ἄϊπ.

Ὅταν, ἐκ τῶν ὁμοῦ πωληθέντων δύο δούλων, ὁ εἷς ἀποθάνῃ πρὸ τῆς εἰς τὸν ἀγοραστὴν παραδόσεώς των, δικαιοῦται οὗτος ἢ νὰ διαρρήξῃ τὸ συνάλλαγμα ἢ νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ἐν μέρει ἐκτέλεσίν του· ἀλλ' εἰς τὴν δευτέραν ταύτην περίπτωσιν ὀφείλει νὰ πληρώσῃ εἰς τὸν πωλητὴν τὸ ὅλον τίμημα ἀμφοτέρων τῶν δούλων.

§ 9. Πᾶσα ἐκ τῆς διαρρήξεως τοῦ συναλλάγματος προκύπτουσα ζημία, ἀφορᾷ τὸν παρανόμως ἐνεργήσαντα καὶ δόντα ἀφορμὴν εἰς τὴν διάρρηξιν. Ἐὰν ὁ εἷς τῶν συναλλαχθέντων ἀποθάνῃ κατὰ τὸ διάστημα, καθ' ὃ ἠδύνατο νὰ ζητήσῃ τὴν διάρρηξιν τοῦ συναλλάγματος, οἱ κληρονόμοι του κατὰ τοὺς Σαφίτας καὶ Σιΐτας ἔχουσι τὸ ἴδιον δικαίωμα. Οἱ Ἀζεμῖται ὅμως δὲν θεωροῦσι τὸ δικαίωμα τοῦτο μεταβιβαζόμενον εἰς τοὺς κληρονόμους.

Ἡ διάρρηξις συναλλάγματος, δι' ὃ ἐδόθη ἀρραβών, δὲν συγχωρεῖται, εἰμὴ ἐν περιπτώσει τοῦ *Κιὰρ φὲσ*, καὶ ὁ ἀρραβὼν ἀποδίδεται εἰς τὸν ἀγοραστήν. Μετὰ παρέλευσιν δὲ τῆς προθεσμίας *Κιὰρ φὲσ*, δὲν ἀρκεῖ μόνη ἡ εἰς χεῖρας τοῦ πωλητοῦ ἄφεσις τοῦ ἀρραβῶνος, ἐὰν δὲν ἐξηγήθησαν τὰ μέρη περὶ τούτου· εἰς περίπτωσιν τοιαύτην πρέπει μᾶλλον νὰ ἐκτελεσθῇ τὸ συμβόλαιον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΔΕΪΝ, ΔΑΝΕΙΟΝ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΤΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ.

ΠΗΓΑΙ.

Νεϊλ οὐλ-μεράμ, Β. μέρος, σ. 28—30.— *Ιστ πὰπ*, σ. 214—15.— *Σεβὰλ βὲ δζεβὰπ*, σ. 32—44.— *Κὲσφ ἐνβὰρ*, σ. 229—238, 332—339.— *Χαλὴλ ιδζὰζ*, σ. 159—165.— *Ἰχτιλὰφ οὐλ ἐρπαὰ*, σ. 131 — 33.— Dulau, Droit musulman, p. 390—400.

§ 1. Αἱ πρὸς πληρωμὴν ἐνοχαὶ, κατὰ τὸ δίκαιον τῶν μουσουλμάνων, εἶναι δύο εἰδῶν:

1) *Δεῖν* καὶ 2) *Σελὲμ βὲ σελέφ*.

Τὸ Δίκαιον τῶν μουσουλμάνων κατατάσσει τὰς πρὸς ἐξόφλησιν ὑποχρεώσεις μεταξὺ τῶν περὶ πωλήσεως συναλλαγμάτων.

Τὸ *δεῖν* καὶ τὸ *σελὲμ βὲ σελὲφ* εἶναι συναλλάγματα ἀγοραπωλησίας εἰς προθεσμίαν ὡρισμένην μετὰ προκαταβολῆς τοῦ τιμήματος τῆς πωλήσεως, καὶ ὁ μὲν δανειστὴς θεωρεῖται ὡς ἀγοραστὴς, ὁ δὲ ὀφειλέτης ὡς πωλητής.

Τὸ *δεῖν* εἶναι δάνειον χρημάτων ἢ ἄλλων ἀντικαταστατῶν πραγμάτων, δι' οὗ, ἄνευ τινος ὠφελείας τοῦ δανειστοῦ, ὁ δανειζόμενος ὑποχρεοῦται ν' ἀποδώσῃ τὴν αὐτὴν ποσότητα ἢ πρᾶγμα τῆς αὐτῆς ποιότητος καὶ ποσότητος κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν προθεσμίαν.

Τὸ *σελὲμ βὲ σελὲφ* λαμβάνει χώραν ὁσάκις τις (δανειστὴς, πωλητὴς), παραδίδει εἰς ἕτερον (ὀφειλέτην, ἀγοραστὴν) χρήματα ἢ ἄλλα πράγματα μὴ ἀπαγορευόμενα ὑπὸ τοῦ *σερῆ*, ὁ δὲ ὀφειλέτης ὑποχρεοῦται μετὰ παρέλευσιν ῥητῆς προθεσμίας ν' ἀποδώσῃ ὡρισμένα πράγματα ἐπί τινι ὠφελείᾳ τοῦ δανειστοῦ, ἤτοι ἀποδίδων πράγματα ἀνωτέρας ποιότητος ἢ ἀξίας ἐκείνων τὰ ὁποῖα παρ' αὐτοῦ ἔλαβεν.

ISMANOGLIO

§ 2. Ἐπ' ἀμφοτέρων τούτων τῶν συναλλαγμάτων εἶναι κοινοὶ οἱ ἑξῆς κανόνες:

α΄.) Ἀμοιβαία συναίνεσις τῶν συναλλαττομένων.

β΄.) Προσδιορισμὸς τῆς πρὸς πληρωμὴν προθεσμίας.

γ΄.) Ἀκριβὴς προσδιορισμὸς τῆς ποσότητος καὶ ποιότητος τῶν δανεισθέντων πραγμάτων, κατ' ὄνομα, ἀριθμὸν, μέτρον καὶ βάρος.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται δὲν ἐπιτρέπουν νὰ δανείζωνται διὰ σελὲμ βὲ σελὲφ ζῶντα ζῶα. Οἱ Σαφῖται καὶ Σῖται ἀπ' ἐναντίας τὸ ἐπιτρέπουν· ἅπαντες ὅμως οὗτοι ἀπαγορεύουν τὸ ἐπὶ τόκῳ δάνειον λίθων πολυτίμων.

δ΄.) Ἀπαιτεῖται νὰ λάβῃ ὁ ὀφειλέτης εἰς τὴν κατοχήν του τὰ δανεισθέντα χρήματα ἢ πράγματα.

ε΄.) Ὁ δανειστὴς δὲν δύναται ν' ἀπαιτήσῃ τὴν πληρωμὴν πρὸ τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας, ἐκτὸς ἂν ὁ ὀφειλέτης ἐκηρύχθη ἀναξιόχρεως. (Ὅρ. κατωτ. περὶ χρεοκοπίας, τμ. Δ., κεφ. α΄.).

ς΄.) Ἡ περιουσία τῶν ἀνηλίκων δὲν δύναται μέχρι τῆς ἐνηλικιότητός των νὰ χρησιμεύσῃ εἰς πληρωμὴν χρεῶν τῶν γονέων των, ἄλλως εἶναι ὑπεύθυνοι οἱ διαχειριζόμενοι τὴν περιουσίαν τοῦ ἀνήλικος.

ζ΄.) Μέχρι τῆς ὁριστικῆς ἐκτελέσεως συναλλάγματός τινος δανείου, δύνανται οἱ συναλλαχθέντες νὰ συνομολογήσωσιν ὅρους τροποποιοῦντας, ὄχι ὅμως καὶ καταφγοῦντας τὴν ἐνοχήν· ὁ δανειστὴς π. χ. δύναται νὰ παραιτηθῇ μέρους τῆς ὀφειλῆς ὑπὲρ τοῦ ὀφειλέτου, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι οὗτος θέλει πληρώσει πρὸ τῆς λήξεως τῆς διὰ τοῦ συμβολαίου ταχθείσης προθεσμίας.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφῖται καὶ Ἀζεμῖται θεωροῦσι τοιοῦτον σύμφωνον παράνομον. Καμμία αἵρεσις, μεταξὺ τῶν Σουννιτῶν, δὲν παραδέχεται τὸ τενσὶλ, δηλ. μερικὴν ἄφεσιν τοῦ χρέους ὑπὸ ὅρον.

Δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς δούλους νὰ ὑποχρεωθῶσιν εἰς δάνειον, ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ πατρωνός των· ἀλλ' ἐὰν ὁ πάτρων ἀνεγνώρισε τὴν τοιαύτην πρᾶξιν τοῦ δούλου, ὑποχρεοῦται εἰς ὅλας τὰς συνεπείας τοῦ ὑπὸ δούλου συναφθέντος συναλλάγματος. (Ὅρα βιβλ. *Εἰκαὰτ*, Κεφ. Β, περὶ δουλείας).

§ 3. Εἰδικοὶ κανόνες ἐπὶ τοῦ *δετ*:

1) Ἀπαγορεύεται νὰ δανεισθῇ τις χρήματα ἢ πράγματα ἄνευ ἐπικειμένης χρείας.

2) Ἐπὶ τοῦ τοιούτου δανείου ὁ δανειστὴς οὐδαμῶς δύναται νὰ συνομολογήσῃ νομίμως οἱονδήποτε τόκον· ὁ δὲ ὀφειλέτης δὲν δύναται νὰ ὑποχρεωθῇ, εἰμὴ ν' ἀποδώσῃ ὅ,τι ἔλαβεν. Ἀπόκειται εἰς τὸν ὀφειλέτην νὰ δώσῃ ἢ νὰ μὴ δώσῃ εἰς τὸν δανειστὴν κατὰ τὴν ἐξόφλησιν τοῦ δανείου ἀποζημίωσίν τινα διὰ τὴν χρῆσιν τοῦ κεφαλαίου. Ἀλλ' ἡ φιλοφρονητικὴ αὕτη πρᾶξις δὲν δύναται νὰ ἦναι ἀντικείμενον ὑποχρεωτικοῦ συμφώνου (1).

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφῖται ἐπιτρέπουσι τῷ δανειστῇ νὰ μεταβάλῃ τὸ ἄτοκον δάνειον δετὶν εἰς σελὲμ δηλ. εἰς ἔντοκον δάνειον, ἀπόντος καὶ μὴ συναινοῦντος τοῦ ὀφειλέτου, ἐὰν οὗτος, παρελθούσης τῆς πρὸς πληρωμὴν προθεσμίας, δὲν ἐπλήρωσε τὴν ὀφειλήν του. Οἱ Ἀζεμῖται καὶ οἱ Σῖται εἰς οὐδεμίαν περίστασιν παραδέχονται ὅτι ὁ δανειστὴς δύναται νὰ παράξῃ ἐκ τοῦ δετὶν οἱονδήποτε ὄφελος, ἄνευ τῆς ἐλευθέρας θελήσεως τοῦ ὀφειλέτου.

3) Ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς θελήσεως τοῦ δανειστοῦ, νὰ λάβῃ πρὸς πληρωμὴν πραγματείας ἢ ἄλλα ἀντικείμενα ἄλλου εἴδους ἢ γένους ἢ ἴσης μὲ τὸ δάνειον ἀξίας. Ἐὰν ὁ δανειστὴς δὲν θέλῃ νὰ δεχθῇ πρὸς πληρωμὴν τῆς ὀφειλῆς, εἰμὴ πράγματα τῆς αὐτῆς μὲ τὰ δανεισθέντα φύσεως, ὁ ὀφειλέτης δὲν δύναται ν' ἀπαλλαχθῇ πληρόνων εἰς χρήματα, ἀλλ' ὀφείλει ν' ἀποδώσῃ τὰ πράγματα κατὰ τὴν αὐτὴν ποιότητα καὶ ποσότητα.

4) Τ' ἀποδοτέα πράγματα πρέπει νὰ ὑπολογισθῶσιν εἰς τὴν τρέχουσαν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς παραδόσεώς των ἀξίαν.

5) Ὁ μὴ κατὰ τὴν λῆξιν τῆς προθεσμίας πληρώσας ὀφειλέτης, εἶναι ὑπόχρεως πρὸς ἐξόφλησιν τοῦ χρέους του, δι' ὅλης του τῆς περιουσίας, κινητῆς ἢ ἀκινήτου, καὶ δι' αὐτῶν ἀκόμη τῶν πραγμάτων, ἅτινα ἤθελε μεταβιβάσῃ εἰς τὴν κατοχὴν τρίτου, οἷον τὰ πρὸς σύστασιν ἑταιρίας ὡς ἑταιρικὴν καταβολὴν δοθέντα. Ἐὰν ὁ ὀφειλέτης δὲν θέλῃ ἢ δὲν δύναται νὰ πληρώσῃ, ὁ δανειστὴς δύναται νὰ ἐπιληφθῇ οἱονδήποτε θελήσῃ μέρος τῆς περιουσίας τοῦ ὀφειλέτου. Ὁ δανειστὴς προσέτι διὰ παντὸς εἴδους χρέος, δύναται νὰ ζητήσῃ τὴν προσωπικὴν κράτησιν τοῦ ὀφειλέτου του· ἐν τούτοις δὲν δύναται οὗτος νὰ ὑποχρεωθῇ νὰ συνάψῃ νέον δάνειον πρὸς πληρωμὴν τῶν προγενεστέρων χρεῶν του.

§ 4. Κανόνες εἰδικοὶ ἀφορῶντες τὸ *σελέμ*.

1) Τὰ προσδιωρισμένα πρὸς ἐξόφλησιν τοῦ χρέους *σελὲμ βὲ σελὲφ* πράγματα, δὲν πρέπει νὰ ἦναι τῆς αὐτῆς ποιότητος μὲ τὰ δανεισθέντα, καθότι τότε ἡ ἐκ τοῦ *σελὲμ* προερχομένη πίστωσις ἤθελε μεταβάλει χαρακτῆρα καὶ τραπῇ εἰς πίστωσιν ἐκ τοῦ *δετ* προερχομένην, ἤτοι εἰς δάνειον καθαρῶς χαριστικὸν, ἐξ οὗ οὐδὲν κέρδος συγχωρεῖται τῷ δανειστῇ.

2) Τὸ πρᾶγμα ὅπερ, κατὰ τὴν ἐκ τοῦ *σελὲμ* προερχομένην ἐνοχὴν, εἶναι προσδιωρισμένον εἰς τὴν πληρωμὴν τοῦ χρέους, δὲν δύ-

(1) Ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην, ὁ ἀφορῶν τὸ δετὶν κανὼν εἶναι ὁ αὐτὸς μὲ τὸν περὶ ἀνταλλαγῆς. (Ὅρα ἀνωτ. Κεφ. Α., Τμημ. Β. περὶ ἀγοραπωλησίας ἢ *δὲτ-βὲ-σερὰ* ἀριθ. 9.)

ναται ν' ἀπαλλοτριωθῇ πρὸ τῆς ἐκπνεύσεως τῆς ταχθείσης προθεσμίας τοῦ *σελέμ*. Ἡ ἀπαλλοτρίωσις αὕτη συγχωρεῖται μόνον, ὅταν κατὰ τὴν λῆξιν τῆς προθεσμίας ὁ δανειστὴς ἀρνεῖται νὰ δεχθῇ τὸ πρᾶγμα τοῦτο.

3) Δύναται νὰ συνομολογηθῇ ἐν τῷ συμβολαίῳ ὅτι, ἡ παράδοσις τοῦ εἰς δάνειον προσδιωρισμένου πράγματος, καθὼς καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου καταβολὴ, θέλουν γίνει εἰς ὡρισμένον τόπον. Ἐν περιπτώσει τοιαύτῃ τὸ σύμφωνον τοῦτο δὲν δύναται νὰ μεταβληθῇ, εἰμὴ διὰ τῆς ἀμοιβαίας συναινέσεως ἀμφοτέρων τῶν μερῶν.

4) Ὅταν τὸ συνάλλαγμα τοῦ *σελὲμ* συνωμολογήθη ἐνώπιον πολλῶν προσώπων, ὁ δανειστὴς ὑποχρεοῦται νὰ παραδώσῃ τὰ εἰς δάνειον δοτέα χρήματα ἢ ἐμπορεύματα εἰς τὸν δανειζόμενον παραχρῆμα, καὶ πρὸ τῆς ἀποχωρήσεως τῶν παρευρισκομένων προσώπων.

§ 5. Κανόνες ἐπὶ τῆς συντάξεως τοῦ συμβολαίου.

Τὰ συμβαλλόμενα μέρη ὀφείλουν, τόσον εἰς τὸ *δεῖν* ὡς καὶ εἰς τὸ *σελὲμ*, νὰ ἐκφράσωσι τὴν ἀμοιβαίαν συναίνεσιν *ιτζὰπ βὲ καβοὺλ*, διὰ τῶν ἑξῆς λέξεων. Ἐπὶ μὲν τοῦ *δεῖν* ὁ δανειστὴς λέγει, *ικρέζτου*, ὅπερ σημαίνει «σοὶ ἐδάνεισα τοιοῦτον πρᾶγμα·» ὁ δὲ δανειζόμενος ἀποκρίνεται, *καπιλτοῦ*, ἤτοι «ἔλαβα τὸ πρᾶγμα τοῦτο.» Ἐπὶ δὲ τοῦ *σελὲμ*, ὁ δανειστὴς λέγει, *ἐσλεμτοῦ* καὶ *σεφελτοῦ*, τουτέστιν «σοὶ ἔδωκα εἰς *σελὲμ* τὰ χρήματα ἢ τὰ ἐμπορεύματα·» ὁ δὲ δανεισθεὶς, γενόμενος ὀφειλέτης, ἀποκρίνεται, *καπιλτοῦ*, τουτέστιν «ἔλαβα εἰς *σελὲμ* τὰ χρήματα ἢ τὰ ἐμπορεύματα.»

Αἱ ἐκ τοῦ *δεῖν* καὶ τοῦ *σελὲμ* πηγάζουσαι ἐνοχαὶ, δύνανται ν' ἀποδειχθῶσι, καὶ συνήθως ἀποδεικνύονται δι' ἐγγράφου, φέροντος τὴν σφραγῖδα τῶν μαρτύρων· δύνανται ὅμως ἐπίσης καὶ ἄνευ ἐγγράφου, διὰ προφορικῶν καταθέσεων μαρτύρων ν' ἀποδειχθῶσιν, ὅταν συνέστησαν ἐπὶ παρουσίᾳ πολλῶν προσώπων· ἡ δὲ παράδοσις τῶν ἀποτελούντων τὸ δάνειον πραγμάτων ἔλαβε χώραν πρὸ τῆς ἀποχωρήσεως τῶν προσώπων.

§ 6 Τὸ δάνειον θεωρεῖται πρᾶξις ἀξιέπαινος τιμωμένη πλειότερον τῆς ἐλεημοσύνης, διότι ὁ Μωάμεθ εἶπεν ὅτι πᾶς μουσουλμάνος εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν θέλει λάβει ἀποζημίωσιν δεκάκις διὰ τὰ ἐλέη, καὶ δεκαοκτάκις διὰ τὰ ἄτοκα δάνεια.

Ὅσάκις τὰ δανεισθέντα εἰς *δεῖν* ἢ *σελὲμ* εἶναι *χαρὰμ*, δηλ. πράγματα ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ *σερῆ* ἀπηγορευμένα, ἡ ἐνοχὴ εἶναι ἄκυρος, καίτοι τηρηθεισῶν ὑπὸ τῶν συναλλαχθέντων τῶν λοιπῶν διατυπώσεων.

Ἐπὶ δίκης ἐγειρομένης ἐκ δανείου, οἱ διάχυρισμοὶ τῶν συναλλαχθέντων ἀποδεικνύονται δι' ὅρκου· καὶ ὁσάκις μὲν φιλονεικεῖται, ἂν ὁ ὀφειλέτης ἐξεπλήρωσε τὰς ὑποχρεώσεις του, ὁ δανειστὴς ὁρκίζεται περὶ τῆς μὴ ἐκπληρώσεώς των, ὁσάκις δὲ ἀμφισβητεῖται ἡ λῆψις τῶν πραγμάτων περὶ ὧν τὸ δάνειον, ὁ ὀφειλέτης ὁρκίζεται ὅτι δὲν ἐλήφθησαν· ὁ ὀφειλέτης ἀκόμη ὁρκίζεται καὶ ὅταν ἀναγνωρίζῃ ὅτι ἔλαβεν ἐνώπιον διαφόρων προσώπων τὰ πράγματα, ἀλλὰ προσθέτει ὅτι τ' ἀπέδωκεν εἰς τὸν ὑποτιθέμενον δανειστὴν, ἀποχωρησάντων τῶν προσώπων ἐκείνων.

Ἐὰν ὁ ὀφειλέτης ἀρνεῖται νὰ ἐξοφλήσῃ τὸ χρέος του νομίμως συστηθὲν, δύναται νὰ καταναγκασθῇ εἰς τοῦτο ὑπὸ τῆς δημοσίας δυνάμεως καὶ διὰ τῆς βίας.

§ 7. Τὰ συναλλάγματα *δεῖν* καὶ *σελὲμ* ἀνήκουσιν εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀμετακλήτων συναλλαγμάτων *ἐκδὶ λαζήμ*· συσταθέντα κατὰ τὰς ὑπὸ τοῦ Νόμου διαγραφομένας διατυπώσεις, δὲν δύνανται νὰ καταργηθῶσι διὰ τῆς μονομεροῦς θελήσεως τοῦ ἑνὸς τῶν συναλλαχθέντων, ἀλλ' ἀπαιτεῖται πρὸς τοῦτο ἡ ἀμοιβαία ἀμφοτέρων θέλησις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΑΡΙΕΧ, ΧΡΗΣΙΔΑΝΕΙΟΝ.

ΠΗΓΑΙ.

Νετ.λ οὐλ-μεράμ, Μέρ. Β, σ. 63—64.— *Ηἰστ-πάπ*, σ. 318—321.—*Κέσφ ἐνβάρ*, σ. 305.— *Χα.λὴ.λ ἰδζάζ*, σ. 207.— *Ἰχτιλαφὰτ οὐλ-ἐρπαὰ*, σ. 151.— Dulau, Droit Musulman, p. 390.— Mouradgea, d'Ohsson, partie VI, p. 146.

§ 1. *Ἀριέχ*. Χρησιδάνειον εἶναι τὸ συνάλλαγμα, δι' οὗ ὁ κύριος πράγματός τινος τὸ παραχωρεῖ εἰς ἕτερον πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ κάμνῃ οὗτος χρῆσιν καὶ νὰ τὸ καρπωθῇ, ὑποχρεούμενος νὰ τὸ ἀποδώσῃ αὐτούσιον εἰς τὸν κύριον, ἐπὶ τῇ αἰτήσει του.

Καὶ ὁ μὲν χρήστης ὀνομάζεται *μοὺὲρ*, ὁ δὲ χρησάμενος *μουστεὶρ* καὶ τὸ πρᾶγμα *μουστεάρ*.

§ 2. Κανόνες ἐπὶ τοῦ χρησιδανείου:

1) Ἀμοιβαία τῶν συναλλαττομένων συναίνεσις.

2) Δὲν δύναται νὰ γίνῃ μνεία ἐν τῷ συμβολαίῳ περὶ μισθοῦ οἱουδήποτε, διότι τότε ἤθελεν εἶσθαι συνάλλαγμα μισθώσεως.

3) Ἀντικείμενον τοῦ συναλλάγματος τούτου δὲν δύναται νὰ ἦναι, εἰμὴ πρᾶγμα δεκτικὸν ὠφελίμου χρήσεως ἢ παραγωγὸν καρπῶν, χωρὶς ἐκ τῆς χρήσεως νὰ φθείρηται· οὕτως χρησιδάνειον τροφίμων δὲν εἶναι νόμιμον.

4) Τὸ δοθὲν ὡς χρησιδάνειον πρᾶγμα πρέπει κατὰ τὴν οὐσίαν του καὶ τὸν προορισμόν του νὰ δύνηται νὰ χρησιμεύσῃ, ἡ δὲ χρῆσίς του πρέπει νὰ ἦναι σύμφωνος πρὸς τοὺς νόμους καὶ τὰ ἔθιμα τοῦ τόπου, ἐν ᾧ τὸ συνάλλαγμα συνέστη.

5) Ὁ χρησάμενος, *μουστεΐρ*, δὲν εὐθύνεται, εἰμὴ ὅταν τὸ πρᾶγμα ἀπολεσθῇ ἢ βλαφθῇ ἐξ ἀμελείας ἢ σφάλματός του, ἢ ὅταν ῥητῶς ἐν τῷ συμβολαίῳ ἀναφέρηται, ὅτι ἡ εὐθύνη εἶναι εἰς βάρος τοῦ χρησομένου, ἐξ οἱασδήποτε αἰτίας καὶ ἂν προῆλθεν ἡ βλάβη.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Σαφιΐταις, ὁ χρησάμενος εἶναι ὑπεύθυνος εἰς πᾶσαν περίστασιν διὰ τὴν διατήρησιν τοῦ πράγματος. Παρὰ δὲ τοῖς Ἀζεμίταις δὲν εὐθύνεται διὰ τὴν ἀπώλειαν ἢ τὴν βλάβην, εἰμὴ ὁσάκις ἤθελε κάμει χρῆσιν τοῦ πράγματος, ἥτις ἀπηγορεύθη ὑπὸ τοῦ χρήστου, ἢ ἤθελε δειχθῆ ἀμελὴς περὶ τὴν φύλαξιν τοῦ πράγματος.

6) Αἱ ὠφέλειαι, ἃς ἐκ τῆς χρήσεως τοῦ πράγματος δύναται νὰ παράξῃ ὁ χρησάμενος, ἀνήκουσιν εἰς αὐτὸν, καὶ δύναται νὰ τὰς διαθέσῃ κατὰ βούλησιν.

7) Δὲν ὁρίζεται προθεσμία πρὸς ἀπόδοσιν τοῦ πράγματος. Ἐν τούτοις, ἐπιτρέπεται νὰ ὁρισθῇ ἐν τῷ συμβολαίῳ πρὸς ποῖον σκοπὸν καὶ κατὰ τίνα τρόπον ὁ χρησόμενος ὀφείλει νὰ μεταχειρισθῇ τὸ πρᾶγμα· παραβιάζων δὲ τὸ σύμφωνον τοῦτο, εἶναι ὑπεύθυνος δι' ὅλας τὰς ἐκ τούτου προκυπτούσας τυχὸν ζημίας.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφίται καὶ Ἀζεμῖται ἐπιτρέπουσι νὰ προσδιορισθῇ ἐν τῷ συμβολαίῳ ὁ πρὸς ἐπιστροφὴν τοῦ πράγματος χρόνος· ἡ προθεσμία πρέπει ἀκόμη νὰ ὁρισθῇ καὶ ὁσάκις ὁ χρήστης ἐπέτρεψε τῷ χρησαμένῳ νὰ κάμῃ μεταβολὰς ἐπὶ τοῦ πράγματος.

8) Οἱ ἀνήλικες καὶ οἱ φρενοβλαβεῖς δὲν δύνανται νὰ συνομολογήσωσι χρησιδάνειον.

9) Ὁ χρησάμενος δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ δώσῃ τὸ πρᾶγμα εἰς χρησιδάνειον πρὸς τρίτον, ἐκτὸς ἐὰν ὁ χρήστης ῥητῶς τῷ ἐχορήγησε τὸ δικαίωμα τοῦτο.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις Οἱ Ἀζεμῖται χορηγοῦσι τὸ δικαίωμα τοῦτο εἰς τὸν χρησάμενον καὶ χωρὶς τῆς ῥητῆς ἀδείας τοῦ χρήστου.

§ 3. Πρὸς καταρτισμὸν τοῦ συναλλάγματος τοῦ χρησιδανείου, δὲν ἀπαιτεῖται ἄλλη διατύπωσις, εἰμὴ ἡ δήλωσις τοῦ *ἰτζὰπ βὲ καβούλ*. Ἐπειδὴ δὲ στηρίζεται εἰς τὴν καλὴν πίστιν, δὲν ἀπαιτεῖται ἔγγραφον.

Τὸ χρησιδάνειον ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τῶν μετακλητῶν συναλ-

λαγμάτων *ἐκδὶ ζατὶ*, καὶ δύναται ἀπὸ τῆς συστάσεώς του νὰ διαρρηχθῇ κατὰ πᾶσαν στιγμὴν διὰ μόνης τῆς θελήσεως τοῦ βουλομένου ν' ἀπομακρυνθῇ· ὅθεν διὰ τὴν διάρρηξίν του δὲν ἀπαιτεῖται ἡ ἀμοιβαία συναίνεσις. Ὅταν ὁ χρησάμενος ἵνα παράξῃ ὠφελείας ἐκ τοῦ πράγματος ἔκαμεν ἐπ' αὐτοῦ δαπάνας, εἶναι οὐχ' ἧττον ὑπόχρεως νὰ τὸ ἀποδώσῃ ἅμα ζητηθὲν ὑπὸ τοῦ χρήστου· ἀλλ' οὗτος ὑποχρεοῦται νὰ καταβάλῃ εἰς τὸν χρησάμενον τὰς παρὰ τούτου ἀνωφελῶς γενομένας δαπάνας, διὰ τὴν πρὸ τῆς παρελεύσεως τῆς προθεσμίας ἀνάκλησιν τοῦ πράγματος, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἤθελε πραγματοποιηθῇ ἡ ἐκ τῶν δαπανῶν ποοσδοκωμένη ὠφέλεια.

Ἐὰν μεταξὺ τῶν μερῶν ἐγείρηται ἀμφισβήτησις ὡς πρὸς τὸ συνάλλαγμα τοῦ χρησιδανείου, ὁ χρησάμενος ὀφείλει νὰ προσάξῃ μαρτυρικὴν ἀπόδειξιν εἰς τὰς ἑξῆς περιπτώσεις:

1) Ὁσάκις ἀμφισβητεῖται τὸ γεγονὸς, ἐὰν τὸ πρᾶγμα ἐδόθη λόγῳ χρησιδανείου ἢ μισθώσεως· καὶ

2) Ὁσάκις ὁ χρήστης διϊσχυρίζεται ὅτι τὸ ἀντικείμενον τοῦ χρησιδανείου ἀπωλέσθη ἢ ἐβλάφθη ἐκ πταίσματος τοῦ χρησαμένου.

Ἐὰν δὲ ἡ ἔρις ἀφορᾷ τὴν ἀξίαν τοῦ πράγματος, ἀπολεσθέντος ἢ βλαφθέντος, ὁ χρησάμενος ὀφείλει ν' ἀποδείξῃ διὰ μαρτύρων τὸ ποσὸν τῆς ζημίας, ἣν προσφέρεται νὰ ἐπανορθώσῃ. Ἀλλ' ἐὰν ὁ Χρήστης δὲν παραδέχηται τὸ ποσὸν τοῦτο, τότε ὁρίζεται ὑπὸ τοῦ Δικαστοῦ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀξίας, ἣν τὸ πρᾶγμα κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἀπωλείας ἢ τῆς βλάβης του εἶχεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

ΒΕΔΙΑ, ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗ.

ΠΗΓΑΙ.

Νετλ οὐλ-μεράμ, Μερ. Β, σ. 61.— *Πιστ-πάπ*, σ. 314.— *Σεβὰλ βὲ τζεβὰπ*, σ. 151.— *Κὲσφ-ἐνβάρ*, σ. 456.— *Χαλὴλ-ἰδζάζ*, σ. 276.— *Ἰχτιλὰφ οὐλ ἐρπαά*, σ. 150.— Dulau, Droit musulman, p. 400.— M. D'Ohsson partie VI, p. 150.

§ 1. *Βεδιὰ* ἢ *ἰδαά*, εἶναι τὸ συνάλλαγμα δι' οὗ ὁ κύριος τινος πράγματος, τὸ παραδίδει εἴς τινα πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ τὸ φυλάττῃ οὗτος καὶ ἐπιμελῆται τὴν διατήρησίν του.

SISMANOGLIO ARCHIVIO

Ὁ καταθέτης ὀνομάζεται *μουδβεδιέ*, ὁ δὲ θεματοφύλαξ *μουστευδιέ*, καὶ τὸ κατατιθέμενον πρᾶγμα *βεδδιάτ*.

§ 2. Κανόνες ἀφορῶντες τὴν παρακαταθήκην:

1) Ἀμοιβαία συναίνεσις τῶν συναλλαττομένων.

2) Ὁ θεματοφύλαξ δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ κάμῃ χρῆσιν τοῦ παρακατατιθεμένου πράγματος, ἐὰν δὲ κάμῃ χρῆσιν, τὸ συνάλλαγμα τῆς παρακαταθήκης μεταβάλλεται εἰς συνάλλαγμα χρησιδανείου ἢ μισθώσεως, καθ' ὅσον ἐγένετο ἢ ὄχι ἐν τῷ συμβολαίῳ λόγος περὶ πληρωμῆς μισθώματος πρὸς τὸν ἰδιοκτήτην.

3) Τὸ εἰς παρακαταθήκην δοθὲν πρᾶγμα πρέπει ν' ἀποδοθῇ εἰς τὸν καταθέτην ὑπὸ τοῦ θεματοφύλακος, ἅμα ζητηθὲν παρ' αὐτοῦ, ἐκτὸς ἐὰν ἦναι τὸ ἀντικείμενον *γκάσπ*, δηλ. ἀδίκου κατοχῆς. (Ἴδε Τμῆμα Β, Κεφ. Α'. τοῦ Βιβλ. *Ἀχκιάμ*).

4) Ὁ θεματοφύλαξ ὑποχρεοῦται νὰ καταβάλῃ πᾶσαν ἐπιμέλειαν πρὸς διατήρησιν τοῦ πράγματος, ὁ δὲ καταθέτης ὀφείλει νὰ πληρώσῃ τὰς πρὸς τοῦτο ὑπὸ τοῦ θεματοφύλακος γενομένας ἀναγκαίας δαπάνας.

5) Ὁ θεματοφύλαξ ὀφείλει νὰ φροντίζῃ περὶ τῆς διατηρήσεως τοῦ πράγματος, κατὰ τοὺς ἐν τῷ τόπῳ ἔνθα τὸ συνάλλαγμα ἐγένετο ἰσχύοντας κανόνας καὶ τὰ ἔθιμα, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς οὐσίας καὶ τοῦ προορισμοῦ τοῦ πράγματος.

6) Ἡ πρὸς διατήρησιν τοῦ πράγματος εὐθύνη τοῦ θεματοφύλακος ὑπάρχει εἰς τὰς ἑξῆς περιπτώσεις.

α'.) Εἰς περίπτωσιν *τεφρίτ*, δηλ. ἐλλείψεως φροντίδος.

β'.) Εἰς περίπτωσιν *τεαδί*, δηλ. χρήσεως τοῦ πράγματος.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Σαφιΐταις, ὁ θεματοφύλαξ εἶναι ὑπεύθυνος, ἐν πάσῃ περιπτώσει, διὰ τὴν διατήρησιν τοῦ πράγματος.

Καὶ ὅταν μὲν ὁ θεματοφύλαξ ἔπραξεν ὀλιγώτερον τοῦ δέοντος, δηλ. δὲν κατέβαλεν ἣν ὤφειλεν ἐπιμέλειαν ἐπὶ τοῦ πράγματος, ὑπάρχει *τεφρίτ*, ὅταν δὲ κατεχράσθη τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ ἐξουσίαν, δηλ. ὅταν μετεχειρίσθη τὸ πρᾶγμα πρὸς ἴδιον συμφέρον, ἢ τὸ ἐδάνεισε πρὸς τρίτον ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ ἰδιοκτήτου, ὑπάρχει *τεαδί*.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται ἐπιτρέπουσιν εἰς τὸν θεματοφύλακα νὰ καταθέσῃ τὸ πρᾶγμα εἰς τρίτου χεῖρας, ἀρκεῖ νὰ πράξῃ τοῦτο πρὸς σκοπὸν παρακαταθήκης.

7) Οὐδεὶς μουσουλμάνος πρέπει νὰ παρακαταθέσῃ πρᾶγμα εἰς χεῖρας ἀνήλικος ἢ φρενοβλαβοῦς. Ἀλλ' ἐὰν ἀνῆλιξ ἢ φρενοβλαβὴς παρακαταθέσῃ πρᾶγμα εἰς χεῖρας ἐχέφρονος, τὸ συνάλλαγμα εἶναι ὑποχρεωτικὸν ὡς πρὸς τὸν θεματοφύλακα, ὅστις εὐθύνεται δι' ὅλας τὰς συνεπείας.

§. 3. Οὐσιωδῶς ἀπαιτεῖται πρὸς καταρτισμὸν συναλλάγματος παρακαταθήκης ἡ ἀμοιβαία συναίνεσις τῶν συναλλαττομένων *ἰτζὰπ βὲ καβοὺλ*, ἀλλ' ἀδιάφορον εἶναι ὑπὸ ποῖον τύπον καὶ διὰ τίνων λέξεων θέλει δηλωθῇ, καθότι πανηγυρικὸς τύπος δὲν ὑπάρχει.

Δικαστικαὶ διατυπώσεις δὲν ἀπαιτοῦνται, οὐδ' ἔγγραφον, διότι εἶναι συνάλλαγμα στηριζόμενον εἰς τὴν καλὴν πίστιν· διὸ συνάπτεται προφορικῶς, καὶ μόνη ἡ κατάθεσις ἑνὸς μάρτυρος ἀρκεῖ ν' ἀποδείξῃ τὴν ὕπαρξίν του. Ἀνάγεται δὲ εἰς τὴν τάξιν τῶν συναλλαγμάτων *ἐκδὶ τζαΐζ*, καὶ ἐπομένως δύναται κατὰ στιγμὴν ν' ἀνακληθῇ διὰ μόνης τῆς θελήσεως τοῦ ἑνὸς τῶν συναλλαττομένων. Τέλος διαρρηγνύεται διὰ τοῦ θανάτου ἢ τῆς ἐπελθούσης φρενοβλαβείας τοῦ ἑνὸς τῶν συναλλαχθέντων.

Ἀμφισβητουμένης τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ πράγματος, ὁ θεματοφύλαξ μὴ ἔχων μάρτυρας, θέλει πιστευθῇ ἐπὶ τῇ ὁρκίσει του. Ἀναγνωρίζων ὅμως ὅτι ἔλαβε τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ διατεινόμενος ὅτι τῇ συγκαταθέσει τοῦ ἰδιοκτήτου τὸ παρέδωκεν εἰς τρίτον, ὀφείλει νὰ προσάξῃ μάρτυρας πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἐνστάσεώς του.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφιΐται καὶ οἱ Ἀζεμῖται εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην μὴ ἀπαιτοῦντες μάρτυρας ἀρκοῦνται εἰς τὸν ὅρκον τοῦ θεματοφύλακος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

ΙΤΖΑΡΕ, ΜΙΣΘΩΣΙΣ.

ΠΗΓΑΙ.

Νεὶλ οὐλ μεράμ, Μέρ. Β, σ. 65.— *Πιστ-πὰπ*, σ. 286.— *Κὲσφ ἐνβὰρ*, σ. 344.— *Χαλὴλ ἰδζὰζ*, σ. 224.— *Ἰχτιλαφὰτ οὐλ ἐρπαὰ*, σ. 161.— Dulau, Droit musulman, p. 358.— M. d'Ohsson, partie VI, p. 138.

§ 1. Μίσθωσις, *Ἰτζαρὲ*, ὀνομάζεται ἡ σύμβασις, δι' ἧς ὁ κύριος πράγματός τινος, τὸ παραχωρεῖ ἐπὶ ὡρισμένῳ χρόνῳ εἰς ἕτερον πρὸς χρῆσιν καὶ κάρπωσίν του, ἢ πρόσωπόν τι ὑποχρεοῦται νὰ παρέχῃ εἰς ἕτερον τὴν ὑπηρεσίαν του ἢ τὴν ἐργασίαν του· καὶ εἰς μὲν τὴν πρώτην περίπτωσιν, ὁ λαβὼν τὴν χρῆσιν καὶ κάρπωσιν τοῦ πράγματος πληρόνει εἰς τὸν κύριον μίσθωμά τι, εἰς δὲ τὴν δευτέ-

© SISMANOGLIO MUSEUM

ραν ὁ τὴν ὑπηρεσίαν του ἢ τὴν ἐργασίαν του μισθώσας εἰς τὸν ἕτερον λαμβάνει παρὰ τούτου μισθόν τινα.

Τὸ μουσουλμανικὸν δίκαιον θεωρεῖ ὡς μίσθωσιν ἐργασίας προσωπικῆς, πᾶσαν παραγγελίαν διδομένην εἰς τεχνίτην πρὸς κατασκευὴν τεχνητοῦ ἔργου.

Ὁ ἐκμισθωτὴς ὀνομάζεται *μουτζὴρ*, ὁ δὲ μισθωτὴς *μουστετζήρ*.

§ 2. Οἱ θεμελιώδεις κανόνες τοῦ συναλλάγματος τούτου εἰσὶν οἱ ἑξῆς:

1) Ἡ ἀμοιβαία συναίνεσις τῶν δύο συναλλαττομένων, *ἰτζὰπ βὲ καβοὺλ*, εἶναι ἀναπόφευκτος.

2) Ἀμφότεροι οἱ συναλλαττόμενοι ὀφείλουν νὰ ἔχωσι τὴν πρὸς τὸ συναλλάττεσθαι καὶ τὸ διαθέτειν τὸ πρᾶγμα ἱκανότητα· διὸ τὸ συνάλλαγμα εἶναι ἄκυρον, ὅταν συνάπτηται ὑπὸ παιδὸς ἢ φρενοβλαβοῦς· ὅταν ὅμως συνάπτηται ὑπὸ ἀνήλικος τῇ συγκαταθέσει τοῦ κηδεμόνος του εἶναι ἰσχυρόν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Ὅσα πράγματα ἀποτελοῦσι τὰ κεφάλαια ἑταιρίας τινός, δὲν δύνανται, κατὰ τοὺς παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις ἰσχύοντας νόμους, νὰ ἐκμισθωθῶσιν, εἰμὴ εἰς μέλη τῆς ἑταιρίας, καὶ ὄχι εἰς τρίτους; μὴ ἀποτελοῦντας μέρος αὐτῆς.

3) Ἡ τῆς μισθώσεως διάρκεια καὶ τοῦ μισθώματος τὸ ποσὸν πρέπει νὰ προσδιορίζωνται σαφῶς καὶ ἀκριβῶς· ἐπὶ μισθώσεως πράγματος, ἡ λῆξις τῆς προθεσμίας πρέπει νὰ ὁρίζηται, ἐπὶ δὲ μισθώσεως ἐργασίας, ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς θελήσεως τῶν συναλλαχθέντων.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφιῖται καὶ ἐπὶ μισθώσεως πραγμάτων, δέχονται ὡς μακρυτέραν προθεσμίαν τὴν ἐνιαύσιον.

Οἱ Σουννῖται δὲν ἐπιτρέπουσι τὴν ἐπέκεινα τῶν τριῶν ἐτῶν ἀπὸ τοῦ συναλλάγματος μίσθωσιν ὑπηρεσίας, καὶ τοῦτο ἵνα μὴ μουσουλμάνος τεθῇ εἰς δουλείαν. Ἄλλοτε παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἄραψιν ἠδύνατό τις νὰ μισθώσῃ ἐπὶ ἑβδομήκοντα ἔτη τὴν ὑπηρεσίαν του, ὅπερ ἦτο πρόσχημα πρὸς πώλησιν τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας.

Τὸ ποσὸν τοῦ ἐνοικίου ἢ τοῦ μισθοῦ πρέπει νὰ προσδιορίζηται, εἰ δυνατὸν, κατ' ἀριθμὸν, βάρος ἢ μέτρον.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφιῖται καὶ Σιῖται παραδέχονται ὅτι, ὅταν εἰδικῶς δὲν ὡρίσθη ὁ χρόνος τῆς πληρωμῆς, ὁ ὀφειλέτης εἶναι ὑπόχρεως νὰ προπληρώσῃ ὁλόκληρον τὸ ποσὸν τοῦ ἐνοικίου ἢ τοῦ μισθοῦ.

Οἱ Ἀζεμῖται ὅμως παραδέχονται μερικὰς πληρωμάς.

4) Κατὰ τὴν συγκρότησιν τοῦ συναλλάγματος πρέπει νὰ δηλωθῇ ῥητῶς τίς ὁ σκοπὸς τῆς μισθώσεως τῶν πραγμάτων ἢ τῆς ὑπηρεσίας, καὶ τίς ἡ γεννησομένη αὐτῶν χρῆσις. Ἐὰν ὁ μισθωτὴς, παρὰ τὴν συμφωνίαν, κάμῃ χρῆσιν τοῦ μισθωθέντος εἶναι ὑπεύθυνος διὰ πᾶσαν ἐκ τῆς παραβιάσεως ταύτης προερχομένην εἰς τὸν ἐκμισθωτὴν ζημίαν.

5) Τὸ μισθωθὲν πρᾶγμα πρέπει νὰ παραδοθῇ εἰς τὸν μισθωτὴν, ἵνα δυνηθῇ οὗτος νὰ τὸ μεταχειρισθῇ. Ἡ μίσθωσις δούλου φυγάδος, ἢ πράγματος ἀπολεσθέντος καὶ μὴ ἀνευρισκομένου εἶναι ἀπ' ἀρχῆς ἄκυρος.

6) Οὐδὲν πρᾶγμα δύναται νὰ μισθωθῇ, εἰμὴ καθόσον ἡ χρῆσις ἣν ὁ μισθωτὴς θέλει κάμει δὲν ἀπαγορεύεται ὑπὸ τοῦ Νόμου. Οὕτω π. χ. εἶναι ἄκυρος ἡ μίσθωσις ἐργαστηρίου, ἐν ᾧ ἔμελλε νὰ πωλῆται οἶνος ἢ ἄλλα πράγματα, ὧν ἡ πώλησις ἀπαγορεύεται.

7) Ἐὰν ὁ μισθωτὴς οὐδεμίαν ὠφέλειαν παράγῃ ἐκ τοῦ μισθωθέντος πράγματος, δὲν ἀπαλλάττεται τῆς ὑποχρεώσεως νὰ πληρώσῃ τὸ συμφωνηθὲν μίσθωμα· ἀλλ' ἐὰν ἄνευ βλάβης τοῦ πράγματος παράγῃ ὠφελήματα ἀσυνήθη, ταῦτα εἶναι ὑπὲρ αὐτοῦ, μὴ δυναμένου τοῦ ἐκμισθωτοῦ νὰ τ' ἀφαιρέσῃ.

8) Ὁ μισθωτὴς ὑποχρεοῦται εἰς τὴν διατροφὴν καὶ συντήρησιν τῶν μισθωθέντων δούλων καὶ ζώων.

9) Εὐθύνεται διὰ τὴν διατήρησιν τῶν μισθωμένων αὐτῷ πραγμάτων· ἐὰν ὅμως ταῦτα, κατὰ τὴν προθεσμίαν τῆς ἐνοικιάσεως, καταστραφῶσιν ἢ βλαφθῶσιν, ἄνευ σφάλματος τοῦ μισθωτοῦ, ἢ ἐὰν τὰ γεγονότα ταῦτα λάβωσι χώραν πρὸ τῆς εἰς αὐτὸν παραδόσεως τῶν μισθωθέντων, ἀπαλλάττεται πάσης εὐθύνης.

Ἐὰν δὲ μὴ ἐπιστραφέντα εἰς τὸν ἐκμισθωτὴν καταστραφῶσιν ἢ βλαφθῶσι μετὰ τὴν προθεσμίαν τῆς μισθώσεως, ἡ βραδύτης αὕτη καθιστᾷ ὑπαίτιον τὸν μισθωτὴν, ὅστις ὑποφέρει τὰς ἐπιβλαβεῖς συνεπείας ἀπέναντι τοῦ ἐκμισθωτοῦ.

10) Ὁ μισθωτὴς δύναται νὰ ὑπεκμισθώσῃ τὸ πρᾶγμα, ἐκτὸς ἐὰν ῥητῶς ἐν τῷ συμβολαίῳ ἀπηγορεύθη τοῦτο· τότε ὅμως μένει ὑπεύθυνος ἀπέναντι τοῦ ἐκμισθωτοῦ, διὰ τὰς πράξεις τοῦ ὑπομισθωτοῦ. Ἡ ὑπεκμίσθωσις δύναται νὰ γίνῃ ἐπὶ ἀνωτέρῳ μισθώματι ἐκείνου, ὅπερ ὁ ἴδιος μισθωτὴς πληρόνει.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις Οἱ Ἀζεμῖται παραδέχονται ὅτι ὁ μισθωτὴς τὴν ἐκ τούτου ὠφέλειαν δὲν πρέπει νὰ τὴν ὠφεληθῇ ὁ ἴδιος, ἀλλὰ νὰ τὴν δώσῃ εἰς ἐλεημοσύνην.

11) Δὲν δύναται γυνὴ νὰ ἐκμισθώσῃ ὡς τροφὸς τὴν ὑπηρεσίαν της, ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ συζύγου της. Ἐνταῦθα πρέπει ν' ἀνέλθωμεν εἰς τοὺς ὡς πρὸς τὸ *χιζὰ* τεθέντας κανόνας· δηλ. εἰς τὰς μεταξὺ τῆς τροφοῦ καὶ τῶν συγγενῶν ἢ κηδεστῶν τοῦ τροφίμου τέκνου σχέσεις. (Ὁρ. ἀνωτ. Βιβ. *Οὐκουδὰτ*, τμ. Πρῶτ. § 3, ἀριθ. 11).

12) Ὁ ὑποχρεωθεὶς νὰ κατασκευάσῃ ἔργον τι τῆς τέχνης του τεχνίτης ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ του, ὀφείλει νὰ τὸ περαιώσῃ καὶ παρα-

ISMANOGLIO

δώσῃ ἐντὸς τῆς ὁρισθείσης προθεσμίας. Ἐὰν βραδύνῃ νὰ τὸ περαιώσῃ ἢ τὸ κατασκευάσῃ κακῶς, ὀφείλει ν' ἀνορθώσῃ τὴν ἐκ τούτου προελθοῦσαν ζημίαν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφιῖται καὶ Ἀζεμῖται δὲν θεωροῦσι τὸν τεχνίτην ὑπεύθυνον ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ, εἰμὴ ὅταν μὲ πρόθεσιν κακὴν ἔκαμε τὸ ἔργον.

§ 3. Ἡ μίσθωσις ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀμετακλήτων συναλλαγμάτων *ακδὶ λαζήμ*. Ἡ ἀμοιβαία συναίνεσις *ιτζὰπ βὲ καβοὺλ* πρέπει νὰ δηλωθῇ κατὰ τὸν ἑξῆς τύπον. Ὁ ἐκμισθωτὴς λέγει «Σοὶ ἐξεμίσθωσα τὸ δεῖνα πρᾶγμα πρὸς τὸν δεῖνα σκοπόν» ἢ ὁ ἐκμισθῶν ὑπηρεσίαν «ἐμισθώθην παρὰ σοῦ πρὸς τὸν δεῖνα σκοπόν.» Ὁ δὲ μισθωτὴς ἀποκρίνεται «ἐδέχθην τὴν μίσθωσιν.» Αἱ συνομολογήσεις περὶ τῆς διαρκείας τῆς μισθώσεως, περὶ τοῦ ποσοῦ τοῦ μισθώματος, περὶ τοῦ τρόπου τῆς χρήσεως, δύνανται νὰ βεβαιωθῶσι δι' ἐγγράφου ὑπὸ τοῦ Καδῆ συντεταγμένου, ἢ διὰ προφορικῆς καταθέσεως τῶν παρευρεθέντων μαρτύρων.

§ 4. Τὸ συνάλλαγμα τῆς μισθώσεως δὲν εἶναι ἰσχυρὸν καὶ νόμιμον ἐνώπιον τῆς Δικαιοσύνης, *σερῆ*, εἰμὴ ὅταν οἱ συναλλαχθέντες ἐτήρησαν ἅπαντας τοὺς προεκτεθέντας κανόνας· ἰδίως ἡ ἀμοιβαία συναίνεσις πρέπει νὰ δηλωθῇ διὰ τοῦ πανηγυρικοῦ τύπου.

Ἐν περιπτώσει ἀμφισβητήσεως περὶ τῆς πληρωμῆς τοῦ μισθώματος, ὁ μὲν ἐκμισθωτὴς ὑποχρεοῦται νὰ προσάξῃ μάρτυρας, ὁ δὲ μισθωτὴς δύναται ν' ἀποδείξῃ τὸν ἰσχυρισμόν του δι' ὅρκου.

Ἐγειρομένης ἀμφισβητήσεως περὶ τοῦ τί παρηγγέλθη ὁ τεχνίτης νὰ κατασκευάσῃ, οὗτος ὀφείλει ν' ἀποδείξῃ διὰ μαρτύρων τὸν διϊσχυρισμόν του, διότι εἰκάζεται ὅτι ὁ δοὺς τὴν παραγγελίαν ἐγίνωσκε πλειότερον τοῦ τεχνίτου, τί ἐσκόπει νὰ παραγγείλῃ.

Τὸ περὶ μισθώσεως συμβόλαιον, συντεταγμένον κατὰ τοὺς κανόνας τοῦ *σερῆ*, ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀμετακλήτων *ακδὶ λαζήμ*, καὶ δὲν δύναται νὰ διαρρηχθῇ, εἰμὴ δι' ἀμοιβαίας συναινέσεως τῶν συναλλαχθέντων, ἐκφραζομένης ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τοῦ *σερῆ*, ἢ ἐνώπιον δύο μαρτύρων.

Ὁσάκις οἱ συναλλαττόμενοι θέλουν νὰ τεθῇ τέρμα εἰς τὸ συνάλλαγμα, ὀφείλουν πρὸ τῆς ἐκπνεύσεως τῆς συμφωνηθείσης προθεσμίας, νὰ δηλώσωσι τὴν περὶ τούτου θέλησίν των, καὶ νὰ τὸ διαρρήξωσιν. Τούτου μὴ γενομένου τὸ συνάλλαγμα θεωρεῖται ἐξακολουθοῦν ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς ὅρους.

Ἐὰν, διαρκούσης τῆς προθεσμίας τῆς μισθώσεως πράγματος, εἷς τῶν συναλλαχθέντων ἀποθάνῃ, τὸ συνάλλαγμα δὲν διαρρήγνυται ἐκ τούτου, ἀλλ' αἱ ἐνεργητικαὶ καὶ παθητικαὶ ἐνοχαὶ μεταβαίνουσιν εἰς τοὺς κληρονόμους.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις τὸ συνάλλαγμα τῆς μισθώσεως διαρρηγνύεται, διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἑνὸς τῶν συναλλαχθέντων.

Ἐπὶ μισθώσεως ὑπηρεσίας, ἐπελθόντος τοῦ θανάτου τοῦ ὑπηρέτου ἢ τοῦ τεχνίτου, ὅστις ἀνεδέχθη τὴν ὑπηρεσίαν ἢ τὴν ἐργασίαν, οἱ κληρονόμοι του δικαιοῦνται νὰ ἐξακολουθήσωσι τὴν πρὸς τὸν μισθωτὴν χορήγησιν τῆς ὑπηρεσίας μέχρι τέλους τῆς συμφωνηθείσης προθεσμίας.

Ὁ μισθωτὴς δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα, λαβὼν τὸ πρᾶγμα, νὰ διαλύσῃ τὴν μίσθωσιν, εἰμὴ ὅταν ἀποκαλύψῃ ἐλαττώματα καὶ βλάβην εἰς τὸ πρᾶγμα, ὅπερ τῷ παρεδόθη ὡς ἀνεπίληπτον. Ἡ ἐξάσκησις τοῦ δικαιώματος τούτου δὲν ὑποβάλλεται εἰς ὡρισμένην προθεσμίαν, ἀλλ' ὀφείλει ὁ μισθωτὴς νὰ ζητήσῃ τὴν διάλυσιν, ἅμα ἀνακαλύψῃ τὰ κεκρυμμένα ἐλαττώματα· μὴ πράξας τοῦτο, ἀλλ' ἐξακολουθῶν νὰ κάμνῃ χρῆσιν τοῦ πράγματος, στερεῖται τοῦ δικαιώματος τοῦ νὰ τὸ ἐπιστρέψῃ πρὸ τῆς παρελεύσεως τῆς περὶ τῆς μισθώσεως προθεσμίας.

Αἱ αὐταὶ ἀρχαὶ ἐφαρμόζονται καὶ ἐπὶ μισθώσεως ὑπηρεσίας, ὁσάκις ὁ ἐκμισθώσας τὴν ἐργασίαν του ἀνακαλύψῃ κατόπιν, ὅτι δὲν ἔχει τὴν ἀπαιτουμένην ἱκανότητα ἢ ἐπιτηδειότητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

ΣΙΡΚΕΤ, ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ ΕΤΑΙΡΙΑΣ.

ΠΗΓΑΙ.

Νεϊλ οὐλ-μεράμ, Μέρ. Β, σ. 49.— *Ἱστ πὰπ*, σ. 306.— *Κέσφ ἐνβὰρ*, σ. 277.— *Σουβὰλ βὲ τζεβὰδ*, σ. 112.— *Χαλὴλ ἰδζάϊ*, σ. 191.— *Ἰχτιλαφὰτ οὐλ ἐρπά*, σ. 114.— M. d'Ohsson, partie VI, p. 61.

§ 1. *Σιρκὲτ*, ἑταιρία ὀνομάζεται ἡ σύμβασις δι' ἧς δύο ἢ πλειότερα πρόσωπα, *σερίκ*, συνομολογοῦσι νὰ καταβάλωσιν ἐν κοινῷ ποσότητα χρημάτων ἢ ἐμπορευμάτων, ἵνα κάμωσιν ἐμπορικὰς ἐργασίας, ὧν τὸ κέρδος ἢ ἡ ζημία θέλει διανεμηθῇ μεταξὺ τῶν συνεταίρων, ἀναλόγως τῆς ἐπὶ τῶν κοινῶν κεφαλαίων μετοχῆς ἑκάστου.

§ 2. Ἐν ταῖς διαφόροις Πραγματείαις τῶν νομικῶν Σουννιτῶν τε καὶ Σιϊτῶν, ἀπαντῶνται τέσσαρα εἴδη ἑταιρίας:

1) *Σιρκὲτ οὐλ-ἐνὰν*, ἑταιρία ἔχουσα ἀντικείμενον πράγματα τοῦ αὐτοῦ εἴδους, καὶ ἰδίως πραγματείας, χάριν ἐμπορίου. Ἐνταῦθα προσέτι κατατάσσεται ἡ μεταξὺ τῶν υἱῶν ἀποθανόντος πατρὸς ὑπάρχουσα ἑταιρία ὡς πρὸς τ' ἀντικείμενα τῆς μὴ εἰσέτι διανεμηθείσης κληρονομίας, καθὼς καὶ ἡ μεταξὺ δύο ἢ πλειοτέρων προσώπων ὑπάρχουσα ἑταιρία, ὡς πρὸς τὰς ἐν κοινῷ ἀγορασθείσας καὶ μὴ εἰσέτι διανεμηθείσας πραγματείας.

2) *Σιρκὲτ ἐβδὰν βὲ ἐμὰλ*, ἑταιρία μεταξὺ πολλῶν προσώπων, ἅτινα ἐργάζονται τὴν αὐτὴν ἐργασίαν ἢ ἐξασκοῦν τὸ αὐτὸ ἐπάγγελμα, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ διανέμωσι μεταξύ των εἰς ἴσας μερίδας τὰ ἐκ τῆς κοινῆς ἐργασίας προερχόμενα κέρδη.

3) *Σιρκὲτ βετζοὺχ*, τὸ συνάλλαγμα τῆς ἑταιρίας ταύτης περιλαμβάνει τὰς ἑξῆς περιπτώσεις:

α΄.) Ὅσάκις δύο ἢ πλειότερα πρόσωπα συνομολογοῦσι νὰ διανέμωσι, δι' ἴσων μεταξύ των μερίδων, τὸ κέρδος, ὅπερ ἀπὸ τὴν μεταπώλησιν τῶν πραγματειῶν, τὰς ὁποίας ἕκαστος ἐξ αὐτῶν ἰδιαιτέρως ἠγόρασε καὶ μετεπώλησεν, ἤθελε προκύψει.

β΄.) Ὅσάκις δύο πρόσωπα, ἐξ ὧν τὸ μὲν χαίρει μεγάλην φήμην εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ πίστιν, τὸ δ' ἕτερον δὲν ἔχει οὐδὲν τούτων, συνομολογοῦσι νὰ θέσωσι τὰ κεφάλαιά των ἐν κοινῷ ἐπ' ὀνόματι τοῦ πρώτου, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ κάμωσιν ἐμπορικὰς ἐπιχειρήσεις καὶ νὰ διανείμωσι τὰ κέρδη.

γ΄.) Ὅσάκις, ἔν τινι συναλλάγματι ὡς τὸ προειρημένον, ὁ μὲν εἷς συνεταῖρος, ὁ μὴ ὢν γνωστὸς εἰς τὸ κοινὸν καὶ μὴ χαίρων πίστιν, καταβάλλῃ τὸ ἑταιρικὸν κεφάλαιον εἰς χρήματα ἢ εἰς πραγματείας, τὸ δ' ἐμπόριον ἐνεργεῖται ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἑτέρου συνεταίρου, χωρὶς ἐν τούτοις ὁ πρῶτος νὰ δύναται νὰ διαθέσῃ μὲ ἀπροσδιόριστον τρόπον τὸ κεφάλαιον.

δ΄.) *Σιρκὲτ μὰ ἀβιζὲ*, εἶνα τὸ ἑταιρικὸν συνάλλαγμα, δι' οὗ πολλὰ πρόσωπα, χωρὶς νὰ θέσωσιν ἐν κοινῷ τὰ κεφάλαιά των ἢ ποσότητά τινα πραγματειῶν ἵνα κάμωσι κοινὰς ἐπιχειρήσεις, ἑνοῦνται διὰ τῆς συμβάσεως τοῦ νὰ διανείμωσι μεταξύ των ἐξ ἴσου τὸ κέρδος ἢ τὴν ζημίαν, ἥτις ἐκ τῶν ἰδιαιτέρων ἐργασιῶν ἑκάστου ἤθελε προκύψει.

§ 3. Πρὸς πλήρη ἰσχὺν τοῦ συναλλάγματος τῆς ἑταιρίας, πρέπει νὰ τηρηθῶσιν αὐστηρῶς οἱ ἑξῆς κανόνες:

α΄.) Ἀμοιβαία συναίνεσις τῶν συναλλαττομένων μερῶν, *ἰτζὰπ βὲ καβούλ*.

β΄.) Ὁ θέλων νὰ μεθέξῃ εἰς ἑταιρικὸν συνάλλαγμα ὀφείλει νὰ ἔχῃ περιουσίαν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται παραδέχονται, ὅτι δύναταί τις, καὶ χωρὶς νὰ ἔχῃ κεφάλαια εἰς χρήματα ἢ εἰς πραγματείας, νὰ λάβῃ μέρος ὡς συνεταῖρος εἰς συνάλλαγμα μὰ ἀβιζέ.

γ΄.) Τὰ κεφάλαια, εἰς χρήματα ἢ εἰς ἐμπορεύματα, δι' ὧν θέλουσιν ἐπιχειρηθῇ αἱ ἐμπορικαὶ ἐπιχειρήσεις τῶν συνεταίρων, πρέπει νὰ συγχωνεύωνται εἰς ἓν ὅλον, ἀποτελοῦν τὸ ἑταιρικὸν κεφάλαιον, ἐν τῷ ὁποίῳ δὲν δύνανται πλέον νὰ διακρίνωνται μήτε νὰ διαχωρίζωνται αἱ εἰδικαὶ καταβολαὶ ἑκάστου συνεταίρου.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Ὁ κανὼν οὗτος δὲν ἀφορᾷ, εἰμὴ τὸ συνάλλαγμα σιρκὲτ οὐλ ἐνὰν, ὅπερ, κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν Σαφιϊτῶν καὶ τῶν Σιϊτῶν, θεωρεῖται τὸ μόνον νομίμως ἰσχυρὸν εἶδος τῶν ἑταιριῶν σιρκέτ. Ἐξ ἐναντίας δὲ, οἱ Ἀζεμῖται παραδέχονται ὅλα τὰ εἴδη τῶν ἑταιρικῶν συναλλαγμάτων, καὶ ἐπομένως ἀποκρούουν τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ἐν τῷ ἀριθ. 3. τῆς προηγουμένης § τιθεμένου κανόνος.

Ἐὰν αἱ παρ' ἑκάστου τῶν συνεταίρων καταβαλλόμεναι πρὸς ἀπαρτισμὸν τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου πραγματεῖαι ἦναι διαφόρου φύσεως, πρέπει, ἵνα τὸ *σιρκὲτ* ἦναι σύμφωνον πρὸς τὸν Νόμον, ἕκαστος τῶν συνεταίρων νὰ πωλήσῃ εἰς τοὺς συνεταίρους του μέρος ἴσον τῶν πραγματειῶν, ἃς οὗτοι δὲν ἔχουσι· καὶ τοῦτο πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ γίνωσιν ὅλαι αὗται αἱ πραγματεῖαι ἰδιοκτησία κοινὴ, καὶ οὐχὶ νὰ μένωσιν ἰδιαιτέρα.

§ 4. Μικροτέρας ἀξίας τῶν ἀνωτέρω τεθέντων, εἶναι οἱ κατωτέρω κανόνες ὡς πρὸς τὸ ἑταιρικὸν συνάλλαγμα.

1) Τὸ κέρδος πρέπει νὰ διανέμηται ἀναλόγως τῆς ἑταιρικῆς καταβολῆς ἑκάστου συνεταίρου. Πᾶσα ἀφαίρεσις, δι' ἧς εἰς τῶν συνεταίρων ἤθελε πορισθῇ ἐκ τῶν κερδῶν μεγαλείτερον μέρος τοῦ εἰς αὐτὸν ἀναλόγως τῆς ἑταιρικῆς του καταβολῆς ἀνήκοντος, ἀπαγορεύεται καὶ καθιστᾷ ἄκυρον ὅλον τὸ συνάλλαγμα.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται ἐπιτρέπουσι πάντα τῆς διανομῆς τρόπον, ἀρκεῖ νὰ ἐπιδοκιμασθῇ ὑπὸ τῶν συνεταίρων ἢ νὰ ἐγένετο ἰδιαιτέρα περὶ αὐτοῦ συνομολόγησις.

2) Ἕκαστος συνεταῖρος δικαιοῦται νὰ διαθέτῃ τ' ἀποτελοῦντα τὸ ἑταιρικὸν κεφάλαιον ἀντικείμενα, ἐὰν δὲν ἐτέθησαν ἐν τῷ συμβολαίῳ περιορισμοὶ τοῦ δικαιώματος τούτου.

3) Ὅταν τὸ ἑταιρικὸν συνάλλαγμα συνετάχθη συμφώνως πρὸς τὰς εἰρημένας διατυπώσεις τοῦ *σερῆ*, ἐκτελεσθέντων ὅλων τῶν οὐσιωδῶν κανόνων, ἀπόκειται εἰς τὴν θέλησιν τῶν συνεταίρων νὰ συνομολογήσωσι προσθέτους συμφωνίας, ἰδίως ἐπὶ τῶν ἑξῆς ἀντικειμένων.

SISMANOGLIO ARCHIVIO

α΄.) Τίς ἐκ τῶν συνεταίρων θέλει διευθύνει τὴν διαχείρησιν τῶν ἐμπορευμάτων ἢ τῶν κεφαλαίων.

β΄.) Μέχρι τίνος ἀξίας θέλει ἀναβῆ ἡ ἐξαγωγὴ τῶν πραγματειῶν.

γ΄.) Ποῖα εἴδη θέλουσιν ἐξαχθῆ.

δ΄.) Εἰς τίνας τόπους, κλπ. κλπ.

§ 5. Κανόνες εἰδικοὶ, κατὰ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ *σερῆ*, πρὸς συγκρότησιν τοῦ ἑταιρικοῦ συμβολαίου δὲν ὑπάρχουσι. Τὸ συμβόλαιον συντάσσεται ὑπὸ τοῦ Καδῆ, δύναται δὲ νὰ καταρτισθῆ καὶ διὰ προφορικῆς συμφωνίας, ἐνώπιον μαρτύρων γενομένης.

§ 6. Οἱ Σιΐται καὶ Σαφιΐται δὲν παραδέχονται ὡς σύμφωνον πρὸς τὸ δίκαιον καὶ ἰσχυρὸν ἐξ ὅλων τῶν ἑταιρικῶν τούτων συναλλαγμάτων, εἰμὴ μόνον τὸ *σιρκὲτ οὐλ-ἐνάν*· ὅλα τὰ λοιπὰ, κατὰ τὴν διδασκαλίαν των, εἶναι *μπατὴλ*, δηλ. ἄκυρα, ἰδίως δὲ τὸ *σιρκὲτ βετζοὺχ*, ὡς στηριζόμενον ἐπὶ τῆς ἀπάτης· καὶ τὸ *σιρκὲτ μὰ ἀβιζὲ*, ὡς καὶ τὸ *σιρκέτ ἐβδὰν βὲ ἐμὰλ*, διότι ἐν τοῖς δύο τελευταίοις τούτοις δὲν ὑπάρχουσι κοινὰ κεφάλαια, ἐξ ὧν νὰ δύναται νὰ παραχθῆ ἐμπορικὸν κέρδος.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται δέχονται ὡς νόμιμον πᾶν εἶδος ἑταιρικοῦ συναλλάγματος· ὅθεν τὸ σιρκὲτ μὰ ἀβιζὲ, εἶναι ἰσχυρὸν, ἀρκεταὶ ἐργασίαι νὰ ἦναι σύμφωνοι πρὸς τὸν νόμον. Ἡ ἰσχὺς τοῦ σιρκὲτ ἐβδὰν βὲ ἐμὰλ δὲν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ταὐτότητος τῶν ἀσχολιῶν καὶ τῶν ἐργασιῶν τῶν συνεταίρων. Τέλος ἐν τῷ Σιρκὲτ βετζοὺχ δύναται νὰ ὁρισθῆ τὸ ἐκ τῶν κερδῶν διαμέρισμα.

Τὰ δικαστήρια *σερῆ* δὲν ἐπιλαμβάνονται, εἰμὴ τῶν ἐκ τοῦ *σιρκὲτ οὐλ-ἐνὰμ* προκυπτουσῶν διαφορῶν. Ὅλα τὰ λοιπὰ ἑταιρικὰ συναλλάγματα ὑπάγονται εἰς τὴν ἁρμοδιότητα τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων, ἅτινα δικάζουσι τὰς ἐξ αὐτῶν προκυπτούσας διαφοράς.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται παραδέχονται ὅτι ὅλα τὰ δικαστήρια εἶναι ἁρμόδια ν' ἀποφασίζωσιν ἐπὶ τῶν ἑταιρικῶν διαφορῶν, οἱονδήποτε καὶ ἂν ἦναι τὸ εἶδος τοῦ ἑταιρικοῦ συναλλάγματος ἐξ οὗ πηγάζουσιν.

Τὸ συνάλλαγμα τῆς ἑταιρίας ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τῶν μεταβλητῶν συναλλαγμάτων *ἐκδὶ τζαὶζ*, καὶ δύναται νὰ διαρρηχθῆ, ἄνευ τῆς ὁμοθύμου συναινέσεως τῶν συνεταίρων, ἐπὶ μόνῃ τῇ αἰτήσει ἑνὸς ἐξ αὐτῶν, καίτοι ἀρνουμένων ὅλων τῶν λοιπῶν.

Ὁ θάνατος ἢ ἡ ἐπελθοῦσα φρενοβλάβεια ἑνὸς τῶν συνεταίρων ἐπιφέρει τὴν διάλυσιν τῆς ἑταιρίας.

Διαλυομένης τῆς ἑταιρίας, πᾶν ὅ,τι ἀποτελεῖ τὸ ἑταιρικὸν κεφάλαιον, τὰ κέρδη τῶν ἐμπορικῶν ἐργασιῶν καὶ τὰς ζημίας, πρέπει νὰ διανεμηθῶσιν ἀλλ' ἡ διανομὴ ὅπως ἦναι ἰσχυρὰ πρέπει νὰ γίνῃ ἐνώπιον ὅλων τῶν συνεταίρων, ἢ τῶν ἀντιπροσώπων των.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

ΜΟΥΖΑΡΕΒΕ, ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ ΕΝΤΟΛΗΣ (ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑ).

ΠΗΓΑΙ.

Νετλ οὐλ-μεράμ, Μέρος Β, σ. 52. — *Πιστ-πὰπ*, σ. 310. — *Συμβὰλ βὲτζεβὰδ*, σ. 141 — 147. — *Κὲσφ ἐνβὰρ*, σ. 332. — *Χαλὴλ ἰδζὰζ*, σ. 219. — *Ἰχτιλαφὰτ οὐλ-ἐρπαὰ*, 159 — 160. — M. d' Hosson, partie VI, p. 65.

§ 1. Τὸ *μουζαρεβὲ* εἶναι συνάλλαγμα, δι' οὗ ὁ κύριος χρηματικοῦ τινος κεφαλαίου, τὸ παραδίδει εἰς τὴν διάθεσιν ἑτέρου προσώπου, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ ἐνεργήσῃ τοῦτο ἐμπορικὰς πράξεις, τὸ δὲ προκύψαν κέρδος, ἀφαιρουμένων τῶν δαπανῶν, θέλει διανεμηθῆ μεταξὺ τῶν συναλλαχθέντων.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις, ἐπιτρέπεται, ὥστε ἡ εἰς μουζαρεβὲ διδομένη ἀξία νὰ σύγκηται ἐξ ἐμπορευμάτων ἢ χρημάτων. Οἱ Σαφιΐται ὅμως θεωροῦσι τοῦτο παράνομον.

Ὁ δίδων τὰ χρήματά του εἰς *μουζαρεβὲ* ὀνομάζεται *σαχίπι μάλ*· ὁ δὲ λαμβάνων αὐτὰ *ἀμὴλ*, καὶ τὸ παραδιδόμενον κεφάλαιον *ράς οὐλ μὰλ* ἢ *μάλι καράζ*· ἡ δ' ἐκ τῆς ἐπιχειρήσεως προκύπτουσα ὠφέλεια ὀνομάζεται *ρίπχ*.

§ 2. Τὸ συνάλλαγμα τοῦτο διέπεται διὰ τῶν ἑξῆς κανόνων:

α΄.) Τὸ *μάλι καράζ* πρέπει νὰ σύγκηται ἐκ μεταλλικῶν εἰδῶν καὶ νομισμάτων κυκλοφορούντων εἰς τὸν τόπον, ἔνθα ὁ *ἀμὴλ* (ὑπάλληλος) προτίθεται νὰ ἐργασθῆ.

Ἀπαγορεύεται νὰ δοθῶσιν εἰς *μουζαρεβὲ*, πιστώσεις ἢ ὄγκος χρυσοῦ ἢ ἀργύρου.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις, τὸ μάλι καράζ δύναται νὰ σύγκηται ἐξ ἐμπορευμάτων.

β΄.) Πρέπει νὰ ἐξασφαλισθῆ εἰς τὸν *ἀμὴλ*, λόγῳ ἀντιμισθίας ἓν μέρος τοῦ κέρδους.

γ΄.) Τὸ μέρος τοῦτο τοῦ κέρδους πρέπει νὰ ὁρισθῆ ἀκριβῶς, καὶ δύναται νὰ ἐξασφαλισθῆ ἐπὶ ἑκάστης μερίδος τοῦ ὁλικοῦ κέρδους.

δ). Ἐὰν τὸ συνάλλαγμα *μουζαρεβὲ*, πρὶν προκύψῃ ἐξ αὐτοῦ κέρδος, ἢ πρὶν γείνῃ ἔναρξις τῶν ἐργασιῶν, διαρρηχθῆ ἐπὶ τῇ αἰτή-

SISMANOGLIO ARCHIVE

σει τοῦ *σαχίπι μὰλ*, ἢ ἕνεκεν ἐλαττωμάτων τοῦ συμβολαίου, οὗτος ὀφείλει νὰ ὑποστῇ πᾶσαν τὴν ζημίαν, πρὸς δὲ νὰ πληρώσῃ εἰς τὸν *ἀμὴλ* τὴν ἀμοιβὴν τῶν κόπων του ὡς μίσθωμα τῶν ἐργασιῶν του *ἰζρὲτ οὐλ μισλ*, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς κατὰ τὸν χρόνον καὶ τόπον τῆς τελειοποιήσεως τοῦ συναλλάγματος ἀξίας αὐτῶν.

ε΄.) Ὁ *σαχίπι μὰλ*, δύναται, κατὰ τὸν προσδιορισμὸν τῆς ἀντιμισθίας, νὰ ὁρίσῃ τὸν χρόνον καθ' ὃν θέλει διαρκέσῃ ἡ ἐντολή. Δικαιοῦται προσέτι νὰ ὁρίσῃ τοὺς τόπους, εἰς οὓς ὁ *ἀμὴλ* νὰ δύνηται νὰ μεταβαίνῃ, καθὼς καὶ τὰ πρόσωπα ἢ τοὺς λαοὺς μεθ' ὧν θέλει συναλλάττεσθαι, καὶ προσέτι τὰς πραγματείας, ἃς ὀφείλει νὰ ἐμπορεύηται.

Ὁ *ἀμὴλ* ὑποχρεοῦται εἰς τοὺς ὅρους τούτους· ἐν τούτοις εἶναι κύριος νὰ ὁρίσῃ τὴν ἔκτασιν τῶν ἐμπορικῶν ἐργασιῶν, χωρὶς ὁ *σαχίπι μὰλ* νὰ δύνηται νὰ φέρῃ προσκόμματα εἰς τὰς ἀποφάσεις του.

Ὁ *ἀμὴλ* ὀφείλει νὰ ἐπιχειρῇ πᾶσαν πρᾶξιν δυναμένην ν' αὐξήσῃ τὸ κεφάλαιον· ὑποχρεοῦται ὅμως εἰς τὰς ἐργασίας του ν' ἀκολουθῇ τοὺς ὡς πρὸς τὸν τρόπον τοῦ ἐμπορεύεσθαι ὑπάρχοντας, ἐν τῷ τόπῳ τῆς διαμονῆς του, κανόνας καὶ συνηθείας.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφίται δὲν συγχωροῦσι νὰ ταχθῇ ἐν τῷ συναλλάγματι μοζαρεβὲ προθεσμία, ἀφορῶσα τὰς ἐξ αὐτοῦ ὑποχρεώσεις, διότι τὸ συνάλλαγμα τοῦτο ἤθελε κατασταθῇ συνάλλαγμα ἀμετάκλητον ἐκδιλαζήμ. Δὲν παραδέχονται προσέτι ὅτι ὁ σαχίπι μὰλ δύναται νὰ ἐπιβάλῃ εἰς τὸν ἀμὴλ, εἰς ποῖον τόπον, μετὰ τίνων προσώπων καὶ διὰ τίνων ἐμπορευμάτων οὗτος ὀφείλει νὰ ἐμπορευθῇ.

ς΄.) Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐπιχειρήσεων, ὁ *ἀμὴλ* λαμβάνει τὰ πρὸς συντήρησίν του ἀπὸ τὸν *σαχίπι μὰλ*, δηλ. διατρέφεται ἐκ τοῦ κεφαλαίου καὶ τῶν παρακολουθημάτων αὐτοῦ· τοῦτο συμβαίνει ὅταν ὁ *ἀμὴλ* δὲν ἔχῃ ἰδίους πόρους. Εἰς ἐναντίαν ὅμως περίπτωσιν, ἐὰν ἔχῃ τὰ πρὸς συντήρησίν του, δὲν δύναται νὰ λάβῃ ἐκ τοῦ κεφαλαίου, εἰμὴ τὸ ἥμισυ τῶν πρὸς διατροφήν του δαπανῶν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Κατὰ τοὺς Σαφίτας, ὁ ἀμὴλ οὐδὲν πρὸς συντήρησίν του λαμβάνει ἐκ τοῦ κεφαλαίου.

ζ΄.) Ὁ *ἀμὴλ* δὲν δύναται νὰ παραχωρήσῃ τὸ δικαίωμά του εἰς ἕτερον, εἰμὴ μὲ τὴν συγκατάθεσιν τοῦ *σαχίπι μὰλ*, καὶ ὁ διάδοχός του ὀφείλει τότε νὰ ἐκπληρώσῃ ὅλους τοὺς διὰ τοῦ ἀρχικοῦ συμβολαίου τεθέντες ὅρους.

η΄.) Ὁ *ἀμὴλ* δὲν εἶναι ὑπεύθυνος διὰ τοῦ κεφαλαίου τὴν ἀπώλειαν, ἢ διὰ τὰς ἐπιζημίους ἐργασίας, ἐὰν δὲν ὑπέπεσεν εἰς πταῖσμα.

θ΄.) Ἐν περιπτώσει θανάτου τοῦ *ἀμὴλ*, ὁ *σαχίπι μὰλ* δὲν δύναται νὰ διεκδικήσῃ τὰ ἐν τῇ κληρονομίᾳ τοῦ ἀποβιώσαντος εὑρισκόμενα πράγματα, εἰμὴ ἀποδεικνύων ἀριδήλως, ὅτι οὗτος συνῆψε

μετ' αὐτοῦ συνάλλαγμα *μουζαρεβὲ*, ὅτι τὰ ὑπὸ τοῦ ἀποβιώσαντος *ἀμὴλ* καταλειφθέντα πράγματα ἠγοράσθησαν διὰ χρημάτων καταβληθέντων ὑπὸ τοῦ *σαχίπι μὰλ*, καὶ ὅτι τὰ εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ ἀποβιώσαντος εὑρεθέντα πράγματα προέρχονται ἐκ τοῦ κεφαλαίου *ρὲς οὐλ μὰλ ἢ μάλι καράζ*.

Μὴ προσαχθεισῶν τοιούτων ἀποδείξεων ἐναργῶν, πᾶν τὸ ἐν τῇ κατοχῇ τοῦ ἀποβιώσαντος εὑρισκόμενον ἀνήκει εἰς τοὺς κληρονόμους του.

§ 3. Κατὰ τὴν συνομολόγησιν τοῦ συμβολαίου, οἱ συναλλατόμενοι ὀφείλουν νὰ ἐκφράσωσι τὴν ἀμοιβαίαν συναίνεσίν των, *ἰτζὰπ βὲ καβοὺλ* διὰ λέξεων σημαινουσῶν σαφῶς, ὅτι ὁ μὲν ἠθέλησε νὰ παραδώσῃ τὸ κεφάλαιόν του εἰς *μουζαρεβὲ*, ὁ δ' ἕτερος ὅτι ἐνόει νὰ τὸ δεχθῇ πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπόν.

§ 4. Τὸ συνάλλαγμα *μουζαρεβὲ* παράγει τ' ἀποτελέσματά του, ἅμα τοῦ κεφαλαίου *ρὲς οὐλ μὰλ* παραδοθέντος ὑπὸ τοῦ *σαχίπι μὰλ* πρὸς τὸν *ἀμὴλ* καὶ παραληφθέντος παρὰ τούτου. Ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων εἶναι ἰσχυρὰ μόνον τὰ κατὰ τοὺς ἀνωτέρω κανόνας συστηθέντα συναλλάγματα· μόνη δ' ἡ ἔλλειψις ἑνὸς τῶν οὐσιωδῶν τούτων ὅρων καθιστᾷ αὐτὰ ἄκυρα *μπατήλ*.

Ἐν περιπτώσει δικαστικῆς ἀμφισβητήσεως περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ συναλλάγματος *μουζαρεβὲ*, ἢ περὶ τῆς παραδόσεως τοῦ χρηματικοῦ κεφαλαίου πρὸς τὸν *ἀμὴλ*, ὁ *σαχίπι μὰλ*, ἐντολοδότης, ὀφείλει διὰ μαρτύρων ν' ἀποδείξῃ τὴν ἀλήθειαν τῶν ἰσχυρισμῶν του, ἐνῷ ὁ *ἀμὴλ*, ἐντολοδόχος, εἶναι δεκτὸς ν' ἀποδείξῃ τοὺς ἰδικούς του δίδων ὅρκον.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφίται ἐν ταῖς τοιαύταις δίκαις ἐπιτρέπουσιν ὡσαύτως εἰς τὸν σαχίπι μὰλ ν' ἀποδείξῃ τοὺς ἰσχυρισμούς του δίδων ὅρκον.

Ἐγειρομένης διαφορᾶς ἐπὶ τοῦ ποσοῦ τοῦ κέρδους, ὀφείλει ὁ *ἀμὴλ* νὰ τὸ ἀποδείξῃ διὰ μαρτύρων.

Ἐὰν τὰ καταβληθέντα διὰ τὴν ἐπιχείρησιν χρήματα, ἢ αἱ δι' αὐτῶν ἀγορασθεῖσαι πραγματεῖαι ἀπωλέσθησαν, ἢ ἐὰν ἐμπορικαὶ ἐπιχειρήσεις ἀπέβησαν ἀτυχεῖς, ὁ *ἀμὴλ* εἶναι ὑπεύθυνος ἐφ' ὅσον ἔπταισεν. Ἐὰν δὲ ἀποδείξῃ δι' ὅρκου, ὅτι ἡ ζημία προῆλθεν ἐξ ἀνωτέρας βίας ἢ ἐκ τυχαίου συμβάματος ἀπαλλάσσεται πάσης εὐθύνης.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφίται καὶ Ἀζεμῖται ἐπιβάλλουσιν εἰς τὸν ἀμὴλ τὴν ὑποχρέωσιν, ὅταν ἐπὶ παρουσίᾳ μαρτύρων ἔλαβε τὰ χρήματα, ν' ἀποδείξῃ διὰ τοῦ αὐτοῦ ἀποδεικτικοῦ μέσου, ὅτι τ' ἀπέδωκεν. Οἱ Σιΐται ἐν ὁμοίᾳ περιπτώσει συγχωροῦσιν εἰς τὸν ἀμὴλ ν' ἀποδείξῃ τὴν ἀπόδοσιν ταύτην δι' ὅρκου.

Τὸ *μουζαρεβὲ* ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τῶν μετακλητῶν συναλλαγ-

SISMANOGLIO ARCHIVE

μάτων ἑκδι τζατζί, καὶ ἅμα συστηθέντος, ἡ διάλυσίς του δύναται νὰ προκληθῇ ἐν παντὶ χρόνῳ παρ' ἑκάστου τῶν συναλλαχθέντων, ὁσάκις ἐν τῷ συμβολαίῳ δὲν ὡρίσθη ἡ προθεσμία τῆς διαρκείας του. Μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς συμβάσεως πρέπει νὰ γίνῃ ἡ ἐκκαθάρισις.

Ἐὰν ὁ ἀμὴλ δὲν ἠδυνήθη νὰ φέρῃ εἰς πέρας ἀρξαμένην ἐπιχείρησιν, ἥτις ἂν ἐπεραιοῦτο ἤθελε παράξει κέρδος, τῷ ὀφείλεται οὐχ ἧττον ὑπὸ τοῦ *σαχίπι μὰλ* ἀντιμισθία τις, ὡς εἰς τὸ συνάλλαγμα τῆς μισθώσεως, διὰ τοὺς καταβληθέντας κόπους του.

Τὸ συνάλλαγμα διαλύεται διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἑνὸς τῶν συναλλαττομένων, ἐκτὸς ἂν οἱ διάδοχοί του προτιμῶσι τὴν ἐξακολούθησιν αὐτοῦ, ὑποβαλλόμενοι εἰς τὰς ἐν τῷ συμβολαίῳ περιεχομένας ὑποχρεώσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΜΟΥΖΑΡΕΑ, ΑΓΡΟΜΙΣΘΩΣΙΣ.

ΠΗΓΑΙ.

Νεζὰμ οὶλ μεραμ, Μέρος Β, σ. 55. — *Πίστ πὰπ*, σ. 295. — *Σουβὰλ βὲ τζεβὰπ*, σ. 148. — *Κέσφ ἐνβὰρ*, σ. 343. — *Χαλὴλ εδζὰζ*, σ. 222. — M. d'Ohsson, parti VII, p. 130.

§ 1. Τὸ συνάλλαγμα *μουζαρεὰ*, συνίσταται εἰς τὸ νὰ παραδώσῃ τις ἐπὶ ὡρισμένῳ χρόνῳ ἀγρὸν πρὸς καλλιέργειαν καὶ σπορὰν εἰς πρόσωπον, ὅπερ ὑποχρεοῦται νὰ πληρώσῃ κατὰ τὴν συγκομιδὴν εἰς τὸν ἰδιοκτήτην τοῦ ἀγροῦ, ἀντὶ μισθώματος, ὡρισμένην ποσότητα σίτου.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Ὁ Ἀμπού Χανιφὰ κηρύττει ὅτι τὸ συνάλλαγμα τοῦτο εἶναι παράνομον· οἱ μαθηταί ὅμως καὶ διάδοχοί του Ἀμπού Γιουσοὺφ καὶ Μωάμεθ, ἐξ ἐναντίας, τὸ θεωροῦσι κατὰ πάντα νόμιμον. Τὸ μουζαρεὰ εἶναι ἐν χρήσει εἰς τὰς Ὑπερκαυκασίας Χώρας παρὰ τοῖς ὀπαδοῖς ὅλων τῶν αἱρέσεων.

Ὁ δίδων τὸν ἀγρόν του εἰς *μουζαρεὰ*, ὀνομάζεται *σαχίπι ἄρζ*, ἢ *σαχίπι ζεμὴν*· ὁ δὲ λαμβάνων αὐτὸν πρὸς καλλιέργειαν ἢ σπορὰν, *ζαριὲ*, καὶ ὁ ἀγρὸς *μεζραά*.

§ 2. Ἰδοὺ οἱ κανόνες τῆς μισθώσεως ταύτης:

1.) Ἡ ἀμοιβαία συναίνεσις *ἰτζὰτ βὲ καβοὺλ* οὐσιωδῶς ἀπαιτεῖται.

2) Πρέπει νὰ ὁρισθῇ τὸ χρονικὸν διάστημα ἐντὸς τοῦ ὁποίου θέλει καλλιεργηθῇ ὁ μισθωθεὶς ἀγρός. Καλὸν εἶναι νὰ μὴ τεθῇ σύντομος πρὸς τοῦτο προθεσμία, διότι ὄντος ἀβεβαίου τοῦ πρὸς συγκομιδὴν χρόνου, εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ ἔχῃ τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον ὁ μισθωτὴς *ζαριὲ*, ἵνα συγκομίσῃ τοὺς καρπούς.

3) Τὸ εἰς τὸν ἐκμισθωτὴν *σαχίπι ζεμὴν* πληρωτέον μίσθωμα, πρέπει νὰ ὁρισθῇ εἰς ποσοστόν τι τῶν παραχθησομένων καρπῶν, οἷον τὸ ἥμισυ, τὸ τρίτον ἢ τὸ τέταρτον αὐτῶν, καὶ ὄχι εἰς ὡρισμένον χρηματικὸν ποσὸν ἢ εἰς ὡρισμένην ποσότητα σίτου· καθότι εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην περίπτωσιν τὸ *μουζαρεὰ* ἤθελε μεταβληθῇ κατὰ τὰς ἰδέας τῶν νομικῶν μουσουλμάνων εἰς συνάλλαγμα *ἰτζαρὲ* (μισθώσεως).

Δὲν δύναται ἐπίσης νὰ συνομολογηθῇ, ὅτι ὁ *σαχίπι ἄρζ* θέλει λάβει ὡς μίσθωμα ἓν μέρος ἐκ τῆς συγκομιδῆς τοιούτων ἢ τοιούτων καρπῶν, ἢ ὡρισμένην τινὰ ποσότητα ἐκ τῶν σιτηρῶν.

4) Ὁ ἐκμισθούμενος ἀγρὸς πρέπει νὰ ἦναι δεκτικὸς παραγωγῆς· ὡς πρὸς τοῦτο ὁ εἰς τὸν ἀγρολήπτην διδόμενος ἀγρὸς πρέπει νὰ ἦναι εἰς κατάστασιν, ὥστε νὰ καθιστᾷ δυνατὴν εἰς αὐτὸν τὴν παραγωγὴν ὠφελείας· ἐὰν λ. χ. ὁ ἀγρὸς ἐδόθη πρὸς γεωργίαν, πρέπει νὰ ἦναι ἐπιδεκτικὸς τοιαύτης, καὶ νὰ ἔχῃ τὴν ἀρκοῦσαν ποσότητα ὕδατος πρὸς ἄρδευσιν. Ἄλλως τε, ἀγρὸς δύναται νὰ ἦναι ἀντικείμενον συναλλάγματος *μουζαρεὰ* χωρὶς νὰ ἦναι ἀναγκαίως προωρισμένος εἰς καλλιέργειαν, ὡς λ. χ. τὰ πρὸς βοσκὴν ζώων λειβάδια, τὰ πρὸς κατασκευὴν κεράμων γήπεδα κλπ. Εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας, ἐὰν συνεπείᾳ τῆς καταστάσεως τοῦ τόπου, ἔνθα τὸ συνάλλαγμα συνήφθη, τὸ ἔδαφος δὲν ἤθελεν ἔχει ἀρκετὸν ὕδωρ, ἡ ἔλλειψις αὕτη δὲν εἶναι λόγος πρὸς διάρρηξιν τοῦ συναλλάγματος.

5) Ἡ περιγραφὴ τοῦ μισθωθέντος ἀγροῦ πρέπει νὰ ἦναι ἀκριβής· ἀμφότεροι δὲ οἱ συμβαλλόμενοι πρέπει νὰ τὸν γνωρίζωσι καὶ νὰ τὸν ἴδωσιν· ἐὰν ὁ ἀγρολήπτης, ἀφοῦ ἐξετάσῃ τὰ σφάλματα καὶ τὰς ἐλλείψεις τοῦ ἀγροῦ, ὑπογράψῃ τὸ συμβόλαιον, ὑποχρεοῦται νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ὑποχρέωσίν του ἄνευ ἀντιλογίας.

6) Πρέπει νὰ προσδιορισθῇ μετ' ἀκριβείας ἐν τῷ συμβολαίῳ πρὸς ποίαν χρῆσιν ὁ ἀγρὸς παραχωρεῖται, καὶ τί θέλει σπαρῇ ἢ φυτευθῇ ἐν αὐτῷ.

7) Ἐπιτρέπεται ἡ ἕνωσις τριῶν ἢ πλειοτέρων προσώπων πρὸς σύστασιν συναλλάγματος μουζαρεὰ, καθ' ὃ ὁ μὲν ὑποχρεοῦται νὰ παραχωρήσῃ τὸν ἀγρὸν, ὁ δὲ νὰ χορηγήσῃ τὸν σπόρον, ὁ τρίτος τὰ γεωργικὰ ἐργαλεῖα καὶ τὰ φορτηγὰ ζῶα, καὶ ὁ τέταρτος νὰ διευ-

θύνῃ τὰς ἐργασίας. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, πρέπει νὰ προσδιορισθῇ τὸ μέρος ἐκ τῶν προϊόντων, ὅπερ ἀνήκει εἰς ἕκαστον ἐξ αὐτῶν, συμφώνως πρὸς τὸν ἀνωτέρω ὑπ' ἀριθ. 3. τεθέντα κανόνα.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Ἀπαντῶνται παρὰ τοῖς Σαφιΐτας καὶ τοῖς Ἀζεμίταις ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς μεταξὺ τῶν συναλλαττομένων διανομῆς τὰ ἐξ ἀκόλουθα εἴδη τῶν συναλλαγμάτων *μουζαρεά*:

α΄.) Ὁ εἷς τῶν συναλλαττομένων παρέχει τὸν ἀγρὸν καὶ τὸν σπόρον, ὁ δ' ἕτερος τὴν προσωπικήν του ἐργασίαν καὶ τὰ ἐπίλοιπα.

β΄.) Ὁ μὲν παρέχει τὸν ἀγρὸν, οἱ δὲ χορηγοῦν ὅλα τὰ λοιπά.

γ΄.) Ὁ εἷς παρέχει τὴν τέχνην του, οἱ δ' ἕτεροι ὅλα τὰ λοιπά.

δ΄.) Ὁ μὲν παρέχει τὸν ἀγρὸν καὶ τὰ πρὸς ἐργασίαν ζῶα, ὁ δὲ πάντα τὰ λοιπά.

ε΄.) Ὁ μὲν χορηγεῖ τὸν σπόρον, ὁ δὲ τὰ ἐπίλοιπα.

ς΄.) Τέλος ὁ μὲν παρέχει τὸν σπόρον καὶ τὰ φορτηγὰ ζῶα, ὁ δὲ καταβάλλει τὰ λοιπά.

Ἐκ τῶν ἓξ τούτων εἰδῶν τοῦ συναλλάγματος *μουζαρεὰ*, τὰ μὲν τρία πρῶτά εἰσι νόμιμα, τὰ δὲ τρία τελευταῖα ἀπηγορευμένα.

8) Ἡ εἰς τρίτον παραχώρησις τοῦ ἐπὶ τοῦ *μουζαρεὰ* δικαιώματος, καθὼς καὶ ἡ συμπαράληψις ἑνὸς ἢ πλειοτέρων τρίτων εἰς τὸ συνάλλαγμα, ἐπιτρέπεται εἰς τὸν *ζαριὲ*, ἀγρολήπτην, ἄνευ εἰδικῆς ἀδείας τοῦ ἐκμισθωτοῦ, *σαχίπι ἄρζ*, πρὸς τὸν ὁποῖον ὅμως ὑπόλογος εἶναι πάντοτε ὁ ἀγρολήπτης, *ζαριέ*.

9) Πρὸς πληρωμὴν τῶν πρὸς τὸ δημόσιον φόρων καὶ ἄλλων βαρῶν, *χαράτζ*, ὑπόχρεως εἶναι ὁ *σαχίπι ἄρζ*, ἐκμισθωτὴς, ἐκτὸς ἐὰν συνωμολογήθη τὸ ἐναντίον.

§ 3. Κατὰ τὴν συνομολόγησιν τοῦ συναλλάγματος *μουζαρεὰ*, ἀπαιτεῖται ἡ δήλωσις τῆς ἀμοιβαίας θελήσεως, *ἰτζὰπ βὲ καβοὺλ*, νὰ γίνῃ εἰς οἱανδήποτε γλῶσσαν, διὰ λέξεων εὐκαταλήπτων· προσέτι ἡ περιγραφὴ τοῦ *μεζρὰ*, τοῦ μισθουμένου κτήματος, ἡ διάρκεια τοῦ συναλλάγματος *μουζαρεὰ*, καὶ ὁ προσδιορισμὸς τῆς εἰς ἕκαστον τῶν συναλλαττομένων ἀνηκούσης μερίδος ἐκ τῶν διανεμητέων προϊόντων. Τὸ συμβόλαιον περὶ οὗ ὁ λογος ἐν γένει συντάσσεται ἐγγράφως ἐνώπιον μαρτύρων.

§ 4. Πᾶν συνάλλαγμα *μουζαρεὰ*, ἐφ' οὗ δὲν ἐτηρήθησαν αὐστηρῶς οἱ ἀνωτέρω ἐν τῷ § 2 διαγραφέντες τύποι, εἶναι ἄκυρον, *μπατὴλ*, καὶ οὐδεὶς ἐκ τῶν συνομολογησάντων τοιοῦτον ἄκυρον συνάλλαγμα δύναται νὰ ζητήσῃ ἀποζημιώσεις.

Ἡ διὰ πταίσματος τοῦ ἀγρολήπτου ἐλάττωσις τοῦ προϊόντος, ἢ ἡ ἐντελὴς ἐγκατάλειψις τῆς καλλιεργείας τοῦ μισθωθέντος ἀγροῦ, χορηγεῖ τὸ δικαίωμα εἰς τὸν ἐκμισθωτὴν νὰ ζητήσῃ ὡς ἀποζημίωσιν τὸ *ἐτζὲρ οὐλ μὴσλ*, δηλ. τὴν ἀξίαν, ἣν κατὰ τὰ εἰθισμένα ἤθελε λάβει ἐκμισθόνων τὸν ἀγρόν του.

Ἐν περιπτώσει καταστροφῆς ἢ βλάβης τοῦ προϊόντος, ἕνεκεν

αἰτίων μὴ ἀποδοτέων εἰς τὸν ἀγρολήπτην, ὡς λ. χ. ἡ ξηρασία, ἡ ἄλλα φυσικὰ συμβάντα, ὡς ὁ κεραυνὸς, ἡ χάλαζα, ἡ καταιγὶς, ὁ σεισμὸς καὶ ἄλλα αἴτια ἀνωτέρας βίας, *ὀφετὶ σεμαβιὲχ*, στερεῖται τοῦ δικαιώματος ὁ *σαχίπι ἄρζ* νὰ ζητήσῃ τὸ συμφωνηθὲν κέρδος.

Ἐγειρομένης δίκης περὶ τῆς προθεσμίας ἢ τῆς διαρκείας τοῦ συναλλάγματος, ὁ ὑποστηρίζων μακροτέραν διάρκειαν ὑποχρεοῦται νὰ τὴν ἀποδείξῃ διὰ μαρτύρων.

Ἀλλ' ἐὰν φιλονεικῆται τὸ ἐκ τοῦ προϊόντος μεριδίον τινος, ὁ χορηγήσας τὸν σπόρον πιστεύεται, δίδων ὅρκον ἐπὶ τοῦ διϊσχυρισμοῦ του· ὁ δὲ ἀντίδικός του ὑποχρεοῦται ν' ἀποδείξῃ τὸν ἰδικόν του διϊσχυρισμὸν διὰ μαρτύρων. Προσαγομένων ἀμφοτέρωθεν μαρτύρων, αἱ γνῶμαι τῶν νομικῶν εἶναι διῃρημέναι· οἱ μὲν λέγουσιν, ὅτι ἀποφασίζεται διὰ λαχνοῦ, *κουρὰ*, οἱ δὲ φρονοῦσιν, ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐρθὸς ὁ διϊσχυρισμὸς τοῦ *ζαριὲ*, ἀγρολήπτου.

Ἐγειρομένης ἀμφιβολίας ἂν ὁ ἀγρὸς παρεδόθη εἴς τινα, ἵνα τὸν καλλιεργήσῃ λόγῳ δανείου, μισθώσεως ἢ *μουζαρεὰ*, (ἀγρομισθώσεως),οὐδενὸς δὲ τῶν συναλλαξαμένων δυναμένου νὰ προσάξῃ μάρτυρας, ὁ καλλιεργητὴς τοῦ ἀγροῦ πιστεύεται ἐπὶ τῷ διϊσχυρισμῷ του, καὶ ὁ ἰδιοκτήτης λαμβάνει τὸ *ἐτζὲρ οὐλ μὴσλ*, ὡσανεὶ ὑπῆρχε μίσθωσις.

Ἐὰν ὁ *ζαριὲ* καταλαβὼν ἀγρὸν τὸν ἐκαλλιέργησεν ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ ἰδιοκτήτου, ὁ ἀγρὸς μέχρι τῆς συγκομιδῆς τῶν καρπῶν μένει εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ *ζαριὲ*, ἀλλ' ὑποχρεοῦται οὗτος νὰ πληρώσῃ εἰς τὸν *σαχίπι ἄρζ*, τὸ *ἐτζὲρ οὐλ μήσλ*.

Τὸ *μουζαρεὰ* ἀνάγεται εἰς τ' ἀμετάκλητα συναλλάγματα *ἔκδι λαζὴμ*, καὶ δὲν δύναται, τηρηθέντων κατὰ τὴν σύστασίν του ὅλων τῶν κανόνων, νὰ διαρρηχθῇ, εἰμὴ διὰ τῆς ἑκατέρωθεν συναινέσεως τῶν συναλλαχθέντων· Ὁ θάνατός τινος ἐξ αὐτῶν δὲν διαρρηγνύει τὸ συνάλλαγμα, ὅπερ διαρκεῖ μέχρι τῆς ἐκπνεύσεως τῆς συμφωνηθείσης προθεσμίας.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ὁ *σαχίπι ἄρζ* δικαιοῦται, διαρρηχθέντος ἐκ συμφώνου τοῦ συναλλάγματος, ν' ἀπαιτήσῃ τὸ *ἐτζὲρ οὐλ μήσλ*.

SISMANOGLIO

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

ΜΟΥΖΟΚΑ, ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΙΣ ΚΗΠΟΥ ΕΠΙ ΑΠΟΔΟΣΕΙ ΜΕΡΟΥΣ ΤΩΝ ΚΑΡΠΩΝ.

ΠΗΓΑΙ.

Νεϊλ οὐλ μεράμ, Μέρ. Β, σ. 57.— *Πίστ πάπ*, σ. 289.— *Σεβάλ δὲ τζεβάπ*, σ. 148.— *Κέσφ ἐνβάρ*, σ. 339.— *Χαλήλ ιδζάζ*, σ. 222.— *Ἰχτιλάφ οὐλ ἐρπαά*, σ. 160.

§ 1. Ὀνομάζεται *μουζοκά* τὸ συνάλλαγμα, δι' οὗ ὁ ἰδιοκτήτης κήπου τινὸς τὸν παραχωρεῖ εἰς τρίτον, ὅστις ὑποχρεοῦται ἐπιμελούμενος τὰ δένδρα ν' ἀποδώσῃ εἰς τὸν ἰδιοκτήτην ὡρισμένον μέρος ἐκ τῶν παραγομένων καρπῶν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἀμπού Χανιφά, τὸ συνάλλαγμα τοῦτο δὲν εἶναι νόμιμον, ὁ Ἀμπού Γιουσούφ ὅμως καὶ ὁ Μωάμεθ τὸ θεωροῦσι θεμιτόν. Εἰς τὰς ῥωσσικὰς δὲ Ὑπερκαυκασίας χώρας δὲν συνειθίζεται.

Ὁ παραχωρῶν κῆπον ἢ δενδροκομεῖον εἰς *μουζοκά* ὀνομάζεται *μαλήκ*, ὁ δὲ παραλαμβάνων αὐτὸ *ἀμηλ*, καὶ τὸ ἀντικείμενον *μαχήλ*.

§ 2. Ἐπὶ τοῦ *μουζοκά* τηρητέον τοὺς ἑξῆς κανόνας:

1) Ἡ συναίνεσις τῶν δύο μερῶν, *ἰτζάπ δὲ καβούλ*, πρέπει νὰ δηλωθῇ διὰ λέξεων εὐκαταλήπτων ὑπὸ τοῦ *μαλήκ* ὡς ἑξῆς: «Σοὶ »παραδίδω τόσα δένδρα, ἅτινα θέλεις χρησιμοποιήσῃ πρὸς τὸν δεῖ»να σκοπόν.» ἢ «Σοὶ παραδίδω τὸν κῆπον, ἵνα κάμῃς αὐτοῦ χρῆ»σιν συμφώνως πρὸς τὸ *μουζοκά*.» Ὁ δὲ *Ἀμηλ* ἀπαντᾷ *Καμπιλ*τοῦ, «συναινῶ.»

2) Οὐσιώδης ὅρος εἶναι τὸ δυνατὸν τῆς ἐκ τοῦ κήπου ἢ τῶν δένδρων ὠφελείας. Ἑπομένως δὲν δύνανται νὰ ἦναι ἀντικείμενον τοῦ συναλλάγματος τούτου, εἰμὴ δένδρα παράγοντα φύλλα, ἐξ ὧν ὁ *ἀμηλ* δύναται νὰ παράξῃ ὠφέλειάν τινα· οἷον, ὁ φοῖνιξ, ἡ μωρέα, ἡ ἄμπελος, τὰ καρποφόρα δένδρα κλπ.

3) Ἡ διάρκεια τοῦ συναλλάγματος πρέπει νὰ ἦναι τοιαύτη, ὥστε νὰ δύναται ὁ *ἀμηλ* νὰ ἀπολαύσῃ ἐκ τοῦ κήπου ἢ τῶν δένδρων τὴν συμφωνηθεῖσαν ὠφέλειαν.

4) Ὁ *ἀμηλ* ὑποχρεοῦται νὰ ἐπιτηρῇ τὸν κῆπον καὶ νὰ ἐπιμε-

λῆται τὰ δένδρα. Τὸ εἶδος καὶ ὁ τρόπος τῆς ἐπιτηρήσεως κανονίζονται κατὰ τὰ ἔθιμα καὶ τὰς συνηθείας τοῦ τόπου, ἔνθα συνήφθη τὸ συνάλλαγμα. Ἐὰν ὁ *μαλήκ* ἐπιφυλάσσηται νὰ ἐπιτηρῇ ὁ ἴδιος τὸν κῆπον, τὸ συνάλλαγμα ἀποβαίνει ἐντελῶς παράνομον. Οὗτος ὀφείλει νὰ παρέξῃ τ' ἀναγκαῖα πρὸς διατήρησιν τοῦ κήπου καὶ τῶν δένδρων ἐργαλεῖα, ἐκτὸς ἂν ἡ ὑποχρέωσις αὕτη ἐπεβλήθη εἰδικῶς διὰ τοῦ συναλλάγματος εἰς τὸν *ἀμηλ*.

5) Τὸ συνομολογούμενον μίσθωμα πρέπει νὰ συνίσταται εἰς ποσοστόν τι τοῦ προϊόντος, καὶ ὄχι εἰς ὡρισμένην ποσότητα χρημάτων ἢ καρπῶν, καθότι τότε τὸ *μουζοκὰ* ἤθελε μεταβληθῇ εἰς *σιρκὲτ*, ἑταιρίαν.

6) Ὡς δὲν ἀπαγορεύεται εἰς τὸν *ἀμηλ* νὰ συμμερισθῇ μετ' ἄλλου τὸ τῆς ἐπιτηρήσεως τοῦ κήπου βάρος, οὕτως ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ προσλάβῃ ὡς συνεταῖρον καὶ τρίτον, ὅπως διανέμωσι μεταξύ των τὰ προϊόντα.

7) Ὁ *ἀμηλ* δὲν δύναται νὰ παραχωρήσῃ εἰς ἄλλον τὸ δικαίωμά του, ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ *μαλήκ*.

8) Καθόσον ἀφορᾷ τοὺς ἐπὶ τοῦ κήπου ἐπιβεβλημένους φόρους *χαράτζ*, ὁ *μαλήκ* ὑποχρεοῦται εἰς τὴν πληρωμήν των, ἐὰν δὲν ἐγένετο ἐναντία μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ *ἀμηλ* συμφωνία. Τὸν ἐπὶ τοῦ προϊόντος ὅμως φόρον (δέκατον) ἢ τὸν *ζεκιὰτ* ὀφείλει νὰ ὑποστῇ ἕκαστος ἀναλόγως τῆς ἐπὶ τοῦ προϊόντος μερίδος του.

9) Δὲν ἐπιτρέπεται, ὑπογραφομένου τοῦ συμβολαίου, νὰ προστεθῇ ὅτι ὁ *ἀμηλ* δύναται νὰ φυτεύσῃ εἰς ὡρισμένον μέρος τοῦ κήπου καρποφόρα δένδρα καὶ νὰ προσδιορισθῇ κατὰ τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν ὡρισμένον τι μέρος ἐξ αὐτῶν διὰ τὸν *μαλήκ*. Ἐὰν οὗτος ἐπιτρέπῃ εἰς τὸν *ἀμηλ* νὰ φυτεύσῃ δένδρα, οἱ καρποὶ θέλουσιν ἀνήκει ἀποκλειστικῶς εἰς τοῦτον. Ἐὰν δὲ ὁ *ἀμηλ* καί τοι μὴ δοθείσης ἀδείας ἐφύτευσε δένδρα, ὑποχρεοῦται ἅμα τῇ αἰτήσει τοῦ *μαλήκ* νὰ ἐκφυτεύσῃ ταῦτα καὶ νὰ τ' ἀφαιρέσῃ.

§ 3. Ὡς πρὸς τὴν τελειοποίησιν τοῦ συναλλάγματος *μουζοκά*, καὶ τοὺς περὶ τὴν σύνταξιν τοῦ συμβολαίου κανόνας, παρατηρητέον ὅτι, καί τοι ἀπαιτουμένου ἐγγράφου, συνήθως δὲν συντάσσεται τοιοῦτον, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συνομολογεῖται καὶ συνάπτεται προφορικῶς ἐνώπιον μαρτύρων.

§ 4. Τὸ συνάλλαγμα *μουζοκὰ* εἶναι νομίμως ἰσχυρὸν μόνον συντασσόμενον κατὰ τοὺς ἀνωτέρω ἐκτεθέντας κανόνας.

Καθόσον ἀφορᾷ τὰς κατὰ τὴν διάλυσιν τοῦ συναλλάγματος σχέσεις τοῦ *μαλήκ* πρὸς τὸν *ἀμηλ*, οὗτος εἶναι ὑπεύθυνος πρὸς ἐκεῖνον, διὰ πᾶσαν βλάβην καὶ ζημίαν ἧς ἐγένετο παραίτιος· ὅταν

SISMANOGLIO ARCHIVE

δ' αὐται προῆλθον ἐκ φυσικῶν αἰτίων οὐδεμία ἀποζημίωσις ὀφείλεται.

Ὅταν τὸ ἐκμισθωθὲν ἀνῆκεν εἰς τρίτον πρόσωπον, ὁ *μαλὴκ*, ἀποσιωπῶν τὴν περίστασιν ταύτην, εἶναι ὑπεύθυνος πρὸς τὸν *ἀμὴλ*.

Ἐὰν ὁ μὴ νόμιμος κάτοχος κήπου τινὸς τὸν ἔδωκεν εἰς *μουζοκὰ*, ὁ δὲ πραγματικὸς κύριος τοῦ κήπου δὲν ἐπιθυμῇ νὰ διατηρῇ μὲ τοὺς αὐτοὺς ὅρους τὸ μετὰ τοῦ *ἀμὴλ* συναφθὲν συνάλλαγμα, ὁ τελευταῖος οὗτος δικαιοῦται ν' ἀπαιτήσῃ παρὰ τοῦ ψευδοῦς *μαλὴκ*, μεθ' οὗ συνηλλάχθη, τὸ *ἐτζὲρ οὐλ μὴσλ*, δηλ. τὴν διὰ τοὺς κόπους καὶ τὰς ἐργασίας του ἀμοιβήν.

Ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ὁ *ἀμὴλ* δὲν ἤθελεν ἐκπληρώσει τὰς ὑποχρεώσεις του, ὁ *μαλὴκ* δικαιοῦται ν' ἀντικαταστήσῃ τὸν *ἀμὴλ*, ἀναθέτων τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ κήπου εἰς τρίτον πρόσωπον, δαπάναις τοῦ δυστροποῦντος *ἀμήλ*.

Ἐγειρομένης δίκης ἕνεκα τῆς μὴ προσηκούσης ἐπιτηρήσεως τοῦ κήπου, ἢ ἕνεκα ἀπωλείας τῶν καρπῶν, προελθούσης ἐκ σφάλματος τοῦ *ἀμὴλ*, ὁ *μαλὴκ* ὑποχρεοῦται πρὸς ὑποστήριξιν τῶν διϊσχυρισμῶν του νὰ προσάξῃ μάρτυρας, ἐνῷ ὁ *ἀμὴλ* εἶναι ὑπόχρεως νὰ δώσῃ ὅρκον.

§ 5. Τὸ συνάλλαγμα *μουζοκὰ* παύει διὰ τῆς παρελεύσεως τῆς συνομολογηθείσης προθεσμίας· ἢ δὲ διὰ τῆς μονομεροῦς θελήσεως τοῦ ἑνὸς τῶν συναλλαξαμένων παρέκτασις αὐτῆς ἀντίκειται εἰς τὸν Νόμον. Καθὸ ἀνῆκον εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀμετακλήτων συναλλαγμάτων *ἔκδι λαζὴμ*, δὲν δύναται νὰ διαλυθῇ ἢ νὰ ἐξακολουθήσῃ, εἰμὴ διὰ τῆς ἀμοιβαίας συναινέσεως ἀμφοτέρων τῶν συναλλαχθέντων. Ἐὰν δὲ ὁ *μαλὴκ* διαρρήξῃ μονομερῶς τὸ συνάλλαγμα, ἢ ἐὰν τοῦτο ἠκυρώθη ὡς παράνομον, ὁ *ἀμὴλ* δικαιοῦται εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις νὰ λάβῃ *ἐτζὲρ οὐλ μὴσλ*, δηλ. ἀποζημίωσιν τῶν κόπων του καὶ τῶν ἐργασιῶν του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

ΣΗΠΚ ΒΕ ΡΕΜΟΓΙΕ, ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΑ ΣΤΟΙΧΗΜΑΤΟΣ ΕΠΙ ΙΠΠΟΔΡΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΞΕΥΜΑΤΟΣ.

ΠΗΓΑΙ.

Νεὶλ οὐλ-μεραμ, Μέρ. Β, σ. 80.— *Ιλστ πὰπ*, σ. 302.— *Κέσφ ἐνβὰρ*, σ. 829.— *Χαλὴλ ἰδζὰζ* σ. 480.

§ 1. *Σὴπκ βὲ ρεμογιὲ*, εἶναι τὰ κοινωνικὰ παίγνια καὶ αἱ ψυχαγωγίαι, αἵτινες ἐπιτρέπονται εἰς τοὺς μουσουλμάνους, ἵνα διὰ παρομοίων ἀσκήσεων καὶ τῆς ἐπιδεξιότητος τελειοποιῶνται καὶ καθίστανται εἰς τὰς κατὰ τῶν ἀπίστων μάχας ὑπέρτεροι· ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο παρατηρητέον τὰ ἑξῆς: *Σὴπκ* εἶναι αὐτὸ τὸ γεγονὸς τοῦ ἐπὶ δρόμου στοιχήματος· καὶ οἱ μὲν δρομεῖς ὀνομάζονται *σαμπὶκ*, ἡ δὲ εἰς τὸν νικητὴν διδομένη ἀμοιβὴ *σεμπέκ*.

Ρεμογιὲ εἶναι αὐτὴ ἡ πρᾶξις τοῦ τοξεύειν· καὶ οἱ μὲν τοξευταὶ ὀνομάζονται *ραμὶ*, ἡ δὲ ἀμοιβὴ *σεμπέκ*.

§ 2. Ἐπὶ τοῦ δρόμου τηρητέον τοὺς ἑξῆς κανόνας:

1) Ἐλευθέρα τῶν διαγωνιζομένων συναίνεσις.

2) Προσδιορισμὸς τῆς ἀμοιβῆς, ἧς τὸ ἀντικείμενον πρέπει νὰ ὑπάρχῃ ἐν τῷ τόπῳ τοῦ ἀγῶνος. Ἐὰν δ' ἁπλῶς ἐδόθη περὶ αὐτῆς ὑπόσχεσις, πρέπει εἷς τῶν διαγωνιζομένων νὰ ἐγγυηθῇ περὶ τῆς πληρωμῆς της.

3) Προσδιορισμὸς ἀκριβὴς τοῦ σταδίου, ἤτοι τοῦ σημείου τῆς ἀφετηρίας καὶ τοῦ τέρματος. Ἐκεῖνος, οὗτινος ὁ ἵππος, πρὸ παντὸς ἄλλου, φθάσει τὸ τέρμα διὰ τῆς κεφαλῆς ἢ διὰ τῶν ὤτων κηρύττεται νικητής.

4) Δὲν δύναταί τις νὰ μεταχειρισθῇ εἰς δρόμον, εἰμὴ τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ἐπιτρεπόμενα ζῶα, οἷον ἵππους, καμήλους, ἐλέφαντας, ὄνους, καὶ ἡμιόνους.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφίται καὶ οἱ Ἀζεμῖται ἐπιτρέπουν τὴν ταυροδρομίαν.

Ἀπαγορεύεται τὸ στοίχημα μεταξὺ πεζοδρομούντων ἀνθρώπων, ἢ τῶν ἀπολυόντων πτηνὰ πρὸς πτῆσιν, ἢ τῶν διευθυνόντων ἀκά-

SISMANOGLIO ARCHIVIO

τικ ἐπὶ τοῦ ὕδατος. Ἰδίως δὲ ἀπαγορεύονται εἰς τοὺς μουσουλμάνους τὰ ἀφορῶντα τὰς μεταξὺ ζώων μάχας στοιχήματα, διότι παρόμοιαι συμβάσεις ἦσαν ἐν χρήσει ἐν τῇ οἰκογενείᾳ τοῦ Πατριάρχου Λώτ (1).

5) Πρέπει νὰ ἦναι δυνατὸν εἰς τὸν πρὸς δρόμον ὑποχρεούμενον, ὅπως φθάσῃ μέχρι τέλους, τοὐτέστι πρέπει νὰ ἔχῃ κράσιν ὑγιᾶ, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ φυσικόν τι κώλυμα.

§ 3. Ὡς πρὸς τὸ *ρεμογιὲ*, ἢ τόξευμα, ἀπαιτεῖται:

1) Προσδιορισμὸς τοῦ σκοποῦ πρὸς ὃν θέλουν ῥίπτεσθαι τὰ βέλη.

2) Προσδιορισμὸς τοῦ μεταξὺ τοῦ σκοποῦ καὶ τῶν τοξευτῶν διαστήματος.

3) Ἐντελὴς ἰσότης τῶν τόξων καὶ τῶν βελῶν ὡς πρὸς τὸ μῆκος, τὴν περιφέρειαν καὶ τὸ βάρος.

4) Προσδιορισμὸς τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ῥιφθησομένων βελῶν καὶ τοῦ τῶν εὐστοχιῶν.

5) Προσδιορισμὸς τῆς ἀμοιβῆς τοῦ νικητοῦ.

§ 4. Τὸ *σὴπκ βὲ ρεμογιὲ* ἀποτελεῖ μέρος τῶν ἀμετακλήτων συναλλαγμάτων, ἅτινα μόνον διὰ τῆς ἀμοιβαίας συναινέσεως τῶν συναλλαχθέντων δύνανται νὰ διαρρηχθῶσιν. Εἶναι ἰσχυρὰ καὶ ὑπὸ τοῦ νόμου ἀναγνωριζόμενα, τηρουμένων τῶν ἀνωτέρω τεθέντων κανόνων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

ΒΕΚΙΑΛΕΤ, ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ ΕΝΤΟΛΗΣ.

ΠΗΓΑΙ.

Νεζὶ οὐλ μεράμ, Μέρ. Β. σ. 67.— *Πιστ πὰπ*, σ. 279.— *Κὲσφ ἐνβὰρ*, σ. 281.— *Χαλὴλ ιδζὰζ*, σ. 193.— *Ἰχτιλαφὰτ οὐλ ἐρπαὰ*, σ. 145.— Dulau, p. 402.— M d'Ohosson, partie VI, p. 167.

§ 1. Ὀνομάζεται *Βεκιαλὲτ* τὸ συνάλλαγμα δι' οὗ πρόσωπόν τι

(1) Οἱ μουσουλμάνοι θεωροῦσιν εὐκαταφρονήτους, ἀνοικείους καὶ παρανόμους ὅλας τὰς πράξεις ὅσαι ἔλαβον χώραν ἐν τῇ οἰκογενείᾳ τοῦ Λώτ, καὶ ἂν γένει μεταξὺ τῶν κατοίκων τῶν Σοδόμων· μέμφονται μάλιστα τὰ κοινωνικά των παίγνια καὶ τὰς διασκεδάσεις των. Ἐντεῦθεν παράγεται ἡ λέξις λουτῆ, ἣν οἱ Πέρσαι καὶ οἱ Τάρτατοι μεταχειρίζονται, ἵνα δείξωσι τοὺς χαλωτοποιοὺς καὶ τοὺς μωρούς.

ἐμπιστεύεται εἰς ἕτερον τὴν διαχείρισιν ὡρισμένων ὑποθέσεων, ἢ τὴν ἐκτέλεσιν ὡρισμένων παραγγελιῶν. Ὁ ἐντολοδόχος ὀνομάζεται *βεκὴλ* ὁ δ' ἐντολεὺς *μουβεκήλ*.

§ 2. Ἡ ἐντολὴ διέπεται ὑπὸ τῶν ἑξῆς κανόνων:

1) Ἡ ἀμοιβαία συναίνεσις, *ἰτζὰπ βὲ καβοὺλ*, πρέπει νὰ δηλωθῇ διὰ σαφῶν καὶ καταληπτῶν λέξεων, ἂν καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ ἐντολοδόχου ἁπλῆ ἐκτέλεσις τῆς ἐντολῆς, χωρὶς κἂν ν' ἀπαγγελθῇ ἡ λέξις *καβοὺλ*, ἀποδεικνύῃ ἀρκούντως τὴν δήλωσιν τῆς τοῦ ἐντολοδόχου συναινέσεως.

2) Ἀμφότεροι οἱ συμβαλλόμενοι πρέπει νὰ ἦναι ἐνήλικες, νὰ ἔχωσι ἐλευθέραν χρῆσιν τῶν διανοητικῶν των δυνάμεων, καὶ νὰ δύνανται νὰ διαθέσωσι τὴν περιουσίαν των. Ὅθεν τὰ ἔχοντα ἡλικίαν ἐλάσσονα τῶν δέκα ἐτῶν τέκνα δὲν δύνανται νὰ ἐνεργήσωσιν, εἰμὴ ἀδείᾳ τοῦ ἑαυτῶν κηδεμόνος, καὶ οἱ δοῦλοι δὲν δύνανται ν' ἀναδεχθῶσιν ἐντολὴν, εἰμὴ τῇ συγκαταθέσει τοῦ ἑαυτῶν πάτρωνος. Γυνὴ δύναται νὰ λάβῃ τὴν ἐντολὴν νὰ γνωστοποιήσῃ εἰς ἑτέραν τινὰ γυναῖκα τὸ διαζύγιόν της, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ δεχθῇ ἐντολὴν ἵνα ἐπιτύχῃ τὸ ἑαυτῆς διαζύγιον. Παραδέχονται ἐν τούτοις, ὅτι ὁ δοῦλος δύναται ἰσχυρῶς νὰ δώσῃ ἐντολὴν εἴς τινα, ἵνα κατορθώσῃ τὴν ἀπελευθέρωσίν του.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφίται καὶ οἱ Ἀζεμῖται παραδέχονται, ὅτι τέκνα κατωτέρας ἡλικίας τῶν δέκα ἐτῶν δύνανται νὰ δεχθῶσιν ἐντολὴν ὅπως πληρώσωσι τὸν ζεκιὰτ (1), ἢ παραδώσωσι προσφοράν τινα εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον, ἢ ἐγχειρίσωσι πρᾶγμά τι εἰς τὸν ἰδιοκτήτην, καὶ τέλος ὅπως δηλώσωσιν εἰς τοὺς ξένους ὅτι δύνανται νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν οἰκίαν. Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν δύο τούτων αἱρέσεων, οἱ δοῦλοι δύνανται νὰ λάβωσιν ἐντολὴν ὅπως, κατὰ τὴν σύστασιν τοῦ γαμικοῦ συναλλάγματος, ἀντιπροσωπεύσωσι τοὺς μέλλοντας συζύγους, οὐχὶ δὲ καὶ τὰς γυναῖκας. Οἱ Ἀζεμῖται δέχονται τὰς γυναῖκας ὡς ἐντολοδόχους, τόσον κατὰ τὴν σύστασιν τοῦ γαμικοῦ συναλλάγματος καθὼς καὶ κατὰ τὴν πρᾶξιν τῆς διαζεύξεως.

3) Οἱ ὡς ἐντολοδόχοι διοριζόμενοι πρέπει νὰ ὁρίζωνται σαφῶς καὶ καθαρῶς, πρὸς ἀποφυγὴν ἀμφιβολίας καὶ πλάνης. Δὲν ἐπιτρέπεται ν' ἀνατεθῇ εἰς ἀπόντα ἐντολή· ὡς ἐπίσης δὲν ἐπιτρέπεται νὰ δοθῇ ἐντολὴ ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι αὐτὴ θέλει εἶσθαι ἰσχυρὰ, ἂν ἕτερός τις ὅρος ἐν τῷ συμβολαίῳ προβλεπόμενος ἤθελεν ἐκπληρωθῇ.

4) Μόνον ἐπὶ τοῦ ἀφορῶντος σύστασιν γάμου, ἢ διαζύγιον συναλλάγματος ῥητῶς ἀπαιτεῖται, ὥστε τ' ἀναδεχόμενα τὴν ἐντολὴν πρόσωπα, νὰ ἦναι *ἀδὴλ*, δηλ. σώφρονα καὶ ἀνεπίληπτα.

Εἰς πάσας τὰς λοιπὰς περιπτώσεις, αἱ κακαὶ ἰδιότητες τῶν ἐν-

(1) Ὅρα βιβλ. Ἰδ α δὰ τ, κεφ. Γ'.

τολοδόχων, καὶ ἂν ὑποτεθῶσιν οὗτοι διεφθαρμένοι τὰ ἤθη ἢ ἀρνησίθρησκοι, δὲν ἀποτελοῦσι κώλυμα πρὸς ἀναδοχὴν ἐντολῆς, ἀρκεῖ οἱ ἀνωτέρω τεθέντες ὅροι νὰ ὑπάρχωσιν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Σαφιΐταις καὶ Ἀζεμίταις, εἰς οὐδεμίαν περίπτωσιν ἀπαιτεῖται ἀναγκαίως, ὥστε τὸ ἀναλαμβάνον τὴν ἐντολὴν πρόσωπον, νὰ ἔχῃ καλὴν διαγωγὴν καὶ χρηστὰ ἤθη.

Ὅταν ὁ ἐντολοδόχος ἦναι ἐχθρὸς ἄσπονδος, τοῦ μεθ' οὗ ὡς ἐκ τῆς ἐντολῆς θέλει ἔλθει εἰς συνάφειαν, ὁ ἐντολοδότης ὀφείλει ν' ἀνακαλέσῃ τὴν ἐντολήν του.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Κατὰ τοὺς κανόνας τῶν Ἀζεμιτῶν, ὁ τρέφων κατὰ τοῦ ἐντολοδόχου τοῦ ἀντιδίκου του τὴν ἐλαχίστην ἐχθροπάθειαν, δικαιοῦται νὰ ἐξαιρέσῃ τὸν ἐντολοδόχον αὐτόν. Τὸ δικαίωμα ὅμως τοῦτο δὲν δύναται νὰ ἐξασκηθῇ, εἰμὴ ἐφ' ὅσον ὁ ἐντολεύς, μὴ κωλυόμενος ὑπὸ ἀσθενείας, εἶναι εἰς θέσιν ν' ἀντικαταστήσῃ τὸν ἐξαιρούμενον ἐντολοδόχον του δι' ἑτέρου.

Τὰ ἐπίσημα πρόσωπα καὶ τὰ ὑψηλὴν θέσιν κατέχοντα, *ἐσχαπὶ μουρουβὲτ βε ἐρμπαδὶ ἰζὲτ*, δὲν διαχειρίζονται ἐν γένει τὰς ὑποθέσεις των οἱ ἴδιοι, ἀλλὰ διὰ μέσου ἐντολοδόχων.

5) Ἡ εἰς τοὺς ἐντολοδόχους ἀνατιθεμένη ἐξουσία δύναται νὰ ἦναι περιωρισμένη καὶ ἀκριβῶς διαγεγραμμένη ἢ ἀφειμένη εἰς τὴν θέλησιν καὶ τὴν κρίσιν των. Ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει ὁ ἐντολοδόχος ὀνομάζεται *βεκὴλ ἐφρὰδ*, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ *βεκὴλ μουτλάκ*. Ἐὰν δύο ἐντολοδόχοι διωρίσθησαν διὰ τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν, ὑποχρεοῦνται νὰ ἐργάζωνται ἀπὸ κοινοῦ.

6) Εἷς τῶν τῆς ἐντολῆς ὅρων εἶναι τὸ νὰ μὴ ἀντίκηται τὸ ἀντικείμενον αὐτῆς εἰς τὸν νόμον. Ἐντεῦθεν δὲν δύναταί τις ν' ἀναθέσῃ εἰς ἕτερον τὴν ἐντολὴν τοῦ ἐκπληρῶσαι ὑποχρεώσεις, αἵτινες, κατὰ τὰ θρησκευτικὰ παραγγέλματα, εἶναι δι' ἕκαστον ἀποκλειστικῶς προσωπικαί· ὁ μουσουλμάνος π. χ. δὲν δύναται νὰ προσευχηθῇ δι' ἐντολοδόχου, ἢ νὰ καθαρισθῇ κλπ. Τοιαύτη ἐντολὴ εἶναι παράνομος. Δύναταί τις ὅμως νὰ δώσῃ ἐντολὴν ἰσχυρὰν εἰς τρίτον, ἵνα οὗτος ἀναπληρῶν τὸν ἐντολέα εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ θρησκευτικοῦ καθήκοντός του νὰ πλύνῃ ἀντ' αὐτοῦ τὸν νεκρὸν συγγενοῦς του. Ὡς πρὸς τὰς λοιπὰς πράξεις τοῦ πολιτικοῦ βίου, εἶναι ἐπιτετραμμένον νὰ τὰς κάμῃ τις δι' ἐντολοδόχου, οἷον τὸ διαζύγιον, τὴν πληρωμὴν τῆς ἕνεκα φόνου ἱκανοποιήσεως, καὶ ἄλλας ὁμοίας περιστάσεις. Τὴν ἐπιβαλλομένην εἰς τὸ πρόσωπον τιμωρίαν (*χαδδ*), δὲν δύναται νὰ ὑποστῇ ἐντολοδόχος.

7) Ἡ ἀντικατάστασις τοῦ ἐντολοδόχου δὲν δύναται νὰ γίνῃ εἰμὴ μὲ τὴν συγκατάθεσιν τοῦ ἐντολέως, *μουβακὴλ*, καθὼς καὶ ἡ

ὑπὸ τοῦ ἐντολοδόχου *βεκὴλ* διορισμὸς βοηθοῦ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ συμπράττῃ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐντολῆς.

8) Ὁ ἐντολοδόχος δικαιοῦται δεχόμενος τὴν ἐντολὴν νὰ συνομολογήσῃ ἐν τῷ συμβολαίῳ ἀντιμισθίαν πληρωτέαν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ ἐντολέως.

§ 3. Ὡς πρὸς τὰς διατυπώσεις τοῦ συναλλάγματος δὲν ἀπαιτεῖται εἰμὴ ἡ παρουσία δύο μαρτύρων ἀρρένων. Ἐπὶ σπουδαίων ὑποθέσεων, τὸ συνάλλαγμα γίνεται ἐγγράφως· ἐπὶ ὑποθέσεων ὅμως ἀσημάντων, τὸ συνάλλαγμα συνάπτεται προφορικῶς καὶ ἄνευ ἐγγράφου· ἀρκεῖ δὲ, διὰ νὰ ἦναι νόμιμος καὶ ἰσχυρὰ ἡ σύμβασις, ὁ ἐντολοδόχος νὰ τὴν ἀποδείξῃ διὰ τῆς καταθέσεως δύο μαρτύρων.

§ 4. Τὰ ἐκκλησιαστικὰ-Δικαστήρια δέχονται ὡς ἰσχυρὰ ἐκ τῶν τῆς ἐντολῆς συναλλαγμάτων, μόνα τὰ ἐνώπιον δύο μαρτύρων, καὶ συμφώνως πρὸς τοὺς ἐν τῇ ἀνωτέρω § τεθέντας κανόνας. Ὁ παραβιάζων τὰ ὅρια τῆς ἀνατεθείσης αὐτῷ ἐντολῆς, ἢ ὁ μὴ ἐκτελῶν τὰς ὁποίας ἀνεδέχθη διὰ τῆς ἐντολῆς ὑποθέσεις, ὑποχρεοῦται ν' ἀποζημιώσῃ τὸν ἐντολέα, διὰ πᾶσαν ἐκ τούτου προελθοῦσαν αὐτῷ βλάβην ἢ ζημίαν, ὡς ἐπίσης ὀφείλει νὰ ὑποστῇ τὴν ζημίαν, ἣν ἤθελε προξενήσει εἰς τὸν ἐντολέα, παραιτούμενος τὴν ἐντολὴν ἢ μὴ πράττων ὅ,τι ἐντὸς ὡρισμένου χρόνου ὤφειλε νὰ πράξῃ.

Ἐν περιπτώσει ἀμφισβητήσεως, ὡς πρὸς τὸ τῆς ἐντολῆς συνάλλαγμα, ὁ ἐντολοδόχος ὑποχρεοῦται νὰ προσάξῃ μάρτυρας εἰς τὰς ἑξῆς περιπτώσεις:

α΄.) Ὅταν ἀμφισβητῆται ἐὰν πραγματικῶς ἐδόθη ἡ ἐντολὴ ὡς πρὸς τὸ γαμικὸν συνάλλαγμα ἰδίως, ὁσάκις τοῦτο συνωμολογήθη δι' ἐντολοδόχου, καὶ ὁ ἐντολεὺς κατόπιν δὲν θέλει νὰ τὸ ἐκτελέσῃ ἀλλὰ νὰ τὸ διαρρήξῃ, ὀφείλει κατὰ κανόνα, ἐὰν ὁ ἐντολοδόχος δὲν δύναται νὰ προσάξῃ μάρτυρας, νὰ βεβαιώσῃ δι' ὅρκου ὅτι δὲν ἔδωκεν ἐντολὴν, καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην τὸ περὶ γάμου συνάλλαγμα ἀκυροῦται. Ἐν τούτοις, ἐὰν ὁ ἐντολοδόχος ἦναι ἄνθρωπος ἐξαιρέτου ὑπολήψεως καὶ διαγωγῆς χρηστῆς καὶ ἀμέμπτου, δὲν ἐπιτρέπεται, κατ' ἐξαίρεσιν, εἰς τὸν ἐντολοδότην ν' ἀπαλλαχθῇ τῆς ὑποχρεώσεώς του δίδων ὅρκον, ἀλλ' ὑποχρεοῦται, ἐὰν ἐπιμένῃ νὰ μὴ ἐκτελέσῃ τὸν γάμον, νὰ χορηγήσῃ εἰς τὴν γυναῖκα τὸ περὶ διαζυγίου ἔγγραφον, καὶ νὰ τῇ πληρώσῃ τὸ ἥμισυ τοῦ συνομολογηθέντος *μέχρ*.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφιΐται καὶ οἱ Ἀζεμῖται δὲν δέχονται τὴν εἰρημένην ἐξαίρεσιν, ἀλλ' ἀπαιτοῦσι, καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην, νὰ δώσῃ ὅρκον ὁ ἐντολοδότης.

β΄.) Ἐπὶ διαφωνίας ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον καὶ τὸν σκοπὸν τῆς ἐντολῆς.

SISMANOGLIO

Ὁ δ' ἐντολοδότης ὑποχρεοῦται ἐπίσης νὰ προσάξῃ μάρτυρας, εἰς τὰς ἑξῆς περιπτώσεις:

α'.) Ὅταν κατηγορῇ τὸν ἐντολοδόχον ὅτι παρεβίασε τὰ ὅρια τοῦ συναλλάγματος, ὅτι δὲν τὸ ἐξεπλήρωσεν ἢ ὅτι ἐνήργησε μὲ ἀπάτην καὶ δόλον.

β'.) Ἢ ὅταν τῷ ἀποδίδει τὴν ἀπώλειαν ἢ τὴν κακὴν διαχείρισιν τῆς ὑποθέσεως ἣν ἀφορᾷ ἡ ἐντολή.

§ 5. Τὸ τῆς ἐντολῆς συνάλλαγμα ἀνάγεται εἰς τὴν τάξιν τῶν μετακλητῶν συναλλαγμάτων *ekdì tzatz*, καὶ δύναται νὰ διαλυθῇ διὰ τῆς θελήσεως τοῦ ἑνὸς μόνου ἐκ τῶν συναλλαττομένων. Τὸ συνάλλαγμα διαλύεται προσέτι καὶ ὅταν ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν ἀποθάνῃ, ἢ καταστῇ φρενοβλαβής· μένει δ' ἐν ἰσχύϊ, μέχρις οὗ ὁ θέλων τὴν διάλυσιν κοινοποιήσει τοῦτο εἰς τὸν ἕτερον.

ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ.

ΕΝΟΧΑΙ ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΩΝ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΡΕΧΙΝ, ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΝΕΧΥΡΟΥ.

ΠΗΓΑΙ.

Nel̀ oùl̀ meràm, Μέρ. Β, σ. 34.— *Pìst pàp*, σ. 244.— *Sebàl̀ bè tzebàp*, σ. 1.— *Kèsf ènbàr*, σ. 238.— *Xalèl̀ idzàz*, σ. 165.— *Ìchtilafàt oùl̀ èrpaà*, σ. 133.— Dulau, p. 333.— M. d'Ohsson, partie VI, p. 158.— Macnaghten, Princip., etc. chap. p. 14, 20, p. 347, p. 352, 356, 369.

§ 1. *Ρεχὶν*, ἐνέχυρον ὀνομάζεται τὸ συνάλλαγμα, δι' οὗ ὁ ὀφειλέτης παραδίδει εἰς δανειστήν του πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἀπαιτήσεως, ἢ μᾶλλον πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ὀφειλῆς του πρᾶγμά τι, ὅπερ ὁ δανειστὴς ὀφείλει νὰ ἐπιστρέψῃ μετὰ τὴν πληρωμὴν τοῦ χρέους.

Ὀνομάζεται *ρεχὶν*, ὁ δίδων τὸ πρᾶγμα εἰς ἐνέχυρον ὀφειλέτης, *μουρτεχὶν* δὲ, ὁ λαμβάνων αὐτὸ δανειστὴς, καὶ *μερχοῦν* τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἐνεχύρου.

§. 2. Τὸ δίκαιον τῶν μουσουλμάνων δὲν ἀναγνωρίζει, εἰμὴ ὑπὸ τὴν ἁπλῆν μορφὴν τῆς ἐξασφαλίσεως τὸ δικαίωμα τοῦ ἐνεχύρου, ὅπερ, μετὰ τὴν εἰς τὸν δανειστὴν παράδοσιν τοῦ εἰς ἐνέχυρον παραχωρηθέντος πράγματος, παράγει ὑπὲρ αὐτοῦ πραγματικὸν δικαίωμα. Ἡ ἀντίχρησις (1)· καὶ ἡ ὑποθήκη δὲν ὑπάρχουσιν, εἰμὴ ὑπὸ τὴν μορφὴν παρεπομένων περὶ ἐξασφαλίσεως συμβάσεων, καὶ ἔχουσι πάντοτε ὡς βάσιν εἰδικὰ σύμφωνα περὶ δικαιωμάτων ὑποθήκης καὶ ἀντιχρήσεως (2).

Τὸ Κοράνιον δὲν ὁμιλεῖ, εἰμὴ περὶ τοῦ ἐνεχύρου διὰ τῶν ἑξῆς ὀλίγων λέξεων· «ἐὰν εὑρίσκησαι ἐν ὁδοιπορίᾳ, καὶ δὲν εὑρίσκῃς γραφέα, ἀντὶ ἐγγράφου λάμβανε ἐνέχυρον.» (Μετάφρασις τοῦ Wahl, καὶ τοῦ Ullmann, Κεφ. *ελ βακρὰ* (ἡ βοῦς), ἐδ. 283).— Μεταγενεστέρως δὲ τὸ χάσμα τοῦτο ἐπληρώθη, διὰ τῶν ἐθίμων, τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων, καὶ τῶν λύσεων τῶν *μουδζτεχίδ*.

Τὸ ἐνέχυρον κατὰ τὸ Μουσουλμανικὸν Δίκαιον δὲν εἶναι, ὡς

(1) Σ. Μ. Ἀντίχρησις εἶναι τὸ συνάλλαγμα δι' οὗ μεταβιβάζεται εἰς τὸν ἐπὶ ἐνεχύρῳ δανειστὴν τὸ δικαίωμα νὰ λαμβάνῃ ἀντὶ τόκων τοὺς καρποὺς τοῦ ἐνεχύρου.

(2) Ὁ Macnaghten διδάσκει ἐν τῷ κεφαλαίῳ «of debts and securities,» p. 74 κατὰ τὴν πραγματείαν τοῦ Χανεφίτου Vekayat, ὅτι ἡ οὐσιώδης ἔννοια τῆς ὑποθήκης εἶναι ἐντελῶς ἄγνωστος ἐν τῷ δικαίῳ τῶν μουσουλμάνων, καθότι ἡ εἰς τὸν δανειστὴν παράδοσις τοῦ ἐνεχυριαζομένου πράγματος θεωρεῖται ὡς οὐσιώδης ὅρος τοῦ συναλλάγματος τοῦ ἐνεχύρου.

Ὁ Dulau καὶ ὁ Pharaon ἐν τῷ συγγράμματι αὐτῶν «Droit Musulman» σ. 333 ἐκφράζουσι τὴν αὐτὴν δόξαν. «Ἐν τοῖς τόποις τοῦ Ἰσλαμισμοῦ δὲν »ὑπάρχει εἰσέτι τὸ ὑποθηκικὸν σύστημα· ἡ πίστις, ὁ μέγας οὗτος μοχλὸς »τῶν πεπολιτισμένων κοινωνιῶν, εἶναι εἰσέτι εἰς ὅλην σχεδὸν τὴν Ἀνατο»λὴν εἰς τὰ σπάργανά της. Δὲν εἶναι λοιπὸν παράξενον ν' ἀγνοῶσιν, ὅτι τ' »ἀκίνητα ἐκτὸς τῆς πραγματικῆς των ἀξίας ἠδύναντο νὰ ἔχωσι καὶ ἄλ»λην κατὰ συνθήκην σπουδαίαν ἀξίαν ὅλως διάφορον.» Ὁ Perron ἀπ' ἐναντίας, ἐν τῇ παρ' αὐτοῦ μεταφράσει τοῦ Μαλεκιτικοῦ βιβλίου τοῦ Χαλὴλ Ἴπν-Ἰσάκ, Κεφ. XV, φαίνεται μὴ δεχόμενος τὴν γνώμην ταύτην, διότι κάμνει μνείαν περὶ ὑποθήκης ἐπὶ ἀκινήτου κτήματος, καὶ ὁητῶς διακρίνει τὴν ὑποθήκην ἀπὸ τοῦ ἐνεχύρου. (Τομ. III, σελ. 515—517, 525. 545, 556). Ἐν τούτοις τὸ μουσουλμανικὸν δίκαιον δὲν ἔχει ἐν τῇ νομικῇ γλώσσῃ τεχνητόν τινα ὅρον, ἵνα ἐκφράσῃ τὴν ἔννοιαν τῆς ὑποθήκης, καθότι ἡ μόνη ἐν χρήσει λέξις ρ ε χ ι ν παράγεται ἐκ λέξεως σημαινούσης τὴν ἀπόδειξιν, κατὰ τὸν ὁρισμὸν ὃν ὁ Koschf enwor p. 238 δίδει.

κατὰ τὸ σύστημα τοῦ ἐν τῇ Δύσει δικαίου, μέσον ἐξασφαλίσεως τῆς τοῦ χρέους πληρωμῆς, ἀλλ' ἁπλῶς εἶναι ἀπόδειξις περὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ. Ἡ εἰς τὸν δανειστὴν παραχώρησις τοῦ ἐνεχύρου οὐδαμῶς ἀπαλλάττει τὸν ὀφειλέτην τῆς πρὸς πληρωμὴν τοῦ χρέους ὑποχρεώσεώς του· διότι τὸ χρέος δὲν συνδέεται ἀποκλειστικῶς μὲ τὸ ἐνέχυρον, ἀλλ' ἐπιβαρύνει μᾶλλον τὴν συνείδησιν τοῦ ὀφειλέτου, ἐὰν μέχρι τοῦ θανάτου του δὲν πληρώσῃ. Ὅθεν τὸ ἐνέχυρον, μὴ ἀντικαθιστοῦν τὴν ὀφειλήν, χορηγεῖ εἰς τὸν δανειστὴν τὸ δικαίωμα νὰ πληρωθῇ ἐκ τῆς ἀξίας τοῦ ἐνεχυριασθέντος πράγματος, ὅταν ὁ ὀφειλέτης ἀποβιώσῃ ἢ ὅταν ἀποδεδειγμένως κατασταθῇ ἀναξιόχρεως.

§ 3. Ἵνα θεωρηθῇ τὸ συνάλλαγμα ἰσχυρὸν καὶ νόμιμον ἀπαιτεῖται νὰ τηρηθῶσιν οἱ ἑξῆς κανόνες:

1) Ἡ εἰς χεῖρας τοῦ δανειστοῦ παράδοσις τοῦ ἐνεχυριαζομένου πράγματος.

2) Ἡ δι' εἰδικοῦ ὅρου ἐπιβαλλομένη εἰς τὸν δανειστὴν ἀπαγόρευσις τοῦ νὰ μὴ δύνηται, καὶ ἐν περιπτώσει ἀκόμη πληρωμῆς τοῦ χρέους, ν' ἀποκτήσῃ τὴν κυριότητα τοῦ εἰς ἐνέχυρον δοθέντος πράγματος.

3) Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ συνομολογηθῇ, ὅτι ἡ ἰσχὺς τοῦ ἐκ τοῦ ἐνεχύρου δικαιώματος θέλει περιορισθῆ ἐντὸς ὡρισμένης προθεσμίας· δηλ. δὲν εἶναι συγχωρημένον νὰ τεθῇ ὅρος, καθ' ὃν τὸ ἐνέχυρον θέλει ἰσχύει ὡς τοιοῦτον μέχρι τῆς λήξεως προθεσμίας τινος, καὶ ὅτι κατόπιν μὴ θεωρούμενον πλέον τοιοῦτον, πρέπει ν' ἀποδοθῇ εἰς τὸν ὀφειλέτην.

Ὡς πρὸς τὰ συναλλαττόμενα μέρη καὶ τὸ τοῦ ἐνεχύρου ἀντικείμενον, ἐφαρμοστέον τοὺς γενικοὺς περὶ συναλλαγμάτων κανόνας· ἑπομένως,

4) Ὁ βουλόμενος νὰ δώσῃ πρᾶγμά τι εἰς ἐνέχυρον, ὀφείλει νὰ ἔχῃ τὴν πλήρη κυριότητα αὐτοῦ, ὡς καὶ τὴν πρὸς τὸ διατίθεσθαι τὴν περιουσίαν του ἱκανότητα. Τὸ δὲ πρᾶγμα πρέπει νὰ ἦναι ἐξ ἐκείνων, ὧν ὁ νόμος ἐπιτρέπει τὴν πώλησιν καὶ τὴν χρῆσιν.

Τέλος ἀπαιτεῖται νὰ ἐκπληρωθῶσιν αἱ περὶ ἐξασφαλίσεως ὑπὸ τοῦ νόμου διαγραφόμεναι διατυπώσεις, αἵτινές εἰσιν αἱ ἑξῆς:

α'.) Ἡ παράδοσις τοῦ ἐνεχυριαζομένου πράγματος, εἶναι ὅρος οὐσιώδης τοῦ συναλλάγματος· ὡς πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται τὸ *τεσλίμ* καὶ τὸ *ἰκπάζ*, τοὐτέστιν ἡ ὑπὸ ὀφειλέτου παράδοσις τοῦ ἐνεχυριαζομένου πράγματος, καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ παραλαβὴ αὐτοῦ. Τοῦ ὅρου τούτου ἐκπληρωθέντος, συγχωρεῖται κατ' ἔθιμον εἰς τὰ συναλλαττόμενα μέρη νὰ συνομολογήσωσιν εἰδικῶς περὶ τοῦ

ἐνεχυριασθέντος πράγματος συμβάσεις καὶ ἰδίως σύμβασιν περὶ ὑποθήκης ἢ ἀντιχρήσεως.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Ὡς πρὸς τὴν παράδοσιν τοῦ πράγματος οἱ Σαφῖται παραδέχονται ὅτι ἀρκεῖ ἡ τοῦ δανειστοῦ ὁμολογία ὅτι τῷ μετεβιβάσθη, καὶ τοι μὴ πραγματικῶς παραδοθέν· διότι κατὰ τοὺς κανόνας τῆς αἱρέσεως ταύτης, ὁ δανειστὴς δύναται ἢ ν' ἀπαιτήσῃ τὴν παράδοσιν τοῦ ἐνεχυριασθέντος πράγματος, ἢ νὰ τὸ ἀφήσῃ εἰς χεῖρας τοῦ ὀφειλέτου. Οἱ Ἀζεμῖται καὶ οἱ Σιῖται ὅμως ἀπαιτοῦσι τὴν ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου εἰς τὸν δανειστὴν μεταβίβασιν τοῦ πράγματος, συγχωροῦντες εἰς τὸν ὀφειλέτην τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιφυλαχθῇ δι' εἰδικοῦ ὅρου ν' ἀναλάβῃ ὁ ἴδιος ἢ διὰ ἐντολοδόχου του τὸ πρᾶγμα, ὅπερ ἐν ταύτῃ τῇ περιπτώσει θέλει ἐπανέλθει εἰς τὴν κατοχὴν αὐτοῦ βεβαρυμένον μὲ ὑποθήκην

β'.) Μὴ ὄντος τοῦ ἐνεχύρου, ὡς ἀνωτέρω ἐρρέθη, εἰμὴ ἀποδείξεως περὶ τῆς ὑπάρξεως τῆς ὀφειλῆς, ἕπεται ὅτι τὸ ἐνεχυριαζόμενον πρᾶγμα μένει ἰδιοκτησία τοῦ ὀφειλέτου· ὁ δὲ δανειστὴς ἔχει τὸ δικαίωμα, ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ὁ ὀφειλέτης ἀποθάνῃ ἢ κατασταθῇ ἀναξιόχρεως, νὰ πληρωθῇ κατὰ προτίμησιν τῶν ἄλλων δανειστῶν ἐκ τῆς ἀξίας τοῦ ἐνεχύρου. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ὁ ὀφειλέτης ὑποχρεοῦται εἰς τὴν λῆξιν τῆς προθεσμίας νὰ πληρώσῃ τὸ χρέος, ἄλλως ὁ *χακὴμ σὲρ* τὸν ὑποχρεοῖ νὰ πωλήσῃ τὸ ἐνέχυρον, καὶ πρὸς τοῦτο δύναται νὰ μεταχειρισθῇ καταναγκαστικὰ μέσα, καὶ ἰδίως προσωπικὴν κράτησιν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν Σαφιϊτῶν καὶ τῶν Σιϊτῶν, ἀπαιτεῖται ἀπολύτως, πρὸς νόμιμον πώλησιν τοῦ ἐνεχυριαζομένου πράγματος, νὰ δώσῃ ὁ ὀφειλέτης τὴν συναίνεσίν του, ἐνῷ ἐξ ἐναντίας κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς τῶν Ἀζεμιτῶν, ἀπόκειται εἰς τὴν ἁρμοδίαν ἀρχὴν, εἰς ἣν ὁ δανειστὴς εἰς τοιαύτην περίστασιν ἀναφέρεται, νὰ διατάξῃ τὴν πώλησιν τοῦ ἐνεχύρου, χωρὶς νὰ λάβῃ τὴν συγκατάθεσιν τοῦ ὀφειλέτου. Ἡ αὐτὴ διαδικασία λαμβάνει χώραν καὶ ὅταν ὁ ὀφειλέτης εἶναι ἀπὼν κατὰ τὴν λῆξιν τῆς πρὸς πληρωμὴν προθεσμίας ἢ ἀπεβίωσεν. Ἐπειδὴ παρὰ τοῖς Σιΐταις, ὡς ἀνωτέρω ἐρρέθη, πρὸς νόμιμον πώλησιν τοῦ ἐνεχύρου ἀπαιτεῖται ἡ συγκατάθεσις τοῦ ὀφειλέτου καὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμη τὴν περίστασιν καθ' ἣν, καίτοι μὴ στερούμενος χρημάτων ἀρνεῖται τὴν πληρωμὴν, οἱ νομοδιδάσκαλοι τῆς αἱρέσεως ταύτης προσέφυγον εἰς εἰκονικὴν πώλησιν τοῦ πράγματος, ὅπερ ὁ ὀφειλέτης ἁπλῶς προτίθεται νὰ θέσῃ εἰς ἐνέχυρον. Τὸ δίκαιον τῶν μουσουλμάνων ἐπιτρέπει τῳόντι τὴν ἐπὶ προθεσμίᾳ πώλησιν δηλ. τὴν πώλησιν ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι ἀμφότεροι οἱ συναλλαττόμενοι ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ τὴν διαρρήξωσιν ἐντὸς ὡρισμένης προθεσμίας. Τὸ δικαίωμα τοῦτο ὀνομάζεται χιάρ σάρτ, (ὅρ. ἀνωτ. τὸ κεφ. α'. τοῦ τμῆμ. Β'. περὶ τιτζαρὲτ §. 8 ἀρ. 3.) Δανειζόμενος λοιπὸν ὁ ὀφειλέτης χρηματικόν τι ποσὸν, πωλεῖ εἰς τὸν δανειστήν του τὸ πρᾶγμά του, ἀντὶ τοῦ δοθέντος εἰς δάνειον ποσοῦ, μὲ τὴν ἐπιφύλαξιν τοῦ νὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα νὰ διαρρήξῃ ἐντὸς ὡρισμένης προθεσμίας, ἥτις εἶναι καὶ ἡ πρὸς πληρωμὴν τοῦ χρέους, τὴν πώλησιν. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ, μὴ γενομένης τῆς πληρωμῆς, τὸ συνάλλαγμα τῆς πωλήσεως μένει ἰσχυρὸν, ὁ δὲ δανειστὴς γίνεται κύριος τοῦ πράγματος.

SISMANOGLIO ARCHIVIO

γ΄.) Ὁ περιορισμὸς τῶν ἐντὸς ὡρισμένου χρόνου ἀποτελεσμάτων τοῦ ἐνεχύρου (1) ἀπαγορεύεται, καὶ τοῦτο πηγάζει ἐκ τῆς φύσεως τῆς νομικῆς ταύτης πράξεως. Ἐπειδὴ τὸ ἐνέχυρον εἶναι μέσον πρὸς ἀπόδειξιν τῆς τοῦ χρέους ὑπάρξεως, ἔπεται ὅτι πρέπει νὰ μένῃ μέχρι τῆς ἐξοφλήσεως εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ δανειστοῦ.

δ΄.) Ὁ Νόμος ἀπαιτεῖ παρὰ τῶν συναλλαττομένων νὰ ἔχωσι τὴν ἱκανότητα τοῦ διαθέτειν τὴν περιουσίαν των· ὅθεν κηρύττει ἄκυρα τὰ τοῦ ἐνεχύρου συναλλάγματα συνομολογηθέντα ὑπὸ γυναικὸς, ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ συζύγου της, ὑπὸ ἀνήλικος, ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ κηδεμόνος, δούλου, ἄνευ τῆς θελήσεως τοῦ πάτρωνος. Ὁ ὀφειλέτης πρὸ πάντων πρέπει νὰ ἦναι κύριος ἀπόλυτος τοῦ ἐνεχυριαζομένου πράγματος.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφίται ἐπιτρέπουσιν ἐν τούτοις νὰ δοθῇ εἰς ἐνέχυρον πρᾶγμα, ἐπὶ τούτῳ δανεισθέν· κατ' αὐτὴν τὴν αἵρεσιν νόμιμος εἶναι ἡ κατὰ μέρος ἐνεχυρίασις τοῦ πράγματος π. χ. ἑνὸς ἀγροῦ ἐκ τοῦ ὅλου κτήματος, ἑνὸς βραχίονος αἰχμαλώτου, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅμως τοῦ νὰ μεταβιβασθῇ ὁλόκληρον τὸ ἐνεχυριαζόμενον εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ δανειστοῦ. Οἱ αὐτοὶ Σαφίται ἐπιτρέπουσιν εἰς τὸν ὀφειλέτην νὰ ἐνεχυριάσῃ πρᾶγμα, ἀνῆκον εἰς πολλοὺς συνιδιοκτήτας ἀδιαιρέτως, καί τοι τῆς διανομῆς οὔσης ἀνεφίκτου, ἄνευ τῆς συναινέσεως αὐτῶν, χωρὶς ἐν τούτοις οὐδεὶς τῶν συνιδιοκτητῶν νὰ στερηθῇ τοῦ δικαιώματος τῆς ἰδιοκτησίας καὶ τῆς ἐλευθέρας χρήσεως ἐπὶ τοῦ εἰς ἕκαστον ἐξ αὐτῶν ἀνήκοντος μεριδίου. Ἐννοεῖται εὐκόλως, ὅτι ἐνεχειριάσεις τοιαύτης φύσεως δὲν δύνανται νὰ πραγματοποιηθῶσιν, εἰμὴ ὅταν ἡ μετάβασις τοῦ πράγματος δὲν ἀπαιτηθῇ. Οἱ Σῖται καὶ οἱ Ἀζεμῖται ἐξ ἐναντίας δὲν ἐπιτρέπουσι τὴν ἐνεχυρίασιν πράγματος ἀδιαιρέτου, εἰμὴ ὅταν ἡ μερὶς τοῦ δανειστοῦ δύναται ν' ἀποσπασθῇ ἀπὸ τὸ ὅλον καὶ νὰ παραδοθῇ εἰς τὸν δανειστήν.

ε΄.) Ἀπαγορεύεται ἡ ἐνεχυρίασις πράγματος, οὗτινος ἡ πώλησις καὶ ἡ χρῆσις δὲν ἐπιτρέπεται ὑπὸ τοῦ Νόμου. Τὸ πρᾶγμα πρέπει νὰ μένῃ εἰς χεῖρας τοῦ δανειστοῦ μέχρι τῆς πληρωμῆς, ὁ δὲ ὀφειλέτης στερεῖται τοῦ δικαιώματος νὰ τὸ διαθέσῃ· ὅθεν δὲν δύναται νὰ ἀπαλλοτριωθῇ, εἰμὴ μὲ τὴν συγκατάθεσιν τοῦ δανειστοῦ· ὁ εἰς ἐνέχυρον δοθεὶς δοῦλος δύναται ν' ἀπελευθερωθῇ, ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ δανειστοῦ, ἐὰν ὁ ὀφειλέτης τῷ παραχωρῇ τὴν ἐλευθερίαν του διὰ διαθήκης *τεσπίρ* ἢ διὰ τοῦ συμφώνου τῆς ἐξωνήσεως, κιταπέτ.

Ἄλλως ἐπιτρέπεται εἰς τὸν ὀφειλέτην διὰ παρεπομένου ἐν τῷ συναλλάγματι συμφώνου νὰ παραχωρήσῃ ἄνευ βλάβης τῶν ἐπὶ τοῦ ἐνεχυριασμένου πράγματος δικαιωμάτων του εἰς τὸν δανειστήν, ἐφ' ὅσον οὗτος κατέχῃ τὸ πρᾶγμα, ὡρισμένας τινὰς ἐκ τούτου πηγαζούσας ὠφελείας, π. χ. τὴν ἐπικαρπίαν, τὴν ἐκμίσθωσιν καὶ τὴν ὑπενεχυρίασιν τοῦ πράγματος, ὅπερ προφανῶς ἀποτελεῖ εἶδος ἀντιχρήσεως.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Ὡς πρὸς τὴν ἐνεχυρίασιν δούλων γυναικῶν, παρατηρητέον ὅτι οἱ Σουννῖται οὐδαμῶς ἐπιτρέπουσι τῷ δανειστῇ νὰ λάβῃ μετ' αὐτῶν σαρκικὰς σχέσεις, αἵτινες ἀπαγορεύονται, καίτοι τοῦ κυρίου δόντος ῥητῶς τὴν πρὸς τοῦτο εἰς τὸν δανειστὴν ἄδειαν. Ἐὰν ὁ δανειστὴς, καίτοι συναινοῦντος τοῦ κυρίου, συγκοιμᾶται μετὰ τῆς δούλης, τιμωρεῖται οὐχ ἧττον μὲ τὴν ἐπανορθωτικὴν ποινὴν ταζὶρ ἢ ταδίπ· ἀλλ' ἐὰν τοιαύτη συναίνεσις δὲν ἐδόθη, ὁ δανειστὴς ὑπόκειται εἰς τὴν αὐστηρὰν ποινὴν χάδ. Ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει, τὸ μὲν τυχὸν γεννώμενον τέκνον εἶναι ἐλεύθερον, ὁ δὲ δανειστὴς ἀναγνωρίζεται πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ δούλη ἀποδίδεται εἰς τὸν ὀφειλέτην. Ἐν τῇ δευτέρᾳ ὅμως, τὸ γεννηθὲν τέκνον θεωρεῖται νόθον καὶ δοῦλον.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει ὁ δανειστὴς, λαβὼν μετὰ δούλης σαρκικὰς σχέσεις, ὑποχρεοῦται πάντοτε ν' ἀποζημιώσῃ τὸν κύριον αὐτῆς, ἕνεκεν τῆς ἐκ τούτου προελθούσης ἐλαττώσεως τῆς ἀξίας της.

ς΄.) Ὁ δανειστὴς ὀφείλει νὰ ἐπαγρυπνῇ εἰς τὴν διατήρησιν τοῦ ἐνεχύρου, καὶ ἐφ' ὅσον τὸ κατέχει, εὐθύνεται ἕνεκα τῆς εἰς αὐτὸ προελθούσης τυχὸν βλάβης. Ἐντούτοις ὁ ὀφειλέτης χρεωστεῖ νὰ φροντίζῃ διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ πράγματος· τὰ πρὸς ἐξασφάλισιν ὅμως καὶ διατήρησιν αὐτοῦ προκύπτοντα ἔξοδα εἶναι εἰς βάρος τοῦ δανειστοῦ. Ὁ λόγος δι' ὃν ὁ ὀφειλέτης ὀφείλει νὰ φροντίζῃ διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ πράγματος εἶναι ὅτι οἱ ἐξ αὐτοῦ παραγόμενοι καρποὶ τῷ ἀνήκουσιν, καὶ κατὰ γενικὸν κανόνα, ὁ ἀπολαμβάνων τοὺς καρποὺς πράγματός τινος πρέπει νὰ ὑφίσταται καὶ τὰ πρὸς συντήρησιν αὐτοῦ ἀπαιτούμενα ἔξοδα.

§ 3. Καθόσον ἀφορᾷ τὰς δικαστικὰς διατυπώσεις, ἐπειδὴ τὸ ἐνέχυρον εἶναι συνάλλαγμα, εἰς ὃ ἡ παράδοσις τοῦ πράγματος χορηγεῖ ἀρκοῦσαν ἀπόδειξιν εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη, ἀρκεῖ διὰ τὴν ἰσχὺν τοῦ συναλλάγματος νὰ ὑπάρχῃ τὸ *ἰτζὰπ βὲ καβοὺλ*, δηλ. ἡ ἁπλῆ ἔκφρασις τῆς ἀμοιβαίας θελήσεως. Τὸ Κοράνιον, Κεφ. Β΄., ἐδ. 282 λέγει «Ὅταν τὸ συνάλλαγμα γίνεται ἐνώπιον μαρτύρων καὶ δι' ἀνταλλαγῆς, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ γραφῇ.» Τὸ κύριον συνάλλαγμα, δι' οὗ τὸ ἐνεχυριαζόμενον πρᾶγμα παραδίδεται εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ δανειστοῦ, δὲν εἶναι συνάλλαγμα ἐγγράφως συνιστάμενον· αἱ παρεπόμεναι ὅμως συνθῆκαι, δι' ὧν χορηγοῦνται δικαιώματα ὑποθήκης ἢ ἀντιχρήσεως, πρέπει νὰ ἐκτελῶσιν ἐγγράφως, ἢ νὰ συνομολογηθῶσιν ἐνώπιον μαρτύρων· διότι εἶναι συναλλάγματα ἀπαιτοῦντα τὴν συναίνεσιν ἀμφοτέρων τῶν συναλλαττομένων.

§ 4. Τὸ συνάλλαγμα τοῦ ἐνεχύρου ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τῶν μετακλητῶν ἔκδι *λαζίμ*· ὅθεν διὰ νὰ παύσῃ, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ συνδράμῃ ἡ ἀμοιβαία θέλησις τῶν συναλλαχθέντων, ἀλλ' ἀρκεῖ μόνη

(1) Τὰ τῆς εἰκονικῆς πωλήσεως συναλλάγματα εἶναι συνήθη ἐν ταῖς Ὑπερκαυκασίαις χώραις καὶ ἐν τῇ Περσίᾳ.

ἡ τοῦ ὀφειλέτου, ὅστις εἶναι ἐλεύθερος, ἐξοφλῶν ἐν παντὶ καιρῷ τὸ χρέος του, νὰ λάβῃ τὸ ἐνεχυριασθὲν πρᾶγμα εἰς τὴν κατοχήν του· ἄλλως κατὰ τὴν λῆξιν τῆς πρὸς πληρωμὴν προθεσμίας, τὸ συνάλλαγμα τοῦ ἐνεχύρου δύναται ν' ἀνανεωθῇ διὰ τῆς συναινέσεως ἀμφοτέρων τῶν μελῶν, καὶ νὰ τεθῇ νέα πρὸς πληρωμὴν προθεσμία.

Τὸ Μουσουλμανικὸν Δίκαιον, συνεπῶς πρὸς τὴν οὐσιώδη ἀρχήν, καθ' ἣν θεωρεῖ τὸ ἐνέχυρον ὡς ἀποδεικτικὸν περὶ τῆς ὑπάρξεως χρέους μέσον, ἐπιτρέπει τῷ ὀφειλέτῃ, ἅμα πληρώσαντι τὸ χρέος, νὰ λάβῃ τὸ ἐνέχυρον, χωρὶς νὰ δύναται ὁ δανειστὴς, ἕνεκεν ἄλλου χρέους, συστηθέντος μεταξὺ τοῦ πρώτου περὶ οὗ τὸ ἐνέχυρον καὶ τῆς πληρωμῆς, νὰ τὸ κρατήσῃ (1).

§ 5. Εἰς τὰς ἐκ τοῦ συναλλάγματος τοῦ ἐνεχύρου ἀναφυομένας δίκας, ἀπαιτεῖται ἐν τῇ πρακτικῇ, νὰ δώσῃ ὁ δανειστὴς ἐγγύησιν κατὰ τὰς γενικὰς τῆς διαδικασίας ἀρχὰς εἰς τὰς ἑξῆς περιστάσεις:

1) Ὁσάκις ἡ δίκη ἀφορᾷ τὴν ἰσχὺν τοῦ δανείου ὑπὲρ οὗ ἐδόθη τὸ ἐνέχυρον.

2) Ὁσάκις φιλονεικεῖται ἂν τὸ εἰς χεῖρας τοῦ κατόχου εὑρισκόμενον πρᾶγμα ἐδόθη λόγῳ ἐνεχύρου, παρακαταθήκης ἢ μισθώσεως.

3) Ὁσάκις πρόκειται ν' ἀποφασισθῇ τίνα ἐκ τῶν παραδοθέντων πραγμάτων ἐδόθησαν εἰς ἐνέχυρον καί τινα εἰς παρακαταθήκην.

Ὁ ὀφειλέτης ὀφείλει νὰ προσάξῃ μάρτυρας:

1) Ὅταν κατηγορῇ τὸν δανειστὴν ὡς ὑπεξαιρέσαντα, ἢ βλάψαντα τὸ εἰς ἐνέχυρον δοθὲν πρᾶγμα.

2) Ὅταν ἀμφισβητῆται ἡ ἀξία τῆς ἕνεκα σφάλματος τοῦ θεματοφύλακος δανειστοῦ ἐπελθούσης εἰς τὸ πρᾶγμα βλάβης.

3) Ὅταν ὁ δανειστὴς ἀρνῆται ὅτι ἔδωκεν εἰς τὸν ὀφειλέτην τὴν ἄδειαν νὰ πωλήσῃ τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἐνεχύρου.

---

(1) Ἡ διάταξις αὕτη δὲν εἶναι σύμφωνος πρὸς τὴν τοῦ Ῥωμ. Δικαίου (Νομ. μον. Κώδ. VIII 27) οὔτε πρὸς τὴν τοῦ Γαλλικοῦ Δικαίου (Κώδ. Ναπ. ἀρθ. 2082), εὑρίσκεται ὅμως ἐν τῷ Ῥωσσικῷ Δικαίῳ (Swod. des lois civiles, 1412)· καὶ ἐν τῷ Landrecht Πρωσσικῷ, Μέρ. Α'. τίτλ. 20 ἀρθ. 171.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΖΕΜΑΝ, ΕΓΓΥΗΣΙΣ.

ΠΗΓΑΙ.

Νετλοὺλ μεραμ, Μέρ. Β, σ. 45.— *Ιἰστ πὰπ*, σ. 260—666.— *Σουδὰλ βὲ τζεβὰδ*, σ. 16.— *Κέσφ ἐρβὰρ*, σ. 269—271.— *Χαλὴλ ἰδζὰζ*, σ. 186.— *Ἰχτιλαφὰτ οὐλ ἐρπαὰ*, σ. 142—144.— Dulau, p. 407—409.— M. d'Ohosson, partie VI, p. 152.

§ 1. Τρία εἴδη ἐγγυήσεως καθιεροῖ τὸ Δίκαιον τῶν μουσουλμάνων. *Ζεμὰρ*,—*Χαβαλὲ*—καὶ *Κεφαλέ*.

Ζεμὰρ εἶναι τὸ συνάλλαγμα, δι' οὗ ἀναλαμβάνει τις τὴν ὑποχρέωσιν νὰ πληρώσῃ πρὸς τὸν δανειστὴν τὸ χρέος τρίτου τινός, ἐν περιπτώσει καθ' ἣν οὗτος δὲν ἤθελε τὸ ἐξοφλήσῃ κατὰ τὴν λῆξιν τῆς προθεσμίας.

Χαβαλὲ δὲ εἶναι τὸ συνάλλαγμα, δι' οὗ ἀναδεχόμενός τις χρέος ἀλλότριον ὑποχρεοῦται νὰ τὸ πληρώσῃ μόνος πρὸς τὸν δανειστήν.

Τέλος *κεφαλὲ* λέγεται τὸ συνάλλαγμα δι' οὗ τρίτος τις ὑποχρεοῦται πρὸς τὸν δανειστὴν ν' ἀναζητήσῃ καὶ προσάξῃ τὸν ὀφειλέτην, ὅστις κατὰ τὴν λῆξιν τῆς πρὸς πληρωμὴν τοῦ χρέους του προθεσμίας ἤθελε κρυφθῇ ἢ ἤθελεν ἀρνηθῇ νὰ παρουσιασθῇ προσωπικῶς.

Ἡ ἐγγύησις *κεφαλὲ* εἶναι δύο εἰδῶν:

1) *Μουτλεκὰ*, ὅταν ὁ ἐγγυητὴς δὲν ὥρισεν ἐν τῷ συμβολαίῳ κατὰ ποίαν ἐποχὴν ὑποχρεοῦται νὰ παρουσιάσῃ τὸν ὀφειλέτην.

2) *Μουβακὰτ* δὲ, ὅταν ἡ πρὸς ἀναζήτησιν καὶ παρουσίασιν τοῦ ἀπόντος ὀφειλέτου προθεσμία ῥητῶς ὡρίσθη.

Ὡς ἐκ τῆς φύσεως τῶν λόγων, ἐξ ὧν ὁρμᾶταί τις ἵνα γίνῃ ἐγγυητὴς, αἱ περὶ τούτου συμβάσεις δύνανται νὰ ἦναι:

α'.) *Τεμπερροὺ-ὰρ*, δηλαδὴ ἐγγυήσεις διδόμεναι εἴτε ἀπὸ οἴκτον πρὸς τὸν ὀφειλέτην, εἴτε ἀπὸ αἴσθημα εὐσεβείας, καὶ ἐν γένει ἀπὸ ἀγάπην πρὸς τὸν Θεόν.

β'.) *Μαυζοὺνερ*, ἐγγυήσεις διδόμεναι τῇ παρακλήσει τοῦ ὀφειλέτου.

Τὰ συναλλαττόμενα μέρη, ἐπὶ μὲν τῆς ἐγγυήσεως *ζεμὰρ*, ὀνομά-

SISMANOGLIO MEGARO

ζονται, ὁ ἐγγυητής, *ζαμὶν*, ὁ δ' ὀφειλέτης, *μεζμοὺν ἀγχοῦ*, καὶ ὁ δανειστής, *μεζμοῦν ἀλεΐχι*. Ἐπὶ δὲ τοῦ *Χαβαλέ*, *Μουχὰλ* μὲν ὁ ἀναδεχόμενος τὴν ὑποχρέωσιν νὰ πληρώσῃ χρέος· *μουχὶλ* δὲ ὁ ἀναθέσας εἰς τὸν *μουχὰλ* τὴν ὑποχρέωσιν νὰ πληρώσῃ τὸ χρέος, καὶ *μουχάλουν ἀλεΐχι*, ὁ δανειστής. Ἐπὶ δὲ τοῦ *κεφαλέ· κοφὶλ* ἢ *κεφὶλ* ὀνομάζεται ὁ ὑποχρεούμενος ν' ἀναζητήσῃ καὶ προσάξῃ τὸν φυγάδα ὀφειλέτην, *μεκφοὺλ* ἢ *μεκφοὺλ μπίχι*, ὁ ὀφειλέτης; καὶ *μεκφούλουν λὲχ* ὁ δανειστής.

§ 2. Γενικοὶ κανόνες:

1) Πρὸς σύστασιν τοῦ συναλλάγματος τῆς ἐγγυήσεως ἀπαιτεῖται, ἡ ἐνηλικιότης τῶν συναλλαττομένων, ἡ πλήρης χρῆσις τῶν διανοητικῶν αὐτῶν δυνάμεων καὶ ἡ ἱκανότης πρὸς τὸ διαθέτειν ἑαυτοὺς καὶ τὴν περιουσίαν των.

2) Ὁ ἐγγυητὴς δὲν ὑποχρεοῦται πρὸς τὸν δανειστὴν, εἰμὴ ἀπὸ τῆς λήξεως τῆς πρὸς πληρωμὴν προθεσμίας, καὶ μόνον ἐν περιπτώσει ἀρνήσεως πρὸς πληρωμὴν τοῦ χρέους ἐκ μέρους τοῦ ὀφειλέτου.

3) Δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τὸν ἐγγυητὴν νὰ συνομολογήσῃ ἀντιμισθίαν, εἰμὴ ἐν περιπτώσει τῆς ἐγγυήσεως *μαυζοῦνερ*, δηλ. ὅταν ἀνεδέχθη τὴν ὑποχρέωσιν κατὰ παράκλησιν τοῦ ὀφειλέτου· ἀλλ' ὄχι καὶ ἐν περιπτώσει ἐγγυήσεως *τεμπερροῦ ἂρ*, ὅταν δηλ. ἀνεδέχθη τὴν ἐγγύησιν *ἐξ ἀγάπης πρὸς τὸν Θεόν*.

4) Ἡ ἐγγύησις, *τεμπερροῦ ἂρ*, δὲν δύναται νὰ λάβῃ χώραν, εἰμὴ ὅταν, μὴ ὑπαρχούσης ἀμφιβολίας οὐδὲ φιλονεικίας περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ δανείου, ὁ ὀφειλέτης διατείνεται ὅτι τὸ ἐξώφλησεν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται δέχονται τὴν ἐγγύησιν ὡς πρὸς συναλλάγματα μὴ εἰσέτι συνομολογηθέντα· δηλ. ὅταν δηλοῖ τις εἰς ἕτερον ὅτι ἐὰν οὗτος δανείσῃ εἰς τὸ δεῖνα ἢ δεῖνα πρόσωπον θέλει νὰ γίνῃ ἐγγυητής. Τὸ εἶδος τῆς ἐγγυήσεως ταύτης ὀνομάζεται ζεμὰν γκαὶρ βαδζίπ.

5) Ἡ ἐγγύησις δὲν δύναται νὰ συνομολογηθῇ εἰμὴ εἰς τὰ συναλλάγματα καὶ τὰς πολιτικὰς ὑποθέσεις.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται ἐπιτρέπουσι ν' ἀναδεχθῇ τις ἐγγύησιν διὰ γενικῶν ἐκφράσεων, εἴτε μὴ ὁρίζων τὴν ποσότητα μέχρι τῆς ὁποίας θέλει ἀναβιβασθῇ τὸ χρέος, εἴτε ἀναδεχόμενος ὅλα τὰ χρέη τοῦ δεῖνος ἢ δεῖνος προσώπου. Τοιούτου εἴδους ἐγγύησις ὀνομάζεται ζεμὰν γκαὶρ βαδζίπ, ὅπερ ὅμως παρὰ τοῖς Σαφιίταις καὶ τοῖς Σιίταις θεωρεῖται παράνομον.

§ 3. Κανόνες εἰδικοί:

α'.) Ὡς πρὸς τὸ εἶδος τῆς ἐγγυήσεως *ζεμάν*·

1) Ἡ ἔκφρασις τῆς συναινέσεως τοῦ τε δανειστοῦ καὶ τοῦ ἐγγυητοῦ εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαία, οὐχὶ ὅμως καὶ ἡ τῆς τοῦ ὀφειλέτου.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφίται φρονοῦσι μάλιστα ὅτι ἡ δήλωσις τῆς τοῦ δανειστοῦ συναινέσεως δὲν εἶναι ἀναγκαία.

2) Ἐὰν εἰς τὴν προθεσμίαν δὲν πληρωθῇ τὸ χρέος ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου, ὀφείλει ὁ δανειστὴς ν' ἀπευθυνθῇ κατὰ τοῦ ἐγγυητοῦ· δὲν ἔχει δὲ πλέον τὸ δικαίωμα νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν πληρωμὴν ἀπὸ τὸν ὀφειλέτην.

3) Ἡ ἐγγύησις, ἥτις συνωμολογήθη κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀσθενείας τοῦ ἐγγυητοῦ, ἀποβιώσαντος κατόπιν, ἀναγνωρίζεται ὑπὸ τοῦ νόμου, ἐὰν ὁ ἐγγυητὴς κατὰ τὴν συνομολόγησιν τῆς ἐγγυήσεως ἔχαιρε τὴν πλήρη χρῆσιν τῶν διανοητικῶν του δυνάμεων. Ἐὰν, γενομένης τοιαύτης συμβάσεως, ἐπέρχηται ἡ πρὸς πληρωμὴν ὑποχρέωσις τοῦ ἐγγυητοῦ, δὲν δύναται ὁ δανειστὴς νὰ ἐπιληφθῇ εἰμὴ τὸ τρίτον τῆς καταλειφθείσης περιουσίας τοῦ ἀποβιώσαντος.

β'.) Ὡς πρὸς τὴν ἐγγύησιν *χαβαλέ*·

1) Ἀπαιτεῖται ἡ ἔκφρασις τῆς συναινέσεως καὶ τῶν τριῶν συναλλαττομένων.

2) Μετὰ τὴν τριπλῆν ταύτην ἔκφρασιν τῆς συναινέσεως, ὁ δανειστὴς δὲν δικαιοῦται ν' ἀπευθυνθῇ πρὸς τὸν πρωτοφειλέτην *μαχὶλ*, ἀλλ' ὀφείλει νὰ καταδιώξῃ τὸν *μουχάλ*.

3) Ὁ δανειστὴς, *μουχάλουν ἀλεΐχι*, δικαιοῦται νὰ διαρρήξῃ τὸ συνάλλαγμα *χαβαλέ*, ὅταν ἦναι πεπεισμένος καὶ δύναται ν' ἀποδείξῃ διὰ μαρτύρων τὴν κατὰ τὴν σύμβασιν λαβοῦσαν χώραν ἀπάτην· τοὐτέστιν ὅτι ὁ ἐγγυητὴς *μουχὰλ* παρεστάθη ψευδῶς ὡς ἀξιόχρεων πρόσωπον δυνάμενον νὰ πληρώσῃ τὸ χρέος τοῦ πρωτοφειλέτου *μουχίλ*.

γ'.) Ὡς πρὸς τὴν ἐγγύησιν *κεφαλέ*·

1) Ἀπαιτεῖται ἡ συναίνεσις τοῦ *μεκφούλουν λὲχ* καὶ τοῦ *κεφὶλ*, δηλ. τοῦ δανειστοῦ καὶ τοῦ ἐγγυηθέντος τὴν ἐμφάνισιν τοῦ *μεκφοὺλ* ἢ τοῦ ἀναδεχθέντος τὴν κατὰ τὴν λῆξιν τῆς πρὸς πληρωμὴν τοῦ χρέους προθεσμίας προσαγωγήν του.

2) Ἐκ δύο ἐγγυητῶν, *κεφὶλ*, ὁ δανειστὴς δύναται νὰ ἐκλέξῃ μόνον τὸν ἕνα καὶ ν' ἀρκεσθῇ εἰς τὴν ἐγγύησίν του.

3) Ὁ ἐγγυητὴς, *κεφὶλ*, δύναται συναινέσει τοῦ δανειστοῦ νὰ μεταβιβάσῃ τὴν ὑποχρέωσίν του εἰς ἕτερον πρόσωπον.

4) Ἀπαιτεῖται νὰ ὁρισθῇ ὁ τόπος, ἐν ᾧ πρέπει νὰ παρουσιασθῇ ὁ ὀφειλέτης, *μεκφούλ*.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Ὅταν ὁ κεφὶλ, ἐγγυητὴς, δὲν κατώρθωσε νὰ παρουσιάσῃ τὸν ὀφειλέτην κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν διορίαν ἢ πρὸ τῆς ἐκπνεύσεως τῆς ἐπιεικῶς χορηγηθείσης νέας προθεσμίας, κατὰ τοὺς Ἀζεμίτας, πρέπει νὰ τεθῇ εἰς προσωπικὴν κράτησιν μέχρις οὗ ὁ ὀφειλέτης προσέλθῃ ἢ συλληφθῇ. Οἱ Σαφίται καὶ Ἀζεμῖται διδάσκουσιν ὅτι ὁ κεφὶλ δὲν εὐθύνεται διὰ τῆς περιουσίας του πρὸς τὸν δανειστὴν, μεκφούλουν λὲχ,

© ISMANOGLIO MEGARO

εἰμὴ ὅταν ὑπεσχέθη ὅτι, ἐὰν δὲν παρουσιάσῃ τὸν ὀφειλέτην μ ε κ φ ο ὺ λ κατὰ τὴν πρὸς πληρωμὴν προθεσμίαν, ἐγγυᾶται προσωπικῶς τὸ χρέος τούτου. Ἐὰν ὁ πρωτοφειλέτης πρὶν ἢ συλληφθῇ ἀποθάνῃ, ἢ ἐὰν συνωμολογήθη προσωπικὴ ἐγγύησις, οἱ Σαφιΐται καὶ οἱ Σιΐται δὲν ὑποχρεοῦσι τὸν κ ε φ ὶ λ νὰ πληρώσῃ τὸ χρέος τοῦ μ ε κ φ ο ὺ λ, ἐν ᾧ οἱ Ἀζεμῖται πράττουσι τὸ ἐναντίον. Εὑρισκομένου τοῦ ὀφειλέτου μ ε κ φ ο ὺ λ εἰς τόπον, ἔνθα δύναταί τις νὰ τὸν παρατηρήσῃ, ἀρκεῖ, κατὰ τοὺς διέποντας τὴν σύμβασιν κ ε φ α λ ὲ κανόνας, ὁ κ ε φ ὶ λ νὰ δείξῃ εἰς τὸν δανειστὴν μ ε κ φ ο ύ λ ο υ ν λ ὲ χ τὸν τόπον ἔνθα ὁ ὀφειλέτης εὑρίσκεται.

§ 4. Μεταξὺ τῶν ἀφορώντων τὰ τῆς ἐγγυήσεως συναλλάγματα κανόνων, παρατηρητέον ὅτι τὸ *κεφαλὲ* συνομολογεῖται συνήθως προφορικῶς ἐνώπιον μαρτύρων. Τὸ δὲ *ζεμὰρ* καὶ *χαβαλὲ* πρέπει νὰ συντάσσωνται ἐγγράφως.

§ 5. Ἐνώπιον τῶν Δικαστηρίων εἶναι ἰσχυρὰ μόνον τὰ κατὰ τοὺς ἀνωτέρω ἐκτεθέντας κανόνας συστηθέντα συναλλάγματα.

Ἀμφισβητουμένης τῆς ὑπάρξεως τοῦ χρέους περὶ οὗ ὑπάρχει δεδομένη ἐγγύησις, πιστεύεται ὁ δανειστὴς, καθότι ἐὰν δὲν ὑπῆρχεν ἀρχικὸν χρέος, δὲν ἤθελεν ὑπάρχει ἐγγύησις.

Τὰ συναλλάγματα τῆς ἐγγυήσεως *ζεμὰρ* καὶ *χαβαλὲ* λαμβάνουσι πέρας διὰ τῆς πληρωμῆς τοῦ χρέους, γενομένης ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου ἢ τοῦ ἐγγυητοῦ· ἀλλὰ τὸ συνάλλαγμα *κεφαλὲ*, παύει περιπλέον διὰ τοῦ θανάτου τοῦ *μεκφοὺλ μπίχι*, ὀφειλέτου, καὶ τοῦ *κεφὶλ*, ἐγγυητοῦ.

ΤΜΗΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

ΑΠΟΚΤΗΣΙΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΟΤΗΤΟΣ ΛΟΓΩ ΔΩΡΕΑΣ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΧΙΜΠΕ—ΔΩΡΕΑ.

ΠΗΓΑΙ.

Νεὶλ οὺλ μεράμ, Μέρ. Β. σ. 77.— *Πὶστ πὰπ*, σ. 230.— *Σουδὰλ δὲ τζεβὰδ*, σ. 51.— *Κὲσφ ἐρδὰρ*, σ. 386.— *Χαλὶλ ἰδζὰπ*, σ. 241.— *Ἰχτιλαφὰτ οὺλ ἐρπαὰ*, σ. 168.— Dulau, p. 388.— M. d'Ohsson, partie VI, p. 289. — Macnaghten, p. 50 et p. 197.

§ 1. *Χιμπὲ* εἶναι τὸ συνάλλαγμα, δι' οὗ δίδει τις δωρεὰν εἰς ἕτερον εἰς πλήρη κυριότητα μέρος τῆς περιουσίας του.

Ὁ δωρητὴς ὀνομάζεται *βαχὴπ*, ὁ δὲ δωρεοδόχος *μεβχουμποῦν λὲχ* καὶ τὸ ἀντικείμενον τῆς δωρεᾶς *μεβχουμπὶ* ἢ *μεβχουμποῦν ἰγχοῦ*.

§ 2. Τρία εἴδη δωρεῶν ὑπάρχουσιν:

1) Μεταξὺ συγγενῶν.

2) Μεταξὺ μὴ τοιούτων.

3) Μεταξὺ κυρίου καὶ δούλου, ὡς καὶ μεταξὺ δανειστοῦ καὶ ὀφειλέτου.

Ἡ τοῦ πρώτου εἴδους δωρεὰ ἀνάγεται εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀμετακλήτων συναλλαγμάτων *ἐκδὶ λαζὶμ* καὶ ἑπομένως ἀπαιτεῖται πρὸς σύστασιν καὶ διάλυσιν αὐτοῦ ἡ ἀμοιβαία τῶν συναλλαττομένων συναίνεσις.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφιΐται, μὴ δεχόμενοι τὴν γνώμην ταύτην ὡς πρὸς τὸ ἀμετάκλητον τῆς συμβάσεως, ἐπιτρέπουσιν ἰδίως εἰς τοὺς γονεῖς ν' ἀνακαλέσωσι κατὰ πάντα χρόνον τὴν παρ' αὐτῶν πρὸς ὄφελος τῶν τέκνων των γενομένην δωρεάν.

Ἡ τοῦ δευτέρου εἴδους δωρεὰ, *χιμπὲ*, δὲν εἶναι ἀμετάκλητος, ἀλλ'

ἀνάγεται εἰς τὴν τάξιν τῶν *ἔκδι τζαὶζ* συναλλαγμάτων· μεταβαίνει ὅμως εἰς τὴν τῶν *ἔκδι λαζίμ*, δηλ. τῶν μετακλητῶν, ὅταν τὸ ἀντικείμενον τῆς δωρεᾶς μετεβιβάσθη ὑπὸ τοῦ δωρεοδόχου *μεβχουμποῦρ λὲχ* εἰς ὄφελος τρίτου προσώπου.

Ὡς πρὸς τὴν τοῦ τρίτου εἴδους δωρεὰν δὲν ἀπαιτεῖται νὰ ἐκφράσῃ ὁ δωρεοδόχος τὴν ἀποδοχήν του. Ἡ σύμβασις αὕτη περιλαμβάνει κυρίως ἀντικείμενα ἀναγόμενα εἰς τὸ βιβλίον *Εἰκαὰτ*, εἰς ἃ ἰδίως ἀνήκουσι, μεταξὺ τῶν ἄλλων, ἡ ἀπελευθέρωσις δούλου καὶ ἡ ἀπαλλαγὴ ὀφειλέτου τοῦ νὰ πληρώσῃ τὴν ὀφειλήν του. Νομοδιδάσκαλοί τινες μνημονεύουσιν εἰσέτι δύο ἕτερα εἴδη δωρεῶν, *χιμπὲ μπὶλ ιβὰζ* καὶ *χιμπὲ βὲ σιὰρτ*, αἵτινες ὅμως φέρουν μᾶλλον χαρακτῆρα ἐμπορικῶν συμβάσεων, ἢ δωρεῶν.

Καὶ κατὰ μὲν τὴν σύστασιν τῆς *χιμπὲ μπὶλ ιβὰζ*, ἀπαιτεῖται ὁ δωρητὴς, *βαχὶπ*, νὰ λάβῃ εἰς ἀμοιβὴν τοῦ δωρουμένου πράγματος ἕτερον ἴσης περίπου ἀξίας. Τούτου γενομένου, ἡ σύμβασις καθίσταται ἀμετάκλητος καὶ πρὸς διάλυσίν της ἀπαιτεῖται ἡ τῶν συναλλαχθέντων θέλησις.

Ἡ δὲ δευτέρα, *χιμπὲ βὲ σιὰρτ οὐὶ ιβὰζ*, θεωρουμένη ἰδίως ὑπὸ τῶν Σιϊτῶν ὡς παράνομος, εἶναι σύμβασις, δι' ἧς ὁ δωρητὴς *βαχὶπ* συναινεῖ ὥστε ὁ, *μεβχουμποῦρ λὲχ*, δωρεοδόχος νὰ ἐκπληρώσῃ ὡρισμένας τινὰς ὑποχρεώσεις, ἢ νὰ τῷ ἀποδώσῃ ἕτερόν τι πρᾶγμα. Πρὸ τῆς ἐκτελέσεως τῆς δωρεᾶς, δηλ. πρὸ τῆς παραδόσεως καὶ τῆς ἀποδοχῆς τοῦ δωρουμένου πράγματος ἡ περὶ αὐτῆς σύμβασις εἶναι *ἔκδι λαζίμ*.

§ 3. Πρὸς ἰσχυροποίησιν τῆς συμβάσεως ἀπαιτεῖται:

1) Εἰς τὰς δωρεὰς τοῦ πρώτου καὶ τοῦ δευτέρου εἴδους, ἡ ἔκφρασις τῆς ἀμοιβαίας θελήσεως, *ἰτζὰπ βὲ καβούλ*.

2) Ὁ δωρεοδότης κατὰ τὴν συνομολόγησιν τῆς συμβάσεως νὰ ἦναι ἐνῆλιξ, νὰ ἔχῃ σῶας τὰς φρένας καὶ νὰ χαίρῃ τὸ δικαίωμα τοῦ διαθέτειν ἑαυτὸν καὶ τὴν περιουσίαν του. Ὁ δωρητὴς δὲν δύναται νὰ δωρήσῃ, εἰμὴ πρᾶγμα ἀνῆκον ὁλοσχερῶς εἰς αὐτόν· ὅθεν ἡ δωρεὰ πράγματος ἀνήκοντος καὶ εἰς ἄλλους ἀδιαιρέτως εἶναι ἄκυρος· δύναται νὰ δωρηθῇ παντὸς εἴδους ἀντικείμενον ἄνευ περιορισμοῦ τῆς ποσότητος, καὶ ἕκαστος Μουσουλμάνος δύναται διὰ δωρεῶν νὰ παραχωρήσῃ εἰς ὅν τινα θελήσῃ τὴν περιουσίαν του, ἐκτὸς τῆς ἐν τῇ κατωτέρῳ § 6 μνημονευομένης ἐξαιρέσεως.

3) Τὸ *μεβχουμπὶ* (ἀντικείμενον τῆς δωρεᾶς) πρέπει νὰ παραδοθῇ εἰς τὸν δωρεοδόχον, *μεβχουμποῦρ λὲχ*, καὶ οὗτος νὰ τὸ ἀποδεχθῇ. Τὰς ὑπὲρ τῶν ἀνηλίκων γινομένας δωρεὰς ἀποδέχονται οἱ γονεῖς αὐτῶν ὡς φυσικοὶ ἐπίτροποί των, ἐν ἐλλείψει δὲ τοιούτων οἱ διορισμένοι ἐπίτροποί των. Τυπικὴ παράδοσις τοῦ δωρουμένου πράγ-

ματος δὲν ἀπαιτεῖται, ὅταν ὁ δωρεοδόχος διατελῇ ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν καὶ τὴν προστασίαν τοῦ δωρητοῦ.

4) Εἰς τὰς δωρεὰς τῶν γονέων πρὸς τὰ τέκνα, καλὸν εἶναι ν' ἀποφεύγηται ἡ ὠφέλεια τοῦ ἑνὸς γινομένη πρὸς βλάβην τοῦ ἑτέρου τέκνου. Ἡ σύστασις αὕτη δὲν περιέχεται ἐν τῷ Κορανίῳ, ἀλλὰ πηγάζει ἀπὸ *Χαδὶς* τοῦ Προφήτου, ὅστις, ἀκούσας τινὰ τῶν συγχρόνων του εἰπόντα ἐπὶ παρουσίᾳ του, ὅτι προετίθετο ν' ἀφήσῃ εἰς τὸ ἓν τέκνον του πλειότερα παρὰ εἰς τὸ ἕτερον, ἀπεφάνθη αὐθεντικῶς, «ὅτι αὐτὸς (ὁ Μωάμεθ) ἐπεθύμει νὰ μὴ παρευρεθῇ εἰς παρο»μοίαν πρᾶξιν.»

5) Τὸ τῆς δωρεᾶς ἀντικείμενον πρέπει νὰ ὑπάρχῃ εἰς τὸν τόπον, ὅπου ἡ σύμβασις γίνεται, καὶ ὁ δωρητὴς πρέπει νὰ τὸ κατέχῃ σωματικῶς κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς συστάσεώς της. Διὰ τοῦτο δὲν δύναταί τις νὰ δωρήσῃ ἀπαίτησιν εἰμὴ εἰς τὸν ὀφειλέτην αὐτῆς καὶ ὄχι εἰς τρίτον πρόσωπον.

6) Ὅταν ὁ δωρητὴς κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀσθενείας του συνάψῃ σύμβασιν περὶ δωρεᾶς, αὕτη διατηρεῖ τὴν ἰσχύν της, ἐπελθούσης τῆς ἀναρρώσεώς του. Ἐὰν ὅμως ἀποβιώσῃ ἕνεκα τῆς ἀσθενείας, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὁποίας συνωμολόγησε τὴν δωρεὰν, οἱ κληρονόμοι του ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ κρατήσωσιν ἐξ αὐτῆς τὰ δύο τρίτα τοὐλάχιστον τῆς κληρονομίας καὶ νὰ δώσωσιν εἰς τὸν δωρεοδόχον τὸ πολὺ τὸ ἓν τρίτον.

7) Ὁσάκις ἡ δωρεὰ ἦναι σύμβασις ἀμετάκλητος, ἀπαγορεύεται νὰ τὴν συνομολογήσῃ τις ὑπὸ ὅρον ἢ ὑπὸ προθεσμίαν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Εἴδομεν ὅμως ὅτι οἱ Σουννῖται ἐπιτρέπουν τὴν ὑπὸ ὅρον δωρεὰν, Χιμπὲ βὲ σιὰρτ ἰβὰζ, (ὅρα. ἀνωτ. τὴν § 2).

8) Ὁ *μεβχουμποῦρ λὲχ*, δωρεοδόχος, πρέπει νὰ χαρακτηρίζηται ἀκριβῶς. Ὑπαρχόντων πολλῶν δωρεοδόχων ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος, ἡ μερὶς ἑκάστου πρέπει νὰ ὁρισθῇ διακεκριμένως, εἴτε κατὰ τὴν σύστασιν τῆς συμβάσεως, εἴτε κατὰ τὴν παράδοσιν τοῦ πράγματος.

§ 4. Ἐπὶ δωρεᾶς πραγμάτων ἐχόντων ἀξίαν ἐπαισθητὴν, ἀπαιτεῖται ἡ σύνταξις ἐγγράφου. Ἐπὶ δὲ τῶν λοιπῶν ἀρκεῖ ἡ προφορικὴ σύμβασις ἐνώπιον μαρτύρων συνομολογουμένη.

§ 5. Αἱ κατὰ τοὺς ἀνωτέρω ἐκτεθέντας κανόνας συστηθεῖσαι συμβάσεις εἰσὶ νόμιμοι καὶ ἰσχυραί.

Ὅταν ἀμφισβητῆται ποῖον τὸ ἀντικείμενον τῆς διαφορᾶς, καὶ ὁ δωρεοδόχος τὸ ἔλαβεν εἰς τὴν κατοχήν του, ὁ δωρητὴς πρέπει νὰ ὁρκισθῇ ἐπὶ τοῦ ἰσχυρισμοῦ του.

Ἡ τῆς δωρεᾶς σύμβασις, καθισταμένη ἀμετάκλητος, *ἔκδι λαζίμ*,

δύναται νὰ διαρρηχθῇ μόνον διὰ τῆς ἀμοιβαίας συναινέσεως ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, ἐκτὸς τῶν ἑξῆς ἑπτὰ περιπτώσεων εἰς ἃς ἡ διάρρηξις ἀπολύτως δὲν ἐπιτρέπεται.

Αἱ περιπτώσεις αὗται συνεκεφαλαιώθησαν εἰς δίστιχον, σχηματισθὲν ἀπὸ τ' ἀρχικὰ στοιχεῖα τῶν λέξεων, αἵτινες δεικνύουν τὰς περιπτώσεις καθ' ἃς ἡ διάρρηξις δὲν ἐπιτρέπεται, περιειλημμένας ἐν τοῖς ἑξῆς δύο στίχοις.

Βὲ μάνι οὔρ μὶν ἐρ-ῥουτζοῦ ἰ φὶλ-χιμπέ.
Γὶὰ σαχίπι χουρούφιν ζεμαΐ χιζκέχ.

Ὅπερ σημαίνει ὅτι αἱ περιπτώσεις εἰς ἃς ἡ διάρρηξις δὲν ἐπιτρέπεται, δεικνύονται διὰ τῶν ἀρχικῶν ἀλφαβητικῶν στοιχείων,

ζὲ—μὰ—ἰ—χὶ—ζ—κὲ—χ.

Ἰδοὺ ἤδη κατὰ τὴν πραγματείαν τοῦ *Ρὲμς*, συγγραφεῖσαν κατὰ τὴν θεωρίαν τῶν ἀζεμιτῶν, ἡ ἐξήγησις τῶν στοιχείων τούτων:

1) Τὸ ἀρχικὸν στοιχεῖον *ζιαδιτὶ*, εἶναι ἡ περίπτωσις καθ' ἣν, τὸ δωρηθὲν πρᾶγμα παραληφθὲν ὑπὸ τοῦ δωρεοδόχου, ἔλαβε παρ' αὐτῷ προσαύξησίν τινα· π. χ. ὅταν ἐφυτεύθησαν δένδρα ἐν κήπῳ ὅστις δὲν εἶχε τοιαῦτα κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς δωρεᾶς, ἢ ὅταν νέαι οἰκοδομαὶ προσετέθησαν εἰς τὴν δωρηθεῖσαν οἰκίαν καὶ εἰς ἄλλας ὁμοίας περιπτώσεις.

2) Τὸ γράμμα *μὲβτ*, ἡ περίπτωσις καθ' ἣν ὁ δωρητὴς ἀπεβίωσεν.

3) Τὸ γράμμα *ἰβὰζ*, ὅταν ὁ δωρητὴς ἔλαβέ τι ἀντὶ τοῦ δωρηθέντος.

4) Τὸ γράμμα *χουρουτζ*, ὅταν τὸ δωρηθὲν μετεβιβάσθη εἰς τρίτου χεῖρας, διὰ δωρεᾶς ἢ ἄλλης νομικῆς πράξεως ὑπὸ τοῦ δωρεοδότου συνομολογηθείσης.

5) Τὸ γράμμα *ζεβζὲ*, ὅταν ἡ δωρεὰ ἐγένετο μεταξὺ συζύγων.

6) Τὸ γράμμα *κουρμπὲτ*, ὅταν ἡ δωρεὰ περιέχει τὸν ὅρον *κουρμπέτεν ἰλαλλαχὶ*, δηλ. ὅτι ἡ ἐλευθεριότης εἶχε λόγον τὴν εὐσεβῆ ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ ἦναί τις ἀρεστὸς εἰς τὸν Θεόν.

7) Τὸ γράμμα *χελακὲτ*, ὅταν τὸ δωρηθὲν ἀπωλέσθη ἢ κατεστράφη, ἢ ἂν ἦτο δοῦλος, τὸ δωρηθὲν ἀπηλευθερώθη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΒΑΣΣΙΓΕ, Η ΔΙΑΘΗΚΗ.

ΠΗΓΑΙ.

Νετλ οὐλ μεράμ, Μέρ. Β, σ. 82.— *Πὶστ πὰπ*, σ. 322.— *Κὲσφ ἐνβὰρ*, σ. 433.— *Χαλὴλ ἰδζὰζ*, σ. 265.— *Ἰχτιλαφὰτ οὐλ ἐρπαὰ*, σ. 187.— **Dulau, p. 98—107, 260—270.— Mouratgea d'Ohsson, partie V, p. 294—306, 310—319.—Macnaghten, p. 53—55, 241—249.**

§ 1. Ὀνομάζεται *Βασσιγὲ* τὸ συνάλλαγμα, δι' οὗ πρόσωπόν τι διὰ κληροδοσίας μεταβιβάζει μετὰ θάνατον εἰς τὴν κυριότητα ἑτέρου μέρος τῆς περιουσίας του· καὶ ὁ μὲν διαθέτης ὀνομάζεται *μουσὶ*, ὁ δὲ κληροδόχος *μουσιλὲχ* καὶ τὸ ἀντικείμενον τοῦ κληροδοτήματος *μουσὶ μπίχ*.

§ 2. α'.) Ὁ παρὰ πάντα ἄλλον αὐστηρῶς ἀπαιτούμενος πρὸς ἰσχὺν τῆς διαθήκης ὅρος εἶναι νὰ ὁρισθῇ σαφῶς τὸ κληροδοτούμενον ἀντικείμενον, ὥστε νὰ μὴ δίδῃ ἀφορμὴν εἰς ἀμφιβολίας καὶ ἀμφισβητήσεις· ἡ περὶ τὸ ἀντικείμενον τοῦτο ἀσάφεια καὶ ἀμφιβολία, ὅταν ἡ διαθήκη εἶναι ἀκατάληπτος καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς κληρικούς, εἶναι λόγος ἀκυρότητος. Ἐὰν τὸ κληροδοτούμενον πρᾶγμα ὁρίζηται εἰς εἶδος, χωρὶς νὰ προσδιορίζηται κατὰ τὸ ποσὸν, ὁ κληροδόχος ὀφείλει νὰ λάβῃ κατὰ τὴν γνώμην νομικῶν τινων τὸ ἔκτον τοῦ κληροδοτουμένου πράγματος, κατὰ δὲ τὴν γνώμην ἄλλων, μόνον τὸ ὄγδοον ἢ καὶ τὸ δέκατον.

Τὸ κῦρος καὶ ἡ ἰσχὺς τῆς διαθήκης ἢ τοῦ κληροδοτήματος δὲν ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ ὅρου, ὅτι τὸ κληροδοτούμενον ἀντικείμενον ὑπάρχει κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐκτελέσεως τῆς διαθήκης, ἀλλ' ἀρκεῖ ὅτι ὑπῆρχε κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς συντάξεώς της καὶ μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ διαθέτου.

β'.) Τὸ κληροδοτούμενον πρᾶγμα δὲν πρέπει νὰ ἦναι ἀπηγορευμένον ὑπὸ τοῦ νόμου. Οὕτω διαθήκη δι' ἧς κληροδοτοῦνται οἶνος, αἷμα, χοῖρος καὶ ἄλλα πράγματα ὑπὸ τοῦ νόμου θεωρούμενα ἀκάθαρτα, εἶναι πάντῃ ἄκυρος.

γ'.) Τὸ κληροδοτούμενον πρᾶγμα πρέπει νὰ δοθῇ εἰς τὸν κληροδόχον μεθ' ὅλων τῶν παρακολουθημάτων του. Οὕτω π. χ. ἡ κληροδότησις σπάθης περιλαμβάνει καὶ τὴν θήκην αὐτῆς.

δ΄.) Δὲν δύναταί τις νὰ διαθέσῃ πρὸς βλάβην τῶν στενωτέρων συγγενῶν του καὶ πρὸς ὄφελος ξένων (μὴ συγγενῶν), εἰμὴ τὸ τρίτον μέρος τῆς περιουσίας του. Τὰ δὲ λοιπὰ δύο μέρη ἀνήκουσιν εἰς τοὺς νομίμους κληρονόμους, καὶ ἂν ἀκόμη οὗτοι ἤθελον, ζῶντος τοῦ διαθέτου, συναινέσει ἐλευθέρως εἰς τὴν κληροδότησιν περιουσίας ὑπερβαινούσης τὸ ἓν τρίτον. Ἐὰν ὁ διαθέτης κληροδοτήσῃ εἴς τινα τὸ ἓν τρίτον τῆς περιουσίας του, καὶ εἰς ἕτερόν τινα τὸ ἓν ἕκτον αὐτῆς, τότε, ἀρνουμένων τῶν κληρονόμων ν' ἀποδώσωσι πλέον τοῦ ἑνὸς τρίτου, ὁ μὲν κληροδόχος τοῦ τρίτου τούτου μέρους θέλει τὸ λάβει ἀκέραιον, τὸ δὲ κληροδότημα περὶ τοῦ ἕκτου μέρους εἶναι ἄκυρον καὶ ὁ κληροδόχος αὐτοῦ οὐδὲν δικαιοῦται νὰ λάβῃ.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Κατὰ τοὺς Ἀζεμίτας, ὁσάκις ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ πλειότερον τοῦ τρίτου μέρους διετέθη ὑπὲρ ξένων προσώπων, αἱ εἰς ἕκαστον ἐξ αὐτῶν ἀφεθεῖσαι μερίδες πρέπει νὰ ἐλαττωθῶσι συμμέτρως, εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ ὑπερβαίνωσι μὲν τὸ τρίτον τῆς κληρονομίας, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου καὶ οὐδεὶς τῶν κληροδόχων νὰ μὴ ἀποκλεισθῇ τῆς κληροδοσίας. Δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τὸν πατέρα ν' ἀποκληρώσῃ ἕνα τῶν υἱῶν του, δύναται ὅμως ἐν γένει νὰ κληροδοτήσῃ εἰς ἀπωτέρους συγγενεῖς πρὸς βλάβην τῶν πλησιεστέρων.

ε΄.) Αἱ διαθῆκαι ἐκτελοῦνται κατὰ τὸν θάνατον τοῦ διαθέτου, ἂν, ὡς ἀμέσως ἀνωτέρω εἴπομεν, τὰ κληροδοτήματα δὲν ὑπερβαίνωσι τὸ τρίτον τῆς κληρονομίας. Τὰ κληροδοτήματα πρέπει νὰ πληρωθῶσι πρὸ τῆς μεταξὺ τῶν κληρονόμων διανομῆς τῆς κληρονομίας, ἀλλὰ μετὰ τὴν πληρωμὴν τῶν κληρονομικῶν χρεῶν.

ς΄.) Τὸ τῆς διαθήκης κληροδοτούμενον πρᾶγμα μεταβαίνει εἰς τὴν πλήρη κυριότητα τοῦ κληροδόχου, ὅστις δύναται νὰ τὸ διαθέσῃ κατ' ἀρέσκειαν.

ζ΄.) Δὲν ὑποχρεοῦταί τις νὰ πληρώσῃ τὸν φόρον *ζεκιάτ*, ἢ τὸν *χούμ* (1) ἐπὶ τῆς καταλειφθείσης ὑπὸ τοῦ διαθέτου περιουσίας.

§ 3. Ὡς πρὸς τὸν διαθέτην ἰσχύουσιν οἱ ἑξῆς κανόνες:

α΄.) Ὀφείλει νὰ ἦναι ἐνῆλιξ. Οἱ μὴ εἰσέτι συμπληρώσαντες τὸ δέκατον ἔτος τῆς ἡλικίας των παῖδες δὲν δύναται ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει νὰ κάμωσι διαθήκην.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφίται ἐπιτρέπουσιν εἰς παῖδας ἄνευ προσδιορισμοῦ τῆς ἡλικίας νὰ κάμωσι διαθήκην, ἐὰν ἠθικῶς εἶσιν εἰς κατάστασιν νὰ ἐννοήσωσι τὴν σπουδαιότητα τῆς πράξεως ταύτης.

β΄.) Πρέπει νὰ ἔχῃ ἐλευθέραν τὴν χρῆσιν τῶν διανοητικῶν του δυνάμεων. Ὅθεν ἀποκρούει ὁ νόμος τὰς διαθήκας τῶν φρενοβλαβῶν, τῶν ἀσθενῶν τὸ πνεῦμα, τῶν αὐτοχείρων, ἐὰν ὡς πρὸς τοὺς

(1) Σ. Μ. Ὅρα ἀνωτέρω περὶ τῆς ἐννοίας τῶν λέξεων τούτων τὸ κεφ. Γ. τοῦ Βιβλίου Ἰδαδάτ.

τελευταίους τούτους ἡ διαθήκη συνετάχθη μεταξὺ τοῦ ἀπὸ τῆς θανατηφόρου πληγῆς καὶ τοῦ θανάτου χρονικοῦ διαστήματος.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Αἱ ὑπὸ τῶν βαρέως ἀσθενούντων προσώπων καὶ ἀπολεσάντων τὴν χρῆσιν τῆς φωνῆς, ἀλλὰ δυναμένων διὰ σημείων νὰ δηλώσωσι τὴν θέλησίν των, συντασσόμεναι διαθῆκαι, κατὰ μὲν τοὺς Σαφίτας κηρύττονται νόμιμοι, κατὰ δὲ τοὺς Ἀζεμίτας ἄκυροι.

γ΄.) Πρέπει νὰ ἦναι ἐλεύθερος. Ὁ δοῦλος δὲν δύναται νὰ συντάξῃ ἰσχυρῶς διαθήκην, ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ κυρίου του.

δ΄.) Ὀφείλει νὰ ἔχῃ τὴν κυριότητα καὶ τὴν κατοχὴν τοῦ κληροδοτουμένου πράγματος.

§ 4. Ὡς πρὸς τὸν κληροδόχον, *μουσὶ πίχ*, ἀπαιτοῦνται τὰ ἑξῆς:

α΄.) Δήλωσις περὶ τῆς ἀποδοχῆς τοῦ κληροδοτηθέντος πράγματος. Αὕτη δὲ δύναται νὰ γίνῃ καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ διαθέτου.

β΄.) Ἀκριβὴς χαρακτηρισμὸς τοῦ διὰ τῆς διαθήκης ἐγκαθισταμένου κληροδόχου. Οὗτος πρέπει νὰ ἦναι πρόσωπον ὑπάρχον πραγματικῶς *μευτζούδ*, νὰ ζῇ κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς συντάξεως τῆς διαθήκης, νὰ χαρακτηρίζηται ἐν αὐτῇ, εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ δυσκολεύωνται οἱ κληρονόμοι νὰ τὸν ἀναγνωρίσωσιν. Ἐπιτρέπεται ν' ἀφεθῇ κληροδότημα εἰς κυοφορούμενον ἔμβρυον. Διαθήκη γενομένη ὑπὲρ προσώπου ἀποθανόντος πρὸ τῆς συντάξεώς της, ἢ ὑπὲρ ἀφάντου καὶ τοῦ ὁποίου ἡ ὕπαρξις εἶναι ἀμφίβολος, δὲν ἔχει κανὲν ἀποτέλεσμα· διότι τὰ πρόσωπα ταῦτα δὲν δύνανται οὔτε αὐτοπροσώπως, οὔτε διὰ πληρεξουσίου νὰ δηλώσι τὴν ἀποδοχὴν τοῦ κληροδοτήματος.

γ΄.) Ἐὰν ἡ κυριότης δούλου τινός, ἢ ἡ προσωπικὴ αὐτοῦ ἐργασία, κληροδοτηθῇ διὰ διαθήκης εἴς τινα, οὗτος ἀποδεχόμενος τὸ κληροδότημα ὑποχρεοῦται νὰ ἐνδύσῃ, νὰ τρέφῃ καὶ ἐν γένει νὰ ἐπιμελῆται τὸν δοῦλον.

§ 5. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν σύστασιν τῆς διαθήκης αὕτη δύναται νὰ γίνῃ ἐγγράφως ἢ ἁπλῶς προφορικῶς· ἀλλ' εἰς ἑκατέραν τῶν περιπτώσεων τούτων ἀπαιτεῖται ἡ παρουσία δύο μαρτύρων ἀρρένων.

SISMANOGLIO

ΤΥΠΟΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ.

ΑΛΗΘΩΣ ΣΥΝΕΤΑΧΘΗ ΕΝΩΠΙΟΝ ΜΟΥ.

(Τ. Σ.)

(Σφραγὶς τοῦ Καδῆ).

Ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἀρίστου ὅλων τῶν ὀνομάτων. Τὸ περιεχόμενον τῆς παρούσης πράξεως εἶναι τὸ ἑξῆς·

Ἐνεφανίσθη ἐνώπιον τῆς δικαιοσύνης τοῦ σ ε ρ τ ῆ καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ τινων χρηστῶν καὶ πιστῶν μαρτύρων ὁ δεῖνα, υἱὸς τοῦ, κτλ.

(Τ. Σ.)

(Σφραγὶς τοῦ διαθέτου τούτου).

Ἐνῆλιξ καὶ ὑγιὴς τὸν νοῦν, καὶ ἐδήλωσε, τηρῶν ὅλας τὰς ὑπὸ τοῦ σ ε ρ τ ῆ ἀπαιτουμένας διατυπώσεις, τὴν τελευταίαν θέλησίν του ἵνα νομιμοποιήσῃ αὐτήν.

α΄.) Ἔχω εἰς τὴν κυριότητά μου ἓν κεφάλαιον ἐκ πεντακοσίων δουκάτων, ἅπερ ἤδη, δυνάμει γραμματίων νομίμως ἀνεγνωρισμένων, εὑρίσκονται παρὰ τῷ δεῖνι.

β΄.) Εἶμαι κύριος προσέτι μιᾶς οἰκίας διορόφου, ἐν ᾗ ἤδη κατοικῶ μετὰ τῆς οἰκογενείας μου. Ἡ περιουσία μου αὕτη μετὰ τὸν θάνατόν μου θέλει διανεμηθῇ κατὰ τὸν κανόνα μ ό φ ε ρ ὲ ς ο ὐ λ λ ὰ χ, δηλ. κατὰ τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ καὶ κατὰ τὸν κανόνα ῥ έ σ μ β ε ρ ο τ ὲ, ὅστις δυνάμει τοῦ σ ε ρ τ ῆ ὁρίζει τὴν τάξιν τῶν κληρονόμων μου, οἵτινες εἶναι πέντε τὸν ἀριθμόν, ἤτοι δύο υἱῶν, δύο θυγατέρων καὶ μιᾶς συζύγου.

Διατάττω διὰ τῆς παρούσης διαθήκης ἵνα τὸ τρίτον μέρος τῶν μετρητῶν χρημάτων μου δαπανηθῇ διὰ τὴν ταφήν μου καὶ διὰ τὴν διανομὴν χάριν τῆς μνήμης μου ἐλέων. Τὰ δὲ λοιπὰ δύο τρίτα θέλουν διανεμηθῇ οἱ κληρονόμοι μου.

Διορίζω ἐπίτροπον τῶν τέκνων μου β α σ τ ῆ καὶ τῆς περιουσίας αὐτῶν τὸν ἀδελφόν μου (δεῖνα) καὶ παρεπίτροπον ν α ζ ὴ ρ (1) τὸν νεώτερον ἀδελφόν μου. Ἀμφότεροι ὀφείλουσι νὰ ἐκπληρώσι τὰ καθήκοντά των κατὰ τοὺς κανόνας τοῦ σ ε ρ τ ῆ καὶ κατὰ τὰ ὑπὸ τῆς ἱερᾶς αἱρέσεως τῶν ἰμαμιτῶν διατασσόμενα. Κατὰ τὰς αὐτὰς διατάξεις τοῦ σ ε ρ τ ῆ ἐπιφυλάττομαι ἐνόσῳ ζῶ τὸ δικαίωμα ν' ἀνακαλέσω τὴν παροῦσαν διαθήκην· μετὰ τὸν θάνατόν μου ὅμως τὴν ἀμετάκλητον καὶ νόμιμον ἰσχύν· διότι τὸ κεφάλαιον δεύτερον τοῦ Κορανίου λέγει, ὁ ἀποδεχθεὶς τὴν διὰ διαθήκης ἐκφρασθεῖσαν θέλησιν τοῦ διαθέτου, καὶ μὴ ἐκπληρῶν αὐτήν, ἁμαρτάνει ἐνώπιον τοῦ Ὑψίστου καὶ θέλει δώσει λόγον ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ.

Ἐγένετο τὴν δεῖνα ἡμέραν τοῦ μηνὸς δεῖνα.

Δεῖνα.	Δεῖνα.	Δεῖνα.
(Τ. Σ.)	(Τ. Σ.)	(Τ. Σ.)
(Ἡ σφραγὶς του).	(Ἡ σφραγὶς του).	(Ἡ σφραγὶς του).

(1) Ν α ζ ὴ ρ εἶναι ὁ ἐπιτηρῶν τὴν περιουσίαν τῶν ἀνηλίκων καὶ ὁ ἐκτελεστὴς τῶν διαταγῶν τοῦ β α σ τ ῆ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ (ὅρ. κατ. § 7. ἀριθ. γ΄.)

§ 6. Αἱ διαθῆκαί εἰσιν ἰσχυραὶ καὶ νόμιμοι, συνταξόμεναι κατὰ τοὺς ἀνωτέρω ἐκτεθέντας κανόνας. Ἐὰν ὁ διαθέτης συνέταξε πολλὰς διαθήκας ὡς πρὸς τὸ αὐτὸ κληροδοτηθὲν ἀντικείμενον, ἡ νεωτέρα ὑπερισχύει τῶν λοιπῶν.

Εἰς ὅλας τὰς περὶ νομιμότητος καὶ ἰσχύος τῶν διαθηκῶν διατάξεις, κατὰ κανόνα οἱ προσβάλλοντες αὐτὰς καὶ ἐγείροντες δίκην ὀφείλουσι νὰ προσάξωσι μάρτυρας.

Ἐὰν ἐν τούτοις οἱ κληρονόμοι ἐνίστανται, ὅτι πληρόνοντες τὰ εἰς τρίτους ἀφεθέντα κληροδοτήματα, ἀγνοοῦν ἂν ταῦτα ὑπερβαίνωσι τὸ ἓν τρίτον τῆς κληρονομίας, (ὅρα ἀνωτέρω § 2. ἀριθ. δ.), εἶναι δεκτοὶ ν' ἀποδείξωσι δι' ὅρκου τὸν ἰσχυρισμὸν αὐτῶν.

Ἡ διαθήκη εἶναι, ἐφ' ὅσον ὁ διαθέτης ζῇ, συνάλλαγμα μετακλητὸν, *ἔκδι τζαΐζ*, διὸ καὶ ἐπιτρέπεται εἰς αὐτὸν νὰ τὴν ἀνακαλέσῃ καὶ νὰ μεταβάλῃ τὰς διατάξεις του. Μετὰ τὸν θάνατον ὅμως τοῦ διαθέτου, ἐὰν ὑπάρχῃ συντεταγμένη κατὰ τὰς νομίμους διατυπώσεις, ὁ δὲ κληροδόχος *μουσὶ λὲχ* ἐδήλωσε τὴν ἀποδοχὴν αὐτῆς, τότε μετατρέπεται εἰς συνάλλαγμα ἀμετάκλητον, *ἔκδι λαζὴμ*, καὶ δὲν δύναται νὰ τὴν ἀνακαλέσῃ ὁ κληρονόμος τοῦ διαθέτου.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Κατὰ τοὺς Σαφιΐτας, ὁ κληροδόχος, μ ο υ σ ὶ λ έ χ, δύναται ἐντελῶς ν' ἀπαλλαχθῇ τῶν ὑποχρεώσεων τῆς διαθήκης, ὄχι μόνον ζῶντος τοῦ διαθέτου, ἀλλὰ καὶ μετὰ θάνατον αὐτοῦ, καίτοι ἀποδεχθεὶς κατόπιν τὸ κληροδότημα.

§ 7. Περὶ ἐπιτρόπων.

Κατὰ τὸν μουσουλμανικὸν νόμον ὑπάρχουσι,

α΄.) Φυσικοὶ ἐπίτροποι, *βελὴ*, ἕνεκα τοῦ δικαιώματος τῆς ἐξ αἵματος συγγενείας, ὅπερ δὲν ἀνήκει εἰμὴ εἰς τὸν πατέρα καὶ τὸν πάππον. Ἡ μήτηρ δὲν δύναται νὰ ἦναι *βελὴ*, ἐκτὸς ἂν, ὁ σύζυγος διὰ διαθήκης τῇ ἀναθέσῃ τὴν ἐπιτροπείαν τῶν τέκνων.

β΄.) Ἐπίτροποι *βασὴ*, διὰ διαθήκης διοριζόμενοι, καὶ

γ΄.) *Καϊγιούμ*, ἐπίτροποι διοριζόμενοι ὑπὸ τῆς ἀρχῆς, ὅταν δὲν ὑπάρχει φυσικὸς ἢ διὰ διαθήκης ἐπίτροπος, *βελὴ ἢ βασή*.

Παρὰ τοῖς ἐπιτρόποις, διὰ διαθήκης ἢ ὑπὸ τῆς ἀρχῆς διοριζομένοις, δύναται νὰ διορισθῇ παρεπίτροπος, *ναζὴρ*, καθῆκον τοῦ ὁποίου εἶναι ἡ ἐπιτήρησις τῆς ἐπὶ τοῦ ἐπιτρόπου γενομένης διαχειρίσεως τοῦ ἀνήλικος, καὶ ἡ ἐκτέλεσις τῶν διαταγῶν τοῦ ἐπιτρόπου. Οἱ φυσικοὶ ἐπίτροποι, *βελὴ*, δὲν ὑποβάλλονται εἰς διατύπωσίν τινα, ἀλλ' ἁπλῶς δυνάμει τῆς ἐξ αἵματος συγγενείας λαμβάνουσι τὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας τοῦ ἀνήλικος ἄνευ διορισμοῦ ἢ ἐπικυρώσεως.

Τὸ δικαίωμα τοῦ διορίζειν διὰ διαθήκης ἐπίτροπον, *βασὴ*, ἀνήκει εἰς μόνον τὸν πατέρα καὶ τὸν πάππον. Ἐὰν δὲ ἡ μήτηρ διορίσῃ

SISMANOGLIO

ἐπίτροπον τῶν τέκνων της, ὁ τοιοῦτος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διαχειρίζηται μόνον τὸ τρίτον μέρος τῆς περιουσίας τῶν τέκνων.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται ἐπιτρέπουσι καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς συγγενεῖς ν' ἀναθέτωσι διὰ διαθήκης τὰ καθήκοντα τοῦ ἐπιτρόπου βασὴ, εἰς ἐξωτερικὸν πρόσωπον πρὸς διαχείρισιν τῶν πραγμάτων, ἅπερ ἀφῆκαν εἰς ἀνήλικον, καί τοι ζῶντος τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ πάππου αὐτῶν (1).

Ὁ ἡγεμὼν ἢ ὁ *χακὴμ σέρη* διορίζει τοὺς ἐπιτρόπους *καϊγιούμ*, μὴ ὑπαρχόντων φυσικῶν ἢ ἐκ διαθήκης ἐπιτρόπων, ἢ ὑπαρχόντων μὲν, ἐνεργούντων ὅμως ἀνηθίκως καὶ παρανόμως.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Ἀζεμῖταις, ὁ ἐπίτροπος ὅστις δημοσίως πράττει πράξεις ἀντικειμένας εἰς τὴν θρησκείαν, δὲν ἀποβάλλεται μὲν τῆς ἐπιτροπείας, ἀλλὰ προστίθεται παρ' αὐτῷ διὰ τὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας ἕτερος μουσουλμάνος συνετὸς καὶ σώφρων.

Ἐὰν ὁ ἐπίτροπος ὑποπέσῃ εἰς φρενοβλάβειαν, εἰς βαρεῖαν ἀσθένειαν ἢ εἰς ἀσωτείαν, ἡ ἀρχὴ ἢ ὁ *Χακὴμ σέρ* τῷ ἀφαιρεῖ τὴν ἐπιτροπείαν, καὶ διορίζει ἕτερον *καϊγιούμ*, μέχρι τῆς ἰάσεως ἢ τῆς διορθώσεως τοῦ ἐπιτρόπου (2).

Ἵνα διορισθῇ τις ἐπίτροπος, ὀφείλει νὰ ἦναι ἐνῆλιξ, ὀπαδὸς τοῦ ἰσλαμισμοῦ, νὰ ἔχῃ ἐλευθέραν τὴν χρῆσιν τῶν διανοητικῶν του δυνάμεων, νὰ διάγῃ σώφρονα καὶ τακτικὸν βίον, καὶ νὰ ἦναι εὐπόληπτος.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Ἀζεμῖταις ἐπίσης, δὲν εἶναι δεκτὸς ὡς ἐπίτροπος καὶ διαχειριστὴς τῆς περιουσίας τοῦ ἀνήλικος ἄνθρωπος μὴ πρεσβεύων τὴν εἰρημένην θρησκείαν, ἀλλ' ἂν κατ' ἀρχὰς θεωρηθεὶς ἄξιος διωρίσθη τοιοῦτος καὶ ἐνεκατέστη ὑπὸ τοῦ Καδῆ εἰς τὴν ἐπιτροπείαν, ἡ θρησκευτική του ἀδιαφορία δὲν ἐπιφέρει τὴν ἀποβολήν αὐτοῦ, εἶναι ὅμως λόγος ἵνα προστεθῇ παρ' αὐτῷ ὡς παρεπίτροπος ἕτερός τις μουσουλμάνος πιστὸς καὶ εὐσεβής.

Δοῦλος ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ κυρίου του δὲν δύναται νὰ διορισθῇ οὔτε διὰ διαθήκης, οὔτε ὑπὸ τῆς ἀρχῆς ὡς ἐπίτροπος.

Γυναῖκες δὲν δύνανται νὰ διορισθῶσιν ἐπίτροποι, εἰμὴ ὀσάκις γνωρίζουσι τὸν ἱερὸν νόμον *σερῆ* καὶ ἄνδρες κατάλληλοι πρὸς ἐκπλήρωσιν τοιαύτης λειτουργίας δὲν ὑπάρχουσιν.

Ὁ διορισμὸς ἐπιτρόπου τινος *βασὴ*, πρέπει νὰ γίνῃ ἐνώπιον δύο

(1) Κατὰ τὸν Hammer, Geschicht des Osmanischen reischs. IV p. 449, ἐπίτροπος βασὴ ἢ πάτρων δύναται νὰ διορισθῇ ὄχι μόνον εἰς τοὺς ἀνηλίκους, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἀδυνάτους ἵνα προστατεύωσιν αὐτοὺς κατὰ τῶν ἰσχυρῶν.

(2) Εἰς τὰς Ὑπερκαυκασίας Ρωσσικὰς ἐπαρχίας, ὁ δικαστὴς Καδῆ ὀφείλει ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει νὰ ἀγγείλῃ τοῦτον εἰς τὰς ἀρχὰς, αἵτινες ἐπικυροῦσι τὴν παρ' αὐτοῦ γενομένην ἐκλογὴν ἑτέρου ἐπιτρόπου.

μαρτύρων, οἵτινες ὀφείλουσι νὰ θέσωσι τὴν σφραγίδα των ἐπὶ τῆς περὶ τούτου πράξεως.

Οἱ διὰ διαθήκης διοριζόμενοι κηδεμόνες ὀφείλουσι νὰ δηλώσωσιν ὅτι δέχονται τὴν ἐπιτροπείαν, ἢ τοὐναντίον μὴ δεχόμενοι ὀφείλουσι νὰ δηλώσωσι τὴν ἄρνησίν των ζῶντος τοῦ διαθέτου, ἄλλως μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ὑποχρεοῦνται νὰ τὴν δεχθῶσιν.

Ὁ ὡς *καϊγιούμ* ὑπὸ τῆς ἀρχῆς διοριζόμενος ὑποχρεοῦται νὰ δεχθῇ τὸ βάρος τοῦτο. Διορισθέντες δύο συνάμα ἐπίτροποι δύνανται, ἢ κοινῶς νὰ διαχειρίζωνται τὴν περιουσίαν τοῦ ἀνήλικος, ἢ νὰ μερισθῶσι τοὺς διαφόρους κλάδους αὐτῆς.

Μὴ δυναμένου τοῦ ἐπιτρόπου μόνου νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ὑπηρεσίαν του, ὁ ἡγεμὼν ἢ ὁ *Χακὴμ σὲρ* διορίζει βοηθὸν αὐτοῦ ἕτερόν τι πρόσωπον (1).

Ὁ ἐπίτροπος ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ *Χακὴμ σὲρ* δὲν δύναται ν' ἀναθέσῃ εἰς ἄλλον τὴν λειτουργίαν του.

Ὀφείλει κατὰ τὴν διαχείρισιν τῆς ἐμπιστευθείσης αὐτῷ περιουσίας νὰ καταβάλῃ ὅσην καὶ διὰ τὴν εἰδικὴν περιουσίαν ἐπιμέλειαν· ἀμελήσας δὲ νὰ λάβῃ τὰ κατάλληλα μέτρα, εἶναι ὑπεύθυνος, διὰ τὴν ἐκ τούτου προελθοῦσαν ζημίαν, ὡς καὶ διὰ τὴν ἐκ σφάλματος αὐτοῦ συμβᾶσαν ἀπώλειαν.

Ὁ ἐπίτροπος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ πληρώσῃ τὰ ἴδιά του χρέη διὰ τῶν προσάδων τοῦ ἀνήλικος, μὲ τὴν ὑποχρέωσιν ν' ἀποδώσῃ αὐτὰς κατὰ τὴν λῆξιν τῆς ἐπιτροπείας, ἀποζημιόνων τὰς τυχὸν γενομένας ζημίας.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται καὶ οἱ Σιῖται συγχωροῦσιν εἰς τοὺς ἐπιτρόπους ν' ἀγοράσωσι δι' ἑαυτοὺς πράγματα τῆς περιουσίας τοῦ ἀνήλικος, ὅταν τοιαύτη μεταβολὴ δύναται νὰ ἦναι ὠφέλιμος εἰς τὸν ἀνήλικα. Οἱ Σαφιῖται ὅμως ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει χορηγοῦσι τὸ δικαίωμα τοῦτο εἰς τὸν ἐπίτροπον.

Οὐδεμίαν ἀντιμισθίαν δικαιοῦνται νὰ λάβωσιν οἱ ἐπίτροποι, διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων των καὶ διὰ τοὺς κόπους οὓς κατέβαλον. Εἰς τὸν Καδῆ εἶναι ἀνατεθειμένη ἡ ἀνωτάτη ἐπιτήρησις τῶν ἐπιτροπειῶν ἐν γένει καὶ ἰδίως τῆς ἐνεργείας τῶν ἐπιτρόπων (2).

Ὑποχρεοῦνται οἱ ἐπίτροποι εἰς ἀκριβῆ λογοδοσίαν περὶ τῆς διαχειρίσεως τῆς περιουσίας τοῦ ἀνήλικος. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἀνηλικιότητος τοῦ ἐπιτροπευομένου δὲν ζητεῖται παρ' αὐτῶν λο-

(1) Ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει ἐν ταῖς Ὑπερκαυκασίαις ρωσσικαῖς χώραις, ὅπου ἡ Ρωσσικὴ Κυβέρνησις ἀντεκατέστησε δικαστήρια ἐπαρχιακά.

(2) Ἐν ταῖς Ρωσσικαῖς Ὑπερκαυκασίαις χώραις ἡ ἐξουσία αὕτη δὲν ἀνήκει πλέον εἰς τὸν Καδῆ ἀλλ' εἰς τὰ ἐπαρχιακὰ δικαστήρια.

© SISMANOGLIO MUSEUM

γοδοσία, ἐκτὸς ἂν ὁ *Χακὴμ σερ* ἢ ὁ *Καδῆς* λάβωσι πληροφορίας περὶ τῆς ἀμελείας καὶ τῆς κακῆς διαχειρίσεως τοῦ ἐπιτρόπου.

Ὁ ἐπιτροπευόμενος, ἐνῆλιξ γενόμενος, δικαιοῦται νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ ἐπιτρόπου του ἀκριβῆ περὶ τῆς διαχειρίσεώς του λογοδοσίαν· ἐν περιπτώσει δὲ ἀμφισβητήσεως, ὁ ἐπίτροπος ὀφείλει νὰ δικαιολογήσῃ ὅλας τὰς πράξεις του ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Ἐν περιπτώσει τοιαύτῃ παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις, ὁ ἐπίτροπος εἶναι δεκτὸς ἵνα δι' ὅρκου βεβαιώσῃ τὴν ἀλήθειαν τῶν ἐγχωρισμῶν του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΒΑΚΦ, ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΑ (ΒΑΚΟΥΦΙΑ).

ΠΗΓΑΙ.

Νεὶλ οὺλ μεραμ, Β. σ. 71—76.— *Πὶστ .τὰπ*, σ. 235—240.— *Κὲσφ ἐνβὰρ*, σ. 377—386, 522—536,— *Χαλὴλ ἰδζάζ*, σ. 236—244, 283—286.— *Ἰχτιλὰφ. οὺλ ἐρπαὰ*, σ. 167.— Macnaghten, p. 69.

§ 1. *Βὰκφ* λέγεται τὸ συνάλλαγμα, δι' οὗ ἀφιεροῖ τις εἰς ἕτερον πρόσωπον τὴν χρῆσιν καὶ κάρπωσιν πράγματος ἀνήκοντος εἰς αὐτὸν, χωρὶς ἐν τούτοις ὁ λαμβάνων τὸ πρᾶγμα ν' ἀποκτᾷ τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ τὸ διαθέτῃ.

Τὸ ἀφιέρωμα λέγεται *βὰκφ ἐβλὰδ*, ὅταν γίνηται πρὸς ὄφελος τῶν τέκνων, καὶ *βὰκφ ἄμ*, ὅταν γίνηται πρὸς κοινωφελῆ ἢ θεάρεστον σκοπόν. Εἰς τὸ πρῶτον εἶδος ἀνάγεται τὸ *βὰκφ ἴβν*, γενόμενον εἰδικῶς πρὸς ὄφελος τῶν υἱῶν, καὶ ὅπερ ἦτο ἄλλοτε ἐν πολλῇ χρήσει ἐν Κριμαίᾳ.

Τὸ ἀφιεροῦν τὸ πρᾶγμα πρόσωπον ὀνομάζεται *βακὴφ*, τὸ δὲ ἀφιερούμενον πρᾶγμα *μευκούφ*· τὸ δὲ πρόσωπον πρὸς ὄφελος τοῦ ὁποίου τὸ ἀφιέρωμα γίνεται ὀνομάζεται *μευκούφουν ἀλεῖχι*.

§ 2. Ὅπως τὸ συνάλλαγμα τοῦτο ᾖ ἰσχυρὸν, ἀπαιτεῖται ἡ ἔκφρασις τῆς ἀμοιβαίας θελήσεως *ἰδζὰπ βὲ καβοὺλ*, ἡ παράδοσις τοῦ ἀφιερωμένου πράγματος, *τεσλὶμ*, καὶ ἡ ἀποδοχὴ αὐτοῦ, *ἰκβάζ*.

Ὁ *βακὴφ* ὀφείλει διὰ ῥητῶν ἐκφράσεων (π. χ. *βὰκφ κερδὲμ*,

δηλ. ἀφιέρωσα), νὰ δηλώσῃ ὅτι ἀφιέρωσε τὸ δεῖνα πρᾶγμα πρὸς τοιάνδε χρῆσιν.

Ὁ *μευκούφουν ἀλεῖχι* ὀφείλει νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἀποδοχὴν τοῦ ἀφιερουμένου πράγματος διὰ τῆς λέξεως ταύτης *καβουλτοῦ*, (συναινῶ). Ἐν τούτοις ἀρκεῖ ἡ ὑπὸ τοῦ *μευκούφουν ἀλεῖχι*, ἁπλῆ κατοχὴ τοῦ πράγματος, καὶ τότε εἰκάζεται σιωπηλῶς ἡ περὶ ἀποδοχῆς συναίνεσις· ἡ ἀποδοχὴ τοῦ ἀφιερουμένου πράγματος δύναται ἀδιαφόρως νὰ γίνῃ ὑπὸ τοῦ *μευκούφουν ἀλεῖχι*, ἢ ὑπὸ τοῦ πληρεξουσίου αὐτοῦ. Τὸ δ' ἀφιέρωμα *βὰκφ ἄμ*, τὸ γινόμενον πρὸς κοινωφελῆ θεάρεστον σκοπὸν, πρέπει ν' ἀποδεχθῇ ὁ ἰμάμης, καὶ τοιούτου μὴ ὑπάρχοντος ὁ *χακὴμ σερῆ* (1).

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφίται καὶ οἱ Ἀζεμῖται, προκειμένου περὶ *βὰκφ ἄμ*, δὲν ἀπαιτοῦσι τὴν περὶ ἀποδοχῆς αὐτοῦ δήλωσιν.

Δὲν δύνανται ν' ἀφιερωθῶσιν εἰμὴ πράγματα ὧν ἡ χρῆσις δὲν ἐπιφέρει τὴν φθορὰν αὐτῶν. Ἀνεπίδεκτα ἑπομένως ἀφιερώσεως εἶναι τὰ τρόφιμα, οἱ καρποὶ, τὰ διὰ ἐργασίαν ἐνδύματα κλπ.

Οἱ Σαφίται καὶ οἱ Σίται ἐπιτρέπουσι τὴν ἀφιέρωσιν κινητῶν πραγμάτων, οἱ Ἀζεμῖται ὅμως τὴν ἀπαγορεύουσι στηριζόμενοι εἰς τὴν γνώμην τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς αἱρέσεώς των *Ἀμποῦ Χανιφὰ*, μολονταῦτα οἱ πλειότεροι τῶν νομικῶν Ἀζεμιτῶν τὴν ἐπιτρέπουσιν. Ἐπίσης πράγματα θεωρούμενα ὑπὸ τοῦ νόμου ἀκάθαρτα καὶ ἀπηγορευμένα δὲν δύνανται ν' ἀφιερωθῶσιν, οἷον ὁ οἶνος, ὁ χοῖρος, τ' ἀγάλματα, τὰ προσβάλλοντα τὰ δόγματα τῆς μωαμεθανικῆς θρησκείας, αἰσχρὰ βιβλία, τ' ἀποκτηθέντα ἀδίκως κλπ. Τὸ αὐτὸ ἐφαρμόζεται καὶ ἐπὶ τῶν πραγμάτων, ἅτινα ὁ *μευκούφουν ἀλεῖχι* δὲν δύναται νὰ λάβῃ ἐν τῇ κατοχῇ του, οἷον δοῦλος φυγάς. Ἡ δούλη ἀποκτήσασα μετὰ τοῦ πάτρωνος αὐτῆς τέκνα δὲν δύναται ν' ἀφιερωθῇ.

Τὸ ἀφιερούμενον ἀντικείμενον, πρὸς ἀποφυγὴν ἀμφιβολίας καὶ πλάνης, πρέπει νὰ χαρακτηρίζηται σαφῶς. Οὕτω π. χ. ὁ ἀφιερούμενος ἵππος πρέπει νὰ προσαχθῇ καὶ παρουσιασθῇ ἐνώπιον δύο μαρτύρων. Ὁ προορισμὸς τοῦ ἀφιερουμένου πράγματος, ὅστις πρέπει νὰ ἦναι σύμφωνος πρὸς τὸν νόμον, ἀπαιτεῖται νὰ δηλοῦται· οὕτω δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ἀφιέρωσις οἰκοδομήματος, ἐν τῷ ὁποίῳ ἄπιστοι ἤθελον προσεύχεσθαι ἢ ἐξασκεῖν τὰ τῆς θρησκείας των, ἢ ἐν τῷ ὁποίῳ ἤθελον παραδίδεσθαι εἰς ἡδονὰς ὑπὸ τοῦ νόμου ἢ τῆς

(1) Ἐν ταῖς ῥωσσικαῖς Ὑπερκαυκασίαις ἐπαρχίαις ἡ ἀποδοχὴ εἰς τὰς περιστάσεις ταύτας ἀνήκει εἰς τὸν Καδῆ ἢ εἰς ἄλλα ἀνώτερα ἐκκλησιαστικὰ πρόσωπα.

SISMANOGLIO MUSEUM

εὐκοσμίας ἀπηγορευμένας, οἷον τὰ παίγνια, τοὺς χορούς, τὴν οἰνοποσίαν κλπ.

Ἀπαγορεύεται ἡ ἀφιέρωσις πράγματος πρὸς ὄφελος τῶν ἀπίστων.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφιΐται καὶ οἱ Ἀζεμΐται ἀνέχονται τὴν πρὸς ὄφελος τῶν ἀπίστων ἀφιέρωσιν, ἐὰν οὗτοι δὲν εὑρίσκωνται ἐν πολέμῳ κατὰ τῶν μουσουλμάνων.

Ἰδιάζων χαρακτὴρ τοῦ *βὰκφ* εἶναι ὅτι ἀπαγορεύεται ὁ προσδιορισμὸς προθεσμίας πρὸς λῆξιν τοῦ συναλλάγματος τούτου, οὗτινος ἡ διάρκεια πρέπει νὰ ἦναι ἀπεριόριστος, *δεβάμ*. Ἐντεῦθεν συνάγεται ὅτι δοῦλος ἀφιερωθεὶς οὐδέποτε δύναται ν' ἀπελευθερωθῇ, καὶ ὅτι γαῖαι κηρυχθεῖσαι *μευκούφ* μένουσιν ἀπαραβίαστοι καὶ ἂν τὰ ἐπ' αὐτὰς οἰκοδομήματα ἤθελον καταρρεύσει.

Τὸ ἀντικείμενον τοῦ *βὰκφ* (μευκούφ) δὲν δύναται νὰ πωληθῇ ἢ νὰ ἐνεχυριασθῇ, μήτε νὰ δωρηθῇ ἢ νὰ δοθῇ ὡς γαμικὸν δῶρον, *μὲχρ ἢ σαδάκ* (ὅρα περὶ γάμου ἐν τῷ βιβλίῳ *Οὐκουδάτ*)· καὶ ἐν ἑνὶ λόγῳ κατ' οὐδένα τρόπον ν' ἀπαλλοτριωθῇ, ἐκτὸς ἂν ὁ ἀφιερώσας τὸ πρᾶγμα ἀποδείξῃ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου *σερῆ*, δι' ἀποδείξεων ἀναμφιλέκτων, ὅτι μὴ ἐκποιούμενον τὸ *μευκούφ*, ὄχι μόνον θέλει σπουδαίως βλαφθῆ, ἀλλὰ καὶ ἐντελῶς καταστραφῆ. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὸ δικαστήριον ἐπιτρέπει τὴν ἐκποίησιν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφιΐται δὲν ἐπιτρέπουσι τὴν πώλησιν τοῦ μευκούφ, εἰμὴ ὁσάκις τοῦτο εἶναι ζῶον, οὗτινος ἡ σὰρξ δύναται νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τροφήν, ἢ τὸ ὁποῖον ἤθελε μὴ πωλούμενον ἀποθάνῃ.

Τὸ συνάλλαγμα *Βὰκφ* πρέπει νὰ καταρτισθῇ ἄνευ ὅρου τινός, *τεντζήζ* κατ' ἐξαίρεσιν μόνον συγχωρεῖται ὁ ὅρος ὅτι, ἂν ὁ ἀφιερῶν *βακὴφ* ὑποπέσῃ εἰς πενίαν, θέλει ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσῃ ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν διάλυσιν τοῦ συναλλάγματος.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφιΐται καὶ οἱ Ἀζεμΐται δὲν παραδέχονται τοιοῦτον ὅρον ὡς νόμιμον.

Τὸ δικαίωμα τοῦ διαθέτειν τὸ *μευκούφ* ἀνήκει εἰς τὸν *μευκούφουν ἀλεΐχι*, δηλ. τὸν ὑπὲρ οὗ ἐγένετο τὸ συνάλλαγμα *βάκφ*· ἀλλ' ὅταν ἡ ἀφιέρωσις ἐγένετο πρὸς κοινὴν ὠφέλειαν, τὸ *μευκούφ* δὲν πρέπει νὰ χρησιμεύῃ ἀποκλειστικῶς εἰς ἓν πρόσωπον, οὐδ' εἰς αὐτὸν τὸν ἀφιερωτὴν, ὅστις δὲν δύναται νὰ ἐπιφυλαχθῇ δι' ἑαυτὸν ὡς προνόμιον, εἰμὴ μέτριον μέρος.

Δούλη ἀφιερωθεῖσα δὲν δύναται νὰ ἔλθῃ εἰς γάμον, εἰμὴ μετὰ δούλου, καὶ τοῦτο ἵνα μὴ ἀποκτήσῃ τὴν ἐλευθερίαν της, τὰ δὲ εἰς αὐτὴν διδόμενα ὑπὸ τοῦ συζύγου της γαμικὰ δῶρα *μὲχρ*, θέλουσιν ἀνήκει εἰς τὸν ὑπὲρ οὗ ἐγένετο ἡ ἀφιέρωσις. Τὰ ἐκ τοιαύτου γάμου γεννώμενα τέκνα εἰσὶ δοῦλοι τοῦ *μευκούφουν ἀλεΐχι*. Ἀλλ' ἐὰν ἡ δούλη χωρὶς νὰ ἔλθῃ εἰς γάμον ἀποκτᾷ τέκνα μετά τινος μουσουλμάνου, ἡ τοιαύτη σχέσις εἶναι ἀξιόποινος· οὐχ ἧττον ὅμως τὰ τέκνα γεννῶνται ἐλεύθερα.

§ 3. Ὅπως τὸ συνάλλαγμα *βὰκφ* ἦναι ἰσχυρὸν, ἀπαιτεῖται ὁ ἀφιερωτὴς νὰ ἦναι ἐνῆλιξ, ἱκανὸς νὰ διαθέσῃ τὴν περιουσίαν του, ὑγιὴς τὸν νοῦν, καὶ νὰ μὴ ἦναι προσβεβλημένος ὑπὸ βαρείας ἀσθενείας.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφιΐται καὶ οἱ Ἀζεμΐται ἐπιτρέπουσι τὴν σύστασιν τοῦ συναλλάγματος *βάκφ*, καὶ τοι ἀσθενοῦντος βαρέως τοῦ *βακήφ*, ἀλλ' ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ὁ ἀσθενὴς δὲν δύναται ν' ἀφιερώσῃ, εἰμὴ τὸ τρίτον μέρος τῆς περιουσίας του.

Μόνον τὰ πράγματα ἐφ' ὧν ἔχει τις ἀδιαφιλονείκητον κυριότητα δύναται ν' ἀφιερώσῃ.

§ 4. Ὡς πρὸς τὸν *μευκούφουν ἀλεΐχι* ἀπαιτεῖται:

α) Νὰ ὑπάρχῃ πραγματικῶς καὶ νὰ δύνηται νὰ παρουσιασθῇ· ὅθεν οὐδὲν δύναταί τις ν' ἀφιερώσῃ ὑπὲρ τεθνεώτων, ἢ μὴ εἰσέτι γεννηθέντων ἢ ἀπόντων. Ἐπιτρέπεται ἐν τούτοις, ἀφιερουμένου πράγματός τινος εἰς ὡρισμένον πρόσωπον, νὰ ἐπεκτείνῃ ὁ ἀφιερωτὴς τὸ ἐκ τούτου εὐεργέτημα εἰς τὰ γεννηθησόμενα τέκνα τοῦ ὑπὲρ οὗ τὸ ἀφιέρωμα.

β'.) Νὰ χαρακτηρίζηται ἀκριβῶς. Ἐὰν τὸ ἀφιέρωμα ἐγένετο ὑπὲρ κοινότητός τινος, ἕκαστος κοινωνὸς ἔχει ἴσον δικαίωμα χρήσεως ἐπὶ τοῦ ἀφιερωθέντος πράγματος. Ἐὰν ἐν τῷ περὶ τοῦ ἀφιερώματος συναλλάγματι ὁ *βακὴφ* λέγῃ, «ὅτι τὸ ἀφιέρωμά του ἀ»φορᾷ ὅλους τοὺς μουσουλμάνους, ἢ ἦναι προωρισμένον διὰ πάντα »μουσουλμάνον,» ἕκαστος πιστεύων εἰς τὸν ἰσλαμισμὸν, εἰς οἱανδήποτε αἵρεσιν καὶ ἂν ἀνήκῃ, δικαιοῦται νὰ κάμνῃ χρῆσιν τοῦ ἀφιερωθέντος πράγματος.

Ὅταν τὸ *βὰκφ* ἐγένετο πρὸς τὸ συμφέρον τῶν γειτόνων, τὸ δικαίωμα τῆς χρήσεως *χεμσαγιὲ τζὰρ* ἢ *τζιρὰρ* ἐκτείνεται εἰς ἅπαντας τοὺς κατοικοῦντας ἐντὸς ἀκτῖνος τεσσαράκοντα ἀρέσ (40 μέτρων) πέριξ τοῦ *μευκούφ* ἢ πέριξ τῆς κατοικίας τοῦ *βακήφ*. Ὁ προσδιορισμὸς τῆς ἐκτάσεως δὲν ὁρίζεται ἀπολύτως, ἀλλ' ἐξαρτᾶται κατὰ μέγα μέρος ἐκ τῶν κατὰ τόπους συνηθειῶν, *οὔρφ*.

γ'.) Νὰ ἦναι ἐλευθέρας καταστάσεως καὶ ἱκανὸς πρὸς ἀπόκτησιν περιουσίας· ὅθεν δοῦλος δὲν δύναται νὰ ἦναι *μευκούφουν ἀλεΐχι*.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ σαφιΐται καὶ οἱ ἀζεμΐται παραδέχονται, ὅτι καὶ ὁ δοῦλος ἔχει τὴν ἱκανότητα ταύτην, ἀλλ' ὅτι ὁ κύριος αὐτοῦ θέλει ἀπολαμβάνει τὴν χρῆσιν τοῦ ἀφιερώματος. Κατὰ τὴν γνώμην δὲ νομικῶν τινων σουννιτῶν καὶ σιΐτῶν, μὴ ἀντιτείνοντος τοῦ κυρίου εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ δούλου γενομένην ἀποδοχὴν τοῦ πράγματος, οὗτος καρποῦται αὐτό.

© SISMANOGLIO ARCHIVE

δ΄.) Νὰ ἐπιμελῆται τοὺς εἰς αὐτὸν ἀφιερωθέντας δούλους ὡς καὶ τὰ ζῶα καὶ νὰ τοὺς συντηρῇ προσηκόντως.

§ 5. Πρὸς τελειοποίησιν τοῦ συναλλάγματος *βάκφ*, ἀπαιτεῖται, ἐκτὸς τῆς παρουσίας δύο μαρτύρων, τὰ συναλλαττόμενα μέρη ν' ἀπαγγείλωσι τὸ *σιγκέ*· ἡ δὲ διατύπωσις αὕτη γενομένη ἀποδεικνύεται ἐγγράφως ἐκ τοῦ *βάκφ νάμε*, δηλ. τοῦ ἐγγράφου τοῦ συμβολαίου. Τὸ *σιγκὲ* διατυποῦται οὕτω.

Βάκφερ σαχίχερ ἀμήρ !

Ἤτοι «διὰ τῆς πράξεως ταύτης κάμνω νόμιμον ἀφιέρωμα.»

Εἰς δὲ τὰς λέξεις ταύτας τοῦ *βακὴφ ὁ μευκούφουρ ἀλεΐχι* ὀφείλει ν' ἀπαντήσῃ τὰ ἑξῆς.

Βεχεΐσου λὰ γιμπὰ οὺ βὲ λὰ γιουρχάρου βὲ λὰ γιουρεσοῦ φεμὲρ βεδδελέχου μπάδε μὰ σεμὶ ἀχοῦ φὲ ἰρρεμὰ ἰσμεχοῦ ἀλελλαζεΐρ γιουβεδδελούρεχου, ἤτοι·

«Ἀφιεροῦται ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι δὲν θέλει πωληθῇ, μήτε ἐνεχυ»ριασθῇ, μήτε κληροδοτηθῇ· διὸ ὁ γινώσκων τὴν ὕπαρξιν τοῦ ἀφι»ερώματος καὶ μὴ σεβασθεὶς τοὺς περὶ τὸ *βάκφ* κανόνας θέλει ἁμαρτήσει.»

§ 6. Τὸ συνάλλαγμα *βάκφ* διὰ τῆς ἐκ μέρους τοῦ *μευκούφουρ ἀλεΐχι* ἀποδοχῆς τοῦ *μευκοὺφ* καθίσταται ἀμετάκλητον, *ἐκδὶ λαζὴμ*, καὶ δὲν δύναται ν' ἀνακληθῇ εἰμὴ εἰς τὰς ἀνωτέρω σημειωθείσας περιπτώσεις.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ σαφιῖται καὶ οἱ Ἀζεμῖται ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει παραδέχονται τὴν ἀνάκλησιν τοῦ συναλλάγματος τούτου.

§ 7. Προκειμένου λόγου περὶ τοῦ *βάκφ*, πρέπει νὰ κάμωμεν παρατηρήσεις τινὰς ἐπὶ τῶν ἐλεῶν, *σαδακά*. Ἡ ἀπονομὴ ἐλεῶν εἶναι πρᾶξις προστατευομένη ὑπὸ τοῦ μουσουλμανικοῦ νόμου, *ἔμρι σερῆ*.

Δύο εἰδῶν ἐλέη ὑπάρχουσι:

α΄.) *Σαδακὰ μαφρουζ* εἶναι τὸ διδόμενον πρὸς ἐκτέλεσιν ἐπευχῆς τινος, (τάξιμον).

β΄.) *Σαδακὰ μερτουπὲ* εἶναι τὸ χάριν φιλανθρωπίας τυχαίως διδόμενον.

Ἐλέη *μερτουπὲ* δὲν πρέπει νὰ δίδωνται εἰμὴ εἰς τοὺς ἀπογόνους τῆς φυλῆς τοῦ *Βενῆ Χασὴμ* καὶ τῆς τοῦ προφήτου Μωάμεθ.

Τὰ μυστικῶς διδόμενα ἐλέη προτιμῶνται τῶν διδομένων δημοσίως· ὁ μουσουλμάνος ἐν τούτοις ὀφείλει νὰ δώσῃ ἐλέη δημοσίως, ὁσάκις δώσας αὐτὰ κρυφίως θέλει ἐγείρει τοὺς ὑποψίας καὶ τὰς δυσφημίας κακοήθων ἀνθρώπων.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφιῖται καὶ οἱ Ἀζεμῖται θεωροῦσιν προτιμητέα τὰ ἐλέη *μερτουπὲ*, μυστικῶς διδόμενα. Τὴν δὲ γνώμην ταύτην ἐπεκτείνουσι καὶ ἐπὶ τῶν ἐλεῶν *μαφρούζ*.

Ὅπως τὰ ἐλέη ὦσι σύμφωνα πρὸς τὸν νόμον ἀπαιτεῖται:

α΄.) *Ἰτζὰπ βὲ καβοὺλ*, δηλ. ἀμοιβαία συναίνεσις τοῦ δίδοντος καὶ τοῦ λαμβάνοντος τὴν ἐλεημοσύνην.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζιμῖται καὶ οἱ Σαφιῖται δὲν ἀπαιτοῦσι τὸν ὅρον τοῦτον.

β΄. *Ἰκβὰζ* ἀποδοχὴ τοῦ ἐλέους.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφιῖται καὶ οἱ Ἀζεμῖται δὲν ἀπαιτοῦσι τὸν ὅρον τοῦτον εἰμὴ ἐπὶ τοῦ ἐλέους *μαφρούζ*.

γ΄.) *Νιγιὲτ βὲ κουρμπὲτ*, δηλ. τὸ ἔλεος νὰ δοθῇ ἀπὸ αἴσθημα εὐσεβείας καὶ ἀπὸ ἐπιθυμίαν τοῦ πρᾶξαι τὸ ἀγαθόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

ΣΟΥΚΝΑ ΒΕ ΧΙΠΣ, ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΡΠΙΑΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΣ ΤΙΝΟΣ Η ΕΦ ΟΡΟΥ ΖΩΗΣ ΤΟΥ ΕΠΙΚΑΡΠΩΤΟΥ Η ΕΦ ΩΡΙΣΜΕΝΟΥ ΧΡΟΝΟΥ.

ΠΗΓΑΙ.

Νεΐλ οὺ-μεράμ, Μέρ. ΙΙ, σ. 76.—*Πὶστ πάπ*, σ. 233.

§ 1. Τὰ συναλλάγματα ταῦτα συγχέονται ὑπὸ τῶν Σουννιτῶν μὲ τὰ συναλλάγματα *βάκφ* καὶ *ἀριέχ*. Κατὰ τὴν διδασκαλίαν ὅμως τῶν Σιΐτῶν, ἣν θέλω ἀκολουθήσει ἀποκλειστικῶς ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ, μεταξὺ τῶν δύο τούτων συναλλαγμάτων ὑπάρχουσι διαφοραὶ χρήζουσαι ἰδίας ἐρεύνης (1).

(1) Οἱ Dulau καὶ Pharaon ἐν τῷ συγγράμματι αὐτῶν Droit musulman, p. 270—273 πραγματεύονται περὶ τοῦ συναλλαγματος Χοβούς (hobus), καθὸ συνηθεστάτου ἐν Ἀφρικῇ μεταξὺ τῶν ὀπαδῶν τῆς αἱρέσεως τῶν μαλεκιτῶν. Ἡ λέξις Χοβοὺς (hobus) παράγεται προφανῶς ἐκ τῆς ῥίζης χὶπς (hibs) καὶ ὅμως παραβάλλοντες τὰ δύο συναλλάγματα τὰ εὑρίσκομεν οὐσιωδῶς διαφέροντα ἀπ' ἀλλήλων. Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν Σιΐτῶν, ὁ κύριος τοῦ πράγματος διὰ τοῦ συναλλάγματος Χὶπς δὲν ἀπαλλοτριοῖ αὐτό, ἀλλ' ἁπλῶς παραχωρεῖ τὴν ἐπικαρπίαν, κατὰ δὲ τὴν διδασκαλίαν τῶν μαλεκιτῶν, ἀπ' ἐναντίας, κατὰ τὰ λεγόμενα τοῦ

Σουκνὰ λέγεται τὸ συνάλλαγμα, δι' οὗ ὁ κύριος πράγματός τινος μεταβιβάζει αὐτὸ εἰς ἕτερον, ἵνα τὸ καρποῦται χωρὶς ἐκ τούτου ν' ἀπογυμνοῦται ὁ κύριος τῆς ἐπὶ τοῦ πράγματος κυριότητός του.

Χὶπς δὲ εἶναι συνάλλαγμα παράγον τ' αὐτὰ ὡς καὶ τὸ *σουκνὰ* ἀποτελέσματα, ἀλλ' ὁ συνομολογῶν αὐτὸ ὁρμᾶται ἀπὸ αἴσθημα εὐσεβὲς καὶ θεάρεστον· διαφέρει δὲ τοῦ *βάκφ*, καθόσον διὰ τοῦ συναλλάγματος τούτου ὁ ἀφιερωτὴς, *βακὴφ*, ἀποξενοῦται τοῦ δικαιώματος τῆς ἐπὶ τοῦ πράγματος κυριότητος, ἐνῷ τοῦτο δὲν συμβαίνει ἐπὶ τοῦ *χίπς*.

Τὰ συναλλάγματα *σουκνὰ* καὶ *χὶπς* λέγονται *οὐμρὶ*, ὅσάκις τὸ δικαίωμα τῆς ἐπί τινος πράγματος ἐπικαρπίας μεταβιβάζεται εἰς ἕτερον ἐφ' ὅρου ζωῆς, τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἑτέρου τῶν συναλλαχθέντων.

Ῥεκεβὶ δὲ ἡ *βακτὶ*, ὅσάκις ἡ διάρκεια τῆς ἐπικαρπίας εἶναι βεβαία καὶ ὡρισμένη.

Ὁ παραχωρῶν τὸ πρᾶγμα καὶ τὴν ἐπικαρπίαν ὀνομάζεται *μαλὴκ*, ὁ δὲ λαμβάνων αὐτὴν, ἐν μὲν τῷ συναλλάγματι *σουκνὰ* ὀνομάζεται *σακὴμ*, ἐν δὲ τῷ συναλλάγματι *χὶπς* ὀνομάζεται *χαμπίς*.

§ 2. Ἐν ἀμφοτέροις τοῖς συναλλάγμασι τούτοις ἀπαιτεῖται ἡ ἀμοιβαία τῶν συναλλαττομένων συναίνεσις, *ἰτζὰβ βὲ καβούλ*· καθίστανται δὲ ἀμετάκλητα, *ἐκδὶ λαζὴμ*, ἅμα λαβόντων τὴν κατοχὴν τοῦ πράγματος τοῦ *σακὴμ* καὶ τοῦ *χαμπίς*.

Ἡ τοῦ πράγματος κάρπωσις ἀνήκει εἰς τὸν *σακὴμ* ἢ τὸν *χαμπὶς* καὶ τοὺς πλησιεστέρους αὐτῶν συγγενεῖς. Ἄλλο δικαίωμα ἐκτὸς τῆς καρπώσεως δὲν ἔχουσιν· ὅθεν δὲν δύνανται μήτε νὰ δωρήσωσι μήτε νὰ ἐκμισθώσωσιν ἢ ν' ἀπαλλοτριώσωσι τὸ πρᾶγμα. Ὁ ἰδιοκτήτης ὅμως δύναται κατὰ πᾶσαν στιγμὴν νὰ τὸ πωλήσῃ, ἀλλ' ἐν τῷ περὶ τῆς πωλήσεως συναλλάγματι, πρέπει, ἂν δηλωθῇ ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶναι βεβαρυμένον διὰ τοῦ συναλλάγματος *σουκνὰ* ἢ *χὶπς*, ὁ δὲ ἀγοραστὴς δὲν δικαιοῦται, πρὸ τῆς ἐκπνεύσεως τῆς διὰ τῶν συναλλαγμάτων τούτων ταχθείσης προθεσμίας, νὰ διαρρήξῃ ταῦτα. Ἡ ἀμοιβαία συναίνεσις πρέπει νὰ ἐκφρασθῇ ἐνώπιον μαρτύρων. Ἡ σύνταξις ἐγγράφου συσταίνεται, ἀλλὰ συνήθως δὲν συντάττουσιν ἔγγραφα.

Τὰ συναλλάγματα ταῦτά εἰσι σπάνια ἐν ταῖς ρωσσικαῖς πέραν τοῦ Καυκάσου ἐπαρχίαις.

§ 3. Τὰ συναλλάγματα *σουκνὰ* καὶ *χὶπς* παύουσι μετὰ τὴν ἔκπνευσιν τῆς ὑπὸ τῶν μερῶν ταχθείσης προθεσμίας. Ἐὰν δὲ προθεσμία ὡρίσθη ὁ θάνατος τοῦ ἰδιοκτήτου, *μαλὴκ*, καὶ ὁ *σακὶν* ἢ ὁ *χαπὶς* ἀποθάνωσι πρὸ αὐτοῦ, οἱ κληρονόμοι τούτων θέλουσι καρποῦσθαι τὸ πρᾶγμα μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ *μαλὴκ*.

Τὰ συναλλάγματα ταῦτα καθὸ ἀμετάκλητα δὲν δύνανται νὰ διαρρηχθῶσιν ἄνευ τῆς ἀμοιβαίας συναινέσεως τῶν μερῶν.

Dulau καὶ Pharaon, ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ πράγματος μεταβιβάζει διὰ τοῦ συναλλάγματος χοβοὺς τὸ τῆς κυριότητος δικαίωμα εἰς τὸν ἰμάμην ἢ εἰς τὸ τζαμίον μὴ ἐπιφυλάττων δι' ἑαυτὸν καὶ τοὺς κατιόντας αὐτοῦ, εἰμὴ τὸ δικαίωμα νὰ λαμβάνωσι τοὺς καρποὺς τοῦ πράγματος.

Ἐν τῷ συγγράμματι τοῦ Χαλὴλ Ἐφ. Ἰσὰκ, μεταφρασθέντι ὑπὸ τοῦ Perron, t V, p. 24—63, δὲν γίνεται λόγος περὶ συναλλάγματος ὁμοίου τῷ ὑπὸ τῶν Dulau καὶ Pharaon ὑπὸ τὸν τίτλον hobus παρισταμένῳ. Κατὰ τὸν Perron, τὸ hobus καὶ τὸ Wakf εἰσὶ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ συνάλλαγμα, καὶ αἱ ὀνομασίαι αὗται συνώνυμοι. Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν Σιΐτων, τὸ Χὶπς (hips) καὶ τὸ βάκφ (wakf) ἔχουσι κοινὸν μεταξύ των χαρακτῆρα, ὅτι ἀμφότερα τὰ συναλλάγματα πηγάζουσιν ἀπὸ ζωηρὸν αἴσθημα εὐσεβείας, ἐνῷ ἡ ἰδέα αὕτη εἶναι πάντῃ ξένη ἀπὸ τὰ λοιπὰ συναλλάγματα τὰ ἔχοντα τυχὸν ἀναλογίαν τινα πρὸς ταῦτα, οἷον τὸ ἀριὲχ, δάνειον, χιμπὲ, δωρεὰν, βασσιγὲ, διαθήκην, ὡς καὶ τὸ σουκνά.

ΤΜΗΜΑ ΠΕΜΠΤΟΝ.

ΔΙΚΑΣΤΙΚΑ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΑ.

ΣΟΥΛΦ, ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΣ.

ΠΗΓΑΙ.

Νεὶλ οὐλ ἀεραὰμ, Μέρ. Β, σ. 48.— *Πὶστ πὰπ*, σ. 266.— *Σουβὰλ βὲ τζεβὰπ*, σ. 51—111.— *Κὲσφ ἐνβὰρ*, σ. 261—269.— *Χαλὴλ ἰδζὰζ*, σ. 182. — *Ἰχτιλὰφ. οὐλ ἐρπαὰ*, σ. 140.— Mouradgea d'Ohsson, VI, p. 235.

Σοὐλφ εἶναι συνάλλαγμα, δι' οὗ σκοπεῖται τὸ πέρας τῶν ἐρίδων καὶ τῶν δικῶν.

Τὸ παρεμβαῖνον μεταξὺ τῶν διαφερομένων πρόσωπον ἵνα τοὺς συμβιβάσῃ ὀνομάζεται *μουσλὶχ*, ὁ δ' ἐνάγων *μουσαλὶχ*, καὶ ὁ ἐναγόμενος *μουσαλελὲχ*, τὸ δὲ ἀντικείμενον τῆς διαφορᾶς, περὶ οὗ ὁ συμβιβασμὸς, *μουσαλὲχ ἐνχοῦ*.

SISMANOGLIO MEGARO

Ἡ συναίνεσις τῶν διαδίκων εἰς τὸ νὰ συμβιβασθῶσιν εἶναι πλέον θεάρεστος, κατὰ τὸ λέγειν τοῦ Προφήτου, παρὰ ἡ νηστεία καὶ ἡ προσευχή·

Ὁ συμβιβασμὸς προσέτι ὀνομάζεται *σεϊγὶδ ἐλ-ἀχκιὰμ* δηλ. τὸ κατ' ἐξοχὴν ἔγγραφον. Οἱ κληρικοὶ λέγουσιν ὅτι ἐξ ὅλων τῶν συναλλαγμάτων ὁ συμβιβασμὸς εἶναι τὸ καλλίτερον καὶ τὸ θεαρεστώτερον, *ἔς-σουλχοῦ χαΐρ οὐλ-οὐμοῦρ*· ἡ ἐπιτυχία τοῦ συμβιβασμοῦ θεωρεῖται πρᾶξις τοσοῦτον ἀρεστὴ τῷ Θεῷ, ὥστε ἕκαστος δικαιοῦται νὰ παρεμβῇ μεταξὺ τῶν διαφερομένων, καὶ πρὸς μόνον τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ τοὺς συνδιαλλάξῃ.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφιΐται ἀπαγορεύουσι πάντα συμβιβασμὸν, ὁσάκις ὁ ὀφειλέτης ἀρνεῖται ἀπολύτως τὴν ὕπαρξιν τοῦ χρέους του. Οἱ Σιΐται ὅμως καὶ οἱ Ἀζεμΐται παραδέχονται τὸ ἐναντίον καὶ ἐν αὐτῇ ἀκόμη τῇ περιπτώσει.

Ὅπως ὁ συμβιβασμὸς ᾖ ἰσχυρὸς, ἀπαιτεῖται ἡ ἀμοιβαία συναίνεσις τῶν μερῶν.

Ὁ συμβιβασμὸς ἀνάγεται εἰς τὰ ἀμετάκλητα συναλλάγματα *ἐκδὶ λαζὶμ*, καὶ ἐπομένως μετὰ τὴν ἔκφρασιν τῆς ἀμοιβαίας συναινέσεως, *ἰτζὰβ βὲ καβοὺλ*, δὲν δύναται νὰ μηδενισθῇ ἡ ἰσχύς του.

Οἱ ἔχοντες μεταξύ των διαφορὰν εἶναι κύριοι νὰ διορίσωσι διαιτητὴν, *μουνσὶφ*, πρὸς λύσιν αὐτῆς. Ἐὰν δὲ συμφωνήσωσιν εἰς τὸν διορισμὸν ἑνὸς ἢ πλειοτέρων διαιτητῶν, ἡ ἀπόφασις αὐτῶν παμψηφεὶ καταρτισθεῖσα εἶναι ἀπρόσβλητος, ἔστω καὶ λόγῳ ἀπάτης.

Οἱ διαιτηταὶ δικαιοῦνται νὰ ζητήσωσιν ἀμοιβὴν διὰ τὴν ἐργασίαν των.

ΤΜΗΜΑ ΕΚΤΟΝ.

ΠΕΡΙ ΠΤΩΧΕΥΣΕΩΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΣΧΕΣΕΩΣ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Λ'.

ΙΦΛΑΣ, ΠΤΩΧΕΥΣΙΣ.

ΠΗΓΑΙ.

Νεϊλ οὐλ μεράμ, Μέρος Β, σ. 40.— *Πὶστ πὰπ*, σ. 257.— *Σουβὰλ βὲ τζεβὰπ*, σ. 36.— *Κὲσφ ἐνβὰρ*, σ. 251.— *Χαλὴλ ἰτζὰζ*, σ. 174.— *Ἰχτιλαφὰτ οὐλ ἐρπαὰ*, σ. 137.

§ 1. Κατὰ τὸ μουσουλμανικὸν δίκαιον, *ἰφλὰς* ἢ *μουφλὶς* ὀνομάζεται ἡ θέσις ὀφειλέτου τινὸς, ὅστις ὄχι μόνον δὲν εἶναι εἰς κατάστασιν νὰ πληρώσῃ τὰ χρέη του, ἀλλὰ καὶ στερεῖται τῶν ἀπαιτουμένων διὰ τὰς ἀπολύτους ἀνάγκας τοῦ βίου.

Ὁ ὀφειλέτης γενόμενος οὕτως ἀναξιόχρεως ὀνομάζεται *μουφελὲς*, οἱ δὲ δανεισταὶ ἐπιδιώκοντες τὴν κατάσχεσιν, *κάρζι χαχάρ*. Τὸ ἐνεργητικὸν τῆς περιουσίας ἐξ οὗ θέλουν πληρωθῇ οἱ δανεισταὶ *γκουρεμὰ*, τὸ δὲ εἰς ἕκαστον αὐτῶν ἀναλογοῦν ποσὸν ὀνομάζεται *γκαρὴμ*.

Συνεπείᾳ αἰτήσεως, γενομένης κατὰ τοῦ ὀφειλέτου, ὅτι καί τοι ληξάσης τῆς προθεσμίας δὲν πληρόνει, ὁ *Χακὴμ σὲρ* κηρύττει ὅτι ὁ ὀφειλέτης δὲν εἶναι εἰς κατάστασιν νὰ πληρώσῃ τὰ χρέη του (1). Λαβὼν τὴν αἴτησιν ὁ *Χακὴμ σὲρ* ὀφείλει ἄνευ ἀναβολῆς νὰ ἐρευνήσῃ ἂν τὰ ἐν αὐτῇ παράπονα ἦναι βάσιμα καὶ νόμιμα καὶ νὰ πεισθῇ ὅτι αἱ προθεσμίαι ἔληξαν, χωρὶς ὁ ὀφειλέτης νὰ πληρώσῃ, καὶ ὅτι ὅλη ἡ περιουσία του δὲν ἀρκεῖ νὰ καλύψῃ τὸ παθητικόν.

Σημείωσις. Κατὰ τὴν γνώμην τοῦ μουδζτεϊδὲν *Χατζῆ* Σεϊδ Βαγὴρ τοῦ Ἰσπαχὰν, ὁ *Χακὴμ σὲρ* ὀφείλει, ὅπως πεισθῇ περὶ τοῦ

(1) Ἐν τῇ Ὑπερκαυκασίᾳ χώρᾳ ἡ κήρυξις τῆς πτωχεύσεως ἀνήκει εἰς τὰς ρωσσικὰς ἀρχάς.

ὅτι ὁ ὀφειλέτης εἶναι πραγματικῶς ἀναξιόχρεως, πρὶν ἢ τὸν κηρύξῃ εἰς κατάστασιν πτωχεύσεως καὶ διατάξῃ τὴν κατάσχεσιν τῆς ἐνεργητικῆς του περιουσίας, νὰ διορίσῃ παρ' αὐτῷ ἐπιτηρητήν τινα, ὅστις ἐπιφορτίζεται νὰ ἐξελέγξῃ τὰς δαπάνας του, νὰ τὸν παρακολουθῇ νυχθημερὸν, καὶ νὰ διατρέφῃ αὐτὸν καὶ τὴν οἰκογένειάν του, διὰ τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων. Ὁ ἐπιτηρητὴς οὗτος ὀφείλει προσέτι νὰ παραδώσῃ εἰς τοὺς δανειστὰς τὰ περιπλέον τῶν εἰσπράξεων, εἰς πληρωμὴν μέρους τῶν ἀπαιτήσεών των καὶ νὰ ἐξακολουθῇ τὸ σύστημα τοῦτο μέχρις οὗ ἀποδειχθῇ προφανῶς τὸ ἀναξιόχρεων τοῦ ὀφειλέτου.

Ὁ εὑρισκόμενος εἰς κατάστασιν νὰ εὐχαριστήσῃ τοὺς δανειστάς του, δὲν πρέπει νὰ κηρυχθῇ ἀναξιόχρεως καὶ ἑπομένως εἰς κατάστασιν πτωχεύσεως.

Ἐὰν ἀρνῆται νὰ πληρώσῃ ἐξ ἰδιοτροπίας, προσωποκρατεῖται μέχρι τελείας πληρωμῆς.

§ 2. Ἀφοῦ ὁ *Χακὴμ σὲρ* πεισθῇ, ὅτι ὁ ὀφειλέτης δὲν ἔχει ἀρκοῦσαν περιουσίαν ἵνα πληρώσῃ τ' ἀπαιτητὰ χρέη του, τὸν κηρύττει ἀναξιόχρεων, διατάσσει τὴν μεσεγγύησιν τῶν παρὰ τῷ πτωχεύσαντι εὑρισκομένων πραγμάτων, ἵνα μὴ ἐξοδευθῶσι, (ὅρα τὸ ἐπόμ. κεφ. *χὰδζρ*), καὶ ἀναθέτει τὴν διαχείρισιν αὐτῶν, μέχρι τῆς μεταξὺ των δανειστῶν διανομῆς, εἰς κηδεμόνα παρ' αὐτοῦ τοῦ δικαστοῦ ὁριζόμενον.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ τοῖς Σιίταις, ὁ Χακὴμ σὲρ ὀφείλει, καὶ ὅταν ἀκόμη ἡ περιουσία τοῦ ὀφειλέτου εἶναι ἀρκοῦσα πρὸς πληρωμὴν τῶν ἀπαιτητῶν χρεῶν του, νὰ διατάξῃ ἐπὶ τῇ αἰτήσει ἑνὸς τῶν δανειστῶν τὴν μεσεγγύησιν τῆς περιουσίας, ἵνα προληφθῇ ἡ κακὴ αὐτῆς χρῆσις. Ἡ κατάσχεσις πρέπει νὰ γίνῃ ἐνώπιον μαρτύρων, καὶ νὰ γνωστοποιηθῇ εἰς τὸ κοινὸν διὰ κηρύκων καλουμένων τ ζ ο ρ τ σ ῆ.

Ὁ *Χακὴμ σὲρ*, πρὶν ἢ παρουσιασθῇ εἰς αὐτὸν αἴτησις περὶ κατασχέσεως ἐκ μέρους τῶν δανειστῶν, καὶ πρὶν ἢ πεισθῇ ὅτι αἱ πρὸς πληρωμὴν προθεσμίαι ἔληξαν ἀνωφελῶς, δὲν δύναται νὰ κηρύξῃ τὸν ὀφειλέτην ἀναξιόχρεων, καὶ νὰ θέσῃ τὴν περιουσίαν του ὑπὸ κατάσχεσιν.

Ἐφ' ὅσον τις δὲν ἐκηρύχθη εἰς κατάσασιν πτωχεύσεως, *μουφελλὲς*, καὶ ἡ περιουσία του δὲν κατεσχέθη, δύναται νὰ τὴν διαθέσῃ κατὰ βούλησιν καὶ νὰ πληρώσῃ κατὰ προτίμησιν ἐν μέρει ἢ καθ' ὁλοκληρίαν τοιοῦτον ἢ τοιοῦτον χρέος του.

Ὁ ἔχων ἀπαίτησιν, ἧς ἡ πρὸς πληρωμὴν προθεσμία δὲν ἔληξε, δὲν δύναται νὰ ἐνεργήσῃ κατάσχεσιν ἐπὶ τῆς περιουσίας τοῦ ὀφειλέτου του, καίτοι ὢν πεπεισμένος, ὅτι κατὰ τὴν λῆξιν τῆς προ-

θεσμίας δὲν θέλει εἶσθαι οὗτος εἰς κατάστασιν νὰ πληρώσῃ τὸ χρέος του.

Ὅταν ὁ ὀφειλέτης δηλώσῃ οἰκοθεν ὅτι εἶναι ἀναξιόχρεως καὶ προσάξῃ τὴν περὶ τούτου ἀπόδειξιν, δικαιοῦται, ἐὰν ὑπέπεσεν εἰς τὴν κατάστασιν ταύτην ἀπὸ δυστύχημα ἀπρόβλεπτον, νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν εὐσπλαγχνίαν παντὸς πιστοῦ μουσουλμάνου, κατὰ τὸν κανόνα *ἔλ μουφλισοῦ φὶ ἐμανὶ οὐλλάχ*, δηλ. «ὁ ἀναξιόχρεως εἶναι ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Θεοῦ.»

Μετὰ τὴν μεσεγγύησιν τῆς ὅλης περιουσίας τοῦ πτωχεύσαντος, οἱ δανεισταὶ ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ τῷ ἐπάξωσιν ὅρκον ὅτι δὲν ἀπέκρυψέ τι ἐξ αὐτῆς. Γενομένης τῆς μεσεγγυήσεως, ὁ ὀφειλέτης δὲν δύναται πλέον νὰ διαθέσῃ τὴν περιουσίαν του, οὐδὲ νὰ συνάψῃ συνάλλαγμα ἐπιβλαβὲς εἰς τὰ συμφέροντα τῶν δανειστῶν του· διατηρεῖ ὅμως τὸ δικαίωμα τοῦ συνάπτειν συναλλάγματα, ἐξ ὧν δύναται νὰ προσποριθῇ νέαν περιουσίαν, οἷον νὰ δεχθῇ κληρονομίαν, δωρεὰν κλπ.

Εἰς τὸ σύνολον τῆς μεσεγγυηθείσης περιουσίας εἰσέρχεται πᾶν ὅ,τι μέχρι τέλους τῆς ἐνώσεως τῶν δανειστῶν ἀποκτᾷ ὁ πτωχεύσας. Δὲν ἐπιτρέπεται ὅμως εἰς αὐτοὺς ν' ἀναγκάσωσι τὸν πτωχεύσαντα νὰ ἐργάζηται πρὸς αὔξησιν τῆς περιουσίας του, πέραν τοῦ ἀρκοῦντος πρὸς πληρωμὴν αὐτῶν ποσοῦ.

Δὲν δύνανται νὰ συμπεριληφθῶσιν εἰς τὴν περιουσίαν τοῦ πτωχεύσαντος ὅσα πράγματα ξένα τυχὸν εὑρίσκονται παρ' αὐτῷ κατὰ παράκλησιν, οἷον λόγῳ ἐνεχύρου, παρακαταθήκης, χρησιδανείου, — παραγγελίας.

Πρέπει ὡσαύτως ν' ἀποκλεισθῶσιν ἀπὸ τῆς διανεμητέας περιουσίας ἡ οἰκία, εἰς ἣν κατοικεῖ ὁ πτωχεύσας, ἐὰν αὕτη δὲν περιλαμβάνῃ καταλύματα περιττά, — οἱ ἀναγκαῖοι διὰ τὴν ὑπηρεσίαν δοῦλοι, τ' ἀναγκαῖα ἱμάτια, — καὶ τὰ οἰκιακὰ σκεύη.

Ἀφ' ἧς ὁ ὀφειλέτης ἐκηρύχθη ἀναξιόχρεως, δὲν δύναται πλέον νὰ πληρώσῃ κατὰ προτίμησιν τὸν ἕνα ἢ τὸν ἕτερον δανειστήν, καθότι εἰς τὸν *χακὴμ σὲρ* ἀνήκει νὰ ὁρίσῃ τὴν τάξιν, καθ' ἣν θέλουσι πληρωθῇ οἱ δανεισταί, οὐδ' ἔχει πλέον τὸ δικαίωμα νὰ δανεισθῇ, οὐδὲ δύναται νὰ καταναγκασθῇ εἰς τοῦτο, καί τοι ἐπιθυμῶν διὰ τοῦ μέσου τούτου ν' ἀπαλλάξῃ τὴν περιουσίαν του τῆς μεσεγγυήσεως.

Ἡ φυλάκισις τοῦ πτωχεύσαντος ὡς καὶ ἡ διάρκεια τῆς προσωπικῆς του κρατήσεως, πρέπει νὰ ὁρισθῇ δι' ἀποφάσεως.

Ὁ ὀφειλέτης δικαιοῦται νὰ διατρέφηται ἐκ τῆς περιουσίας τῆς πτωχεύσεως, ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς μεσεγγυήσεως μέχρι τῆς ἐκκαθαρίσεως. Ἀποτέλεσμα τῆς μεσεγγυήσεως εἶναι νὰ χορηγῇ εἰς ἅπαντας τοὺς δανειστὰς ἴσον δικαίωμα πληρωμῆς ἀναλόγως τοῦ

SISMANOGLIO MEGARO

ποσοῦ τῆς ἀπαιτήσεως ἑκάστου· ὀφείλουσι δὲ νὰ ἐκπληρώσωσι τὰς ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου συνομολογηθείσας ὑποχρεώσεις, οἷον τὰς μισθώσεις, τὰς ἐντολὰς κλπ., ἂν θέλωσι νὰ ὠφεληθῶσιν ἐξ αὐτῶν.

Ὁ *καδῆς* ἐπιτηρεῖ τὴν ἐκκαθάρισιν· πρὸ δὲ τούτου ὀφείλει νὰ πωλήσῃ ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν δανειστῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ τὰ ὑποκείμενα εἰς φθορὰν πράγματα, ὁ δὲ ἀγοράζων αὐτὰ δὲν δύναται νὰ τὰ παραλάβῃ, εἰμὴ ἀφοῦ προηγουμένως πληρώσῃ διὰ μετρητῶν τὴν ἀξίαν των.

Ὁσάκις, γενομένης τῆς διανομῆς, ἀνακαλύπτεται ἕτερόν τι χρέος τοῦ πτωχεύσαντος, μὴ δηλωθὲν, ἀλλὰ τοῦ ὁποίου ἡ εἰλικρίνεια ἀναμφιλέκτως ἀποδεικνύεται, ἡ διανομὴ ἀκυροῦται, καὶ ὁ καδῆς ἄρχεται ἐκ νέου τῆς ἐργασίας ταύτης.

Ἀνατρεπτικὴ προθεσμία ὡς πρὸς τὴν βραδεῖαν προσαγωγὴν τῆς τοιαύτης ἀπαιτήσεως δὲν ὑπάρχει, καθότι, ὡς ἀνωτέρω εἴδομεν, τὸ μουσουλμανικὸν δίκαιον δὲν ἀναγνωρίζει οὐδὲν εἶδος παραγραφῆς (1).

Ὁ πωλήσας πρᾶγμά τι εἰς τὸν πτωχεύσαντα, καί τοι γινώσκων τὴν εἰς τὴν περιουσίαν αὐτοῦ ἐπελθοῦσαν μεσεγγύησιν, διατηρεῖ κατὰ τοῦ πτωχεύσαντος, καὶ μετὰ τὴν ἐκκαθάρισιν, τὴν περὶ πληρωμῆς τῆς ἀξίας τοῦ πωληθέντος πράγματος ἀγωγήν του.

Ἐὰν ὅμως ὁ πωλητὴς δὲν ἐγίνωσκε τὴν κήρυξιν τῆς πτωχεύσεως καὶ τὴν μεσεγγύησιν, δύναται, κατὰ τὴν γνώμην νομικῶν τινων μωαμεθανῶν, νὰ καταταχθῇ μεταξὺ τῶν λοιπῶν δανειστῶν, καὶ νὰ πληρωθῇ τὴν τιμὴν τοῦ πωληθέντος πράγματος συμμέτρως· δύναται μάλιστα κατὰ τὴν γνώμην ἄλλων νομικῶν, ἂν δι' ὅρκου ἐνισχύσῃ τὸν ἰσχυρισμόν του, ὅτι δὲν εἶχε γνῶσιν τῆς πτωχεύσεως, νὰ διεκδικήσῃ καὶ λάβῃ τὰ πωληθέντα καὶ μὴ πληρωθέντα πράγματα.

---

(1) Σ. Μ. Κατὰ τὸ Ὀθωμανικὸν δίκαιον (αἵρεσις Χανεφιτῶν ἢ Ἀζεμιτῶν) ὑπάρχει, ὡς γνωστὸν, παραγραφή. Τὰ περὶ ταύτης ἐρανιζόμεθα ἐκ τοῦ σπουδαίου συγγράμματος τοῦ Mouradgea d' hosson, τομ. ς', κεφ. 16, σελ. 240, ἔχοντα ὡς ἑξῆς.

Περὶ Παραγραφῆς (ἰστισνὰ ἢ Μουρούρ-οὐζ-ζεμάν).

Πᾶσα ἀγωγὴ ἐν γένει παραγράφεται διὰ τῆς παρελεύσεως δεκαπέντε ἐτῶν.

Ἐξαιροῦνται ὅσαι ἀφορῶσιν εἰδικὰς περὶ παραγραφῆς περιπτώσεις καὶ εἰς ὅσας ὁ ἡγεμὼν ὑπάρχοντος σπουδαίου λόγου ὑπέρ τινος προσώπου τροποποιεῖ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου. Ἐξαιροῦνται προσέτι αἱ περιπτώσεις καθ' ἃς ἕνεκα νομίμων κωλυμάτων δὲν ἐξήσκησέ τις τὰ δικαιώματά του· οἷον ἡ κατάστασις τῆς ἀνηλικιότητος, τῆς παραφροσύνης, là prépotence du celui contre lequel on reclame, καὶ ἡ ἀπουσία τοῦ δικαιούχου, καί τοι μὴ ἐξελθόντος ἐκτὸς τῶν ὁρίων τοῦ κράτους.

Ἀλλ' ἡ κυριότης πραγμάτων ἀποτελούντων μέρος εὐσεβῶν δωρημάτων, βάκφ, παραγράφεται διὰ τῆς τριάκοντα καὶ ἓξ ἐτῶν παραγραφῆς, ἥτις καθιερώθη διὰ νέου νόμου ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Σουλεϊμὰν Α'.

Μετὰ τὴν μεταξὺ τῶν δανειστῶν γενομένην ἐκκαθάρισιν, ὁ πτωχεύσας ἀπαλλάσσεται ἀπὸ πᾶσαν προηγουμένην πρὸς αὐτοὺς ὑποχρέωσιν καὶ ἀπολαμβάνει τὴν πλήρη διάθεσιν ἑαυτοῦ καὶ τῆς περιουσίας, ἣν ἤθελεν εἰς τὸ μέλλον ἀποκτήσει.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Σαφίταις καὶ ἀζεμίταις, οἱ δανεισταὶ μετὰ τὴν ἐκκαθάρισιν διατηροῦσι τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ πληρωθῶσι καθ' ὁλοκληρίαν ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ πτωχεύσαντος εἰς τὸ μέλλον ἀποκτηθησομένης περιουσίας. Συμβουλεύεται ὅμως ν' ἀφίεται εἰς τὸν ὀφειλέτην τὸ ὑπόλοιπον τοῦ χρέους του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΧΑΔΖΡ, ΜΕΣΕΓΓΥΗΣΙΣ.

ΠΗΓΑΙ.

Νεὶλ οὐλ μεράμ, Μέρος Β, σ. 43—45.— *Πίστ πάπ*, σ. 251—260.— *Κέσφ ἐρβάρ*, σ. 259—261.— *Χαλὴλ ἰδζάζ*, σ. 178—182.— *Ἰχτιλαφὰτ οὐλ ἐρπαὰ*, σ. 137—140.— DuIau, p. 107—110.

Χὰδζρ κατὰ τὸν νόμον *σερῆ* εἶναι ἡ ἀπόφασις, δι' ἧς πρόσωπόν τι στερεῖται τῆς διαχειρίσεως τῆς περιουσίας του. Ὀνομάζεται *μεχτζοὺρ* ὁ τοῦ ὁποίου τὰ πράγματα ὑπεβλήθησαν εἰς τὴν μεσεγγύησιν. Λαμβάνει δὲ χώραν, ὡς εἴδομεν ἐν τῷ περὶ διαθήκης κεφαλαίῳ, § 7, εἴτε εἰς χεῖρας τοῦ νομίμου ἐπιτρόπου, *βελὴ*, εἴτε εἰς χεῖρας τοῦ ἐκ διαθήκης *βασή*· ἀπαντᾶται εἰς τὰς ἑξῆς περιπτώσεις:

α'.) *Κουδεκὶ*, ἐπὶ τῆς περιουσίας τῶν ἀνηλίκων.

β'.) *Δεβαγεγκὶ*, ἐπὶ τῆς περιουσίας τῶν φρενοβλαβῶν.

γ'.) *Σαφὶχ*, ἐπὶ τῆς περιουσίας τῶν βλακῶν καὶ τῶν ἀσώτων.

δ'.) *Μουλκιγιὲτ*, ἐπὶ τῆς περιουσίας τῶν δούλων· καὶ ταύτην διαχειρίζεται ὁ κύριος.

ε'.) *Μαρὰζ μιὺτ*, ἐπὶ τῆς περιουσίας βαρέως ἀσθενοῦντος.

ς'.) *Φουλοὺς*, ἐπὶ τῆς περιουσίας ἀναξιοχρέου.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ Α'. ΤΟΜΟΥ.

SISMANOGLIO MEGARO

SISMANOGLIO
MEGARO